

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปริญญานิพนธ์

ของ

สมชาย สังข์สี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2550

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปริญญานิพนธ์

ของ

สมชาย สังข์สี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ
ของ
สมชาย สังข์สี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2550

สมชาย สังข์สี. (2550). หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์,
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่, รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐาน
การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม
3) เพื่อติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
ที่สถานศึกษา โดยดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)
ใน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
โดยใช้วิธีการสำรวจเนื้อหาสาระความต้องการในการฝึกอบรมจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ สร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
ที่มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ
และเครื่องมือวัดประเมินผล ประเมินโครงสร้างหลักสูตรโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน ประเมิน
ความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร รวมทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน
ประเมินเครื่องมือวัดผลตามหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปทดลองใช้กับ
กลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม ในด้าน
เนื้อหาสาระ กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม เอกสาร/สื่อ เวลา กับเนื้อหา รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่นๆ
ของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม
ด้วยวิธี กลุ่มทดลองเดี่ยว (One Group Pretest-Posttest Design) จำนวน 36 คน จากสถานศึกษา
9 แห่ง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการหาประสิทธิผลและ
ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้
หลักสูตรฝึกอบรมที่มีความสมบูรณ์พร้อมที่สามารถใช้ได้ การประเมินหาประสิทธิผลหลักสูตร
ฝึกอบรม ประกอบด้วย การประเมิน 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) เจตคติ 3)
ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนและการปรับปรุงหลักสูตร โดยการนำ
ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมไปปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์

ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาสาระ
กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล ในส่วนเนื้อหาสาระ
ประกอบด้วย หน่วยฝึกอบรม จำนวน 7 หน่วย จุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม คือ หน่วยที่ 6
กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และหน่วยที่ 7 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษา
ด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ การประเมินโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีความ

เหมาะสมโดยรวมเฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความสอดคล้ององค์ประกอบของ
หลักสูตรโดยรวมเฉลี่ย .98 ส่วนการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม
มีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มหรือพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของผู้เข้ารับการอบรม โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมสูงกว่าคะแนน
เฉลี่ยก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกด้าน และจากการติดตามการนำ
ความสามารถไปสู่การปฏิบัติ พบว่า การนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐาน
การศึกษาด้านผู้เรียนที่สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกับผลการประเมินตนเอง
ส่วนการประเมินความเหมาะสมโครงการฝึกอบรม พบว่า มีความเหมาะสมในระดับดีทุกรายการ
ประเมิน

THE TRAINING CURRICULUM TO DEVELOP STANDARDS OF LEARNERS
IN BASIC EDUCATION INSTITUTIONS

AN ABSTRACT
BY
SOMCHAI SUNGSRI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Doctor of Education Degree in Education Administration
at Srinakharinwirot University

May 2007

Somchai Sungsi. (2007). *The Training Curriculum to Develop Standards of Learners in Basic Education Institutions*. Dissertation, Ed.D. (Education Administration).

Advisor Committee: Assist. Prof. Dr. Puongrat Kesonpat,

Assoc. Prof. Dr. Wichai Wongyai, Assoc. Prof. Dr. Dusadee Yolao.

This research aimed 1) to establish the training curriculum to develop standards of learners in basic education institutions. 2) to assess the training curriculum's effectiveness and 3) to follow up the participants' practical ability in developing standards of learners in basic education institutions by research and development through 4 steps as follow:-

Step 1 : Study and analyst related information through the survey that focuses on course content and training requirement of 30 attendees who identified as target group.

Step 2 : Establish and develop training program by designing course curriculum comprised of principle, objective, main content, activities , media, and measurement & assessment tools and criterions. The draft shall be evaluated by 12 experts for appropriateness and consistency and by 6 experts for measurement efficiency prior to experimentation with the experimental group.

Step 3 : Experiment the training curriculum with the experimental group starting with the try out to assess/evaluate the training curriculum in terms of course content/curriculum, activities, training methods, presentation materials and handouts, timing vs. content, and suggestions. Then, pre and post experiment with the sampling group based on One Group Pretest-Posttest Design and follow up with 36 teachers from 9 education institutions.

Step 4 : Evaluate and improve training curriculum to ensure the curriculum's effectiveness, completeness and readiness for usage. The evaluation criterions consist of 1) knowledge 2) attitude 3) ability to develop standards of learners by self-evaluation and capability at education institutions after attending program and 4) opinions towards the curriculum's appropriateness.

According to the research, the training curriculum to develop standards of learners in basic education institutions. which were comprised of 7 modules, were strongly focused on the sixth module -processes and procedures for developing education standards and the seventh module -establishment and implementation of learners in basic education institutions. The training curriculum's appropriateness was the average (Mean) at 4.55 and overall course alignment was the average (Mean) at .98. The findings from the program assessments show that knowledge, attitude and ability to develop standards of learners after attending the program have significantly different at .001 level and their ability to develop standards of learners after attending the program (from self-evaluation) and the follow up results after training for 2-3 weeks were correlative in the 'Good' level

whereas the evaluation results on the program's appropriateness were also in the 'Good' levels in all evaluation items.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของ
สมชาย สังข์สี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2550

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ดันท์เจริญรัตน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธาน รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์ ดร.ดุชนิ โยเหลา กรรมการ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรพณ ตันท์เจริญรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ที่ให้ความกรุณาเป็นคณะกรรมการสอบปากเปล่า ช่วยแนะนำ ให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่อำนวยความสะดวกให้บริการด้วยไมตรีจิต

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการตรวจสอบ โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประกอบหลักสูตรฝึกอบรม รวมทั้ง ผู้บริหาร คณะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อแฉ่ม สังข์สี คุณแม่ทองใบ สังข์สี รวมทั้งขอขอบคุณ นางจินตนา สังข์สี นายฟิล์ม สังข์สี ภรรยาและบุตร ที่คอยเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง นอกจากนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาเอก รุ่น 7 การบริหารการศึกษา ทั้ง 12 คน ที่ร่วมเรียนช่วยเหลือ เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้

สมชาย สังข์สี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำถามของการวิจัย.....	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
หลักการ แนวคิดทฤษฎี การพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	12
การบริหารคุณภาพ.....	12
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	18
แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน.....	24
คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์.....	24
มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา.....	37
หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน	
และตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา.....	53
มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์.....	53
กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา.....	70
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ มาตรฐานและบริบท.....	81
ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และการกำหนดระดับคุณภาพ.....	84
ขั้นตอนที่ 3 การประชาสัมพันธ์.....	88
ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้.....	89
ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้.....	90
ขั้นตอนที่ 6 การเสนอความเห็นชอบ.....	90
ขั้นตอนที่ 7 การจัดพิมพ์และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์.....	91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) การศึกษาการพัฒนามาตรฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	92
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	96
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฝึกอบรม.....	108
หลักสูตร.....	108
การฝึกอบรม.....	110
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตร.....	125
แนวคิด หลักการ การเรียนการสอนผู้ใหญ่และการเรียนรู้เป็นทีม.....	128
การเรียนรู้ของผู้ใหญ่.....	128
การสอนผู้ใหญ่.....	130
การฝึกอบรมผู้ใหญ่.....	133
การเรียนรู้เป็นทีม.....	136
3 วิธีดำเนินการวิจัย	138
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา การสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน.....	144
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	145
ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	149
ขั้นตอนที่ 4 ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม.....	155
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	157
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน.....	157
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	161
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	168
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	173
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	180
สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	180
สรุปผลการวิจัย.....	182
อภิปรายผล.....	187
ข้อเสนอแนะ.....	194

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	196
ภาคผนวก	215
ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 10 รายการ	216
ข ข้อมูลการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ หนังสือราชการ ข้อมูลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล รายชื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 30 คน	248
ค หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	285
ประวัติย่อผู้วิจัย	287

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ด้านคุณภาพ.....	13
2	การเปรียบเทียบกระบวนการทัศน์ด้านคุณภาพการศึกษา.....	14
3	ผลการศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานด้านผู้เรียน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา.....	48
4	แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา จากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ.....	78
5	การเปรียบเทียบขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม.....	119
6	กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน.....	140
7	สรุปแผนการประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมของหลักสูตร.....	153
8	ความสัมพันธ์ของผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับเนื้อหาสาระในหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 7 หน่วย.....	158
9	ผลการจัดอันดับความสำคัญขององค์ประกอบที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตร จำแนกตามความถี่.....	160
10	ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	163
11	ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณา ของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	164
12	ผลการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน (Pretest) และหลังการฝึกอบรม (Posttest) ของกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก.....	169
13	ผลการประเมินความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก.....	170
14	ผลของคะแนนความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างก่อน และหลังการฝึกอบรมของผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มทดลอง ใช้หลักสูตร (n=36).....	172
15	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมของ ผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มทดลองใช้หลักสูตร (n=36)	173

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16	แสดงร้อยละของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ หลังการฝึกอบรม(Posttest ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (n=36)..... 174
17	ผลการติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียน (ติดตามสำรวจโดยผู้วิจัยหลังจากฝึกอบรม แล้ว 2-3 สัปดาห์)..... 175
18	ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษา..... 176
19	ผลการประเมินความเหมาะสมโครงการฝึกอบรม.....177

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรอบรม	11
2 รูปแบบการประกันคุณภาพตามรูปแบบปัจจัย – กระบวนการ – ผลลัพธ์	17
3 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา	21
4 แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ การประเมินคุณภาพมาตรฐานด้านผู้เรียน	69
5 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานของ 3 หน่วยงาน	74
6 ขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	80
7 กรอบความคิดการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา	81
8 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเมื่อผ่านการอบรม	111
9 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ใช้ในการอบรม	122
10 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	143

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหาวิกฤติของการศึกษาไทยที่ผ่านมา คือ ความตกต่ำด้านคุณภาพการศึกษา ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวัง การจัดการศึกษายังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม (สงบ ลักษณะ. 2538: 20) ปัญหาวิกฤติของประเทศไทยไม่ใช่วิกฤติของการเงินหรือขาดทรัพยากร แต่วิกฤติของการขาดภูมิปัญญา และจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม (วิทยากร เชียงกูล. 2544: 152) ข้อมูลจาก World Competitiveness Yearbook แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความสามารถน้อยกว่าประเทศอื่นในหลายด้าน (สำนักงานโครงการพิเศษเพื่อปฏิรูปการฝึกหัดครูพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2541: คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์และจัดอันดับการพัฒนาคนของสถาบัน UNDP (United Nations Development Programme) ในปีพุทธศักราช 2543 พบว่า อันดับการพัฒนาคนจากดัชนีรวมทุกด้านอยู่ในอันดับที่ 76 ซึ่งถือว่ายังอยู่ในระดับต่ำมาก (UNDP Human Development Report 2000; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 9)

จะเห็นว่าประเทศทั้งหลายในโลกโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วต่างทุ่มเทพลังความคิด และทรัพยากรของประเทศที่จะปฏิรูปการศึกษาของประเทศตนเองอย่างเต็มความสามารถ โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ของบุคคลให้ฉลาด มีความสามารถในการแก้ปัญหาและพัฒนาทั้งตัวเองและสังคมอย่างมีจิตสำนึก (วิทยากร เชียงกูล. 2544: 152) และถือว่าคนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนา หากคนในประเทศได้รับการพัฒนาให้ได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด คนจะเป็นพลังที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม อันจะมีผลนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545: 2; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546: 1-2) ประเทศไทยเองได้มีการปฏิรูปการศึกษาอยู่หลายครั้ง โดยเฉพาะปัจจุบันภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยกำหนดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับการศึกษาไว้คือ ให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (มาตรา 43) อีกทั้งกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติเป็นการเฉพาะ (มาตรา 81) ซึ่งก็เป็นที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ถือว่าเป็นกฎหมายที่วางแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรมฉบับแรก โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ได้อย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และให้มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้วยระบบการประกันคุณภาพการ โดยกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายนอกและระบบประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 48)

ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้สถานศึกษาทุกแห่งพัฒนาตนเองไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) เป็นการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนด 2) การตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษา (Quality Audit) เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานโดยสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนด และ 3) การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) เป็นการประเมินโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลหรือต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่มาตรฐานและเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอกเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งแนวทางในการดำเนินงานดังกล่าวมีหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และมีการนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการตรวจสอบมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งมาตรฐานการศึกษานั้นเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น แต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศเป็นแนวทางที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากกระบวนการจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาจะมีความหลากหลายและมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน เช่น บริบททางสังคมและเศรษฐกิจ บริบททางการเมืองท้องถิ่น หรือบริบทเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้การกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงเปิดโอกาสให้แต่ละสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของตนเองที่มีความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติด้วย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546ก: 9) ดังนั้นสถานศึกษาและชุมชนสามารถกำหนดมาตรฐานของตนเองเพิ่มเติมจากมาตรฐานกลางที่กำหนดในระดับชาติเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นโดยที่ไม่ขัดต่อมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547ก: 155-159; สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. 2540: 153) นอกจากนี้ จำรัส นองมาก (2544: 196)

ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับ อมรรัตน์ ลาคำเสน (2536: 7); และ สละ คณาฤทธิ์ (2545: 32) ที่กล่าวว่าในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษานั้น มาตรฐานที่ใช้จะต้องขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานศึกษานั้นๆ ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ข้อที่ 6 ว่าให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สภาพสถานศึกษา สภาพของท้องถิ่นและมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547ก: 42) สถานศึกษาสามารถกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาเป็นของตนเอง ซึ่งมาตรฐานนั้นจะต้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมถึงมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกแต่อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันได้ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษา ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ส่วนการดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษานั้นควรดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. 2547: 30)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษาข้างต้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นของตนเองให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคม ความพร้อมของสถานศึกษาตลอดจนความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยการดำเนินงานร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งนี้มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นจะต้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและอาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป ซึ่งจุดเน้นสำคัญของมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษานั้นจะต้องเป็นมาตรฐานที่เน้นคุณภาพของผลผลิตจากการจัดการศึกษา นั่นคือ คุณภาพของผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาให้ ดีขึ้น เก่งขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีคุณภาพมากขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546ก: 9)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548: 7) ให้ข้อเสนอแนะว่ามาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ควรจะเป็น (18 มาตรฐาน++) หมายถึง 18 มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด (+) หมายถึงการเพิ่มความคาดหวังหรือเป้าหมายที่เป็นตัวบ่งชี้หรือมาตรฐานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาต้องการเป็นเอกลักษณ์ร่วมของของเขตพื้นที่นั้นๆ และมาตรฐานของสถานศึกษาควรจะเป็น (18 มาตรฐาน ++) หมายถึง 18 มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด (++) หมายถึงการเพิ่มความคาดหวังหรือเป้าหมายที่เป็นตัวบ่งชี้หรือมาตรฐานที่สถานศึกษาพิจารณาต้องการเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษานั้นๆ

จากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ในสถานศึกษา พบว่า บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความรู้และทักษะกระบวนการในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องและครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น (ชวนะ คำกล้า. 2546: บทคัดย่อ) ซึ่งปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ สุคนธ์ สากลวารี (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่าบุคลากรในสถานศึกษามีปัญหาในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาบุคลากรขาดการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด และจากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ วลัยพรรณ โจนกิจ (2546: 51) พบว่า มีปัญหาค้างคั่งกันประการหนึ่ง คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะกระบวนการในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้ เกจกนก เอื้อวงศ์ (2547: 11) ยังพบว่า สถานศึกษาไม่ได้จัดทำมาตรฐานให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของโรงเรียนรวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของการพัฒนามาตรฐานการศึกษาดังกล่าวมาข้างต้น เป็นเหตุผลที่สถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นของตนเองเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ท้องถิ่น โดยการค้นหาจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษาอีกด้วย สวิมล ว่องวานิช; และคนอื่นๆ (2543: 75) ได้เสนอแนะให้มีการจัดฝึกอบรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งการพัฒนามาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญประการแรกของระบบนี้ และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ผู้วิจัยหลายท่านที่เสนอแนะว่า ควรเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้แก่บุคลากรผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง (นภวรรณ ศรีภูธร. 2544: 89; สมศักดิ์ ไชยกาศ. 2545: บทคัดย่อ)

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ฝึกอบรมบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษาถือเป็นสิ่งจำเป็นในสภาพการณ์ปัจจุบัน

คำถามของการวิจัย

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นสำหรับฝึกอบรมบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม และความสอดคล้องระดับใดและมีประสิทธิผลสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่สถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญดังนี้

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลสำหรับฝึกอบรมบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการจะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนอย่างสอดคล้องกับเอกลักษณ์ บริบท ความต้องการของแต่ละสถานศึกษาหรือของชุมชนตลอดจนสอดคล้องกับเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป
2. หน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ฝึกอบรมบุคลากรในสถานศึกษาอื่นๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ การประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาด้านอื่นๆ เช่น ด้านครู ด้านผู้บริหาร หรือ ด้านชุมชนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยอาศัยหลักการ แนวคิด จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้ความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีมาตรฐานการศึกษาเป็นหลักในการเทียบเคียงและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ จำนวน 7 หน่วย ได้แก่ 1) หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา 2) แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพ 3) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรฐานการศึกษา 4) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร 5) คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ 6) กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา 7) สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 156 แห่ง จำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ 7 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 19 แห่ง และสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 130 แห่ง

3. ขอบเขตด้านเวลา หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เวลาในการฝึกอบรม จำนวน 3 วัน วันละ 6-7 ชั่วโมง รวมเวลาตลอดหลักสูตร 20 ชั่วโมง

4. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย มี 2 ส่วน คือ

4.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ตัวแปรตาม คือ สาระและจุดเน้นของหน่วยฝึกอบรม ความต้องการในการฝึกอบรม ตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา ครูผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและศึกษานิเทศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก สำหรับการสร้างหลักสูตร ฝึกอบรมที่มีคุณภาพโดยพิจารณาจากระดับความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร ฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4.2 การศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ตัวแปรตาม คือ ความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5. ขอบเขตด้านกระบวนการ เป็นการฝึกอบรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มาจากสถานศึกษาเดียวกันและต่างสถานศึกษา เพื่อการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกัน โดยการบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาเป็นรายกรณี รวมทั้งการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. ขอบเขตด้านการนำไปใช้ หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอื่นๆ ได้ตามบริบทที่เหมาะสม ตลอดจนการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านครู ด้านผู้บริหารสถานศึกษาและด้านชุมชน ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เพื่อความเข้าใจตรงกันเป็นการเฉพาะสำหรับงานวิจัย ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม ตลอดจนความต้องการในการฝึกอบรม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ประมวลผลเพื่อสร้างหลักสูตรโดยกำหนดเป็นรายละเอียดในแต่ละส่วนขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร ตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ติดตามผล ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง หลักสูตรการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นเอกสารหลักสูตรที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ 7 หน่วย กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรม และกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน หมายถึง กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา จากกระบวนการ 7 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลและกำหนดกรอบความคิดในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การยก ร้างมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การทำประชาพิจารณ์เพื่อพิจารณามาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การทดลองใช้มาตรฐาน 5) การตรวจสอบและปรับปรุง มาตรฐาน 6) การเสนอขอความเห็นชอบเพื่อใช้มาตรฐาน 7) การประกาศใช้และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

4. การตรวจสอบหลักสูตร หมายถึง การประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดย พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการพิจารณาจากคะแนน ที่วัดได้จากเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

4.1 คะแนนการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ
ในขั้นตอนการสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม
จากผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4.2 คะแนนการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ
ในขั้นตอนการสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

5. การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร หมายถึง การประเมินระดับความสามารถของ
หลักสูตรฝึกอบรม ในการเพิ่มหรือพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ ให้กับ ผู้เข้า
รับการฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่วัดได้จาก
เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

5.1 ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ที่ได้รับจากการบรรยาย การเข้าร่วม
กิจกรรมตามหน่วยฝึกอบรม 7 หน่วย วัดจากแบบทดสอบความรู้การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 เจตคติ หมายถึง ทำที่หรือความรู้สึกของตนเอง วัดจากแบบวัดเจตคติต่อการ
พัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.3 ความสามารถ หมายถึง พฤติกรรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
ระหว่างการศึกษาอบรม วัดจากแบบประเมินตนเอง

6. การติดตามการนำสามารถไปสู่การปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมการพัฒนามาตรฐาน
การศึกษาด้านผู้เรียนหลังจากได้รับการอบรม ซึ่งสามารถดำเนินการพัฒนามาตรฐานได้อย่าง
สอดคล้องกับเอกลักษณ์ บริบท ความต้องการของแต่ละสถานศึกษาหรือของชุมชน วัดจากแบบ
สำรวจการปฏิบัติงานที่สถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)
ที่ผู้วิจัยส่วนมากใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ เบน-เพเรตซ์ (Ben – Peretz.
1992); วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544); สาคร พุทธปาน (2533); ยุวดี ฤาชา (2536); กอบกิจ
ตันท์เจริญรัตน์ (2536); เฉลิม มิสติย์ (2540); ศิริพงษ์ เสงี่ยม (2545); ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545)
ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
สำหรับสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมหรือการพัฒนาหลักสูตรจำลอง
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร
การสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยประยุกต์แนวคิดของ
นิโคลส์ (Nicholls. 1978); แครี่ (Kerr. 1989); วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537); อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2537) เพื่อ
สร้าง หลักสูตรฝึกอบรมในครั้งนี้ โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ
ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรม
การฝึก อบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือได้มาตรฐานตามที่หน่วยงานและนักวิชาการด้านการศึกษากำหนดได้แก่ มาตรฐานที่เป็นจุดมุ่งหมายตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545; มาตรฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544; มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548); มาตรฐานที่ใช้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547); รวมทั้งคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ตามผลการศึกษาของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) มาตรฐานหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ฝ่ายต่างๆ กำหนดขึ้นสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญได้ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความดี ความเก่ง และด้านความสุข

การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เป็นส่วนสำคัญประการแรกของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง การพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามแนวคิดและการปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการและนักวิจัย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542); โสภณ นาปรัง (2543); ศิวัศ สุธาธรรม (2544); ญัฐพล ชุมวรฐายี (2545); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 (2547) เสนอแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาไว้ใกล้เคียงกันสามารถสังเคราะห์ได้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบความคิดในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ฮอย; และ มิสเกล (Hoy; & Miskel. 2001: 22) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสังคมระบบเปิดที่มีความต้องการทรัพยากรจากภายนอก ซึ่งประกอบด้วย คน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า โดยใช้กระบวนการบริหารและการจัดการ ทำให้ผลผลิต คือ ผู้เรียนมีความรู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) การยกร่างมาตรฐานการศึกษา เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนามาตรฐานเพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการเพื่อกำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดของมาตรฐานให้ถูกต้องตามแนวคิดเชิงทฤษฎี 3) การทำประชาพิจารณ์เพื่อพิจารณามาตรฐานเป็นการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานโดยให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาร่วมกันพิจารณาและเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม 4) การทดลองใช้มาตรฐานเพื่อรับทราบถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตรฐานไปใช้และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่พบขณะใช้มาตรฐานฉบับทดลอง 5) การตรวจสอบและปรับปรุงมาตรฐานเป็นการตรวจสอบถูกต้องเชิงเนื้อหา เชิงทฤษฎี เชิง โครงสร้างและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ 6) การเสนอขอความเห็นชอบเพื่อใช้มาตรฐาน เป็นการเสนอให้ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักพิจารณาให้ความเห็นชอบซึ่งคณะกรรมการที่มีหน้าที่ดังกล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 7) การประกาศใช้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มาตรฐาน เป็นการสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบเพื่อให้การสนับสนุนร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่กำหนดและช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่หน่วยงาน

การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่สำคัญและจำเป็นสำหรับหน่วยงานต่างๆ ที่จะบริหารงานด้านบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะอย่าง การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ ความถนัด ความสามารถและความชำนาญงานได้ดียิ่งขึ้น (น้อย ศิริโชติ. 2524: 6; Flippo. 1970: 243; Jucius. 1971: 125) นอกจากนี้ นนทวัฒน์ สุขผล. (2543: คำนำ) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมุ่งให้เกิดผลต่อบุคคลในองค์กร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะหรือความชำนาญสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว ด้วยตนเอง มีทัศนคติที่ และสร้างนิสัยในการทำงาน อรุณ รักธรรม (2537) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยมหรือทฤษฎีเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Association Theories) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการฝึกอบรมผู้ใหญ่ นนทวัฒน์ สุขผล (2543 : 7- 43) ได้แบ่งเทคนิคการฝึกอบรมไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย เป็นคณะ การสาธิต การสอนงาน เทคนิคดังกล่าวทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาสาระของหลักสูตร 2) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย กรณีศึกษา เทคนิคดังกล่าวทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นเป็นการเพิ่มพูนความสามารถและสร้างเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ นอกจากนี้ อิกกินสัน; และ แฮกซ์เลอร์ (Higginson; & Waxler.1992: 101); ดนัย เทียมพุด (2539: 10) ได้เสนอแนวคิดการเรียนรู้เป็นทีมเป็นวิธีการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มและ ลงมือปฏิบัติ การเรียนเป็นกลุ่มจะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้สูงขึ้น

เมื่อบูรณาการหลักการ แนวความคิด ทฤษฎี จากนักวิชาการที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แนวคิด หลักการ ทฤษฎี การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

การสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การร่างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินประสิทธิผลหลักสูตร ตามแนวคิดของ เบน-เพเรตซ์ (Ben-Peretz, 1992) วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544; สาคร พุทธปวน (2533); ยุติ ฤาชา (2536); กอบกิจ ดันต์เจริญรัตน์ (2536); เฉลลา มิสติย์ (2540); ศิริพงษ์ เสงายาน (2545); ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545) การสร้างโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล โดยประยุกต์แนวคิดของ Nicholls (1978); Kerr (1989); วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537); อมรา เล็กเริงสินธ์ (2537) เป็นแนวดำเนินการ

แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน แนวคิดคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ และมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548); สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547); เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือได้มาตรฐานมาตรฐานหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ฝ่ายต่างๆ กำหนดขึ้นสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญได้ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความดี ความเก่ง และด้านความสุข

การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เป็นส่วนสำคัญประการแรกของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง การพัฒนามาตรฐานการศึกษาไว้ใกล้เคียงกันสามารถตั้งเครื่องได้ 7 ขั้นตอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542); โสภณ นาประ (2543); ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ (2544); ณัฐพล ชุมรฐายี (2545); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.นคร เขต 1 (2547)

รูปแบบการจัดกิจกรรมฝึกอบรม การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการเรียนรู้เป็นทีม

การฝึกอบรมจะทำให้การบริหารงานด้านบุคลากรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ ความถนัด ความสามารถและความชำนาญงานได้ดียิ่งขึ้น (น้อย ศิริโชติ, 2524: 6; Flippo, 1966: 243; Jucius, 1971: 125) อรุณ รัชธรรม (2537) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยมหรือทฤษฎีเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Association Theories) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการฝึกอบรมผู้ใหญ่ นนทวัฒน์ สุขผล (2543 : 7- 43) ได้แบ่งเทคนิคการฝึกอบรมไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การสาธิต การสอนงาน 2) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย กรณีศึกษา นอกจากนี้ อีกกิ้นสัน; และ แวกซ์เลอร์ (Higginson; & Waxler, 1992: 101); ดนัย เทียมพูน (2539: 10) ได้เสนอแนวคิดการเรียนรู้เป็นทีมเป็นวิธีการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพที่เน้นให้ผู้เรียน เรียนเป็นกลุ่มและลงมือปฏิบัติ การเรียนเป็นกลุ่มจะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้สูงขึ้น

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

หลักการและเหตุผล

จุดมุ่งหมาย

เนื้อหาสาระ

- หน่วยที่ 1
- หน่วยที่ 2

- หน่วยที่ ๓

กิจกรรมการฝึกอบรม

- การบรรยาย
- การอภิปราย
- การฝึกปฏิบัติ
- กรณีศึกษา
- การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

- การเรียนรู้ของผู้ใหญ่
- การเรียนรู้เป็นทีม

สื่อการฝึกอบรม

- ใบความรู้ - ใบงาน
- เอกสาร - เนื้อหาใน

Power Point

- วัสดุฉายกับเครื่อง

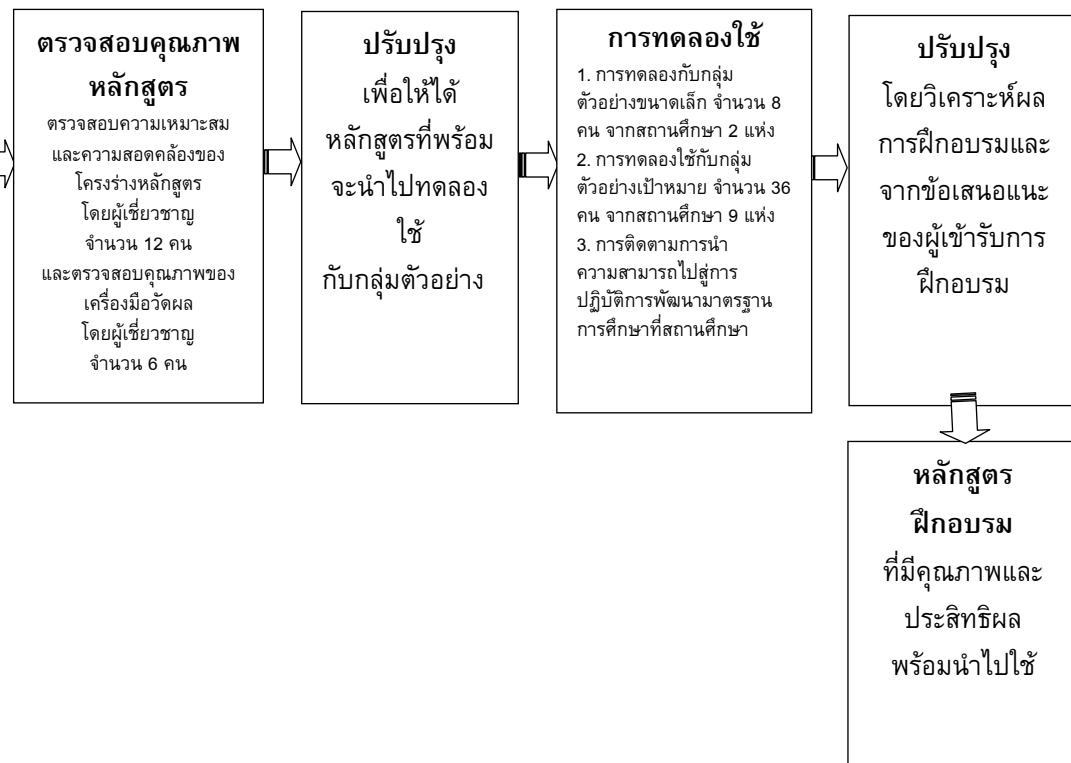
Visualizer

- วิทยากร

การวัดและประเมินผล

- pretest – posttest
- ความรู้ความเข้าใจ
- เจตคติ
- ความสามารถ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิด การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน
3. หลักการ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้
4. หลักการ แนวคิด งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม
5. หลักการ แนวคิด การเรียนการสอนผู้ใหญ่และการเรียนรู้เป็นทีม

1. หลักการ แนวคิด การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับ หลักการ แนวคิด การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1.1 การบริหารคุณภาพ

การบริหารจัดการในทุกภาคส่วนของสังคมไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐกิจเอกชน ภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ ต่างมีเป้าหมายที่สำคัญเหมือนกันประการหนึ่งคือ การบริหารจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของสินค้าและบริการที่ตรงตามข้อกำหนด ความต้องการหรือความพึงพอใจ ความประทับใจ ความมั่นใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการ เช่น ในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนย่อมมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา (กรมวิชาการ, 2539: 2) การดำเนินการหรือจัดการเพื่อให้ได้ผลดังกล่าว จึงต้องอาศัยการบริหารที่เรียกว่าการบริหารคุณภาพ โดยทั่วไปอาศัยแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กร (Organization Development) ซึ่งแนวคิด หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคุณภาพควรมีจุดเริ่มต้นที่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพ การบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) การบริหารคุณภาพโดยใช้วงจรเดมมิง การบริหารตามทฤษฎีระบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพ

การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพ นับว่ามีความสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดคุณภาพ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงใดๆ จำเป็นที่จะต้องให้ความรู้และสร้างเจตคติที่ดีแล้วจึงนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดต่อไป

โดยเนย์ ; และคนอื่นๆ (Downey; et al. 1994: 48) ได้เสนอแนวคิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพ (CQI Paradigm Shift) จากกระบวนทัศน์เก่าสู่กระบวนทัศน์ใหม่ด้านคุณภาพดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพ

กระบวนทัศน์เก่า (Old Paradigm)	กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm)
แหล่งข้อมูลมาจากเครื่องกล / เทคโนโลยี (Technology / machine resources)	คนเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่า (People as valuable resources)
งานไม่กว้างขวาง, งานแบบธรรมดา (Narrow tasks, simple tasks)	งานขยายกว้าง, ทักษะเพิ่มพูน (Broad tasks, multiple skills)
การควบคุมจากภายนอก : วิธีดำเนินงานตามคำสั่ง (External control : mandated procedures)	การควบคุมด้วยตนเอง : ทีมและแผนก (Self – control : teams and departments)
จัดลำดับชั้น, รูปแบบอำนาจอยู่ที่ผู้นำ (Hierarchial, autocratic style)	จัดองค์กรแนวราบ, รูปแบบความร่วมมือ (Flat organization, participative style)
การแข่งขัน (Competitive)	ความร่วมมือ (Cooperative)
การส่งต่องาน (Alienation : “It’s only a Job”)	การมอบหมายงาน (Commitment : “It’s my job!”)
มีความเสี่ยงต่ำ (Low risk taking)	ท้าทาย, สร้างสรรค์และมีความเสี่ยงสูง (Challenge, creativity, and high risk taking)
ยังคงอ้างอิงถึงสถานะ – ไม่กระดุกกระดော် (Maintain the statue quo – don’t rock the boat)	ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเกิดนวัตกรรม (Continual improvement and innovation)
หลีกเลี่ยง หรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง (Avoid or resist change)	อยู่บนจุดที่เปลี่ยนแปลงได้ (Stay on top of change)

ที่มา : Downey; et al. (1994). *The Quality Education Challenge*. p. 48.

นอกจากนี้ บุษ; และ โคล์แมน. (Bush; & Coleman. 2000: 59-60) ยังได้เปรียบเทียบให้เห็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เก่ากับกระบวนทัศน์ใหม่ที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านการศึกษา ดังนี้

ตาราง 2 การเปรียบเทียบกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพการศึกษา

กระบวนทัศน์เก่า (Old paradigm)	กระบวนทัศน์ใหม่ (New paradigm)
การจัดการ (Management)	ภาวะผู้นำ (ผู้ร่วมงานทุกคนเป็นผู้จัดการ) (Leadership (All workers are managers)
บันไดแนวดิ่ง (Vertical ladder)	แนวด้านข้าง (เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อสร้างโครงสร้างต่างๆ มากขึ้น) (Sideways More open and participative decision making structures)
บทบาทตายตัว (Fixed roles)	บทบาทยืดหยุ่นได้ (Flexible roles)
ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Individual responsibility)	ความรับผิดชอบร่วมกัน (ทำงานเป็นทีม) Shared responsibility (Teamwork)
ผู้นำตัดสินใจ (Autocratic)	ความร่วมมือ (Collaborative)
จัดส่งทักษะความรู้ (Delivering expertise)	พัฒนาทักษะความรู้ (ระบบประเมินและพัฒนาผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ) (Developing expertise (An effective system of staff appraisal and staff development)
สถานภาพ (Status)	ระดับความสำเร็จ (ผู้ร่วมงานทุกคนมีคุณค่า) Stature (All participants are valued for their unique and special contributions)
ประสิทธิภาพ (Efficiency)	ประสิทธิผล (Effectiveness)
ควบคุม (Control)	ให้อิสระ (ให้สมาชิกทุกคนได้ทำตามทักษะของตน) Release (All members are able to commit their skills and energies to an organization in a culture of encouragement and support)
อำนาจ (Power)	การมอบอำนาจ Empowerment (Getting things done and supporting the people who do it)

ที่มา : Bush; & Coleman. (2000). *Leadership and Statagic Management in Education*. p. 60.

จากตารางข้างต้น กระบวนทัศน์ด้านคุณภาพมีการปรับเปลี่ยนไป อิทธิพลดังกล่าวได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพทางการศึกษาด้วยเช่นกัน ซึ่งการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ดังกล่าวสามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์หรือแนวคิดในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เช่นกัน

1.1.2 การบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM)

แนวคิดเรื่องคุณภาพส่วนมากเกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ซึ่งได้รับแนวคิดจากทางอุตสาหกรรมแต่กลับมีความสำคัญทางด้านการศึกษาในฮ่องกงและมีความเหมาะสมบางส่วนในภาคการศึกษาของอังกฤษ (Bush; & Coleman. 2000: 60) Total Quality Management: TQM มีชื่อเรียกเป็นภาษาไทยมากมาย ได้แก่ การบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ (ตามราชบัณฑิตยสถาน) การบริหารคุณภาพโดยรวม การบริหารคุณภาพโดยองค์รวม การบริหารคุณภาพที่ทุกคนมีส่วนร่วมการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรหรือเรียกทับศัพท์ว่าทีคิวเอ็ม (วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2543: 47) ในยุคของการแข่งขันเชิงคุณภาพดังเช่นปัจจุบันองค์กรต่างๆ ได้พัฒนาหลักการบริหารที่น่าสนใจของตนเองขึ้นมา ดังกรณีหลักการบริหารคุณภาพโดยรวมที่นิยมเรียกกันสั้นๆ ว่า ทีคิวเอ็ม (TQM) วิโรจน์ สารรัตนะ (2542: 27) กล่าวว่า TQM เป็นหลักการหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารโดยมุ่งให้ความสำคัญไปที่ความรับผิดชอบต่อการผลิตหรือการให้บริการที่มีคุณภาพ รวมทั้งการกระตุ้นให้แต่ละฝ่ายมุ่งพัฒนาคุณภาพของงานร่วมกัน มีพันธะผูกพันกับองค์กร การบูรณาการความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรและการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกคนจะต้องร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง หัวหน้างาน ไปจนถึงพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เน้นในระดับพนักงาน (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542: 27; วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2543: 47)

บุช; และ โคล์แมน (Bush; & Coleman. 2000: 61) ได้แสดงขั้นตอนที่จะนำไปสู่การจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ไว้เป็น 4 ระดับ โดยเริ่มจากการตรวจสอบ (Inspection) การควบคุมคุณภาพ (Quality control) การประกันคุณภาพ (Quality assurance) และการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total quality management) ที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ระบบการจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาไปสู่มาตรฐานคุณภาพแบบใหม่ๆ (Developing New Quality Standards) เพื่อสร้างโอกาสหรือแก้ไขปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอันจะส่งผลต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการ (Hoy; Colin; & Margaret. 2000: 35)

1.1.3 การบริหารคุณภาพโดยใช้วงจรเดมมิง (The Deming Cycle)

แนวคิดวงจรการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของเดมมิง-ชีวฮาร์ต นับว่ามีอิทธิพลอย่างมากในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นแนวคิดตามหลักบริหารที่เป็นระบบครบวงจรโดยการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นแนวคิดที่ทรงพลัง ซึ่งเดมมิงนำเสนอในการสอนของเขา เรื่องการควบคุมคุณภาพที่ญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1950 วงจรนี้ได้ปรับปรุงมาจากวงจรคุณภาพของชีวฮาร์ต ซึ่งวงจรเดิมของชีวฮาร์ต มีเพียง 3 ขั้น เดมมิงพัฒนาเป็น 4 ขั้น ให้เป็นระบบครบวงจร วงจรเดมมิงประกอบด้วยขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอน การดำเนินกิจกรรม PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่องหมุนเวียนไปเรื่อยๆ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับแนวคิดการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การบริหารด้วยวงจรคุณภาพมีขั้นตอนของวงจร (ฮิโตชิ คูเมะ. 2540: 58-61) ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) ในบรรดาส่วนประกอบทั้งสี่ส่วนของวงจร PDCA นั้น การวางแผนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าส่วนอื่นไม่มีความสำคัญ เพียงแต่ว่าส่วนการวางแผน

จะเป็นส่วนที่ทำให้ส่วนอื่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าแผนการไม่เหมาะสมจะมีผลทำให้ส่วนอื่นไร้ประสิทธิภาพตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนที่ดีจะทำให้มีการแก้ไขน้อยและกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การลงมือปฏิบัติ (Do) เพื่อให้มั่นใจว่ามีการนำแผนการมาปฏิบัติอย่างถูกต้องจึงจำเป็นต้องมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ต้องสร้างความมั่นใจว่าฝ่ายที่รับผิดชอบในการนำแผนการไปปฏิบัติได้รับทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในแผนการนั้นๆ

2.2 ต้องสร้างความมั่นใจว่ามีการติดต่อสื่อสารไปยังฝ่ายที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม

2.3 การจัดให้มีการศึกษาและอบรมที่ต้องการนำแผนการนั้นๆ มาปฏิบัติ

2.4 การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในเวลาที่เป็น

3. การตรวจสอบ (Check) เมื่อทำการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน โดยมีการประเมินลักษณะ 2 ประการ

3.1 มีการปฏิบัติตามแผนหรือไม่

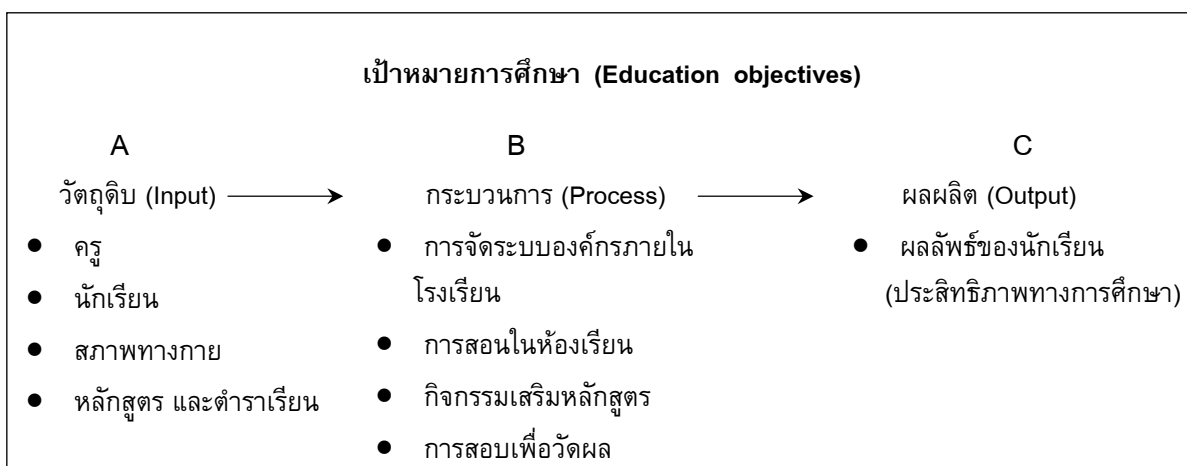
3.2 ตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่

4. การปฏิบัติการแก้ไข (Act) การปฏิบัติการแก้ไขมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างการกำจัดปรากฏการณ์หรืออาการของปัญหาและการกำจัดสาเหตุ

การบริหารงานในระดับต่างๆ ย่อมมีกิจกรรม PDCA เกิดขึ้นเสมอ โดยมีการดำเนินกิจกรรมที่ครบวงจรบ้าง ไม่ครบวงจรบ้าง แตกต่างกันตามลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในแต่ละองค์กรจะมีวงจร PDCA อยู่หลายวง วงใหญ่สุดคือวงที่มีวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรเป็นแผนงานที่ครอบคลุมระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายปีจึงจะบรรลุผล หากหน่วยงานมีขนาดใหญ่ มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมากก็ต้องแบ่งกระจายความรับผิดชอบไปยังหน่วยงานต่างๆ ทำให้เกิดวงจร PDCA เพิ่มขึ้นอีกหลายๆ วงโดยมีความเชื่อมโยงและซ้อนกันอยู่ การปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งหมดจะรวมกันเป็น (D) ขององค์กรนั้น ซึ่งองค์กรจะต้องทำการติดตามตรวจสอบ (C) และแก้ไขปรับปรุงจุดที่เป็นปัญหาหรืออาจต้องปรับเปลี่ยนใหม่ในแต่ละปี (A) เพื่อให้วิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวนั้นปรากฏเป็นจริงอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543: 50)

1.1.4 การบริหารตามทฤษฎีระบบ

คาสท์; และ โรเซนวิก (วิโรจน์ สารัตนะ. 2542: 24; อ้างอิงจาก Kast; & Rosenzweig. 1972) กล่าวว่า การบริหารตามทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้นโดยนักชีววิทยาและนักฟิสิกส์ ตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าองค์กรหนึ่งๆ สามารถมองเป็นระบบหนึ่งๆ ได้ โดยระบบหนึ่งๆ นั้นหมายถึงชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อบ่งชี้จุดหมายขององค์การร่วมกัน คัม – ชุง วัง และ เอเวอร์ส (Kam – Cheung Wong; & Evers. 2001: 139) ได้กล่าวถึง การประกันคุณภาพ การศึกษาตามทฤษฎีเชิงระบบ รูปแบบปัจจัยนำเข้า – กระบวนการ – ผลลัพธ์ ไว้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพตามรูปแบบปัจจัยนำเข้า – กระบวนการ – ผลลัพธ์

ที่มา : Kam-Cheung Wong; & Evers. (2001). *Leadership for Quality Schooling*. p.139.

จากแนวคิดการบริหารตามทฤษฎีระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 :16) ได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการจัดทำเป็นมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน โดยอาศัยแนวคิดการบริหารเชิงระบบ ดังนี้

1. มาตรฐานด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน
2. มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน
3. มาตรฐานด้านผู้เรียน (ผลผลิตหรือปัจจัยป้อนออก) มี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข

การดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของชาติ จะต้องพัฒนาหรือค้นคิดนวัตกรรมทางการบริหาร อันจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของชาติให้สูงขึ้น แนวคิด หลักการ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ด้านคุณภาพ การบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management : TQM) การบริหารคุณภาพโดยใช้วงจรเดมมิง (The Deming Cycle : PDCA) การบริหารตามทฤษฎีระบบ เป็นต้น

1.2 การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สร้างความมั่นใจ (พึงพอใจประทับใจ) ต่อสังคม ผู้ปกครองลูกค้ำ ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

1.2.1 ความหมายการประกันคุณภาพ

เมอกาทรอยด์; และ มอร์แกน (Murgatroyd; & Morgan. 1994: 45) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพ หมายถึง การกำหนดมาตรฐาน วิธีการ ความต้องการคุณภาพ จากผู้เชี่ยวชาญรวมถึงกระบวนการตรวจสอบ การประเมิน ที่สามารถตรวจได้ว่ากิจกรรมที่ได้ดำเนินการปฏิบัติไปนั้นได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ วรูแมน ; และ ลุชซิงเกอร์ (Vroman; & Luchsinger. 1994: 188) ที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่สร้างความมั่นใจว่าสินค้าได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้แล้ว และเป็นการให้ความสำคัญต่อวิธีการและเครื่องมือ ที่ใช้ในการตัดสินระดับคุณภาพของสินค้าระหว่างการผลิตหรือการบริการ ส่วน สเตบบิง (Stebbing. 1993: 19) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบคุณภาพทุกๆ ระบบ การรวบรวมข้อมูล การวางแผนกิจกรรมทุกชนิด และการให้รายละเอียดหรือคำแนะนำต้องกระทำก่อนลงมือทำ กิจกรรมใดๆ เพื่อให้สามารถควบคุมขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง สอดคล้องกับ จูรัน (Juran. 1993: 565); และ คัทแทนซ์ (Cuttance. 1994: 5) ที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการที่ได้มีการวางแผนไว้และดำเนินการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อความเชื่อมั่นในสินค้าและบริการ รวมถึงการปฏิบัติงานนั้นมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งการวางแผนและการปฏิบัติของหน่วยผลิต ที่มุ่งจะผลิตสิ่งที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลผลิต (สงบ ลักษณะ. 2541: 2)

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่จัดดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการตามมาตรฐานหรือกำหนดไว้แล้วเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการ

1.2.2 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

ในทางการศึกษามีนักวิชาการ สถาบัน และหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้สอดคล้องกัน อาทิ เช่น

กรมวิชาการ (2539ก : 3); สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2540 : 5) กรมสามัญศึกษา (2542ก: 8); สงบ ลักษณะ (2541: 2); และ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2543: 2) กล่าวว่า สอดคล้องกันว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับ เพื่อยางงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียน

ให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการประชาชนและสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษา จะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544ก: 15)

จากความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันตามบริบทของสถาบันหรือหน่วยงานแต่มีความมุ่งหมายที่สอดคล้องกันคือ ผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาพยายามที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและตรงกับความมุ่งหวังและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานของการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพการรับประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการจัดการกระบวนการ การปฏิบัติการคุณภาพ รวมทั้งมีการวางแผนควบคุม ตรวจสอบ อย่างเป็นระบบตลอดเวลา

1.2.3 หลักการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2542: 6-15) กำหนดหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้สรุปได้ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน ครู ผู้บริหาร นักเรียน ชุมชนและสังคม
2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน และเป็นยุทธศาสตร์การบริหารที่เน้นการวางแผน และการเตรียมการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้น ไม่ใช่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
3. การประกันคุณภาพการศึกษาตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชาการ หลักฐานข้อเท็จจริง กระบวนการวิเคราะห์และความสมเหตุสมผล
4. การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีการตรวจสอบ และการวัดประเมินผล นำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
5. การออกแบบมาตรฐานการศึกษา หลักสูตร แผนการสอน และกระบวนการทำงาน ได้แก่ การเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
6. การประกันคุณภาพการศึกษาเน้นความสำคัญของความรู้ ทักษะ จริยธรรม คุณธรรมของผู้เรียน สร้างความมั่นใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การประกันคุณภาพการศึกษา ให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ และความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัด

8. ภาวะความเป็นผู้นำและความมุ่งมั่นของผู้บริหารสถานศึกษา การกระจายอำนาจให้บุคลากรในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา

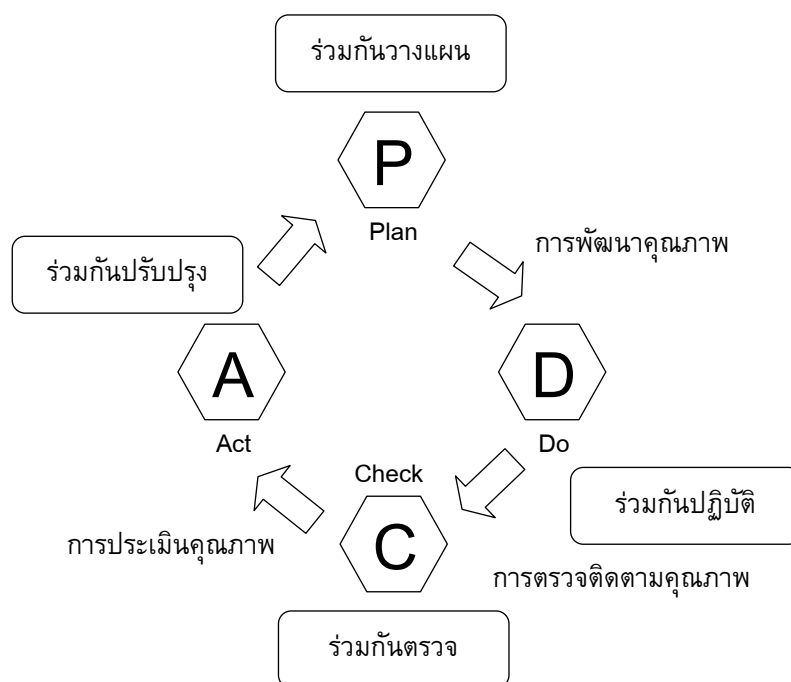
1.2.4 ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์อันได้แก่ ความเจริญทางเทคโนโลยี สารสนเทศ การสื่อสาร การแข่งขันกับนานาชาติ สภาพทางเศรษฐกิจที่อยู่ในภาวะวิกฤต คุณภาพของประชากร ผลกระทบของวัฒนธรรมต่างชาติ สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ที่ไม่สามารถสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน สังคม ประเทศชาติ และกระแสโลกาภิวัตน์ รัฐไม่สามารถสร้างคนให้มีจิตใจที่ดี มีศักยภาพเพียงพอในการดำรงชีวิตในสังคมและสามารถพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารหรือผู้รับบริการได้รับสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามข้อกำหนดอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้บริโภค ผู้ผลิต ตลอดจนส่งผลที่ดีต่อสังคม ในทางการศึกษาแต่ละประเทศโดยเฉพาะประเทศที่เจริญแล้ว ล้วนมีระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาแทบทั้งสิ้น และในประเทศไทยได้กำหนดให้สถานศึกษาในทุกระดับ ทุกสังกัด ทุกสถาบัน ต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดไว้เป็นกฎหมายว่าด้วยการศึกษาของชาติ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47) ระบบดังกล่าวเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามข้อกำหนดใน 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นแรก ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง และประเด็นที่สองสถานศึกษามีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุผลตามมาตรฐานอย่างแท้จริง (กรมวิชาการ. 2542: 3)

1.2.5 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547: 2) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาผนวกกับแนวคิดทางการบริหาร ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2546ก). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หน้า 35

จากภาพประกอบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การพัฒนาคุณภาพ การตรวจติดตามคุณภาพ การประเมินคุณภาพ โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบครบวงจรและต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 15); กรมวิชาการ (2542 : 3-4); กรมสามัญศึกษา (2542 : 2-3); และ อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2546 : 18) กล่าวสอดคล้องกันว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพ เข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา (Educational Standards) ด้านผลผลิต (Output) ปัจจัย (Input) และกระบวนการ (Process) โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาไว้เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพต่อไป

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดทำแผนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อ การพัฒนาครูและบุคลากร ธรรมเนียม สถานศึกษา การเรียนการสอน การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลเป็นต้น ทั้งนี้โดยเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน ติดตาม กำกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (Internal Quality Audit and Intervention) เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัด และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยืนยัน ช่วยเหลือ สนับสนุน ใฝ่ระวัง ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดมุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการดังนี้

2.1 การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลต่อ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และ/หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

2.3 การตรวจสอบ ติดตาม และการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศโดยกระทรวงศึกษาธิการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อประเมินและรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

1.2.6 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระบัญญัติในหมวด 6 มาตรา 48 มีใจความสำคัญตอนหนึ่งโดยกล่าวไว้ว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่เรื่องใหม่หรือเป็นเรื่องแปลกแยกไปจากงานปกติ และไม่ใช้การประเมินเพื่อประเมิน ไม่เน้นการสร้างเอกสาร แบบวัด หรือแบบประเมินเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (New South Wales Department of Education and training. 1997; Hong Kong Education Department. 2000; รุ่ง แก้วแดง. 2544) โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ เปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 18-19); และ อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2546: 18) กล่าวถึงหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือการที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหาย โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนควรเป็นกระบวนการทั้งโรงเรียน (Whole-school process) และเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองสังคม และประเทศชาติ

3. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ และการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่เป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

4. ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินภายในสถานศึกษา ควรนำมาจากตัวบ่งชี้ที่จะใช้ในการประเมินผลภายนอกหรือสถานศึกษานำมาปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในเทคนิควิธีการที่ใช้จนถือเป็นเรื่องปกติของสถานศึกษา

5. โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศของการประเมินผลภายในให้เป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา มีการดำเนินงานเป็นไปอย่างปกติต่อเนื่อง ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูล หลักฐานที่ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้านการศึกษามีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบด้วยระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษา ระบบการตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร PDCA ที่ประกอบด้วย การร่วมวางแผน (Plan) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันปรับปรุงแก้ไข (Act) หมุนเวียนเป็นวงจร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานตามที่กำหนดไว้

2. แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน

2.1 คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่า กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 4) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักสูตรของพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548: ค-ง) ได้ศึกษา สภาพจริงและความคาดหวังคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย 7 ด้าน ได้แก่ ลักษณะนิสัย สุขภาพ ความรู้ความสามารถ ทักษะประกอบอาชีพ เทคโนโลยี ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเป็นไทย โดยขอความร่วมมือไปยังเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 175 เขตพื้นที่ ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะตามความคาดหวังของทุกกลุ่ม คือนักเรียน ครู ผู้ปกครอง 20 อันดับแรก ได้แก่

1. มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
2. ไม่ติดยาเสพติด
3. ร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
4. เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่
5. มีจิตสำนึกในความเป็นไทย

6. ใช้คำว่า “สวัสดิ” ในการทักทาย
7. มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่
8. มีน้ำหนักร่างกายและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
9. มีทัศนคติที่ดีต่ออาหารไทย
10. ร่าเริง มีชีวิตชีวา
11. มีบุคลิกภาพดี
12. เชื่อฟังคำอบรม สั่งสอนของครู อาจารย์
13. มีสติปัญญาสมบูรณ์
14. มีจิตใจแจ่มใส
15. ใช้สิทธิอันพึงมีตามระบอบประชาธิปไตย
16. รู้จักใช้ หวงแหน และส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
17. สามารถสืบสานและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
18. สามารถเล่นกีฬาได้อย่างน้อย 1 ชนิด
19. มีความรู้และใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง
20. อนุรักษ์การแต่งกายแบบไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: VI–VIII) ได้ศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ โดยแบ่งตามช่วงวัย คือ ระดับทารก ปฐมวัย (0 – 5 ปี) ระดับประถมศึกษา (6 – 12 ปี) ระดับมัธยมศึกษา (13 – 18 ปี) ระดับอุดมศึกษา (19 – 20 ปี) ผลการศึกษา พบว่าคุณลักษณะที่สำคัญของไทยที่พึงประสงค์ ในภาพรวมที่จะมีส่วนในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทั้งหมด จำนวน 51 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดีและสูงใหญ่
- 2) มีสุขภาพจิตดี
- 3) มีความรู้อย่างลึกซึ้งในแก่นสาระ
- 4) รู้รอบด้านและเท่าทันสถานการณ์
- 5) รู้ไกลไปถึงอนาคต
- 6) ทักษะด้านการคิด
- 7) ทักษะด้านการสื่อสาร
- 8) ทักษะภาษาต่างประเทศ
- 9) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 10) ทักษะทางสังคม
- 11) ทักษะทางสุนทรียะ
- 12) ทักษะการจัดการ
- 13) ทักษะด้านการคำนวณ

- 14) ทักษะการทำงานเป็นทีม
- 15) ทักษะทางวิทยาศาสตร์
- 16) ชยัน อดทน ทุ่มเท ทำงานหนัก
- 17) มีระเบียบวินัย
- 18) มีวิสัยทัศน์
- 19) รักการเรียนรู้
- 20) มีจิตสำนึกประชาธิปไตย และเคารพสิทธิส่วนบุคคล
- 21) เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทย
- 22) รักชาติ และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม
- 23) รักความก้าวหน้า อยากประสบความสำเร็จ
- 24) มีความกล้าหาญ และกล้าแสดงออก
- 25) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 26) ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง
- 27) คิดแง่บวก
- 28) เชื้อมั่นในตนเอง
- 29) มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม
- 30) ไม่เป็นคนที่ยึดในวัตถุนิยมมากไป รู้จักความพอดีและประหยัด
- 31) มีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต รักความถูกต้อง
- 32) สามารถพึ่งพาตนเองได้
- 33) รักในงานที่ทำ
- 34) กตัญญูกตเวที
- 35) จิตใจเอื้อเฟื้อและมีความเมตตา
- 36) รักความสงบ
- 37) รับผิดชอบและตรงต่อเวลา
- 38) อ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย
- 39) ละเอียตรอบคอบ
- 40) มีความเชื่อต่อศาสนา
- 41) รักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
- 42) การเป็นแบบอย่างที่ดี
- 43) ภาวะผู้นำ
- 44) มีอุดมการณ์และเป้าหมายชีวิต
- 45) ยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น
- 46) ไม่เล่นการพนัน

- 47) กระตือรือร้น
- 48) ใช้ชีวิตในด้านต่างๆ ได้อย่างสมดุล
- 49) มีสติ ไม่ประมาท
- 50) รู้จักการคบเพื่อน
- 51) มีสามัญสำนึก

จากคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้ง 51 ประการ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้น้ำหนักความสำคัญ ในกลุ่มคุณลักษณะ 10 ประการ ดังนี้

- 1) มีความสามารถในการคิด
- 2) มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ และรักความถูกต้อง
- 3) ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี และสูงใหญ่
- 4) รักการเรียนรู้
- 5) มีสุขภาพจิตดี
- 6) ขยัน อดทน ทุ่มเท ทำงานหนัก
- 7) มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม
- 8) มีระเบียบวินัย
- 9) รู้รอบด้านและเท่าทันสถานการณ์
- 10) เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทย

นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547: 84 – 86) ได้สรุปผลจากการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลทั้งจากประเทศไทย ประเทศแถบตะวันตก และประเทศแถบตะวันออก โดยสรุปเป็นลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็น 5 มิติ ดังนี้

- 1) มิติด้านกายภาพ
 - 1.1) พัฒนาการด้านร่างกายสมบูรณ์ตามเกณฑ์แต่ละช่วงวัย
 - 1.2) พัฒนาการด้านสติปัญญาสมบูรณ์ตามเกณฑ์แต่ละช่วงวัย
 - 1.3) สุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงไม่เจ็บป่วยง่าย
 - 1.4) ละเว้นสิ่งเสพติดให้โทษ
- 2) มิติด้านจิตใจ
 - 2.1) รู้จัก เข้าใจ และสามารถจัดการกับความรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดี
 - 2.2) รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
 - 2.3) รู้จักและเข้าใจสถานการณ์ สภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี
 - 2.4) มีอารมณ์แจ่มใส

3) มิติด้านความรู้

3.1) รู้อย่างลึกซึ้งในแก่นสาระขององค์ความรู้ คือ การมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเบื้องหลัง หลักการ และองค์ความรู้ที่สำคัญของสิ่งที่ศึกษาหรือเรียนรู้มา และสามารถก้าวตามทันพัฒนาการในปัจจุบันขององค์ความรู้ในเรื่องนั้นได้อย่างเท่าทัน

3.2) รู้รอบด้านเชิงสหวิทยาการ คือ การมีความรู้และความเข้าใจในองค์ความรู้ด้านอื่น นอกเหนือจากสาขาวิชาหลักหรือสิ่งที่ตนเองเชี่ยวชาญ และรวมถึงการมีความรอบรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของชุมชน สังคม และโลกได้อย่างเท่าทัน

3.3) รู้ไกลไปถึงอนาคต คือ การมีความรู้และความสามารถในการคาดการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต

4) มิติด้านทักษะความสามารถ

4.1) ทักษะด้านการคิด ไม่ว่าจะเป็น การคิดสร้างสรรค์ การคิดประยุกต์ การคิดบูรณาการ การคิดวิเคราะห์ การคิดวิพากษ์ การคิดเชิงกลยุทธ์ หรือการคิดอนาคต

4.2) ทักษะการสื่อสาร (ฟัง พูด อ่าน เขียน)

4.3) ทักษะภาษาต่างประเทศ

4.4) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4.5) ทักษะทางสังคม

4.5.1) ทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์

4.5.2) ทักษะการปรับตัว

4.5.3) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.6) ทักษะการอาชีพ

4.7) ทักษะทางสุนทรีย์

4.8) ทักษะการจัดการ

4.8.1) ทักษะการจัดการความรู้

4.8.2) ทักษะการบริหารเวลา

4.9) ทักษะในการแก้ปัญหา

4.10) ทักษะด้านการคำนวณ

4.11) ทักษะการทำงานเป็นทีม

4.12) ทักษะทางวิทยาศาสตร์

4.13) ทักษะในการทำวิจัย

5) มิติในด้านลักษณะชีวิต

5.1) ขยัน อดทน ทุ่มเท ทำงานหนัก

5.2) มีระเบียบ

5.3) ซื่อสัตย์

5.4) มีวิสัยทัศน์

- 5.5) ทำทุกอย่างดีเลิศ เต็มที่ เต็มกำลัง
- 5.6) รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 5.7) มีจิตสำนึกประชาธิปไตย และเคารพสิทธิส่วนบุคคล
- 5.8) เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย
- 5.9) มีความรักชาติ และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม
- 5.10) มีแรงจูงใจอยากประสบความสำเร็จ รักความก้าวหน้า
- 5.11) กล้าแสดงความคิดเห็น
- 5.12) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 5.13) ไม่กลัวความล้มเหลว
- 5.14) ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง
- 5.15) คิดแง่บวก
- 5.16) มั่นใจในตนเอง
- 5.17) พุดจาไพเราะ สุภาพ นุ่มนวล
- 5.18) มีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม
- 5.19) ประหยัดอดออม
- 5.20) รักความยุติธรรมและเคารพในความถูกต้อง
- 5.21) สามารถพึ่งพาตนเองได้
- 5.22) รักในงานที่ทำ
- 5.23) กตัญญูกตเวที
- 5.24) รู้จักความพอดี
- 5.25) มีความเสียสละ จิตใจเอื้อเฟื้อ
- 5.26) รักความสงบ
- 5.27) มีความสามัคคี
- 5.28) ตรงต่อเวลา
- 5.29) กระตือรือร้น
- 5.30) สะอาดเป็นระเบียบ
- 5.31) อ่อนน้อมถ่อมตน
- 5.32) ละเอียดยรอบคอบ
- 5.33) มีความเชื่อต่อศาสนา

อำรุง จันทวานิช (2547: 26 – 27) ได้แสดงแนวคิดโรงเรียนคุณภาพ โดยกำหนด องค์ประกอบหลักของโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งเป็นสภาพความสำเร็จที่พึงประสงค์ของโรงเรียน จำนวน 14 องค์ประกอบ 38 ปัจจัยหลักความสำเร็จ และ 61 ดัชนีชี้วัด องค์ประกอบโรงเรียนคุณภาพทุกองค์ประกอบมีความสำคัญต่อความเป็นโรงเรียนคุณภาพ แต่ปัจจัยหลักความสำเร็จ และดัชนีชี้วัดจะให้ความสำคัญกับผลผลิตและผลลัพธ์ของโรงเรียน คือ ผู้เรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบ	ปัจจัยหลัก	ดัชนีชี้วัด
ผู้เรียน ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้	1. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสถานศึกษา กำหนด คนดี มีคุณธรรม จริยธรรม รักที่จะเรียนรู้ มีวินัยในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง	1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข
	คนเก่ง มีวิสัยทัศน์ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ คนมีความสุข มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีบุคลิกภาพ 2. ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เติบโตตามศักยภาพ 3. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด 4. คุณภาพของผู้เรียนเป็นที่ยอมรับของสังคม	2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีพัฒนาการตามวัย 3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด 4.1 ร้อยละของผู้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และประกอบอาชีพ 4.2 ร้อยละของผู้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย และบุคคลในชุมชนที่พึงพอใจ และยอมรับคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 135–139) ได้จัดเสวนาในหัวข้อ “คุณภาพเด็กไทยที่ใจเราต้องการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคุณภาพที่เป็นมาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ โดยเชิญชนประชาชนทุกสาขาอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัย มาร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมเสวนา ใน 4 จุด จาก 4 ภูมิภาค ผลการสังเคราะห์ ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรดังกล่าวข้างต้น พบว่า

มีคุณลักษณะที่เป็นมาตรฐาน 9 ด้าน โดยมีตัวบ่งชี้หลัก 43 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้รองจำนวน 39 ตัวบ่งชี้ สามารถสรุปไว้ดังตารางต่อไปนี้

คุณลักษณะของเด็กไทย ที่สังคมต้องการ	ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้รอง
1. ด้านคุณลักษณะนิสัยและ ความประพฤติ	13 ตัวบ่งชี้ (1 – 13) 1) มีความรับผิดชอบ 2) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 3) มีวินัยในตนเอง 4) มีสัมมาคารวะ ไม่ลบหลู่ ผู้ใหญ่ 5) กล้าคิด กล้าแสดงออกใน สิ่งที่ถูกต้อง 6) มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี 7) อดทน 8) ตรงต่อเวลา 9) มีมารยาท 10) อ่อนน้อมถ่อมตน 11) ประหยัด 12) รู้จักบังคับตนเอง พึ่งพา ตนเองได้ 13) เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	10 ตัวบ่งชี้ (1 – 10) 1) ขยันหมั่นเพียร 2) มีมนุษยสัมพันธ์ 3) รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น 4) เชื่อมั่นในตนเอง 5) รักการอ่าน 6) มีวิจรรย์ญาณในการ ตัดสินใจ 7) ไม่เห็นแก่ตัว 8) พุดจาไพเราะ 9) ทำงานเป็นระบบ 10) เชื่อฟังครูอาจารย์
2. ด้านคุณลักษณะด้าน ความรู้ความสามารถ	6 ตัวบ่งชี้ (14 – 19) 14) สามารถใช้ ภาษาต่างประเทศ เพื่อ การสื่อสาร 15) มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	4 ตัวบ่งชี้ (11 – 14) 11) มีความรู้ด้านดนตรี กีฬา 12) ดำรงชีวิตได้อย่างมี ความสุขในสังคม 13) มีความรู้รอบตัว

คุณลักษณะของเด็กไทย ที่สังคมต้องการ	ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้รอง
	16) สามารถบูรณาการความรู้ มาใช้ประโยชน์ 17) สามารถวิเคราะห์ สถานการณ์ต่างๆ ได้ 18) มีความรู้ด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และ อินเทอร์เน็ต 19) คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา เป็น	14) จัดระบบความคิดได้ดี
3. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม	4 ตัวบ่งชี้ (20 – 23) 20) ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา 21) เสียสละ 22) ประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 23) มีเมตตา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่	6 ตัวบ่งชี้ (15 – 20) 15) ซื่อสัตย์ 16) กตัญญู 17) ยึดมั่นในคุณธรรม 4 ประการ ของ พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว 18) จิตเป็นกุศล 19) มีน้ำใจ ช่วยเหลือ เห็นอก เห็นใจผู้อื่น 20) ให้อภัยซึ่งกันและกัน
4. คุณลักษณะด้านอาชีพ	2 ตัวบ่งชี้ (24 – 25) 24) สร้างงานอาชีพด้วย ตนเอง 25) มีความรู้ในอาชีพที่เป็น ธุรกิจของครอบครัว	3 ตัวบ่งชี้ (21 – 23) 21) พอใจการประกอบอาชีพ สุจริต 22) สามารถประกอบอาชีพ อิสระได้อย่างน้อย 1 อาชีพ 23) มีทักษะและความซื่อสัตย์ ต่ออาชีพ

คุณลักษณะของเด็กไทย ที่สังคมต้องการ	ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้รอง
5. คุณลักษณะด้านความ รับผิดชอบและการมีส่วนร่วม ต่อสังคม	2 ตัวบ่งชี้(26 – 27) 26) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ของชุมชน และท้องถิ่น	4 ตัวบ่งชี้ (24 – 27) 24) มีความรับผิดชอบต่อ ตนเองและสังคม
	27) มีจิตสำนึกในการ ช่วยเหลือสังคม	25) ช่วยเหลือ ดูแลความ เรียบร้อยในชุมชน 26) อนุรักษ์และใช้สิ่งแวดล้อม ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 27) ไม่สร้างปัญหาและเป็น ภาระให้แก่สังคม
6. คุณลักษณะด้านความเป็น ไทย	6 ตัวบ่งชี้ (28 – 33) 28) อนุรักษ์ศิลปะและ วัฒนธรรมไทย 29) มีมารยาทตาม ขนบธรรมเนียม 30) ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง 31) รู้จักหวงแหนและส่งเสริม ภูมิปัญญาไทย 32) สืบสานและถ่ายทอด ความเป็นไทย 33) อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	4 ตัวบ่งชี้ (28 – 31) 28) ไม่วิ่งตามวัฒนธรรม ต่างชาติ 29) มีความรู้เกี่ยวกับประเพณี ไทย 30) ยิ้มสยาม 31) ใช้คำทักทายแบบไทย
7. คุณลักษณะด้านสุขภาพ อนามัย	4 ตัวบ่งชี้ (34 – 37) 34) สุขภาพร่างกายแข็งแรง 35) ไม่ติดยาเสพติด 36) จิตใจแจ่มใส 37) มีบุคลิกภาพที่ดี	2 ตัวบ่งชี้ (32 – 33) 32) มีความรู้เชิงวิชาการ เหมาะสมกับพัฒนาการ ด้านร่างกาย 33) รักษาความสะอาด
8. คุณลักษณะด้านเทคโนโลยี	2 ตัวบ่งชี้ (38 – 39) 38) ใช้คอมพิวเตอร์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ 39) ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยี	4 ตัวบ่งชี้ (34 – 37) 34) นำเทคโนโลยีใช้พัฒนา ความรู้และแสวงหาความรู้ 35) ใช้คอมพิวเตอร์ฯ ได้มี ประสิทธิภาพ
		36) สร้างโปรแกรม คอมพิวเตอร์ได้ เป็นผู้นำทางเทคโนโลยี
คุณลักษณะของเด็กไทย	ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้รอง

ที่สังคมต้องการ		
9. คุณลักษณะด้านหน้าที่ พลเมืองและการเคารพสิทธิ ผู้อื่น	4 ตัวบ่งชี้ (40 – 43) 40) รู้จักสิทธิและหน้าที่ของ ตนเอง 41) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ของสังคม 42) มีจิตสำนึกและเลื่อมใสใน การเป็นพลเมืองดี ตาม วิถีประชาธิปไตย 43) ยอมรับและให้เกียรติผู้อื่น	2 ตัวบ่งชี้ (38 – 39) 37) รักท้องถิ่นและประเทศ ไทย 38) มีความจงรักภักดีต่อ สถาบันชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 110–111) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในสองทศวรรษหน้า สอดคล้องกับ มัณฑนา สังฆะกฤษณ์; และที่กล่าวถึงคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต และสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2537: 10) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยสมัยใหม่ ว่าควรประกอบด้วยคุณลักษณะใกล้เคียงกันพอสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านร่างกาย คือ เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถและทักษะในการประกอบกรงาน และอาชีพ ที่สอดคล้องกับสมรรถภาพและศักยภาพของบุคคล

2. คุณลักษณะทางด้านจิตใจ คือ ผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัว ได้เป็นอย่างดี มีความละเอียดต่อการกระทำผิด ประพฤติปฏิบัติในระบอบของความถูกต้องดีงาม มีสมาธิ และความอดทนหนักแน่น

3. คุณลักษณะด้านความรู้หรือปัญญา คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ลึกในแก่นสาระของวิชา สามารถรู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการ และเป็นผู้ที่สามารถรู้ได้ไกลโดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้ ตลอดจนเป็นผู้รู้จักเหตุและผล มีวิจารณญาณในการแยกแยะความผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ รู้จักสิ่งที่ดีควรกระทำและไม่ควรกระทำ บนพื้นฐานความจริง รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด ปราศจากอคติ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และหลากหลาย รู้คุณค่าของภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย รู้จักการเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมภายนอกท่ามกลางความสับสน วุ่นวาย และสภาพการแข่งขันของสังคมในเศรษฐกิจยุคใหม่

4. คุณลักษณะด้านความสามารถ คือ เป็นผู้ที่มีทักษะในด้านการคิด ทักษะในการสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม ทักษะการอาชีพ ทักษะทางสุนทรียะ และทักษะการจัดการที่ดี

5. คุณลักษณะด้านสังคม และการดำเนินชีวิต ช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกัน โดยไม่เห็นแก่ตัว ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น สังคม และมวลมนุษยชาติ แก้ปัญหาโดยสันติวิธี เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้ อนุรักษ์ และเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกมุ่งมั่นที่จะพัฒนา และมีความพร้อมที่จะร่วมมือสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติสุข ตลอดจนมีความขยันอดทน ทุ่มเททำงานหนัก มีระเบียบวินัย มีวิสัยทัศน์ ทำทุกอย่างอย่างดีที่สุด

การมีภาพลักษณ์คนไทยที่พึงประสงค์ที่เราต้องการให้เกิดขึ้นนี้ จึงเปรียบเสมือนกับเป็นพิมพ์เขียวสำคัญของยุทธศาสตร์ในการสร้างชาติตามทิศทางหรือตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดต่อไป และจากการศึกษาแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของคนไทย โดยเฉพาะเด็กไทย จากหน่วยงานทางการศึกษา บุคคลที่ศึกษาวิจัย และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก และเยาวชนไทย สามารถนำมาสังเคราะห์สรุปให้เห็นคุณลักษณะที่สำคัญ ที่สอดคล้อง หรือเพิ่มเติม เป็นด้านต่างๆ ได้ดังตาราง

ด้าน ชื่อบุคคล/หน่วยงาน	สามารถทางความคิดการสร้างปัญญา	คุณธรรม จริยธรรม	สภาพความสมบูรณ์ร่างกาย	สภาพจิตใจแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์	นิสัยขยัน อดทน ทุ่มเท	นิสัยใฝ่รู้ รักการเรียนรู้	จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมหน้าที่พลเมือง	วินัย รับผิดชอบต่อ	ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์	เอกลักษณ์ความเป็นไทย	ทักษะการประกอบอาชีพเป็นผู้ผลิต
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544)	3	3	3			3	3	3	3	3	3
สพฐ. (2548) สภาพจริงและความคาดหวัง คุณลักษณะของเด็กไทย		3	3	3			3		3	3	3
สพฐ. (2547) คุณภาพเด็กไทยที่เรา ต้องการ	3	3	3	3	3	3	3		3		3
อ่ำรุ่ง จันทวานิช (2547)	3	3	3	3			3	3	3		3
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547)	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
สกศ. (2545)		3	3	3	3		3	3	3	3	3

ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะคนที่พึงประสงค์ โดยเน้นคุณลักษณะของเด็กไทย พบว่าหน่วยงานและบุคคลให้ความสนใจในคุณลักษณะด้านต่างๆของผู้เรียนเรียงลำดับจากที่มีความถี่จากมากไปน้อยตามลำดับ ดังนี้

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม
- 2) มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี
- 3) จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมปฏิบัติตามหน้าที่พลเมือง
- 4) ใช้ภาษาต่างประเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร และสร้างองค์ความรู้
- 5) ทักษะการประกอบอาชีพ
- 6) มีจิตใจแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์อันดี
- 7) ความสามารถทางความคิด ได้แก่ คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดบูรณาการ คิดเชิงกลยุทธ์ คิดอนาคต
- 8) ขยัน อดทน ทดมการทำงาน
- 9) มีวินัย ความรับผิดชอบ
- 10) ใฝ่เรียนรู้ รักการเรียนรู้
- 11) เอกลักษณ์ความเป็นไทย

ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวจะใช้เป็นกรอบเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนใช้เป็นกรอบความคิดในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพด้านผู้เรียนที่สถานศึกษาจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของแต่ละสถานศึกษาต่อไป

2.2 มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขึ้นตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการศึกษาในแต่ละระดับและเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพอย่างเป็นระบบ สำหรับมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน มีดังนี้

2.2.1 มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยกำหนดไว้ในมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และคุณธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 23 การจัดการศึกษาจะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่างๆ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการศึกษา ที่จะต้องปรากฏอยู่ในหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะต้องจัดการศึกษาให้ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5. ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

จุดเน้นดังกล่าวมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ โดยสาระของหลักสูตรทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2.2 มาตรฐานการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรการเรียนให้แก่เยาวชนในท้องถิ่นของตน กระทรวงซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่เพื่อกำหนดโครงสร้างมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ศักดิ์ชัย นิรัญทวี; และ สุณี รักษาเกียรติศักดิ์ (2546 : 29) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่สะท้อนถึงวิถีคิดเรื่องมาตรฐานการศึกษา โดยมาตรฐานจะมีลักษณะเป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพโดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักสูตรของพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

ลักษณะที่พึงปรารถนาตามจุดหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นจัดได้ว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นผลลัพธ์อันพึงเกิดกับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนแต่ละท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรของตนเองขึ้นมาได้ตามความสนใจของตนเอง แต่ท้ายที่สุดผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ จะต้องได้ผลดังที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละวิชาและตามจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งหมายถึงข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติในด้านผลการเรียน

2.2.3 มาตรฐานการศึกษาระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2541 โดยคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดใช้ประเมินตนเองเพื่อรับทราบจุดเด่นและข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขของตนเองและเป็นการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งหมด 24 มาตรฐาน 49 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย สำหรับมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มี 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ โดยมีรายละเอียด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 15-16) ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษา

ตัวบ่งชี้ ความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาและความสามารถทางคณิตศาสตร์

ตัวบ่งชี้

1. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
2. ความสามารถทางคณิตศาสตร์

มาตรฐานที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

ตัวบ่งชี้ ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ตัวบ่งชี้

1. ความสามารถในการแสวงหาความรู้
2. นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

มาตรฐานที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน / งานอาชีพ

และสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

ตัวบ่งชี้

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน / งานอาชีพ
2. ความสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 6 นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีทางประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้

1. การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ส่วนรวม และกฎระเบียบของสังคม
2. ความร่วมมือร่วมใจประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวม
3. การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

มาตรฐานที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพ สมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ ตัวบ่งชี้

1. การมีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
2. การมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
3. การมีสุขภาพจิตดี

มาตรฐานที่ 8 นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตัวบ่งชี้

1. ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือและตอบแทนคุณ
2. ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความถูกต้อง
3. การใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่า
4. การปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยความมุ่งมั่น รอบคอบ และถูกต้อง

มาตรฐานที่ 9 นักเรียนเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิใจใน ความเป็นไทย

2.2.4 มาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษา

กรมสามัญศึกษา ได้จัดประชุมปฏิบัติการพิจารณาผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการ
ประชาสัมพันธุ์ โดยผู้แทนกองต่างๆ เพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาของโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา ผลจากการประชุม สรุปได้เป็นมาตรฐานจำนวน 26 มาตรฐาน 130 ตัวบ่งชี้
แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจจัย และมาตรฐานด้านกระบวนการ
สำหรับมาตรฐานด้านผู้เรียนหรือด้านผลผลิต (output) มี 10 มาตรฐาน 50 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัด

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตร
2. สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา

มาตรฐานที่ 2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจรรณญาณ มีความคิด สร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์

ตัวชี้วัด

1. สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานได้โดยใช้กระบวนการได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถจำแนกและเปรียบเทียบข้อมูลแล้วสรุปเป็นความคิด รวบรวม
3. สามารถประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล เลือก และประยุกต์ใช้ข้อมูล
ได้อย่างเหมาะสม
4. สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
5. สามารถใช้แนวคิด วิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน
6. สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายวางแผนและปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

1. มีความกระตือรือร้น มีความสนใจที่จะเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ และรู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
2. มีนิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้หรือสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา
3. สามารถเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

ตัวชี้วัด

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
2. มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์สุจริต
3. ใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่าทั้งของตนเองและส่วนรวม
4. ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวชี้วัด

1. ชื่นชมและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ด้วยความเต็มใจ
2. มีความสามารถพื้นฐานและปฏิบัติกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬาอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ และมีบุคลิกภาพที่ดี

ตัวชี้วัด

1. รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง ปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. มีความภูมิใจตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น
3. สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้
4. ใช้คำพูด กิริยามารยาท และแต่งกายได้ตามกาลเทศะ

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด

ให้โทษ

ตัวชี้วัด

1. รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ตามหลักโภชนาการ
2. ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างเป็นปกติวิสัย
3. ดูแลรักษาสุขภาพและป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ
4. ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา รวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์

5. สามารถปฐมพยาบาลและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน
 6. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของเด็กไทย
 7. มีสมรรถภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
 8. มีความร่าเริง แจ่มใส มีสัมพันธภาพที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป
 9. มีความมั่นคงทางอารมณ์
 10. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม
- มาตรฐานที่ 8** ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการและการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดี

ต่ออาชีพสุจริตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวชี้วัด

1. เห็นภาพของงานตลอดแนวและสามารถตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง และได้ผลงานที่มีคุณภาพ
3. สามารถใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ
4. สามารถประเมินเพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ
5. มีความขยัน อดทน และละเอียดรอบคอบในการทำงาน
6. ทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง
7. เห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าในอาชีพสุจริตและสามารถทำงานเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน
8. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ตัวชี้วัด

1. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง
2. รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
3. ปฏิบัติตนตามกฎหมายและระเบียบ ประเพณีของสังคม
4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคม
5. ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

1. ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม
2. มีความรู้ เห็นคุณค่า และนำภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทยมาประยุกต์ใช้
3. มีความรู้ เห็นคุณค่า และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและ

คุ้มค่า

4. มีส่วนร่วมในการปกป้อง ฟื้นฟู บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2.2.5 มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติหรือ มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินภายนอกโดย สมศ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้ หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย สำหรับมาตรฐานด้านผู้เรียนมี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ และเมื่อ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) นำมาตรฐานดังกล่าวไป ดำเนินการระยะหนึ่ง ได้มีการปรับปรุงตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ใช้ประเมินรอบแรก (เฉพาะด้าน ผู้เรียน 7 มาตรฐาน) ให้เน้นความเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นโดยใช้ตัวบ่งชี้เชิงปริมาณหรือนิยามเชิง ปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 5-8) ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ
 2. ผู้เรียนมีความประหยัด
 3. ผู้เรียนมีความเกรงใจผู้อื่น เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
- เพื่อส่วนรวม
4. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตาม ระเบียบประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้

1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ และผู้ใหญ่
2. รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
3. มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข
4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ และพัฒนา สิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้

1. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและต่อสังคมที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
2. ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์
2. ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์
3. ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง
4. ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
2. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
3. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
4. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
5. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
6. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
7. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
8. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ และเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล
2. ผู้เรียนรักการอ่านและสามารถค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดและสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
3. เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมที่ดั่งงามของ
ไทย

ตัวบ่งชี้

1. รู้จักท้องถิ่น รัก และร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. มีความรู้ ความเข้าใจภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาใช้ได้
3. ชื่นชม และสืบสานศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั่งงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง
2. เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น
3. รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาทและการแต่งกาย
4. สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้ (เฉพาะระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา)

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน และผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมได้
3. ผู้เรียนรักการทำงาน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
2. ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543)
3. ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น
4. ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
5. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา
2. ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดจากสิ่งมอมเมา และไม่แสวงหาผลประโยชน์

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนที่มีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านศิลปะ
2. ผู้เรียนที่มีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์
3. ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ

2.2.6 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาต่างมีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้มีโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่เน้นสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาระดับพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐานและ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้

ในส่วนมาตรฐานที่ 1 เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” ให้มีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยมี 5 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548: 3-4) ดังนี้

1) กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.1 คนไทยที่สุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

- 2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม
 - 2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพตนเอง
 - 2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม
- 3) ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว
 - 3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม
 - 3.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- 4) ทักษะทางสังคม
 - 4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข
 - 4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี
- 5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก
 - 5.1 คนไทยดำเนินชีวิต โดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต
 - 5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

จากข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของชาติที่พึงประสงค์ มีไว้เป็นหลักสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดต่างๆ ทั้งจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อนำไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาและการจัดการศึกษา เพื่อประกันว่า ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานอย่างเต็มตามศักยภาพและตรงตามความต้องการ อย่างคุ้มค่า เสมอภาคและเป็นธรรม

จากการศึกษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนหรือด้านผลผลิต (Output) ที่หน่วยงานต่างๆ ได้กำหนดไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในความรับผิดชอบของตน ให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามภาระหน้าที่ จุดเน้นของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2548 โดยผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นความสอดคล้องหรือจุดเน้นของแต่ละหน่วยงานดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 ผลการศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานด้านผู้เรียนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดการศึกษา

พรบ.	หลักสูตร	สปช.	สศ.	สกศ./สมศ	มาตรฐาน การศึกษาของชาติ
1. ลักษณะนิสัยและ ความประพฤติ					1. คุณลักษณะคน ไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมือง และพลโลก
1.1 สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม (มาตรา 6)	1.1 เห็นคุณค่า ของตนเอง มีวินัย (จุดหมายข้อที่ 1)	1.1 มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน (มฐ. 4)	1.1 รักการ เรียนรู้และพัฒนา ตนเองอย่าง ต่อเนื่อง (มฐ. 6)	1.1 รักการ เรียนรู้และพัฒนา ตนเองอย่าง ต่อเนื่อง (มฐ. 6)	1.1 คนไทยที่ สุขภาพกายและจิต ที่ดี มีพัฒนาการ ด้านร่างกายจิตใจ ส ตี บั ญ ญ า เจริญเติบโตอย่าง สมบูรณ์ตามเกณฑ์ การพัฒนาในแต่ละ ช่วงวัย (ตบช.1)
1.2 รู้จักฟังตนเองมี ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ตาม ตนเองอย่าง ต่อเนื่อง (มาตรา 7)	1.2 มีความคิด สร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่ เรียน รักการอ่าน รักการเขียน รัก การค้นคว้า (จุดหมายข้อที่ 2)		1.2 รู้จักตนเอง ฟังตนเองได้ มี บุคลิกภาพที่ดี (มฐ. 8)	1.2 มีความ ประพฤติดี มีวินัย สุภาพอ่อนน้อม (ปัจจัยที่ 8)	
			1.3 มี สุนทรีย์ภาพและ ลักษณะนิสัยด้าน ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา (มฐ. 12)	1.3 มีสุนทรีย์ภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (มฐ. 12)	
2. สุขภาพอนามัย ทั้งร่างกายและจิตใจ					
2.1 การจัดการ ศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาค้นไทย ให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ด้าน ร่างกาย (มาตรา 6)	2.1 รักการออก กำลังกาย ดูแล ตนเองให้มี สุขภาพและ บุคลิกภาพที่ดี (จุดหมายข้อที่ 5)	2.1 มีสุขภาพ สมรรถภาพทาง กายตามเกณฑ์ (มฐ. 7)	2.1 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตดี (มฐ. 10)	2.1 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี (มฐ. 10)	
			2.2 ปลอดภัย เสี่ยงติดให้โทษ และสิ่งมอมเมา (มฐ. 11)	2.2 ปลอดภัย เสี่ยงติดให้โทษ และสิ่งมอมเมา (มฐ. 11)	

ตาราง 3 (ต่อ)

พรบ.	หลักสูตร	สปช.	สศ.	สศศ./สมศ	มาตรฐาน การศึกษาของชาติ
3. ความรู้ ความสามารถทั้ง ด้านความคิดและ การปฏิบัติ					
3.1 ความรู้ เกี่ยวกับตนเอง ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของ สังคมไทย และ ระบบการปกครอง ในระบอบ ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข (มาตรา 23 (1))	3.1 มีความรู้ เป็นสากล รู้เท่า ทันการ เปลี่ยนแปลงและ ความ เจริญก้าวหน้าทาง วิทยาการมีทักษะ และศักยภาพใน การจัดการ (จุดหมายข้อที่ 3)	3.1 มีความรู้ พื้นฐานตามระดับ การศึกษา (มฐ. 1)	3.1 มี ความสามารถใน การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี วิจารณญาณมี ความคิด สร้างสรรค์ คิด ไตร่ตรอง และมี วิสัยทัศน์ (มฐ. 4)	3.1 มี ความสามารถใน การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี วิจารณญาณ มี ความคิด สร้างสรรค์ คิด ไตร่ตรอง และมี วิสัยทัศน์ (มฐ. 4)	3.1คนไทยสามารถ เรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง รักการ เรียนรู้ รู้ทันโลก ร ว ม ทั้ ง มี ความสามารถใน การใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ เพื่อ พัฒนาตนเองและ สังคม (ตบช3.1)
3.2 ความรู้และ ทักษะด้าน วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีความรู้ ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่อง การจัดการ บำรุงรักษาและการ ใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่าง สมดุลยั่งยืน (มาตรา 23 (2))	3.2 มีทักษะ และกระบวนการ โดยเฉพาะทาง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การ สร้างปัญหา และ ทักษะในการ ดำเนินชีวิต (จุดหมายข้อที่ 4)	3.2 มี ความสามารถใน การใช้ภาษาและ ความสามารถทาง คณิตศาสตร์ (มฐ. 2)	3.2 มีความรู้ และทักษะที่ จำเป็นในการ เรียนรู้ตาม หลักสูตร (มฐ. 5)	3.2 มีทักษะใน การแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง (มฐ. 6)	3.2คนไทยสามารถ ปรับตัวได้ มี มนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้เป็น อย่างดี (ตบช3.2)
3.3 ความรู้ เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และ การประยุกต์ใช้ภูมิ ปัญญา (มาตรา 23 (2))		3.3 มี ความสามารถใน การคิดและ แก้ปัญหา (มฐ. 3)	3.3 มีทักษะใน การแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง (มฐ. 6)	3.3 มีความรู้และ ทักษะที่จำเป็นใน การเรียนรู้ตาม หลักสูตร (มฐ. 5)	3.3คน ใ ท ย ไ้ ต้ เรียนรู้เต็มตาม ศักยภาพตนเอง (ตบช 2.1)
3.4 ความรู้และ ทักษะด้าน คณิตศาสตร์ และ ภาษาเน้นการใช้ ภาษาไทยอย่าง ถูกต้อง (มาตรา 23 (4))		3.4 มี ความสามารถใน การแสวงหา ความรู้ (มฐ.4)			

ตาราง 3 (ต่อ)

พรบ.	หลักสูตร	สปช.	สศ.	สกศ./สมศ	มาตรฐาน การศึกษาของชาติ
4. คุณธรรม					
จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์					
4.1 การจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต (มาตรา 6)	4.1 ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (จุดหมายข้อที่ 1)	4.1 มีคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มฐ. 8)	4.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (มฐ. 1)	4.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (มฐ. 1)	4.1คนไทยดำเนินชีวิต โดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต 4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย (ตบช 5.1-5.2)
5. รักการทำงาน					
อาชีพสุจริต					
5.1 ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต (มาตรา 23 (5))	5.1 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค (จุดหมายข้อที่ 6)	5.1 มีความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน / งานอาชีพ (มฐ. 5)	5.1 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (มฐ. 9)	5.1 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (มฐ. 9)	5.1คนไทยมีงานทำ และนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงาน และสร้างประโยชน์ให้สังคม (ตบช 2.2)
6. เทคโนโลยีและทักษะอย่างสากล					
6.1 มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี (มาตรา 23 (2))	6.1 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการการสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยี (จุดหมายข้อที่ 3)	6.1 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต (มฐ. 5)	6.1 มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารและทักษะการสื่อสารเชิงเทคโนโลยี (มฐ. 5)	6.1 มีความรู้และทักษะที่จำเป็น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์คอมพิวเตอร์ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (มฐ. 5)	6.1คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคม 6.2คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (ตบช 3.1-

ตาราง 3 (ต่อ)

พรบ.	หลักสูตร	สปช.	สศ.	สกศ./สมศ	มาตรฐาน การศึกษาของชาติ
7. ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม ต่อสังคม					
7.1 สามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข (มาตรา 6)	7.1 รัก ประเทศไทย และ ท้องถิ่น มุ่งทำ ประโยชน์ และ สร้างสิ่งที่ดีงามให้ สังคม (จุดหมายข้อที่ 9)	7.1 เห็นคุณค่า อนุรักษ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม (มฐ. 9)	7.1 มีจิตสำนึก ที่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม (มฐ. 3)	7.1 มี จิตสำนึกที่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม (มฐ. 3)	7.1คนไทยเข้าใจ และเคารพใน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและ สังคม มีทักษะและ ความสามารถที่ จำเป็นต่อการ ดำเนินชีวิตใน สังคมอย่างมีความ สุข (ตบช4.1)
7.2 รู้จักรักษา ผลประโยชน์ ส่วนรวมของ ประเทศชาติอนุรักษ ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (มาตรา 7)					
8. หน้าที่พลเมืองที่ ดี					
8.1 มีจิตสำนึกที่ ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง ปกครอง ในระบอบ ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข เคารพ กฎหมาย และ ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ (มาตรา 7)	8.1 เป็น พลเมืองดี ยึดมั่น ในวิถีชีวิต และ การปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข (จุดหมายข้อที่ 7)	8.1 สามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้ ตามวิถีทาง ประชาธิปไตย (มฐ. 6)	8.1 เป็นสมาชิก ที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ปฏิบัติตามระบอบ ประชาธิปไตย (มฐ. 8)	8.1 เป็นสมาชิกที่ ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ปฏิบัติตาม ระบอบ ประชาธิปไตย (มฐ. 2)	8.1 คนไทยมีความ รับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และ ตระหนักในคุณค่า ของวัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหา ในฐานะสมาชิกของ สังคมไทยและ สังคมโลกโดยสันติ วิธี (ตบช 4.2)
8.2 รัก ประเทศไทยและ ท้องถิ่น มุ่งทำ ประโยชน์และ สร้างสิ่งที่ดีงาม ให้กับสังคม					

(จุดหมายข้อที่ 9)

ตาราง 3 (ต่อ)

พรบ.	หลักสูตร	สปช.	สศ.	สกศ./สมศ	มาตรฐาน การศึกษาของชาติ
9. เห็นคุณค่าความเป็นไทย					
9.1 มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (มาตรา 7)	9.1 เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย (จุดหมายข้อที่ 7)	9.1 ภูมิใจในความเป็นไทย (มฐ. 9)	9.1 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะ และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย (มฐ. 7)	9.1 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดีงามของไทย (มฐ. 7)	
9.2 มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (มาตรา 23 (3))	9.2 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย (จุดหมายข้อที่ 8)				

จากการศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นมาตรฐานด้านผู้เรียนจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มาตรฐานด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สปช.) พ.ศ.2541 มาตรฐานด้านผู้เรียนของกรมสามัญศึกษา (สศ.) ปี 2542 มาตรฐานด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและที่ปรับปรุงโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สกอ. และ สมศ.) พ.ศ. 2547 และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2548 ที่เป็นสาระเกี่ยวกับอุดมการณ์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของชาติที่พึงประสงค์ สามารถสังเคราะห์ แนวคิดการพัฒนามาตรฐานคุณภาพด้านผู้เรียน ได้อย่างสอดคล้องกัน 9 ด้าน โดยมีรายละเอียดที่แตกต่างกันเล็กน้อยตามจุดเน้นของแต่ละหน่วยงานหรือตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ผลการสังเคราะห์ความสอดคล้องทั้ง 9 ด้านหรือ 9 มาตรฐาน มีดังนี้

- 1) ลักษณะนิสัยและความประพฤติ
- 2) สุขภาพพลานามัยทั้งร่างกายและจิตใจ
- 3) ความรู้ความสามารถทั้งในการคิด การเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติในการทำงาน
- 4) คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
- 5) รักการทำงาน มีทักษะในการประกอบอาชีพที่สุจริต
- 6) เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารอย่างสากล
- 7) ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในสังคม
- 8) หน้าที่พลเมืองที่ดี

9) เห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทยมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์

จากการสังเคราะห์มาตรฐานของหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการกำหนดกรอบความคิดในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

3. หลักการ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้

3.1 มาตรฐานการศึกษา

3.1.1 ความหมายของมาตรฐาน

หน่วยงานและนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า “มาตรฐาน” (Standards) ไว้หลายแนวคิด พอสรุปได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือ สปช. (2541: 12) ได้ให้คำจำกัดความของ “มาตรฐาน” ว่า หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นภาพปัจจัย วิธีการดำเนินงานหรือผลผลิตที่มีคุณภาพ สภาพที่พึงประสงค์นี้ อาจกล่าวถึงสภาพที่เป็นอุดมคติ แต่จะต้องเป็นเรื่องที่มีโอกาสเป็นจริงได้

Webster's New World Dictionary (1986: 125) ได้ให้คำจำกัดความของมาตรฐาน หมายถึง บางสิ่งที่ใช้สำหรับเป็นกฎหรือพื้นฐานของการเปรียบเทียบในการวัดหรือการตัดสินความจุ ปริมาณ เนื้อหา ขอบเขต คุณภาพ

The Oxford English Reference Dictionary (1995: 89) ได้ให้นิยามของมาตรฐาน หมายถึง วัตถุประสงค์ หรือคุณภาพ หรือการวัดหรือหลักการที่ใช้ในการตัดสิน

สุวิมล ว่องวาณิช (2544: 75) ได้ให้ความหมายและแสดงตัวอย่างของมาตรฐาน คือ ระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น ถ้ากำหนดเกณฑ์การตัดสินว่า ผู้สอบได้เกรด A ต้องได้คะแนน 60% ขึ้นไป ใครได้คะแนนตามเกณฑ์นี้ก็จะได้เกรด A แต่คนทั่วไปอาจจะรู้สึกกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเพียง 60% อาจจะต่ำเกินไป ยอมรับไม่ได้ ก็ถือว่า เกณฑ์ที่กำหนดนี้ยังไม่ได้มาตรฐาน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545: 83 – 84) ได้กล่าวว่า มาตรฐาน หมายถึง คุณลักษณะหรือระดับที่ถือเป็นคุณภาพความสำเร็จ หรือความเหมาะสมอันเป็นที่ยอมรับกันทางวิชาชีพ โดยทั่วไป เช่น มาตรฐาน ISO และมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นต้น

บีเดียน (Bedeian. 1993: 711) ได้ให้ความหมายของคำว่า มาตรฐาน (standard) หมายถึง เกณฑ์ประการหนึ่ง ซึ่งนำไปใช้สำหรับเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในปัจจุบันขององค์กร

คูเมะ (2540: 25) กล่าวว่า มาตรฐาน คือ สิ่งที่ได้รับจากการเจียรไนความรู้และประสบการณ์ในอดีตอย่างดีเยี่ยม ประสิทธิภาพของการผลิตในอุตสาหกรรมจะขึ้นอยู่กับจำนวนของชุดมาตรฐานที่มีประสิทธิภาพที่ได้กำหนดขึ้นมาและนำไปใช้

จากความหมายของคำว่า “มาตรฐาน” ที่กล่าวถึงข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า มาตรฐาน หมายถึง ข้อกำหนดหรือสภาพที่พึงประสงค์ใช้สำหรับการเทียบเคียงหรือเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบเพื่อการตัดสินระดับคุณภาพ

3.1.2 ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

กรมวิชาการ (2539: 4) ให้ความหมายของมาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ มาตรฐานการศึกษา ด้านผลผลิต หมายถึงคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย ได้แก่ คน อุปกรณ์ งบประมาณ เทคโนโลยี มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ ได้แก่ ระบบวิธีการ และเทคโนโลยีเชิงระบบที่มีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544: 9) กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาในลักษณะของมาตรฐานโรงเรียน หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ทั้งในเชิงคุณภาพหรือปริมาณซึ่งแสดงได้โดยประสิทธิภาพของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษา หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547: 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหานคร เขต 1 (2547: 30-31) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษาที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย (2542) ได้ให้ความหมายว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้จบหลักสูตร

นัตยา ปิลันธนาพันธ์ ; และคนอื่นๆ (2542: 11-18) ได้ให้ความหมายว่า มาตรฐานทางการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เราควรรู้และสามารถทำได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานในระดับใด เรื่องใด จะต้องแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่นักเรียนควรรู้และสามารถทำได้เสมอ เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเป็นพลเมืองดี พร้อมก้าวสู่การศึกษาขั้นสูง และสู่โลกของการ

ศักดิ์ชัย นิธิวิทย ; และสุณี รักษาเกียรติศักดิ์ (2546: 17) กล่าวว่ามาตรฐานการศึกษา คือลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งมักมีลักษณะที่เป็นนามธรรม จึงจำเป็นต้องมีตัวประกอบอีก 2 ประการ คือ ดัชนี หรือตัวบ่งชี้ หมายถึง ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงควมมีคุณภาพ โดยพัฒนาขึ้นมาจากความสัมพันธ์ของคุณภาพกับรูปธรรมหรือตัวเลขที่แสดงให้เห็นควมมีคุณภาพนั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปความหมายของมาตรฐานการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือสภาพที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

3.1.3 รูปแบบการพัฒนามาตรฐาน

สถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่แตกต่างกัน การกำหนดมาตรฐานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 6-7) ได้กล่าวถึงรูปแบบที่นิยมใช้ในการกำหนดมาตรฐานมี 8 รูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบจะระบุความเชื่อ ตัวบ่งชี้หลัก เงื่อนไข และข้อจำกัดไว้ ดังนี้

1. รูปแบบที่เน้นเป้าหมาย (Goal Model)

ความเชื่อ : ถ้าสถานศึกษาระบุเป้าหมายอย่างชัดเจนแล้ว สถานศึกษาที่มีคุณภาพ คือ สถานศึกษาที่สามารถทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้

ตัวบ่งชี้หลัก : เป้าหมายคุณภาพนักเรียนพร้อมเกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

เงื่อนไขและข้อจำกัด : จะได้ผลดีก็ต่อเมื่อมีการกำหนดจุดมุ่งหมายคุณภาพนักเรียนอย่างชัดเจน และมีเกณฑ์ตัดสินคุณภาพเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

2. รูปแบบที่เน้นปัจจัย (Resources- Input Model)

ความเชื่อ : ถ้าสามารถจัดหาปัจจัยที่หายากและมีคุณค่าตามความต้องการของสถานศึกษาแล้วจะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น

ตัวบ่งชี้หลัก : พิจารณาจากปัจจัยสำคัญๆ เช่น คุณภาพนักเรียนที่เข้ามาเรียน ในโรงเรียน สิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากร การสนับสนุนด้านงบประมาณจากส่วนกลาง เป็นต้น

เงื่อนไขและข้อจำกัด : จะได้ผลดีเมื่อมีความเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน จุดอ่อนของแบบนี้จะเกิดขึ้นเมื่อไม่สามารถใช้ปัจจัยในการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. รูปแบบที่เน้นกระบวนการ (Process Model)

ความเชื่อ : สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการปฏิบัติงานอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้หลัก : พิจารณาจากกระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้

เงื่อนไขและข้อจำกัด : รูปแบบนี้จะมีประโยชน์มากถ้ากระบวนการและคุณภาพนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน

4. รูปแบบที่เน้นความพึงพอใจ (Satisfaction Model)

ความเชื่อ : ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้หลัก : ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เช่น ครู นักเรียน ผู้บริหาร เป็นต้น

เงื่อนไขและข้อจำกัด : รูปแบบนี้จะเกิดปัญหามาก ถ้าความคาดหวังและความพึงพอใจมีความหลากหลายและมีความขัดแย้งกันในระดับสูง

5. รูปแบบที่เน้นชุมชน (Legitimacy Model)

ความเชื่อ : สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ ถ้าสถานศึกษาดำรงอยู่กับชุมชน เป็นที่ยอมรับของชุมชน

ตัวบ่งชี้หลัก : พิจารณาจากสิ่งที่ชุมชนยอมรับ

เงื่อนไขและข้อจำกัด : สถานศึกษาจะต้องหาทางเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากร ให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ เป็นที่ยอมรับของชุมชน และต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง โดยตลอด

6. รูปแบบที่สนใจการไม่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา (Ineffectiveness Model)

ความเชื่อ : วิเคราะห์และระบุถึงเกณฑ์ที่ว่าด้วยการไม่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้หลัก : พิจารณาการไม่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา เช่น ความขัดแย้ง การปฏิบัติงานต่างๆที่ไม่ดี ปัญหา อุปสรรค จุดอ่อน เป็นต้น

เงื่อนไขและข้อจำกัด : เหมาะสมสำหรับโรงเรียนเปิดใหม่ ที่มีปัญหาและอุปสรรคค่อนข้างมาก

7. รูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Organizational Learning Model)

ความเชื่อ : สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพได้ ต่อเมื่อสถานศึกษาสามารถเรียนรู้วิธีการปรับปรุงสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อสภาพเศรษฐกิจสังคม

ตัวบ่งชี้หลัก : ประสิทธิภาพของสถานศึกษา พิจารณาจากหลาย ๆ ด้าน เช่น ความตระหนักถึงความต้องการของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เป็นต้น

เงื่อนไขและข้อจำกัด : จะได้ผลเมื่อมีการปฏิรูปการเรียนรู้ จะไม่ประสบผลสำเร็จเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนรู้กับคุณภาพนักเรียนไม่มีความชัดเจน

8. รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบองค์รวม (Total Quality Model)

ความเชื่อ : การบริหารสภาพแวดล้อมและกระบวนการภายในสถานศึกษาแบบองค์รวม เพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จในระยะยาว

ตัวบ่งชี้หลัก : ภาวะผู้นำ การบริหารบุคคล การบริหารกระบวนการ

เงื่อนไขและข้อจำกัด : เป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่มีความสามารถในการพัฒนา คุณภาพของการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา

3.1.4 ประเภทของมาตรฐาน

วิกกินส์ (รุ่งนภา นุตราวศ์. 2545: 50-51; citing Wiggins. 1994) แบ่งมาตรฐานการเรียนรู้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. มาตรฐานที่แสดงผลลัพธ์หรือผลกระทบ (Impact) เป็นมาตรฐานที่ชี้ให้เห็นผลที่ต้องการจากการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งของผู้เรียน

2. มาตรฐานกระบวนการ (Process) เป็นมาตรฐานที่สะท้อนยุทธวิธี เทคนิค วิธีการที่เหมาะสมที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

3. มาตรฐานเนื้อหา (Content) เป็นมาตรฐานที่เน้นเนื้อหาสาระ ความคิด รวบรวม แนวความคิด และข้อมูลต่างๆ

4. มาตรฐานที่แสดงกฎ หรือรูปแบบ (Rule or Form) เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับสูตร กฎเกณฑ์ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะ เช่น ปริมาตร ปริมาณ อัตราส่วน

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี ; และสุณี รักษาเกียรติศักดิ์ (2546: 13) แบ่งมาตรฐานการศึกษา เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. มาตรฐานที่เน้นความรู้ (Academic Standard) เป็นการกำหนดสิ่งที่ควรรู้ควร ได้รับ เพื่อนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรวิชาต่างๆ

2. มาตรฐานที่เน้นความสามารถ (Performance Standard หรือ Competency-Based Standard) เป็นการกำหนดความสามารถที่นักเรียนควรปฏิบัติได้ เช่น สามารถแก้ไข เครื่องมือที่เสียได้ เป็นต้น

3. มาตรฐานคุณลักษณะ (Characteristic Standard) เป็นการกำหนดเกี่ยวกับลักษณะ ที่ต้องการของผลผลิต เช่น เป็นบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

นอกจากนี้ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี; และ สุณี รักษาเกียรติศักดิ์ (2546: 14-15) ได้แบ่ง ระดับของมาตรฐาน โดยแบ่งตามระดับของโครงสร้างการปกครองประเทศและอำนาจความ รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จำแนกได้ ดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ซึ่งจะกำหนดลักษณะที่พึงประสงค์เป็นภาพรวม มีลักษณะร่วมกันทุกพื้นที่

2. มาตรฐานการศึกษาระดับท้องถิ่น / ระดับเขต โดยนำเอามาตรฐานการศึกษา ระดับชาติมาสร้างให้เหมาะสมกับท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น

3. มาตรฐานการศึกษาระดับโรงเรียน / ระดับสถานศึกษา เป็นการกำหนดลักษณะ ที่ต้องการในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงตามจุดประสงค์ของโรงเรียน

3.1.5 คุณลักษณะของมาตรฐานการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นการกำหนดคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ ทางการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเพื่อสื่อสารให้ สถานศึกษา ครู และผู้ปกครองได้ทราบอย่างชัดเจน ดังนั้นคุณลักษณะของมาตรฐานการศึกษาที่ดี จึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2451: 6) ได้เสนอเกณฑ์ในการ พิจารณามาตรฐานที่ดีหรือไม่ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการ (Essential)
2. ต้องมีความเที่ยงตรง (Validity)
3. ต้องมีความชัดเจน (Precise)
4. สามารถวัดได้ (Measurable) ตรวจสอบได้ว่า มี หรือ ไม่มี ได้ทำ หรือ ไม่ทำ
5. สามารถจัดการได้ ควบคุมได้ แก้ไขได้ (Manageable)
6. มีความยืดหยุ่น (Flexible)

Illinois State Department Of Education & The Association For Supervision And Development – ASCD (นาตยา ปิรันธนาพันธ์; และคนอื่นๆ. 2542: 261-262; citing Illinois State Department Of Education & The Association For Supervision And Development – ASCD) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. มีความชัดเจนและมีความหมาย มาตรฐานการศึกษาควรมีความชัดเจนและมีความหมายต่อนักเรียนพ่อแม่ ผู้ปกครอง นักการศึกษา ตัวแทนนักธุรกิจและชุมชนโดยรวม
2. เป็นการบูรณาการ มาตรฐานการศึกษาควรมีการผสมผสาน บูรณาการความรู้ ทักษะ ค่านิยม จริยธรรม เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ไม่ควรแยกออกเป็นส่วนๆ หรือมีเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง
3. มีความเฉพาะเจาะจง มาตรฐานการศึกษาควรมีการกำหนดให้เฉพาะเจาะจงมากพอที่จะสื่อสารให้เห็นว่า นักเรียนควรเรียนรู้อะไร แต่ขณะเดียวกันก็ควรกำหนดให้กว้างมากพอที่จะให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปจัดการเรียนการสอน จัดทำหลักสูตร และเปิดโอกาสให้มีการบูรณาการความรู้ ทักษะ ค่านิยม จริยธรรม จากสาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันได้ เพื่อให้ นักเรียนมองเห็นว่ามีการ เชื่อมโยงกันอย่างไร ระหว่างสิ่งที่เขาเรียนรู้กับการนำความรู้ความสามารถเหล่านั้นไปใช้ได้เหมาะสม
4. มีพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจน มาตรฐานการศึกษาควรกำหนด พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น มาตรฐานเทคโนโลยี ที่ต้องสะท้อนให้เห็นผลของเทคโนโลยีที่มีต่อโลกของเรา ต้องให้นักเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทของเครื่องมือสื่อสาร ทั้งสิ่งที่เป็นภาพ เสียง และทั้งภาพและเสียง ดังนั้น สิ่งที่จะกำหนดไว้ในมาตรฐาน จึงควรมีค่าที่แสดง พฤติกรรมการเรียนรู้ เช่น คำว่าประดิษฐ์ ผลิต แทนคำว่าเขียนเพื่อให้นักเรียนสื่อออกมาในรูปของการเขียนรายงาน เป็นต้น
5. มีความทันสมัย เงื่อนไขต่างๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ดังนั้นการปรับปรุงมาตรฐานจึงต้องเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องไป เพื่อให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
6. มีความสอดคล้องกลมกลืนในแต่ละมาตรฐาน มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นนั้นควรสะท้อนให้เห็นความสอดคล้อง กลมกลืนในแต่ละมาตรฐาน
7. มีความสมดุลกันทั้งสาระและกระบวนการเรียนรู้ มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นนั้นควรมีความสมดุลกันทั้งสาระของความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
8. มีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นนั้น บุคลากรภายในโรงเรียนสามารถที่จะนำไปจัดหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งการวางแผนการบริหารงานภายในโรงเรียนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละมาตรฐานได้
9. เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของนักเรียน มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นนั้นควรมีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษา
10. การยอมรับของทุกฝ่าย มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนนั้นต้องเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และสังคม

นอกจากนี้ แกนเดล (นาตยา ปิรันธนาพันธ์. 2543: 28-31; citing Gandal. 1995) ได้กล่าวถึงลักษณะของมาตรฐานที่ดีมีคุณลักษณะดังนี้

1. ต้องเน้นที่ความเป็นวิชาการ
2. มาตรฐานต้องมาจากสาระความรู้ในศาสตร์ที่เป็นแกนหลักและสหวิทยาการ
3. มาตรฐานต้องเฉพาะเจาะจงพอสมควรที่จะใช้พัฒนาหลักสูตร
4. มาตรฐานจะต้องสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่มีเงื่อนไขของเวลาที่มีอยู่จำกัด
5. มาตรฐานจะต้องมีความเข้มข้นเป็นมาตรฐานขั้นสูงและเป็นสากล
6. มาตรฐานต้องสามารถประเมินความสามารถได้
7. มาตรฐานต้องรวมถึงระดับความสามารถที่หลากหลาย
8. มาตรฐานจะต้องรวมเอาความรู้และทักษะเข้าด้วยกัน
9. มาตรฐานจะต้องไม่ผูกขาดว่าจะต้องทำสื่อวัสดุใดมาสอน
10. มาตรฐานจะต้องเขียนชัดเจน

มาตรฐานการศึกษาที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความชัดเจน ความทันสมัย สามารถวัดได้ ความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ สามารถจัดการได้ ควบคุมได้และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.1.6 ประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษา

แฮริส; และแครร์ (รุ่งนภา นุตราวศ์. 2545: 1; citting Harris ; & Carr. n.d.) กล่าวถึงประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน มาตรฐานการศึกษาช่วยให้นักเรียนทราบถึงผลการปฏิบัติที่คาดหวังจากการเรียนอย่างชัดเจน ทำให้นักเรียนทราบว่าต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ถึงมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น มาตรฐานจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาการเรียนของตนเอง เป็นสิ่งท้าทายและช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และเป็นเสมือนรางวัลเมื่อนักเรียนสามารถพัฒนาไปถึงมาตรฐานได้

2. ประโยชน์ต่อครู มาตรฐานช่วยครูในการสร้างหลักสูตร ออกแบบการสอน และการประเมิน ทำให้ครูทราบว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่นักเรียนควรรู้ หลักสูตร และการประเมินแบบอิงมาตรฐานจะช่วยให้การสอนของครูมีเป้าหมายที่ชัดเจนกว่าหลักสูตรแบบอื่น

3. ประโยชน์ต่อท้องถิ่น และโรงเรียน มาตรฐานช่วยให้นักเรียนการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนเข้าใจ และนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

4. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง นักธุรกิจ และผู้นำชุมชน มาตรฐานเป็นความคาดหวังทางการศึกษาที่ตั้งไว้ร่วมกัน มาตรฐานช่วยให้บุคคลในชุมชนสื่อสารเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และมีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครอง นักธุรกิจ และผู้นำในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาสำหรับเยาวชนในท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ประโยชน์ต่อมลรัฐ มาตรฐานเป็นเครื่องมือที่ใช้อ้างอิงและเป็นหลักให้หน่วยงานและส่วนต่างๆ ในระบบการศึกษาทำงานร่วมกัน และเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละท้องถิ่นและโรงเรียนในมลรัฐ

นาตยา บิลันธนานท์; และคนอื่นๆ (2542: 263-264) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จัดโปรแกรมการประเมินผล เป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษา ท้องถิ่น และประเทศ ในการจัดโปรแกรมการประเมินผลการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน

2. จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การบริหาร และการประเมินผล เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครู ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน แนวทางการบริหารงานภายในโรงเรียน และการประเมินผลการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน

3. พัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู การกำหนดมาตรฐานการศึกษานั้นเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นที่ยอมรับของสังคมว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง

4. จัดสรรงบประมาณ เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการบริหารงานภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น

5. รายงานเป้าหมายและผลการจัดการศึกษา เป็นแนวทางที่ใช้สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เป้าหมายและผลของการจัดการศึกษาแก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นและสาธารณชนได้รับทราบ

6. จัดระบบแลกเปลี่ยนข้อมูล เป็นแนวทางในการจัดระบบและแลกเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผล การบริหารงานภายในโรงเรียนและการประเมินผล การปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูที่อยู่ตามโรงเรียนต่างๆ ที่สอนในชั้นปีต่างๆ

7. ประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน เป็นแนวทางสำหรับการประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ได้แก่ ความก้าวหน้าของนักเรียน ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู และประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในระดับการประเมินของท้องถิ่น

8. วางแผนการปรับปรุงของโรงเรียน เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนงานในการดำเนินการปรับปรุงงานของโรงเรียนในส่วนที่ยังไม่ได้มาตรฐานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และรักษาส่วนที่ได้มาตรฐานแล้วให้คงอยู่ต่อไป

นอกจากนี้ นาตยา บิลันธนานท์ (2543: 24) ได้กล่าวเพิ่มเติมจากการศึกษาของต่างประเทศ (American Federal of Teachers) ว่าคุณค่าหลายประการของมาตรฐานการศึกษามีดังนี้

1. ทำให้เห็นภาพและทิศทางการปฏิรูปการศึกษา หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลที่สอดคล้องกันตลอด สู่มาตรฐานการศึกษา
2. กระตุ้นให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ยึดมาตรฐานในความคาดหวังที่ผู้เรียนทุกคนต้องได้มาตรฐาน
3. โรงเรียนมีแรงจูงใจที่จะจัดเตรียมหลักสูตรเพื่อเด็กทุกคนแทนที่จะให้เด็กต้อง “จม” หรือ “ล้าหลัง” อยู่กับเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ที่มีได้เตรียมเข้าสู่โลกของการทำงานในอนาคต
4. เบี่ยงเบนจากการประเมินผลเรื่องเล็กน้อยไม่เป็นแก่นสารมาประเมินตามมาตรฐาน และโรงเรียนต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณชน อันเนื่องมาจากการประเมินด้วย
5. สื่อสารให้พ่อแม่ และสาธารณชนเข้าใจชัดเจนว่า โรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบอะไรที่จะจัดการศึกษาให้แก่ลูกหลานของเขา และผู้เรียนก็ต้องรับผิดชอบที่จะเรียนรู้อะไรให้ได้
6. ช่วยให้หน่วยงานรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการจัดการศึกษา ด้วยการระบุมารู้และทักษะที่จำเป็นถ้าจะออกมาประกอบอาชีพว่ามีอะไรบ้างที่จะแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ในโลกได้
7. ทำให้ระบบการศึกษาของประเทศไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ มาตรฐานที่ผุดงไว้ทั้งความเป็นไทยและสากล

จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มาตรฐานการศึกษามีประโยชน์กับทุกฝ่าย ทั้งผู้รับบริการทางการศึกษา ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้แก่ ชุมชน สาธารณชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนชาติ ที่จะสามารถวางแผนจัดการศึกษา การกำกับติดตาม การประเมินผลการดำเนินการ และการปรับปรุงผลการดำเนินงานให้ไปสู่เป้าหมายหรือเกณฑ์ที่คาดหวังไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.2 ตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

3.2.1 ความหมายของตัวบ่งชี้

สุวิมล ว่องวาณิช (2544: 75) ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ว่า คือ สิ่งที่ถูกประเมิน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการดำเนินงาน เช่น คุณภาพของผู้เรียน (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คุณธรรม และจริยธรรม)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545: 82) ได้ให้ความหมายว่า ตัวบ่งชี้ หรือตัวชี้วัด หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือ ค่าที่สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งบอกสถานภาพหรือสะท้อนลักษณะของทรัพยากร การดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงาน ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่มีความผูกพันกับเกณฑ์และมาตรฐานซึ่งใช้เป็นตัวตัดสินความสำเร็จหรือคุณค่าของการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงานที่ได้รับ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศของสภาพ หรือ ลักษณะทั้งในเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ ที่บ่งบอกสภาพหรือคุณสมบัติในช่วงเวลาหนึ่งของ แต่ละมาตรฐานซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกประเมิน

3.2.2 ความหมายของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

นงลักษณ์ วิรัชชัย; และ สุวิมล ว่องวาณิช (นงลักษณ์ วิรัชชัย; และ สุวิมล ว่องวาณิช. 2541: 53; citting Burstein; Oaks; & Guiton. 1992) ให้ความหมายตัวบ่งชี้ทางการศึกษาหรือดัชนีทางการศึกษา (Educational indicators) หมายถึง ค่าสถิติหรือตัวแปรประกอบ ที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ และผลการดำเนินงานของระบบ การศึกษาหรือสถานศึกษา และสามารถแปลความหมายอย่างเที่ยงตรง โดยมีเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับการแปลความหมาย

วรานันท์ เรืองประดิษฐ์ (2545: 18) ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา หมายถึง ชุดของตัวแปรประกอบ ที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพ (Status) คุณภาพ (Quality) และผลการดำเนินงาน (Performance) ของระบบการศึกษาหรือสถานศึกษา และสามารถแปลความหมายได้อย่างเที่ยงตรง โดยมีเกณฑ์สำหรับแปลความหมาย

จากความหมายข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทางการศึกษา เป็นชุดตัวแปรที่สร้างขึ้นเพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ เพื่อบ่งชี้ถึงมาตรฐานต่างๆ ของระบบ การศึกษาที่กำหนดไว้ เช่น ปัจจัย กระบวนการจัดการศึกษา และผลผลิตทางการศึกษา และสามารถแปลความหมายได้โดยมีเกณฑ์สำหรับการแปลความหมาย

3.2.3 ประเภทของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

ตัวบ่งชี้ทางการศึกษา แบ่งได้หลายวิธี พอสรุปได้ดังนี้

1. แบ่งประเภทตามทฤษฎีระบบ (Johnstone. 1981: 24 – 26) มองการศึกษาเป็นระบบที่ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ปัจจัยนำเข้า หมายถึง สิ่งเริ่มต้น ที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน เช่น นักศึกษา ครูอาจารย์ สิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ กระบวนการ หมายถึง การกระทำที่สถาบันการศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า เช่น โปรแกรมการเรียน กระบวนการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นต้น ผลลัพธ์ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ และมูลค่าเพิ่มที่เกิดแก่นักศึกษา และผลด้านที่ไม่ใช่พุทธิปัญญา เช่น ทักษะ เจตคติ พฤติกรรม

2. แบ่งตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้หรือแบ่งตามสเกลการวัด แบ่งเป็น ตัวบ่งชี้สัมบูรณ์ (Absolute indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีค่าบอกปริมาณที่แท้จริง มีความหมายในตัวเอง เช่น จำนวนโรงเรียน จำนวนครู และตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ (Relative indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเป็นปริมาณเทียบเคียงกับค่าอื่น เช่น จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน

3. แบ่งตามลักษณะตัวแปรที่นำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ เช่น แบ่งโดยอาศัยแนวคิดของสเกลการวัด แบ่งตามช่วงเวลา แบ่งตามระดับการวัด แบ่งโดยอาศัยแนวคิดเชิงระบบ หรือแบ่งโดยอาศัยการตีค่าของดัชนี ดังนี้

1. ดัชนีที่เป็นตัวแทน (Representative indicators) เป็นการเลือกเอาตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งมาเป็นตัวแทน เพื่อช่วยชี้สภาพใดสภาพหนึ่ง หรือบ่งชี้ลักษณะใดลักษณะหนึ่งในระบบการศึกษา ดัชนีประเภทนี้จะใช้ในงานวิจัย งานบริหาร และวางแผน การเลือกเอาเฉพาะตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ เพื่อแสดงความพยายามของการจัดการศึกษานี้ เป็นเรื่องที่แต่ละบุคคลเลือกและกำหนดเอง โดยมีได้มีเหตุผลอ้างอิงชัดเจนว่าเหตุใดจึงเลือกตัวแปรนี้ ไม่เลือกตัวแปรอื่น การขาดเหตุผลอ้างอิงเช่นนี้ เป็นผลทำให้ไม่สามารถสรุปผลทั่วไปได้ หรือไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบระหว่างงานวิจัยที่คล้ายคลึงกัน หรือเปรียบเทียบระหว่างประเทศได้

2. ดัชนีเดี่ยว (Disaggregative indicators) เป็นดัชนีที่นำตัวแปรมาแยกย่อยให้เป็นส่วนละเอียดลึกกลงไปเฉพาะเมื่อใช้ตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่เหมาะที่จะนำมาใช้อธิบายลักษณะของระบบการศึกษาโดยรวม ดัชนีประเภทนี้ต้องอาศัยความหมายของแต่ละตัวแปรเพื่ออธิบายแต่ละส่วนหรือแต่ละองค์ประกอบของระบบการศึกษา และโดยหลักการ ตัวแปรที่กำหนดแต่ละตัวจะเป็นอิสระจากตัวแปรอื่นๆ เพื่อมิให้ข้อมูลซ้ำกัน จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนของแต่ละเรื่อง หรือแต่ละองค์ประกอบ หรือแต่ละส่วนของระบบการศึกษา ซึ่งถ้าจะดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งระบบก็จะมีตัวแปรจำนวนมาก

3. ดัชนีรวมหรือดัชนีผสม (Composite indicators) ลักษณะของดัชนีประเภทนี้เป็นการรวมตัวแปรทางการศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรเดี่ยวๆ จำนวนหนึ่งเข้าด้วยกันด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์ และมีการถ่วงน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว ซึ่งค่าที่ได้ของดัชนีนี้จะเป็นค่าบ่งชี้รวมเพื่อบ่งบอกถึงสภาพโดยรวมของระบบการจัดการศึกษา และสามารถอธิบายสภาพการณ์ของระบบการศึกษาได้ดีกว่าดัชนีที่เป็นตัวแทนและดัชนีเดี่ยว

3.2.4 คุณลักษณะของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

จอห์นสโตน (นงลักษณ์ วิรัชชัย ; และสุวิมล ว่องวาณิช. 2541: 52; citing Johnstone.1981) ได้สรุปลักษณะของตัวบ่งชี้ไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. ตัวบ่งชี้ต้องระบุสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้างๆ ตัวบ่งชี้ต้องให้สารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำไม่มากก็น้อย (more or less exactness) แต่ไม่จำเป็นต้องถูกต้องแม่นยำอย่างละเอียดถี่ถ้วน (precise) เปรียบได้กับกระดาษลิทมัสที่บ่งบอกความเป็นกรด-ด่างได้

2. ตัวบ่งชี้แตกต่างจากตัวแปร ถึงแม้ว่าตัวบ่งชี้จะให้สารสนเทศแสดงคุณลักษณะเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาเหมือนตัวแปร ซึ่งให้ค่าที่แสดงถึงปริมาณ ลักษณะของสิ่งหรือปรากฏการณ์ที่นักวิจัยสนใจศึกษา แต่ตัวบ่งชี้ก็ไม่เหมือนตัวแปรเพราะตัวแปรจะให้สารสนเทศของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะเพียงด้านเดียว ไม่สามารถสรุปสภาพโดยรวมทุกด้านได้ แต่ตัวบ่งชี้เป็นการรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันนำเสนอในภาพรวมกว้างๆ ของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษา โดยความหมายนี้ตัวบ่งชี้จึงเป็นตัวแปรประกอบ (composite variable) หรือองค์ประกอบ (factor) ก็ได้ และไม่จำเป็นต้องมีตัวเดียว ตัวบ่งชี้อาจมี 20 – 30 ตัว ที่สร้างจากตัวแปรหลายร้อยตัวก็ได้ในการศึกษาระบบการศึกษา

3. ค่าของตัวบ่งชี้ (Indicator Value) แสดงถึงปริมาณ (Quantity) ตัวบ่งชี้ต้องแสดงสภาพที่ศึกษาเป็นค่าตัวเลข หรือเป็นปริมาณเท่านั้น ไม่ว่าสิ่งที่จะศึกษาจะเป็นสภาพเชิงปริมาณหรือคุณภาพ และการแปลความหมายค่าของตัวบ่งชี้ต้องแปลความหมายเปรียบเทียบกับ

เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้วในตอนสร้างตัวบ่งชี้ ดังนั้น การสร้างตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดความหมายและเกณฑ์เกี่ยวกับตัวบ่งชี้อย่างชัดเจน ความหมายของตัวบ่งชี้ในประเด็นนี้แยกความแตกต่างระหว่างตัวแปรและตัวบ่งชี้ออกจากกันได้ชัดเจนขึ้น การวัดตัวแปรไม่ต้องมีเกณฑ์ในการแปลความหมายแต่ตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดเกณฑ์

4. ค่าของตัวบ่งชี้แสดงสารสนเทศ ณ จุดเวลา (Time Point) หรือช่วงเวลา (Time Period) ตัวบ่งชี้แสดงค่าของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาที่กำหนด ตัวบ่งชี้บางตัวอาจให้สารสนเทศเฉพาะปีใดปีหนึ่ง หรือเดือนใดเดือนหนึ่ง และตัวบ่งชี้บางตัวอาจให้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการพัฒนา หรือการดำเนินงาน ในช่วงเวลา 5 เดือน หรือ 3 ปีก็ได้

5. ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐาน (Basic Units) สำหรับการพัฒนากฎวิธี ซึ่งมีความสำคัญยิ่งสำหรับศาสตร์ทุกสาขา

นอกจากนี้ NELSON VIRASIT ; และ สุวิมล ว่องวาณิช (2541: 59) ได้สรุปถึง

คุณสมบัติ

ของตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ตัวบ่งชี้ต้องมีความเที่ยงตรง ซึ่งความเที่ยงตรงในการวัดของตัวบ่งชี้จะนำไปสู่คุณสมบัติอื่นๆ คือ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย ความสามารถในการแปลความหมาย และความครอบคลุมของตัวบ่งชี้ในการวัดสิ่งที่เราสนใจศึกษา

2. ตัวบ่งชี้ต้องมีความเหมาะสมทั้งความเหมาะสมในแง่ของความสามารถในการปรับเปลี่ยน มีเกณฑ์ในการเปรียบเทียบที่เหมาะสม และยังต้องมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวบ่งชี้ในการปฏิบัติงาน

3. ตัวบ่งชี้ต้องมีคุณสมบัติของการปฏิบัติได้ในสภาพการณ์จริง คือ เมื่อมีการนำตัวบ่งชี้ไปตรวจวัดในสภาพการณ์จริงจะต้องมีกระบวนการวัดที่สะดวก ไม่ยุ่งยาก ใช้ต้นทุนที่ต่ำทั้งในการพัฒนาและในการใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงาน

พสุ เดชะรินทร์ (2545: 42) ได้สรุปถึงตัวบ่งชี้ที่ดีไว้ 9 ประการ ด้วยกัน คือ

1. มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและกลยุทธ์ขององค์กร
2. ควรแสดงถึงสิ่งที่มีความสำคัญเท่านั้น ซึ่งตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญนั้นจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงผลการดำเนินงานที่สำคัญขององค์กร

3. ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ทั้งที่เป็นด้านการเงิน และไม่ใช่มูลค่าทางการเงิน

4. ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เป็นเหตุ (Lead indicators) และผล (Lag indicators)

5. ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจะต้องมีบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบทุกตัว

6. ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นมา ควรเป็นตัวบ่งชี้ที่องค์กรสามารถควบคุมอย่างน้อยร้อยละ

80

7. เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถวัดได้และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ไม่ใช่ตัวบ่งชี้ที่ผู้เข้าใจมีเพียงแค่ผู้จัดทำตัวบ่งชี้เท่านั้น

8. จะต้องช่วยให้ผู้บริหารและพนักงานสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ดีในการใช้ตัวบ่งชี้ให้เกิดประโยชน์นั้น ไม่ใช่ใช้ตัวบ่งชี้เมื่อต้องการประเมินผลเท่านั้น แต่ควรจะใช้ตัวบ่งชี้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่สำคัญสำหรับองค์กร

9. ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งเป็นข้อที่ควรระวังในการจัดทำตัวบ่งชี้

นอกจากนี้ แอชเวิร์ธ; ฮาร์เวย์; และ คาวแมน (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. 2543: 99; citing Ashworth ; & Harvey. 1994: 6 – 7; Cowman. 1996: 626) กล่าวถึง ลักษณะของตัวบ่งชี้หรือดัชนีทางการศึกษาที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความสอดคล้องกับพันธกิจของสถาบัน ครอบคลุมบทบาทหลักของสถาบัน รวมทั้งครอบคลุมองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต

2. สามารถนำมาใช้ควบคุม และประเมินการจัดการศึกษาของสถาบัน หรือเป็นการประเมินตนเอง (Self evaluation) เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ มาพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบัน รวมทั้งนำมาใช้ในการวางแผน และการตัดสินใจ เพื่อการจัดการศึกษาของสถาบัน

3. มีความตรง (Validity) มีความเชื่อมั่น (Reliability) และเป็นที่ยอมรับของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถาบัน

4. มีความชัดเจนไม่คลุมเครือ (Unambiguous) และไม่แปรผันง่ายนัก (Not susceptibility) คุณสมบัติของตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่ดี หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีมีความตรง ชัดเจนไม่คลุมเครือ เพียงพอที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างจุดเวลา / ช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้และสามารถแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษา ณ จุดเวลา หรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้แสดง / ระบุ / บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้างๆ ได้

3.2.5 แนวทางในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

ในการพัฒนาตัวบ่งชี้หรือดัชนีทางการศึกษานั้น มีแนวทางในการพัฒนาหลักๆ 3 วิธี (Johnstone. 1981: 33 – 38) ดังนี้

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงปฏิบัติการหรือการพัฒนาดัชนีเพื่อการนำผลไปใช้ (Pragmatic reduction) การพัฒนาดัชนีทางการศึกษา โดยแนวทางนี้ สามารถทำได้ 2 วิธีด้วยกัน คือ วิธีที่ 1 การคัดเลือกตัวแปรที่ผู้พัฒนาพิจารณาแล้วว่ามีเหมาะสมมาจำนวนหนึ่งนำมาใช้กำหนดเป็นดัชนี ซึ่งการพัฒนาดัชนีโดยวิธีนี้จะได้อัตลักษณ์ที่เป็นตัวแทน (Representative indicator) วิธีที่ 2 โดยการคัดเลือก ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันมาทำการรวมเข้าด้วยกัน (Combination) เพื่อลดจำนวนตัวแปรลง ซึ่งการพัฒนาดัชนีโดยวิธีนี้ จะได้อัตลักษณ์ที่มีความชัดเจนในการบ่งชี้ถึงคุณลักษณะของสถานการณ์นั้นๆ

จุดอ่อนของการพัฒนาดัชนีด้วยวิธีนี้ คือ การเลือกตัวแปรโดยอาศัยดุลยพินิจของผู้คัดเลือกหรือผู้พัฒนาดัชนีเอง อาจเกิดความลำเอียงจากผู้พัฒนามากที่สุด (พรณี สุโพธิ์ไชย์. 2547 : 40)

2. การพัฒนาดัชนีโดยยึดหลักทฤษฎี (Theoretical method) เป็นวิธีการนำตัวแปรจำนวนหนึ่งที่ได้มาจากการคัดเลือกตามหลักทฤษฎี มาพิจารณากำหนดน้ำหนักตามความสำคัญของตัวแปร จากนั้นนำมาคำนวณค่าดัชนีรวม ด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์

3. การพัฒนาดัชนีโดยวิธีเชิงประจักษ์ (Empirical method) เป็นวิธีการพัฒนาดัชนีที่มีความใกล้เคียงกับการพัฒนาดัชนีโดยยึดหลักทฤษฎี ต่างกันแต่เพียงการกำหนดน้ำหนักของตัวแปร กล่าวคือ การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรตามวิธีการพัฒนาดัชนีโดยยึดหลักทฤษฎี เป็นการกำหนดน้ำหนักตามความสำคัญของตัวแปร ซึ่งอาจใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนการกำหนดน้ำหนักของตัวแปรตามวิธีการพัฒนาดัชนีโดยวิธีเชิงประจักษ์นั้นเป็นการใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster analysis) เป็นต้น

ปัญหาที่อาจพบได้จากการพัฒนาดัชนีโดยวิธีเชิงประจักษ์ก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความชัดเจนของข้อมูลที่ใช้กำหนดคุณลักษณะของดัชนี และปัญหาความลำเอียงในการคัดเลือกตัวแปรองค์ประกอบ นอกจากนี้แล้วการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ อาจพบปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา โดยเฉพาะในกรณีที่ตัวแปรที่นำมาศึกษามีจำนวนมาก เนื่องจากต้องการกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนอย่างน้อย 10 เท่าของจำนวนตัวแปร

นอกจากนี้ นิตยา ผลสำเร็จ (2547: 134) ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ แล้วสรุปเป็นประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. การกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ซึ่งมีการปฏิบัติกันอยู่ 2 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 การกำหนดหรือนิยามทางทฤษฎี โดยการใช้ความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เทคนิควิธีที่ใช้คือ การทำเดลฟาย การสร้างทฤษฎีจากฐานราก แนวทางที่ 2 การกำหนดหรือนิยามเชิงประจักษ์ โดยการใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจริง เพื่อกำหนดองค์ประกอบจากข้อมูล เทคนิควิธีที่ใช้คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ

2. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ คุณภาพของตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยเกณฑ์สำคัญ 3 ประการ คือ

2.1 ความเที่ยงตรง (validity) ซึ่งประกอบด้วย ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) คือความตรงของตัวแปรในการเป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัด การตรวจสอบมักใช้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของตัวบ่งชี้ นั้นๆ และการวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อยืนยันหรือสำรวจตัวแปรย่อยๆ ที่เป็นองค์ประกอบร่วมกัน ความตรงเชิงเปรียบเทียบ (convergent validity) เป็นความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นกับตัวบ่งชี้ที่วัดสิ่งเดียวกันที่มีอยู่และเป็น

มาตรฐานแล้ว การตรวจสอบโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นกับที่มีอยู่แล้ว ความตรงของการเป็นตัวบ่งชี้ หรือการวัดความเที่ยงตรงภายนอกของตัวบ่งชี้ คือ ความสามารถในการบ่งชี้ความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการวัดในระดับต่างๆ กันได้เพื่อจัดจำแนกประเภท วิธีการตรวจสอบ อาจใช้วิธีการทางสถิติ ตรวจสอบความสามารถของตัวบ่งชี้ ในการจำแนกกลุ่มที่แตกต่างกันด้วยวิธี Cluster Analysis, Canonical Correlation Analysis, Multidimensional Analysis เป็นต้น หรือการหาค่าอำนาจจำแนกโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างที่ได้จากการใช้ตัวบ่งชี้วัดกลุ่มที่มีคุณลักษณะนั้นอย่างแท้จริงกับกลุ่มที่ไม่มีคุณลักษณะนั้นหรือมีในระดับต่ำกว่า

2.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ความสามารถของตัวบ่งชี้ที่วัดได้คงที่ วิธีที่ใช้ได้แก่ การหาค่าความคงที่ (Stability) การทดสอบซ้ำ (test-retest) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แอลฟาของครอนบาค เป็นต้น

2.3 ความเหมาะสมในเชิงปฏิบัติ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลได้ สามารถนำไปใช้ได้จริง ไม่ก่อให้เกิดผลเสีย ฯลฯ วิธีการที่ใช้มักใช้การประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

3. การคัดเลือกองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มักใช้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือก โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ ความตรง ความเหมาะสม และการนำไปใช้ได้จริง นอกจากนั้น อาจใช้การคัดเลือกจากการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง และความเชื่อมั่นของตัวบ่งชี้แต่ละตัว โดยการวิเคราะห์ทางสถิติ เช่น จากค่าการวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นต้น

3.2.6 ประโยชน์ของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

นงลักษณ์ วิรัชชัย; และ สุวิมล ว่องวาณิช (2541: 54) ได้รวบรวมประโยชน์ของตัวบ่งชี้จากแนวคิดของบุคคลต่างๆ ได้แก่ จอห์นสโตน (Johnstone. 1981); เบอร์สตาเยน โอกลี; และ กิตัน (Burstein; Oakes; & Guiton. 1992); บอตตานี; และ วอลเบอร์ก (Bottany; & Walberg. 1994) โนแลน ; และเรสนิก (Nolan ; & Resnick. 1995) สรุปได้ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาเป็นประโยชน์ในด้านการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การศึกษา ด้านการกำกับและการประเมินระบบการศึกษา

2. มีประโยชน์มากในการประกันคุณภาพ (Quality assurance) และการแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Accountability) การกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้ (Benchmarking) การปรับปรุงพัฒนาระบบการศึกษา

3. ตัวบ่งชี้การศึกษามีประโยชน์มากในการกำกับและประเมินผลระบบการศึกษา การจัดอันดับการศึกษา

ตัวบ่งชี้ทางการศึกษา มีประโยชน์ ต่อการประกันคุณภาพทางการศึกษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับติดตาม ประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย และการนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.3 เกณฑ์

3.3.1 ความหมายของเกณฑ์

เกณฑ์ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Criteria หรือ Criterion มีผู้ให้ความหมายของเกณฑ์ไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน; และคนอื่นๆ (2544: 32) ได้สรุปความหมายของเกณฑ์ไว้ว่า เกณฑ์ หมายถึง ตัวเปรียบเทียบผลการดำเนินงานเพื่อตัดสิน / ตัดสินใจ เป็นความคาดหวังว่า คน / กลุ่มคนจะทำอะไรได้จนถึงระดับที่กำหนด เกณฑ์อาจเป็นค่า / ตัวเลข / คุณลักษณะ และอาจมีหลายระดับได้

สุวิมล ว่องวานิช (2544: 75) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ว่า คือ ระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ถือว่าอยู่ในระดับดี กำหนดเกณฑ์การตัดสินว่าต้องสอบได้ 80% จึงจะได้เกรด A ถ้าได้น้อยกว่า 50% ถือว่าสอบตก

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545: 83) ได้กล่าวว่า เกณฑ์ หมายถึง คุณลักษณะ หรือระดับที่ถือว่าเป็นคุณภาพ ความสำเร็จ หรือความเหมาะสมของทรัพยากร การดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงาน เช่น เกณฑ์ผลสำเร็จของการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ นักเรียนอย่างน้อย 90% สอบได้ GPA เกิน 2.50 และสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด นักเรียนสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้อย่างน้อย 80% บัณฑิตที่จบการศึกษาได้งานทำ 100% ภายในระยะเวลา 1 ปี

จากความหมายข้างต้น พอสรุปได้ว่า เกณฑ์ คือ คุณลักษณะ หรือระดับที่ใช้เทียบเคียงเพื่อการตัดสินระดับคุณภาพ หรือระดับความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ของสิ่งที่มุ่งประเมิน

3.3.2 ประเภทของเกณฑ์

ลิสตัน (Liston. 1999: 27-32) กล่าวถึง เกณฑ์ (criteria) ที่ใช้เพื่อการวัดผลไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. เกณฑ์อ้างอิงหรือโยงกับกลุ่มบรรทัดฐาน (norm-referenced) เช่น การตัดสินผลการสอบโดยใช้กลุ่มผู้เข้าสอบเป็นตัวเทียบเคียง
2. เกณฑ์อ้างอิงจากการกำหนด (criterion-referenced) เป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวเทียบเคียงเทียบระดับความสามารถที่กำหนดไว้

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 1) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินระดับคุณภาพของมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา สำนักงาน สมศ. ได้ดำเนินการพัฒนาเกณฑ์สำหรับการประเมินภายนอก ทั้งด้านผู้เรียน ด้านครู ด้านผู้บริหาร ในส่วนมาตรฐานด้านผู้เรียนมีการกำหนดเกณฑ์ ในการประเมินสำหรับบางมาตรฐานที่ใช้ประเมินผลรอบแรก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ

เกณฑ์การพิจารณา

1.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มาโรงเรียนทันเวลา

1.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติ ตามระเบียบของสถานศึกษาโดยเฉพาะการเข้าแถวเคารพธงชาติและปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

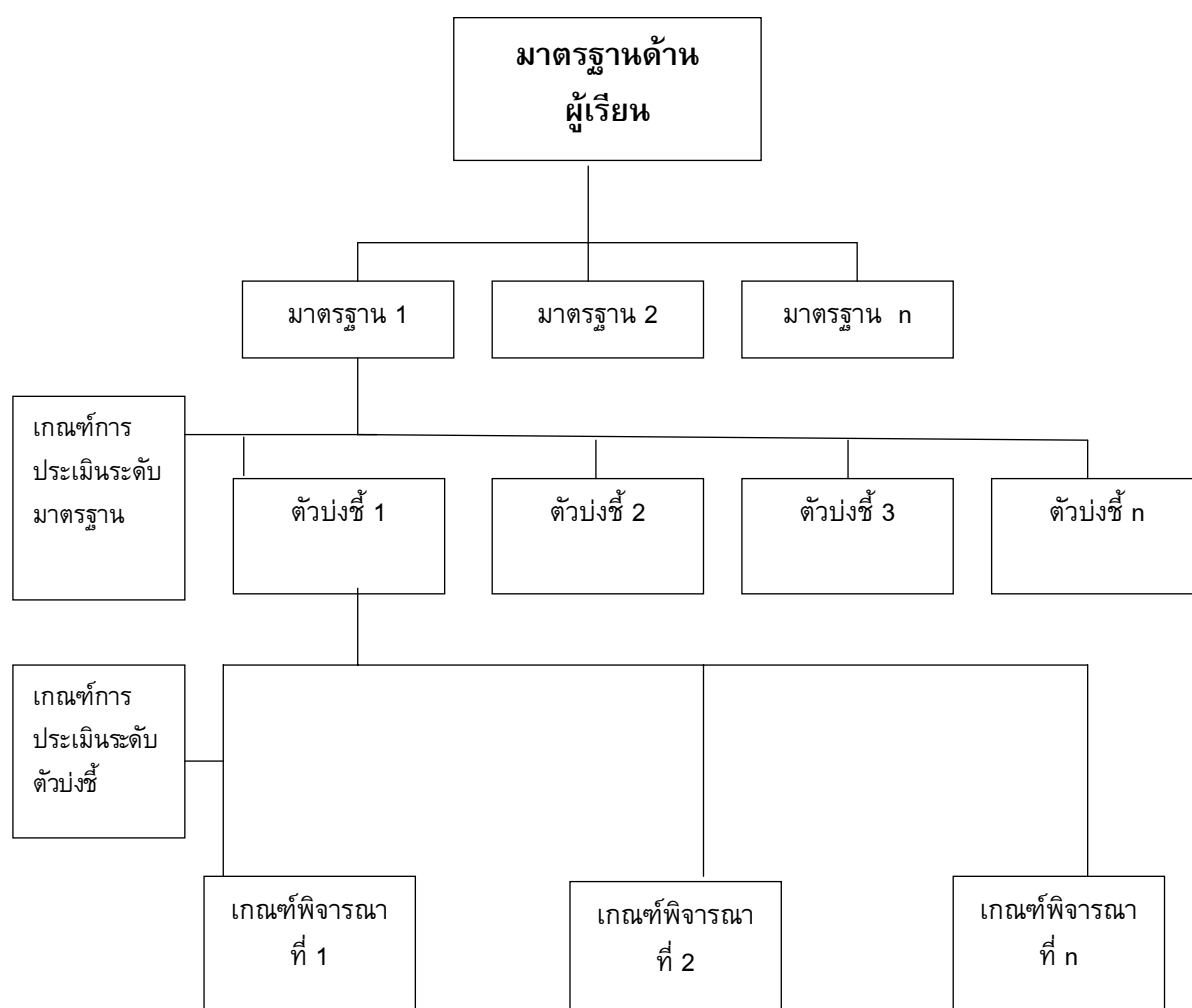
1.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจกิจกรรมการเรียนรู้และรับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย

1.1.4 ร้อยละของผู้เรียนที่แต่งกายเรียบร้อยในสถานการณ์ต่างๆ

1.1.5 ร้อยละของผู้เรียนที่เดินผ่านครูและผู้ใหญ่ออย่างสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ

1.1.6 ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร

การนำมาตรฐานด้านผู้เรียน ตัวบ่งชี้ ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้สามารถสรุปให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าวได้ดังแผนภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพมาตรฐานด้านผู้เรียน

จากแผนภาพประกอบ 4 แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์คุณภาพการศึกษา ว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและมีความหมายสรุปได้ดังนี้ มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวเทียบเคียงในการดำเนินงานทางการศึกษา ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวสามารถวัดได้โดยกำหนดเป็นตัวบ่งชี้หรือดัชนีโดยมีเกณฑ์สำหรับการแปลความหมายหรือเป็นตัวเทียบเคียงเพื่อบ่งบอกระดับความสามารถหรือระดับคุณภาพตามมาตรฐานนั้นๆ

มาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่กลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายร่วมกัน กำหนดขึ้นนั้นมีประโยชน์ มีความสำคัญ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเปลี่ยนแปลงระบบ การศึกษาโดยรวมทั้งด้านผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร ด้านการเรียนการสอนของ ครู ถ้าไม่มีมาตรฐานประชาชนก็ไม่ทราบว่าผู้เรียนได้รับการเรียนในสิ่งที่เป็นสาระจริง ๆ หรือไม่ เพราะไม่มีการระบุไว้ว่าผู้เรียนควรรู้และทำอะไรได้ ขณะเดียวกันสาธารณชนก็ไม่ทราบว่า โรงเรียนจัดโปรแกรมการศึกษาที่มีคุณภาพหรือไม่ (นาตยา ปิลันธนาพันธ์. 2543: 23) มาตรฐานและ ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่กำหนดขึ้นนั้นต้องมีความเหมาะสมกับท้องถิ่นและสถานศึกษาเพื่อเป็น ทิศทางหรือเข็มทิศให้กับทางสถานศึกษาที่จะจัดในสิ่งที่นักเรียนควรรู้และสามารถทำได้ตาม มาตรฐานอย่างมีหลักวิชาการ มาตรฐานเหล่านี้ยังเป็นสิ่งที่ช่วยประสานความร่วมมือกันของ ส่วนกลางและท้องถิ่น ตลอดจนครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชน ที่จะช่วยกันปรับปรุงการเรียน การสอนและการปฏิรูปการศึกษา มาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษาจึงมีบทบาทและความสำคัญ อย่างยิ่งที่จะบ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่านักเรียนบรรลุผลอย่างไร

จากการศึกษางานวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา แนวทางที่สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและลดข้อจำกัดด้านการใช้สถิติ วิเคราะห์ข้อมูล คือการพัฒนาดัชนีเพื่อการนำไปใช้ (Pragmatic reduction) การกำหนดหรือ นิยามทางทฤษฎี โดยการใช้ความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เทคนิควิธีที่ใช้คือ การทำเดลฟาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการ และเป้าหมายของแต่ละสถาบัน และการได้รับผลการพิจารณาตัดสินของ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้มาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของความเป็นเลิศทางวิชาการของหน่วยงานนั้นๆ

3.4 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

กระบวนการหรือขั้นตอนในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่สถานศึกษา สามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพให้ตรงตาม ความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติหรือหน่วยงาน ต้นสังกัด มีแนวทางในการดำเนินงานตามวิธีการของหน่วยหรืองานบุคคล ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) (2542: 10 – 12) ได้ทำการ พัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัด จัดการศึกษาอย่างมี คุณภาพได้มาตรฐานที่กำหนด โดยขั้นตอนในการสร้างและปรับปรุงมาตรฐานมีการดำเนินการอยู่ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยการศึกษาปรัชญาการศึกษาของไทย เป้าหมายการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ความต้องการของสังคม มาตรฐานการศึกษาของไทย และต่างประเทศ

2. การกำหนดกรอบความคิด โดยทั่วไปกรอบแนวคิดอาจจำแนกได้หลายประเภทตามแหล่ง และวัตถุประสงค์ของการกำหนด เช่น กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี กรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติ กรอบแนวคิดเชิงประเมิน เป็นต้น กรอบแนวคิดที่รวบรวมจากข้อมูลการศึกษาเหล่านี้ จะสร้างความกระจ่างในการพิจารณาดำเนินการในเรื่องนั้นๆ ให้ชัดเจนขึ้น และมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

3. การยกร่างมาตรฐาน เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนามาตรฐานเพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการ เพื่อกำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดของมาตรฐานให้ถูกต้องตามแนวคิดเชิงทฤษฎี และเหมาะสมสอดคล้องกับข้อจำกัดและความต้องการของตนเองการประชุมปฏิบัติการยกร่างมาตรฐานนี้อาจจัดกระทำได้หลายครั้งไม่จำเป็นต้องแล้วเสร็จในครั้งเดียวการประชุมลข้อคิดเห็นเพื่อกำหนดมาตรฐาน ควรอยู่บนพื้นฐานของการทำงานบนมโนทัศน์เชิงวิทยาศาสตร์และประชาธิปไตย

4. การประชาพิจารณ์ เป็นการนำผลที่เกิดจากการประชุมปฏิบัติการ อันได้แก่ ร่างมาตรฐานโรงเรียนไปให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม เพราะความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำการยกร่างอาจไม่ครอบคลุม หรือละเอียดซับซ้อนมากเกินไปจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ เห็นเป็นความขัดข้องสำหรับการปฏิบัติก็ได้ การวินิจฉัยว่าผลจากการประชาพิจารณ์ส่วนใดที่ควรจะนำมาปรับปรุงร่างมาตรฐานโรงเรียนนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการและน้ำหนักหรือกระแสแห่งความต้องการของประชาชนผู้ออกเสียงประชาพิจารณ์ด้วย โดยปกติการทำประชาพิจารณ์ จะดำเนินการเป็นระยะๆ ในช่วงเวลาของการพัฒนามาตรฐาน

5. การทดลองใช้มาตรฐาน เป็นการนำร่างมาตรฐานโรงเรียนที่ผ่านการทำประชาพิจารณ์แล้วไปทดลองใช้ในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตรฐานไปใช้ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่พบขณะใช้มาตรฐานฉบับทดลอง ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่พบ จะถูกรวบรวมไว้เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานในขั้นต่อไป

6. การตรวจสอบปรับปรุงมาตรฐาน เมื่อมาตรฐานผ่านขั้นตอนการทำประชาพิจารณ์และทดลองใช้มาแล้วโดยปกติจะตรวจสอบมาตรฐานเกี่ยวกับความถูกต้องเชิงเนื้อหา เชิงทฤษฎี เชิงโครงสร้างและความชัดเจนของภาษาที่ใช้หากมาตรฐานที่พัฒนาได้ไม่เป็นที่น่าพอใจจะนำกลับไปพิจารณาใหม่ในขั้นตอนของการทดลองใช้และการประชาพิจารณ์อีกครั้งหนึ่ง

7. การเสนอขอความเห็นชอบ การพัฒนามาตรฐานจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับต่างๆ

8. การประกาศใช้และเผยแพร่ เมื่อมาตรฐานระดับต่างๆ ได้รับความเห็นชอบแล้วหน่วยงานเจ้าของมาตรฐานจึงจะสามารถประกาศและเผยแพร่มาตรฐานเหล่านั้นไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องได้ หลังจากการเผยแพร่ไประยะหนึ่งแล้ว วงจรของการพัฒนามาตรฐานควรได้รับการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้มาตรฐานที่ใช้มีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

กรมสามัญศึกษา (2542: 18-19) ดำเนินการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยการดำเนินงานการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่จัดทำขึ้นตามนโยบายของกรมสามัญศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. จัดประชุมระดมความคิดผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษานิเทศน์ และผู้แทนกองต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการจัดทำมาตรฐานคุณภาพ
2. จัดประชุมปฏิบัติการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษานิเทศน์จากทุกเขตการศึกษาที่เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และผู้แทนกองต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. จัดประชุมระดมความคิดเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
4. จัดทำประชาสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
5. จัดประชุมปฏิบัติการเพื่อพิจารณาผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ โดยผู้แทนกองต่างๆ และศึกษานิเทศน์ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) (2543: 2-3) ได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาประกอบด้วย 11 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาไทยวิสัยทัศน์ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยแนวทางการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ทั้งใน และต่างประเทศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษา หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ แล้วจัดทำเป็นร่าง
2. จัดประชุมระดมความคิดจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ 60 คน เพื่อพิจารณาปรับปรุงมาตรฐาน
3. เชิญผู้แทนและนักวิชาการที่รับผิดชอบในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษากกรมพลศึกษา สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น เป็นต้น ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของชาติพร้อมกับจัดทำตัวบ่งชี้
4. จัดส่งร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ให้กับเครือข่ายการประเมินผล และผู้ที่เข้ารับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จำนวนประมาณ 750 คน พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. จัดทำประชาพิจารณ์ร่วมกับผู้แทนครูในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ให้ทุกเขตการศึกษารวม 12 เขต และกรุงเทพมหานคร โดยมีการจัดประชุม 13 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมดประมาณ 750

6. ประมวลและสังเคราะห์ความคิดเห็นของทุกฝ่ายทุกกลุ่ม เพื่อปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้

7. นำร่างที่ปรับปรุงแล้วไปจัดทำโพล (Poll) สํารวจความคิดเห็นจากประชาชนทั่วประเทศ จำนวน 21,437 คน เพื่อสํารวจความคิดเห็น และจัดลำดับความสำคัญของร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ผลการสํารวจ พบว่าประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 เห็นด้วยกับร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละข้อ

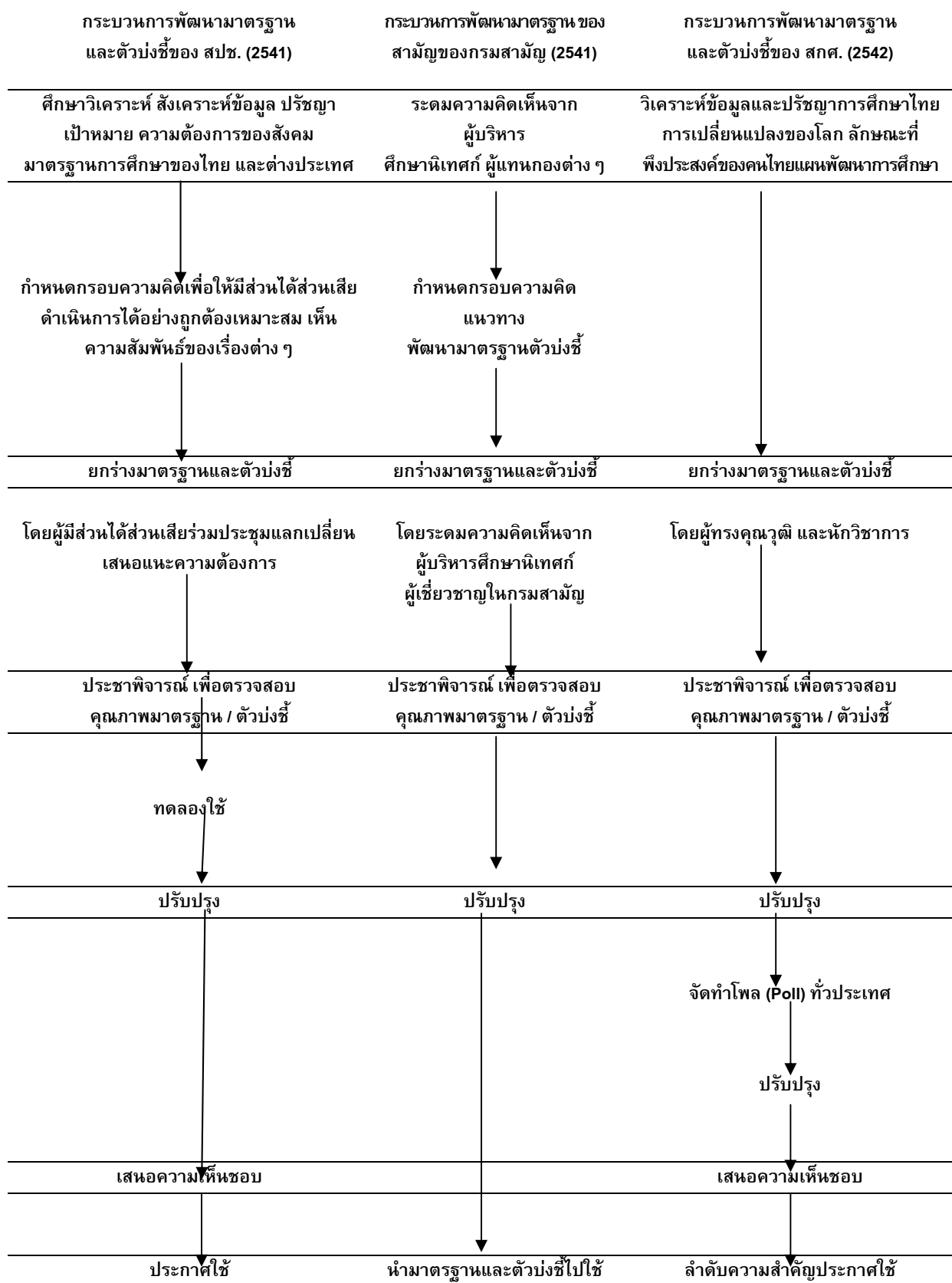
8. ปรับปรุงข้อความและปรับแก้ตัวบ่งชี้ที่ซ้ำซ้อนออก โดยคงวัตถุประสงค์และความต้องการของทุกฝ่าย

9. ได้ร่างมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและหลักการรวมทั้งแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย

10. นำเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27 มาตรฐาน เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 17 มาตรฐาน

11. จัดลำดับความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานสำคัญที่เป็นมาตรฐานหลัก ในอันที่จะสะท้อนถึงมาตรฐานอื่นๆ แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติทั้ง 27 มาตรฐาน และประกาศใช้/เผยแพร่

จากการศึกษากระบวนการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของทั้ง 3 หน่วยงานสามารถเปรียบเทียบให้เห็นรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงาน ดังแผนภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานของ 3 หน่วยงาน

จากแผนภาพข้างต้น ทั้ง 3 หน่วยงานมีกระบวนการพัฒนามาตรฐานตามขั้นตอนที่ใกล้เคียงกันและสามารถสรุปเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เช่น ปรัชญาการศึกษาไทย เป้าหมายการศึกษา ความต้องการของสังคม การเปลี่ยนแปลงของโลก ลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย การเปลี่ยนแปลงของโลก แผนพัฒนาด้านต่างๆ ของชาติ

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ มีข้อสังเกตว่าทั้ง 2 หน่วยงาน ใช้กลุ่มบุคคลแตกต่างกัน คือ สปช. ใช้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สกศ. ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ

ขั้นตอนที่ 3 การประชาสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 5 เสนอความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 6 การประกาศใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้

นอกจากหน่วยงาน นักวิชาการทางการศึกษาและผู้วิจัยได้เสนอแนวทางและวิธีปฏิบัติในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแล้ว หน่วยงานต้นสังกัดต่างๆ ยังได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินงานจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หน่วยงานทางการศึกษาดังกล่าวได้แก่

โสภณ นาปรัง (2543: 64) ทำการวิจัยการพัฒนามาตรฐานการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยมีกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสาระของมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำมาตรฐานฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบมาตรฐานฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงกรอบโครงสร้างและสาระของมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 6 จัดทำมาตรฐานฉบับนำเสนอ

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544: 33 – 45) กล่าวถึง ขั้นตอนในการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียน มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษามาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดคุณภาพของกรมต้นสังกัด ในขั้นตอนนี้โรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ชัดเจนว่ามาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียนจะต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้วัดคุณภาพของกรมสามัญศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดคุณภาพของกรมสามัญศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่โรงเรียนต้องปฏิบัติให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา มาตรฐาน และตัวชี้วัดของต้นสังกัด ถือว่าเป็นจุดประสงค์ปลายทางที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้บรรลุผล และใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง ส่งเสริม กำกับดูแล และตรวจสอบประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวชี้วัดของแต่ละมาตรฐาน เมื่อโรงเรียนกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียนของตนเองแล้ว โรงเรียนจะต้องเขียนตัวชี้วัดของทุกมาตรฐานในแต่ละขอบข่ายของมาตรฐานด้านปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output)

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดระดับเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เมื่อโรงเรียนได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โรงเรียนโดยบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันกำหนดระดับคุณภาพของแต่ละตัวชี้วัด โดยใช้แนวทางการกำหนดเกณฑ์ 2 ประเภท คือ เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) และเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน ระบบที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมจัดเก็บ และใช้สารสนเทศสนองความต้องการของหน่วยงาน ทั้งนี้โดยการจัดอย่างเป็นระบบ

ศิระทัศน์ สุขสุวรรณ (2544: 99) ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยมีการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. การเตรียมการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2. การดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 3. การตรวจสอบความตรงของมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 4. การตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5. การตรวจสอบปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 6. การดำเนินงานจัดพิมพ์เป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ฉบับสมบูรณ์

ศิริพร ภูเลิศ (2545: 70) ได้ทำการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในงานทันตสาธารณสุข โดยใช้กระบวนการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ จากทุกฝ่ายทั้งบุคลากรภายในผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ และกลุ่มผู้สนับสนุน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการยกร่างต้นแบบมาตรฐานและตัวบ่งชี้จากทุกฝ่ายทั้งบุคลากรภายในผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ และกลุ่มผู้สนับสนุน

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ต้นแบบและจัดกลุ่มมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบความตรงเชิงคุณลักษณะของร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยการพิจารณาพิจารณาและตรวจสอบโดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติของร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยการพิจารณาพิจารณาและตรวจสอบโดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 7 จัดพิมพ์คู่มือการดำเนินงาน

ณัฐพล ชุมวรฐายี (2545: 23 – 24) กล่าวถึง การจัดทำมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

- ปรับกลุ่มมาตรฐาน
- เพิ่มกลุ่มมาตรฐาน
- ปรับรายการมาตรฐาน
- ปรับตัวชี้วัดแต่ละมาตรฐาน
- เพิ่มตัวชี้วัดแต่ละมาตรฐาน
- กำหนดเกณฑ์แต่ละมาตรฐาน
- กำหนดเกณฑ์แต่ละตัวชี้วัด
- กำหนดระดับคุณภาพแต่ละมาตรฐาน
- กำหนดระดับคุณภาพแต่ละตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาร่างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก ความร่วมมือ ร่วมใจในการดำเนินงานแก่ผู้เกี่ยวข้อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2547: 30-31) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนามาตรฐานไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก และศักยภาพ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ ของสถานศึกษา รวมทั้งความต้องการของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

2. ยกร่างมาตรฐาน และกำหนดตัวบ่งชี้ รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานโดยการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง

3. ประชาพิจารณ์ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์มาตรฐาน ให้ผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ได้ร่วม แสดงความคิดเห็น ตรวจสอบเพื่อการปรับปรุงก่อนนำมาใช้

4. ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และประเมินผลการดำเนินการพัฒนา

5. นำข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินการพัฒนาตามมาตรฐานมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนามาตรฐาน หากสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้บรรลุมาตรฐานที่กำหนด อาจมีการปรับ เพิ่มมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ หรือเกณฑ์การประเมินให้สูงขึ้นเพื่อการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

จากข้อมูลข้างต้นที่แสดงกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่นำเสนอ โดยหน่วยงานทางการศึกษาและผลการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา สามารถสังเคราะห์ กระบวนการพัฒนามาตรฐาน การศึกษาในระดับสถานศึกษาได้ดังนี้

ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

จากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ

ขั้นตอนการพัฒนา มาตรฐาน หน่วยงาน/บุคคล	ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ มาตรฐานบริบท	ยกร่าง	กำหนดเกณฑ์คุณภาพ	ประชาสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบความตรง/ความเป็นไปได้	ทดลองใช้	ดำเนินการพัฒนาคุณภาพพัฒนาสารสนเทศ	ปรับปรุง	เสนอความเห็นชอบ	จัดพิมพ์เผยแพร่สร้างความตระหนัก
โสภณ นาปริง (2543)	3	3		3			3	3	
เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544)	3	3	3	3		3			
ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ (2544)	3	3		3			3		3
ศิริพร ภูเลิศ (2545)	3	3		3					3
ณัฐพล ชุมวรฐายี (2545)		3		3			3		3
สพท. กทม. 1 (2547)	3	3		3		3	3		

ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สามารถสรุปเป็นขั้นตอนที่สำคัญ และมีความสอดคล้องกันของหน่วยงานและผู้ที่ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งขั้นตอนที่สำคัญแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ มาตรฐานการศึกษา และบริบทของสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบความคิด

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ ตลอดจนการกำหนดระดับคุณภาพหรือเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 การประชาสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบความตรงและความเป็นไปได้

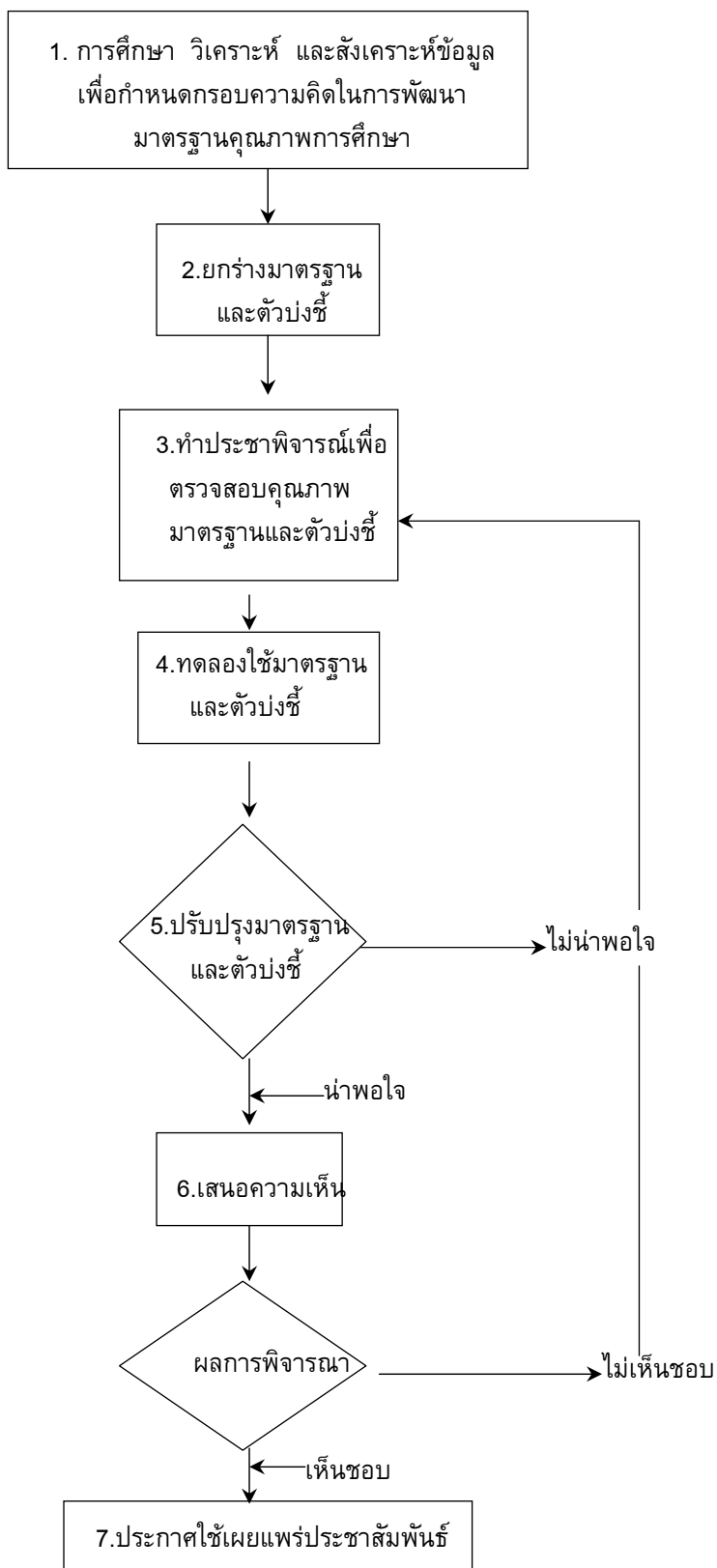
ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 6 เสนอความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 7 จัดพิมพ์และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

จากการศึกษา วิเคราะห์ กระบวนการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา ของนักวิชาการ นักวิจัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษาที่เป็นขั้นตอนที่มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสมประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน ดังแผนภาพ ต่อไปนี้

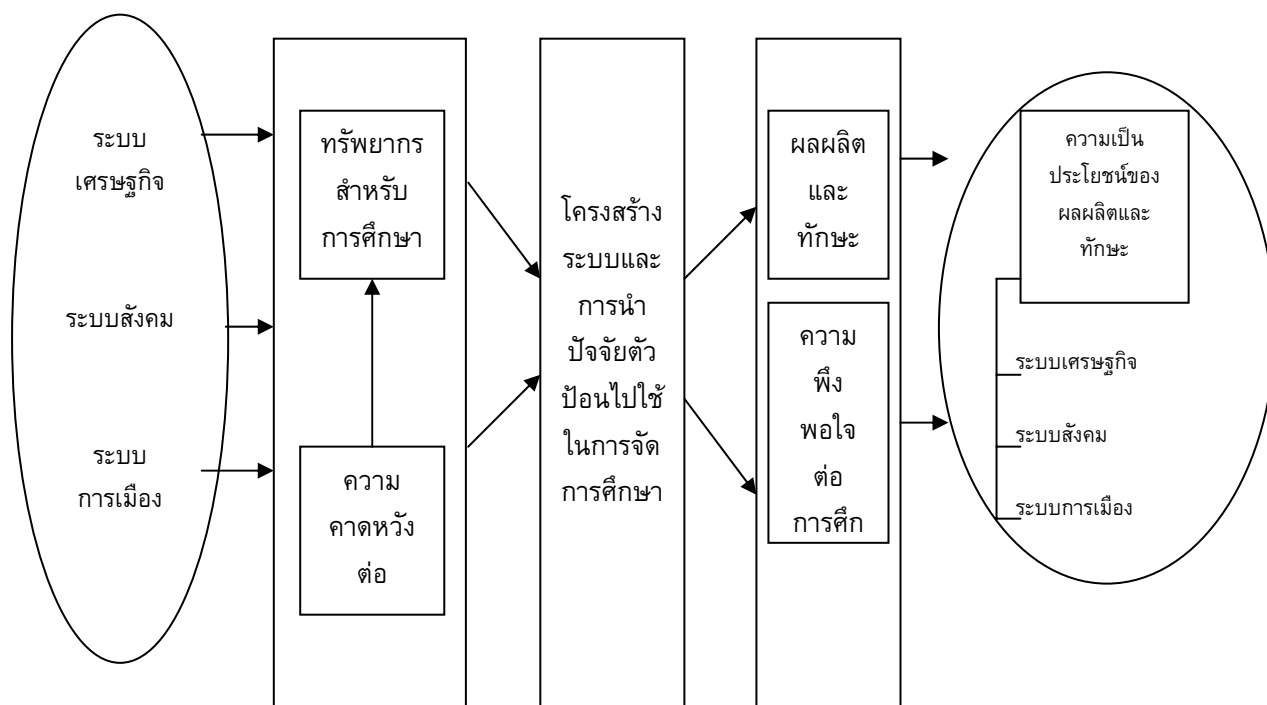

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากแผนภาพการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ มาตรฐานการศึกษา และบริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดกรอบความคิด ขั้นตอนที่ 2 การยกร่าง มาตรฐานและตัวบ่งชี้ ตลอดจนการกำหนดระดับคุณภาพ ขั้นตอนที่ 3 การประชาสัมพันธ์ เพื่อ ตรวจสอบคุณภาพของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษา เช่น ความตรงและความเป็นไปได้ ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุง ขั้นตอนที่ 6 เสนอความเห็นชอบ ขั้นตอนที่ 7 จัดพิมพ์และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

3.4.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ มาตรฐานการศึกษา และบริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดกรอบความคิด

กรอบความคิดที่นำมาพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่นิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ การวิเคราะห์เชิงระบบ (System analysis) ซึ่งจอห์นสโตน (นิตยา ผลสำเร็จ. 2547: 135; citing Johnstone. 1981: 26) นำมาใช้โดยการวิเคราะห์ระบบทางการศึกษา เพื่อใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา ดังภาพประกอบที่

ภาพประกอบ 7 กรอบความคิดการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

ที่มา : จอห์นสโตน (นิตยา ผลสำเร็จ. 2547: 135-136; citing Johnstone. 1981: 26)

กรอบความคิดในภาพประกอบ 5 อธิบายได้ว่า ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีความสำคัญในการพัฒนาคน มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมและระบบการเมือง ระบบการศึกษาประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ปัจจัยตัวป้อน (Input) ปัจจัยกระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ดังนั้น ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีระบบจะประกอบด้วยตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยตัวป้อน ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยกระบวนการ และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต

นอกจากนี้ฮอย ; และ มิสเกล (Hoy ; & Miskel. 2001: 22) ให้รายละเอียดเพิ่มเติมโดยเห็นว่าโรงเรียนเป็นสังคมระบบเปิดที่มีความต้องการทรัพยากรจากภายนอก ซึ่งประกอบด้วย คน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าโดยใช้กระบวนการบริหาร การจัดการ ทำให้องค์กรหรือโรงเรียนทำให้ผลผลิต คือ ผู้เรียนมีความรู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ คือ ผู้ปกครองนักเรียน ถ้าต้องการให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายจะต้องใช้ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบเชิงระบบ 3 ประการ คือ

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อม (บรรยากาศในโรงเรียน) บุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ภารกิจ ทรัพยากรการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา (Board) วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีสอน สื่อการเรียน

2) กระบวนการ (Transformation Processes) ที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร การบริหารและการจัดการ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เหมาะสม เข้ากับสภาพแวดล้อม ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายรู้จักให้การยอมรับและการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3) ผลผลิต (Outputs) ซึ่งหมายถึงผู้เรียนที่เป็นที่คาดหวังของผู้ปกครองและสังคม ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ผู้รับบริการ (ผู้ปกครอง / ชุมชน) พึงพอใจ ลดอัตราความขาดแคลนของสถานศึกษาและผู้เรียน ลดอัตราความสูญเปล่าทางการศึกษา ได้ผลผลิต (นักเรียน) ที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในการกำหนดตัวบ่งชี้ทางการศึกษา จอห์นสโตน (นิตยา ผลสำเร็จ. 2547: 136 ; citing Johnstone. 1981 : 26) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยตัวป้อนทางการศึกษา แบ่งย่อยเป็น ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับทรัพยากรสำหรับนำมาใช้จัดการศึกษา (Resource for education) และการให้ความสำคัญกับการศึกษา (Preference for education) ในการกำหนดปัจจัยตัวป้อนทั้งในด้านทรัพยากรทางการศึกษาและการให้ความสำคัญกับการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทีวิเคราะห์จากระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมและระบบการเมือง และการกำหนดปัจจัยตัวป้อนในด้านทรัพยากรสำหรับนำมาใช้จัดการศึกษาต้องนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้เกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการศึกษาซึ่งอาจพิจารณาจากสิ่งที่สังคมคาดหวังจากการจัดการศึกษามาประกอบด้วย

1) สิ่งที่สังคมคาดหวังต่อการศึกษามีความหมายถึง สมรรถนะของผลผลิตจากการศึกษาตามความต้องการของสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษามีความหมายครอบคลุมทรัพยากรทางการศึกษาด้านกายภาพ ได้แก่ อัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ อาจารย์ จำนวนผู้เรียนที่ลงทะเบียน ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา สื่อและอุปกรณ์การศึกษา

2) ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาด้านกระบวนการ เป็นตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการนำปัจจัยตัวป้อนทางการศึกษามาจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาตอบสนองความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับนโยบายด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ดัชนีทางการศึกษาด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียน

3) ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาด้านผลผลิต ประกอบด้วย ผลผลิตทางการศึกษา ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาและทักษะ (Resource and skills) ความพึงพอใจของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษา (Satisfaction with education) หรือความพึงพอใจของสังคมที่มีต่อผลผลิตทางการศึกษาและทักษะที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ ผลผลิตทางการศึกษาและทักษะที่เกิดขึ้นต้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศได้ตามบริบทของประเทศ กล่าวได้ว่า ผลผลิตของระบบการศึกษา คือ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และทักษะรวมทั้งผลงานต่างๆ ด้านวิชาการ ตามความต้องการของสังคมทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการพัฒนาตัวบุคคล สังคม และประเทศชาติ ในที่สุด

เมื่อมาตรฐานการศึกษาของชาติคือข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาที่พึงประสงค์ หนทางที่จะรู้ว่า การศึกษาที่พึงประสงค์เป็นอย่างไรนั้น น่าจะได้อาจมาจากการรับรู้ รับฟัง และการสังเคราะห์จากหลายแหล่ง คือ

1. สภาวะแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ
2. มาตรฐานการศึกษาของนานาชาติ และองค์ระหว่างประเทศ
3. นโยบายของรัฐ เป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ
4. รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษา
5. ความคิดเห็นของประชาชน ผู้รู้ต่างๆ พระสงฆ์ นักบวช และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษาโดยตรง

ในการที่จะกำหนดมาตรฐานหรือสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานนั้น จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและความต้องการจากหลายๆ ด้าน สำหรับมาตรฐานการศึกษานั้นต้องมีการศึกษาปรัชญาการศึกษาของไทย เป้าหมายการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ความต้องการของสังคม มาตรฐานการศึกษาของไทยและต่างประเทศ ต้องมีการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะกระทำได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การศึกษาเอกสาร การศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ การรับฟังความคิดและประสบการณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม ฯลฯ และการ

วิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน ขอบข่ายของงาน ตลอดจนหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา ข้อมูลดังกล่าวจะถูกสังเคราะห์เป็นหมวดหมู่ เพื่อการกำหนดกรอบความคิด ซึ่งจะทำให้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่รับผิดชอบในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเกิดแนวคิดที่เหมาะสมในการดำเนินการต่อไป โดยทั่วไปกรอบแนวคิดอาจจำแนกได้หลายประเภทตามแหล่ง และวัตถุประสงค์ของการกำหนด เช่น กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี กรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติ กรอบแนวคิดเชิงประเมิน เป็นต้น กรอบแนวคิดที่รวบรวมจากข้อมูลที่ศึกษาเหล่านี้ จะสร้างความกระจ่างในการพิจารณาดำเนินการในเรื่องนั้นๆ ให้ชัดเจนขึ้น และมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

3.4.2 ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และการกำหนดระดับคุณภาพ

เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนามาตรฐานเพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการ เพื่อกำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดของมาตรฐานให้ถูกต้องตามแนวคิดเชิงทฤษฎี และเหมาะสมสอดคล้องกับข้อจำกัดและความต้องการของตน การประชุมปฏิบัติการเพื่อยกร่างมาตรฐานนี้อาจจัดกระทำได้หลายครั้ง ไม่จำเป็นต้องแล้วเสร็จในครั้งเดียวการประมวลข้อคิดเห็นเพื่อกำหนดมาตรฐาน ควรอยู่บนพื้นฐานของการทำงานบนมโนทัศน์เชิงวิทยาศาสตร์และประชาธิปไตย ซึ่งการดำเนินงานบนพื้นฐานดังกล่าวมีวิธีการที่สำคัญ ดังนี้

1) การระดมพลังสมอง (Brainstorming)

การให้กลุ่มทำกิจกรรมเพื่อเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวางโดยไม่เน้นว่าข้อคิดเห็นนั้นจะปฏิบัติได้หรือไม่ การระดมพลังสมองเป็นการใช้กิจกรรมกลุ่มในการให้ความคิดเห็นภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่สนใจความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง หลังจากมีการระดมพลังสมองแล้ว ข้อที่แนะนำไว้จะถูกนำไปตรวจสอบเพื่อดูว่าสิ่งใดที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปแก้ปัญหาได้

ข้อดี

1. การระดมพลังสมองเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการรวบรวมความคิด ภายในเวลารวดเร็วไม่เกี่วกับ การจัดกลุ่มเล็กๆ ทำให้ได้ความคิดเห็นหลายความคิดมากกว่าการคิดเพียงคนเดียว ซึ่งต้องใช้เวลานาน

2. การระดมพลังสมองมีความเกี่ยวข้องกับทุกคนที่มีส่วนร่วมและเป็นการช่วยให้ตระหนักว่าความคิดเห็นของทุกคนมีคุณค่า

3. การระดมพลังสมองง่ายต่อการจัดทำ เราสามารถทำได้ในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องใช้ห้องประชุม เทคนิควิธีการและเครื่องมือที่พิเศษ

4. การระดมพลังสมองจะมีผลทำให้เกิดการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย

ข้อจำกัด

1. ถ้าสมาชิกในกลุ่มมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้อยไป อาจจะทำให้ได้ข้อคิดเห็นในการแก้ปัญหาแบบผิวเผิน

2. การระดมพลังสมองจะล้นเหลือ ถ้าหัวหน้ากลุ่มไม่สามารถควบคุมความคิดทางลบของสมาชิกได้

3. การชี้แนะหรือการระดมพลังสมองอย่างเคร่งเครียดเกินไป มีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องหมดกำลังใจในการแสดงความคิดเห็น

4. ผลของการระดมพลังสมองอาจมีเรื่องไม่เกี่ยวข้องเข้ามาด้วยเสมอ (ซึ่งบางครั้งอาจเป็นข้อดีที่ทำให้มีผลพลอยได้อื่นๆ)

2) เทคนิคการรวมพลัง 1 – 3 – 6

ให้แต่ละคนคิดอย่างอิสระแล้วมารวมกลุ่มกันเพื่อพิจารณาแนวคิดร่วมกันในประเด็นที่กำหนด ให้แต่ละคนเขียนแนวคิดของตนแล้วรวมกลุ่มกันเพื่อรวบรวมความคิด โดยให้มีกลุ่มละ 3 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มที่มี 3 คน ไปรวมคิดกับกลุ่มอื่นอีก 1 กลุ่มให้ได้เป็น 6 คน

การรวมพลัง 1 – 3 – 6 เป็นการรวมแนวคิดของแต่ละคนแล้วจับกลุ่มย่อย 3 คน และรวมกลุ่ม 6 คน ตามลำดับ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ดีที่จะทราบถึงแนวความคิดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ของแต่ละคนในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นการเรียกร้องผลประโยชน์และเป็นวิธีการที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากบุคคลในชุมชนที่แสดงความสนใจ ความห่วงใย หรือความต้องการที่แท้จริงของเขาเหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้ง่ายขึ้น

ข้อดี

1. เทคนิคนี้ส่งเสริมให้ทุกคนที่มีส่วนร่วมได้รับประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ เพราะข้อขัดแย้งที่มีจะถูกนำมาเปิดเผยในที่ประชุมอย่างเป็นปกติ ความคิดเห็นของคนส่วนน้อยจะถูกตัดออกจากกลุ่มโดยใช้มติของที่ประชุม

2. เป็นเทคนิคที่ให้ความปลอดภัยสำหรับผู้ให้คำแนะนำ หมายความว่า ผู้เขียนรายการความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนต้องทำด้วยความซื่อสัตย์ เพื่อสะท้อนให้เห็นความต้องการหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้ให้คำแนะนำและไม่ระบุว่าใครเสนอแนวคิดนี้

3. เทคนิคที่ใช้สำหรับกำหนดกิจกรรมที่จะทำในอนาคต เพราะวิธีการนี้จะนำความคิดเห็นของทุกคนมาพิจารณาเพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นปัญหาหลักที่ถูกกำหนดร่วมกัน

4. เทคนิคนี้ไม่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรหรือเวลามากนัก

5. เทคนิคนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

6. เทคนิคนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถทำข้อตกลงร่วมกันได้ เพราะทุกๆ คนสามารถมีส่วนร่วมโดยการเป็นคณะกรรมการของโรงเรียน และสามารถเสนอความต้องการในการแก้ปัญหาของโรงเรียนได้ วิธีการร่วมกำหนดปัญหาจะช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรต่อไปได้

ข้อจำกัด

1. เป็นการเสี่ยงอย่างมากถ้าผู้มีส่วนร่วมบางคนเขียนรายการปัญหาย่อยของกลุ่มเท่านั้น ซึ่งจะทำให้การรับรู้อาจไม่เที่ยงตรง ควรให้คณะบุคคลเป็นผู้เขียนรายการปัญหามากกว่าบุคคลคนเดียวเป็นผู้ทำ

2. เป็นการเสี่ยงอย่างยิ่งถ้ามีบุคคลบางคนยังคงยืนยันความคิดเห็นเดิมของตน และควรระมัดระวังไม่ให้มีการด่วนสรุปความคิดเห็นก่อนเข้ากระบวนการ 1 – 3 – 6 เพื่อเป็นการรวบรวมความคิดเห็นเสียก่อน

3) เดลฟาย (Delphi)

เทคนิคเดลฟายเป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มหนึ่งแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายเป็นช่วงอย่างอิสระโดยไม่ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมีอิทธิพลหรือรับอิทธิพลแนวคิดจากคนอื่น ๆ เทคนิคเดลฟายเป็นการให้เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายแล้วรวบรวมมาสรุปประเด็นสำคัญ โดยการทำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะได้ผลลัพธ์ที่สามารถสรุปเป็นแนวเดียวกันได้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เลือกประเด็นที่จะทำเดลฟายในรูปของคำถามที่เข้าใจง่าย เช่น อะไรเป็นสิ่งที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน

2. กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่จะให้แสดงความคิดเห็นประมาณ 17-19 คน เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ข้อมูลกลับคืนครบถ้วนเพียงพอ อย่างไรก็ตามการใช้ผู้ที่เกี่ยวข้องมากเกินไป ไม่ได้ทำให้เกิดแนวคิดที่แตกต่างกันเพิ่มขึ้น ดังนั้นความเหมาะสมน่าจะอยู่ที่ใช้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่เกิน 19 คนเพื่อใช้คำตอบในการปรับปรุงแบบสอบถามสำหรับให้กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากได้ตอบต่อไป

3. ติดต่อนัดและชี้แจงขั้นตอนการทำเดลฟายในรายละเอียดว่า จะทำอย่างไร เหตุผลที่ทำและจะใช้ผลที่ได้อย่างไร เพื่อให้เกิดความมั่นใจและความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน

4. จัดจดหมายเพื่อส่งข้อความคำถามในรอบที่ 1 ซึ่งในจดหมายควรจะขอความร่วมมือและขอขอบคุณทุกคนที่ให้ความร่วมมือ อธิบายความสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีการนำผลไปใช้ โดยกำหนดวันในการส่งข้อมูลกลับ (สองสัปดาห์นับตั้งแต่วันที่ส่งจดหมาย) ควรพิมพ์จดหมายให้มีเนื้อหาไม่เกิน 1 หน้า จำหน้าซองและติดแสตมป์ให้เรียบร้อย

5. ส่งแบบสอบถามในรอบที่ 1 ทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ตอบเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการต่างๆต่อประเด็นคำถาม โดยแยกแต่ละประเด็นความคิดเป็นข้อๆ

6. กระตุ้นเตือนให้ส่งแบบสอบถามคืนเพราะบางคนอาจต้องขอความร่วมมือเป็นพิเศษ

7. รวบรวมคำตอบจากรอบที่ 1 และเขียนแต่ละประเด็นลงในบัตรเล็กๆ ซึ่งจะสะดวกการได้คำตอบที่หลากหลาย จัดประเด็นที่เหมือนกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน นับจำนวนกลุ่มที่ได้ อ่านข้อความแต่ละกลุ่ม แล้วเขียนเป็นประเด็นภาพรวมของทุกกลุ่ม จะทำให้ได้กลุ่มข้อความที่แทนคำตอบทั้งหมดที่ได้จากรอบที่ 1

8. เตรียมเนื้อหาสำหรับรอบที่ 2 โดยนำข้อความทั้งหมดที่ได้จากขั้นที่ 7 เพื่อให้ผู้ตอบเพิ่มเติมประเด็นอื่นๆหรือแสดงความคิดเห็นต่อคำตอบที่ได้ ให้เลือกข้อที่เชื่อว่ามีค่าสำคัญที่สุด โดยผู้ทำเดลฟายเลือกวิธีการที่ใช้ในแบบสอบถาม เช่น ใช้มาตราวัดขอลิเคิร์ต ใช้การจัดลำดับความสำคัญ 5 ลำดับ ใช้ Q – sort เป็นต้น

9. เตรียมจดหมายสำหรับรอบที่ 2 ซึ่งเนื้อหาควรขอบคุณที่ตอบรอบที่ 1 เน้นความสำคัญในการให้ความร่วมมือต่ออธิบายการดำเนินงานในรอบที่ 2 กำหนดวันให้ส่งกลับ (2 สัปดาห์นับจากวันส่งจดหมาย) จำหน้าซองและติดแสตมป์ให้เรียบร้อย

10. ส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 ทางไปรษณีย์

11. กระตุ้นเตือนให้ส่งคืนโดยใช้จดหมายหรือโทรศัพท์ถึงแต่ละคน หลังจากผ่านไป 1 สัปดาห์

12. รวบรวมคำตอบในรอบที่ 2 นับความถี่แต่ละข้อที่ถูกเลือก สรุปข้อเสนอนั้นในแต่

ละข้อและเพิ่มเติมประเด็นหัวข้อที่ได้ใหม่รวมเข้าไปด้วย

13. ปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อดำเนินการรอบที่ 3 โดยใช้หัวข้อจากรอบที่ 2 รวมกับหัวข้อที่ได้ใหม่ แสดงความถี่ของแต่ละหัวข้อพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากรอบที่ 2 โดยรอบที่ 3 ควรเรียงลำดับเนื้อหา โดยเทคนิคการจัดลำดับ หรือ Q-sort

14. เตรียมจดหมายสำหรับรอบที่ 3

15. ส่งแบบสอบถามรอบที่ 3

16. ส่งจดหมายกระตุ้นให้ส่งคืนหรือโทรศัพท์ถ้าจำเป็น

17. รวบรวมคำตอบที่ได้จากรอบที่ 3 และเตรียมจัดทำรายงาน ถ้าจำเป็นอาจจะทำต่อในรอบที่ 4 หรือรอบที่ 5 ส่วนใหญ่ในรอบที่ 3 (หรืออย่างมากที่สุดในรอบที่ 4) ก็จะมีผลชัดเจนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว

18. ขั้นตอนสุดท้าย การจัดทำรายงานควรรวบรวมผลของแต่ละรอบ และผลสรุปรวบยอดของการทำเดลฟาย ควรจัดส่งรายงานผลให้ผู้ตอบทุกคน เพื่อเป็นการขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

ข้อดี

1. เดลฟายทำได้โดยการจัดประชุมให้ทุกคนอภิปรายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
2. ผู้เกี่ยวข้องมีจำนวนมากและไม่มีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมประชุมได้ ควรทำเดลฟายโดยส่งจดหมายถึงบุคคลเหล่านั้น การให้ตอบแบบสอบถามโดยไม่ต้องลงชื่อหรือถือเป็นความลับจะทำให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ตรงไปตรงมา ทำให้ได้รับความความคิดเห็นที่หลากหลายทุกระดับ ทั้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีอิทธิพล ผู้ที่ได้รับการเคารพนับถือและอื่นๆ ผู้ตอบสามารถตอบได้ในขณะทำงานอยู่ โดยเป็นคำตอบที่สมบูรณ์มากที่สุดของแต่ละคน

3. เนื่องจากการตอบแบบสอบถามเดลฟายไม่ต้องลงชื่อผู้ตอบ ทุกคนจึงสามารถคิดทบทวนและเปลี่ยนแนวความคิดได้โดยอิสระเนื่องจากทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อการวางแผนของโรงเรียน เพื่อให้มีความชัดเจนตรงตามสภาพที่แท้จริง และมีคุณค่าสำหรับโรงเรียน

4. สามารถใช้เดลฟายได้ในห้องเรียน เช่น สสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนต่อหลักสูตรวิชาต่างๆ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ข้อจำกัด

1. มีความยุ่งยากสำหรับผู้ทำเดลฟาย เช่น การวิเคราะห์คำถาม และการส่งแบบสอบถามไม่แน่นอนว่าวิธีการทำเดลฟายแบบใดดีที่สุด ใครจะเหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ คำตอบที่ได้เกิดจากความสนใจที่ต่างกันของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนและตามสภาพโดยรวมของโรงเรียนทุกกลุ่มในขณะนั้น

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ให้น้ำหนักความสำคัญของคำตอบ เท่ากัน เนื่องจากไม่รู้ว่าใครเป็นผู้ตอบ

3. เดลฟายใช้เวลาดำเนินการประมาณ 1 – 3 เดือน จึงจะเสร็จสมบูรณ์ ทุกคนที่ตอบต้องเป็นผู้ที่สามารถอ่านและเขียนแสดงเหตุผลได้เป็นอย่างดี เป็นการยากที่จะยืนยันความ

ถูกต้องของผลจากการทำเดลฟายแม้ว่าผู้ตอบมีความตั้งใจ และกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือ
อย่างดี

4) คณะผู้แทน (Nominal Group Technique ; NGT)

เทคนิคนี้แต่ละคนต้องเสนอความคิดของตนไว้ในแหล่งรวมความคิดทั้งหมด (Pool) หลังจากนั้นจะใช้การอภิปรายกลุ่ม และลงคะแนน (Voting) เพื่อจัดลำดับความสำคัญ NGT จะถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยในการจัดลำดับความสำคัญ การค้นหาคำตอบ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การอภิปรายน้อยที่สุด มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ระดมความคิดทั่วๆ ไป
2. บันทึกทุกๆ ความคิดเห็น
3. อภิปรายความคิด
4. ลงคะแนนสนับสนุน หรือ คัดค้านแนวคิด

ข้อดี

1. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
2. สนับสนุนให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน
3. ทุกคนมีความสำคัญเท่ากันไม่มีใครเด่นกว่าใคร

ข้อจำกัด

1. ใช้เวลาในการประชุมมากอย่างต่ำ 1 ½ ชั่วโมง
2. ต้องการผู้นำการประชุมที่มีความสามารถในการควบคุมการประชุมอย่างดี และกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นตลอดเวลา
3. ต้องเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมเพียงในการประชุมแต่ละครั้งอาจไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา

เทคนิคที่กล่าวมาข้างต้นนับได้ว่าเป็นแนวทางในการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย โดยอาศัยหลักของการมีส่วนร่วมและหลักแห่งประชาธิปไตย อันจะส่งผลให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

3.4.3 ขั้นตอนที่ 3 การประชาสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานและตัวบ่งชี้

เป็นการนำผลที่เกิดจากการประชุมปฏิบัติการ อันได้แก่ ร่างมาตรฐานโรงเรียนไปให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาร่วมกันพิจารณาและเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม เพราะความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำการยกร่างอาจไม่ครอบคลุม หรือละเอียดซับซ้อนมากเกินไป จนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ เห็นเป็นความขัดข้องสำหรับการปฏิบัติได้ การวินิจฉัยว่าผลจากการประชาสัมพันธ์ส่วนใดที่ควรจะนำมาปรับปรุงร่างมาตรฐานโรงเรียนนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการที่สถานศึกษาแต่งตั้งขึ้นมา เช่น ใช้คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดำเนินการ (ศิวัทัศน์ สุขสุวรรณ. 2544: 122) และกระแสแห่งความต้องการของ

ประชาชนผู้ออกเสียงประชามติด้วย โดยปกติการทำประชามติจะดำเนินการเป็นระยะๆ ในช่วงเวลาของการพัฒนามาตรฐาน

คุณลักษณะที่ดีของมาตรฐานและตัวบ่งชี้จะเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนา มาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเพื่อให้ได้มาตรฐานและตัวบ่งชี้ ถูกต้องตามหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับศักยภาพของสถานศึกษาที่จะดำเนินการ ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ หลังจากที่มีการประชามติกับกลุ่มผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียในทุกๆ กลุ่ม โดยคุณสมบัติที่สำคัญของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่จะตรวจสอบโดย การประชามติและการพิจารณาของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามี 2 ประการ คือ 1) ความตรงของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ 2) ความเป็นไปได้ของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ในการนำไปปฏิบัติจริง

3.4.4 ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้

เป็นการนำร่างมาตรฐานของโรงเรียนที่ผ่านการทำประชามติและตรวจสอบ คุณภาพแล้วไปทดลองใช้ในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตรฐานไปใช้ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่พบขณะใช้มาตรฐานฉบับทดลอง โดยปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่พบ จะถูกรวบรวมไว้เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานในขั้นต่อไป

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547: 25) ได้เสนอขั้นตอน ของการปฏิบัติอย่างครบวงจรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานด้านผู้เรียนโดยเฉพาะ จะต้องมียอดประกอบที่ครบกระบวนการทั้ง 5 ประการดังนี้

1. แผนกลยุทธ์ ธรรมนูญโรงเรียน แผนการจัดโครงสร้างองค์กรของสถานศึกษาที่ เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานนั้น ซึ่งพิจารณาได้จากการรายงานการประเมินตนเองของ สถานศึกษา การพูดคุยและสัมภาษณ์บุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ สถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

2. มีการจัดโครงการ / กิจกรรมสำคัญทางด้านการบริหาร การเรียนการสอนและ โครงการงาน กิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งพิจารณา ได้จากแผนของสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา

3. มีภาคีเข้าร่วมหลากหลายเพียงใด โดยเฉพาะผู้เรียนเข้าร่วมโครงการ / กิจกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งพิจารณาได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และ โครงการ / กิจกรรมของสถานศึกษา

4. โครงการ / กิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานนั้นๆ เป็น ระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพียงใดที่จะแสดงถึงความยั่งยืนของการพัฒนาผู้เรียนตาม มาตรฐานนั้น

5. ผลการประเมินโครงการ / กิจกรรมว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์เพียงใดและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด โดยผู้เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 พึงพอใจต่อผลของโครงการ / กิจกรรมนั้นๆ

การนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การทดลองปฏิบัติคณะผู้ดำเนินการจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบทั้ง 5 ประการข้างต้นแล้วนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3.4.5 ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้

เมื่อมาตรฐานผ่านขั้นตอนการทำประชาพิจารณ์และทดลองใช้มาแล้วโดยปกติจะตรวจสอบมาตรฐานเกี่ยวกับความถูกต้องเชิงเนื้อหา เชิงทฤษฎี เชิงโครงสร้างและความชัดเจนของภาษาที่ใช้หากมาตรฐานที่พัฒนาได้ไม่เป็นที่น่าพอใจจะนำกลับไปพิจารณาใหม่ในขั้นตอนของการทดลองใช้และการประชาพิจารณ์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งคุณสมบัติที่ดีของมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาได้กล่าวไว้แล้วในขั้นตอนที่ 3

3.4.6 ขั้นตอนที่ 6 การเสนอความเห็นชอบ

มาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน ที่พัฒนาและผ่านการปรับปรุงเป็นที่เรียบร้อยแล้วจำเป็นต้องเสนอให้ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักพิจารณาให้ความเห็นชอบซึ่งคณะกรรมการที่มีหน้าที่ดังกล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้สืบเนื่องจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ได้กำหนด หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้ คือ

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
6. พิจารณาสีทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ
7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
8. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน

11. แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามสมควร

12. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

นอกจากนี้กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุดดังกล่าวเพิ่มเติม ดังนี้

1. ให้ความเห็น ข้อนเสนอแนะ ให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษาเพื่อให้การจัดและการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กฎหมาย ระเบียบ ประเทศ ฯลฯ รวมทั้งบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2. ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือการดำเนินกิจการของสถานศึกษาและการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

3. ปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประเทศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวไว้ข้างต้น พบว่าหน้าที่การให้ความเห็นชอบแผนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการชุดนี้ และจากการศึกษาวิจัยของ รัตนาพร ไกรถาวร (2545: บทคัดย่อ) พบว่า การให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อตัวบ่งชี้รวมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อนำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวได้ว่า การเสนอเพื่อให้ความเห็นชอบในการนำมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้น จะก่อให้เกิดความตระหนักร่วมกันและจะนำไปสู่การการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาร่วมกันซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (มาตรา 39) ที่ต้องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

3.4.7 ขั้นตอนที่ 7 การจัดพิมพ์และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

การจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสถานศึกษาถือเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องของผู้ปกครอง (Brown School Council. 2001: Online) การประชาสัมพันธ์คือกรรมวิธีที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับประชาชน หรือระหว่างรัฐบาลกับประชาชน หรือระหว่างผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นด้วยตนเอง (วิจิตร อาวะกุล. 2534: 5-6) ส่วน สะอาด ตันศุภผล (2527: 54) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ คือ วิธีการของสถาบันอันมีแผนการและการกระทำที่ต่อเนื่องกันไปในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชน เพื่อให้สถาบันกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้นดำเนินงานไปได้ผลดี สมความมุ่งหมายโดย มีประชาติเป็นแนวบรรทัดฐานอันสำคัญด้วย เสนีย์ แสงวัง (2525: 7) ได้ให้ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ไว้ว่า การประชาสัมพันธ์มักพิจารณาถึงจุดหมายปลายทาง ซึ่งมุ่งให้ประชาชนเข้าใจให้การสนับสนุนร่วมมือในการที่จะช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่หน่วยงาน ตลอดจนรายงานกิจกรรมการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบซึ่งเป็นวิธีการของสถาบันที่มีแผนการและการกระทำต่อเนื่องกันไปในอันที่จะชี้แจงไว้หรือก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับกลุ่มประชาชน เพื่อความรู้ความเข้าใจและให้การสนับสนุนตลอดไป

สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริม สนับสนุนในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคล โดยการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้รู้ ตลอดจนชักชวนให้ผู้เกี่ยวข้องสนับสนุนการดำเนินงานไปสู่จุดหมายและการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ยังเป็นเครื่องมือช่วยให้ความคิดเห็นของประชาชนกับสถาบันมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกัน อันจะเป็นการโน้มน้าวจิตใจให้เกิดหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน

3.5 กรณีศึกษาการพัฒนามาตรฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกุล สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพระยืน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (ในขณะนั้น) เป็นสถานศึกษาหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนมาตรฐาน และตัวบ่งชี้โดยมีกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน ตลอดจนได้รับการศึกษาวิจัยผลการดำเนินงานจาก ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ (2544) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเตรียมการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้
2. การดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้
3. การตรวจสอบความตรงของมาตรฐานและตัวบ่งชี้
4. การตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

5. การตรวจสอบปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้

6. การดำเนินงานจัดพิมพ์เป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ฉบับสมบูรณ์

โดยมีรายละเอียดของระยะเวลาและกิจกรรมในการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ ของโรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกูล ดังนี้

1. การเตรียมการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้

โดยศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของโรงเรียน โดยการสนทนา สอบถามจากกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน

1.1 กรอบที่ใช้ในการพัฒนามาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของโรงเรียน

คณะผู้ดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการศึกษา ใช้กรอบมาตรฐานโรงเรียน สปช. พ.ศ. 2541 และกรอบมาตรฐาน การศึกษาของ สปอ. ขอนแก่น พ.ศ. 2543 ที่พัฒนามาจากกรอบมาตรฐานของ สปช. และนำตัวบ่งชี้ของ สกศ. มาปรับขยาย แบ่งมาตรฐาน ออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐาน การบริหาร

1.2 การเตรียมการในระดับโรงเรียน

โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน กับคณะกรรมการในระดับจังหวัด โดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน (คณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษา) ดังนี้

ลำดับที่	คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา	ตำแหน่ง
1	ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ประธาน
2	อาจารย์และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	รองประธาน
3	อาจารย์	กรรมการ
4	อาจารย์	กรรมการ
5	อาจารย์	กรรมการ
6	อาจารย์	กรรมการ
7	อาจารย์	กรรมการ
8	ชาวบ้านและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
9	ชาวบ้านและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
10	อาจารย์	กรรมการและ
11	อาจารย์	เลขานุการ

คณะกรรมการชุดดังกล่าวประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชาวบ้าน

2. การดำเนินการยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้สังเกตการณ์ โดยคณะผู้ดำเนินงานยกร่างมาตรฐานการศึกษาได้ดำเนินการชี้แจงสถานการณ์คุณภาพการศึกษา ระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียน จากนั้นดำเนินการยกร่างมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 กรอบมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน

คณะผู้ดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ได้แจกกระดาษให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์คนละ 2 แผ่น แล้วถามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์ว่า “ท่านต้องการให้นักเรียนโรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกุลมีคุณลักษณะอย่างไร” ให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์เขียนคำตอบแสดงความต้องการลงในกระดาษที่ได้รับคนละ 2 คำตอบ คำตอบละ 1 แผ่น เมื่อเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำไปติดบนกระดานที่คณะผู้ดำเนินงานจัดเตรียมไว้ให้

2.2 กรอบมาตรฐานด้านการเรียนการสอน

คณะผู้ดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ได้แจกกระดาษให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์คนละ 2 แผ่น แล้วถามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์ว่า “ท่านต้องการให้ครูโรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกุลมีคุณลักษณะอย่างไร และท่านต้องการให้ครูโรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกุลจัดการเรียนการสอนอย่างไร” ให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์เขียนคำตอบลงในกระดาษที่ได้รับคำถามละ 1 คำตอบ ๆ ละ 1 แผ่น เมื่อเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำไปติดบนกระดานที่คณะผู้ดำเนินงานจัดเตรียมไว้ให้

2.3 กรอบมาตรฐานด้านการบริหาร

คณะผู้ดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ได้แจกกระดาษให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์คนละ 3 แผ่น แล้วถามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์ว่า “ท่านต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกุลมีลักษณะอย่างไร ท่านต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกุลบริหารโรงเรียนอย่างไร และท่านต้องการให้สิ่งแวดล้อมภายใน โรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกุลเป็นอย่างไร” ให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์เขียน คำตอบลงในกระดาษที่ได้รับคำถามละ 1 คำตอบ ๆ ละ 1 แผ่น เมื่อเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำไปติดบนกระดานที่คณะผู้ดำเนินงานจัดเตรียมไว้ให้

กิจกรรมตั้งแต่ข้อ 2.1 – 2.3 เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้สังเกตการณ์ได้แสดงความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตามกรอบที่คณะผู้ดำเนินงานกำหนดไว้โดยให้เขียนแสดงความต้องการลงในกระดาษที่จัดเตรียมไว้ให้ (ถ้ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนมีปัญหาในเรื่องการเขียนข้อความลงในกระดาษที่จัดเตรียมไว้ให้ เพราะมีผู้ปกครองหลายคนเขียนหนังสือไม่ได้ หรือผู้ปกครองบางคนเขียนหนังสือได้แต่สะกดคำไม่ถูกต้อง และพบว่าบุคคลกลุ่มดังกล่าวแก้ปัญหาโดยการให้บุตรหลานของตนที่นั่งอยู่ใกล้ๆ และให้ผู้ที่สามารถเขียนหนังสือได้เขียนตามคำบอก)

2.4 การจัดกลุ่มมาตรฐานและตัวบ่งชี้

คณะผู้ดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้แบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้สังเกตการณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกใกล้เคียงกันและครอบคลุมทุกกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากนั้นให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบในการจัดกลุ่มมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละด้าน คือ กลุ่มที่ 1 รับผิดชอบการจัดกลุ่มมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพนักเรียน กลุ่มที่ 2 รับผิดชอบจากการจัดกลุ่มมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ด้านการเรียนการสอน และกลุ่มที่ 3 รับผิดชอบการจัดกลุ่มมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านการบริหาร โดยให้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.4.1 แต่ละกลุ่มดำเนินการเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการกลุ่ม ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัย พบว่าประธานกลุ่มของทุกกลุ่มเป็นผู้บริหารการศึกษา รองประธานเป็นผู้บริหารการศึกษา หรือศึกษานิเทศก์ และเลขานุการของทั้ง 3 กลุ่มเป็นครู ส่วนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนและชาวบ้านมีบทบาทเป็นเพียงสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น

2.4.2 แต่ละกลุ่มพิจารณาข้อความของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้สังเกตการณ์ที่ตนได้รับทุกข้อความ

2.4.3 แต่ละกลุ่มจัดกลุ่มข้อความที่เหมือนกันหรือคล้ายกันเข้าด้วยกันแล้วเรียงเรียงประโยค ซึ่งแทนกลุ่มข้อความเหล่านั้นขึ้นมาใหม่ให้สละสลวยทำให้ได้ตัวบ่งชี้ แล้วจัดกลุ่มตัวบ่งชี้ที่เป็นเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกัน ส่วนข้อความที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มได้ห้ามตัดทิ้ง เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเช่นกัน ในขั้นตอนนี้จะทำให้ได้ตัวบ่งชี้ของโรงเรียน

2.4.4 แต่ละกลุ่มจัดตัวบ่งชี้แต่ละตัวเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของ สปจ. ตัวบ่งชี้ใดที่ไม่สามารถจัดเข้าในมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของ สปจ. ห้ามตัดทิ้งให้เรียงข้อความซึ่งเป็นมาตรฐานของกลุ่มตัวบ่งชี้เหล่านั้น เพราะเป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่เพิ่มเติมขึ้นมาตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้สังเกตการณ์ของโรงเรียน

2.4.5 การสรุปร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ แต่ละกลุ่มนำเสนอมาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่อที่ประชุมพร้อมส่งต้นฉบับของร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ตนนำเสนอต่อคณะผู้ดำเนินงานเพื่อนำไปจัดพิมพ์เป็นร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของโรงเรียน

2.4.6 การรับร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ คณะผู้ดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้นำร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ด้าน เสนอต่อที่ประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อขอความเห็นชอบในการรับร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการยกร่าง

3. การตรวจสอบความตรงของมาตรฐานและตัวบ่งชี้

โดยดำเนินการประชาพิจารณ์เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่มีความตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ดังนี้

3.1 สำนวความความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ได้สามารถเข้าร่วมดำเนินการประชาพิจารณ์

3.2 สำนวความความคิดเห็นของผู้ที่เข้าร่วมดำเนินการประชาพิจารณ์

4. ตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

มาตรฐานหรือตัวบ่งชี้บางตัวที่ผ่านการตรวจสอบความตรงกับกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว เวลานำไปสู่การปฏิบัติจริงอาจไม่มีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ หรือเป็นไปได้น้อย เช่น เป็นนามธรรมมากเกินไป ข้อปฏิบัติเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ เช่น

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ

4.2 ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.3 ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน

5. การตรวจสอบปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้

โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบ (คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน) ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลจากการตรวจสอบความตรงของมาตรฐาน และตัวบ่งชี้และข้อมูลจากการตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติให้มีความถูกต้อง ตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ตัวอย่างจากกรณีศึกษาข้างต้นสามารถเป็นแนวทางในการฝึกปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน โดยผู้ที่มีบทบาทหลักได้แก่สถานศึกษา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง ที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนของแต่ละสถานศึกษา

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านผู้เรียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้

ลัดดา ด้านวิริยกุล (2537: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้รวมของประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศในด้านการจัดการศึกษา ความเสมอภาคทางการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา และความสูญเสียทางการศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า ตัวบ่งชี้รวมของประสิทธิภาพด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ ภาระการสอนและการสะพัตและการคงอยู่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตัวบ่งชี้รวมของประสิทธิภาพด้านความเสมอภาคทางการศึกษา ได้แก่ สภาพการเป็นโรงเรียนในเขตเมืองและการแข่งขันของการรับนักเรียนเข้าใหม่ ตัวบ่งชี้รวมของประสิทธิภาพด้านทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ สภาพความต้องการของโรงเรียนและปัจจัยสนับสนุนคุณภาพการสอน และตัวบ่งชี้รวมของประสิทธิภาพด้านการสูญเสียทางการศึกษา ได้แก่ สภาพการไม่สำเร็จการศึกษาและสภาพการออกกลางคัน

อาทิตยา ดวงมณี (2540: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้รวมสำหรับความเป็นเลิศทางการวิจัยการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งในการพัฒนาตัวบ่งชี้นั้นได้ใช้เทคนิคเดลฟาย ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้ พบว่าได้ตัวบ่งชี้รวม 6 มิติ หรือองค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ย่อย 61 ตัวบ่งชี้

ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพอาจารย์ 16 ตัวบ่งชี้ ด้านการวิจัย หรือผลงานทางวิชาการของอาจารย์ 9 ตัวบ่งชี้ ด้านทรัพยากร สนับสนุนทางวิชาการ 8 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณภาพนิสิตหรือนักศึกษา 12 ตัวบ่งชี้ ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 7 ตัวบ่งชี้ และด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าภาค หรือสาขาวิชา 9 ตัวบ่งชี้

นางนุช สุภาวัฒนพันธ์ (2542: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการประยุกต์ใช้มาตรฐาน ISO 90000 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดขอนแก่น โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า มี 4 ขั้นตอน 11 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย และ 135 ตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการวางมาตรฐานมี 2 องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายหรือจุดเน้นของโรงเรียน 5 ตัวบ่งชี้ และ 2) คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์มี 1 ตัวบ่งชี้ ขั้นตอนเตรียมการผลิตมี 7 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การวางแผนมี 9 ตัวบ่งชี้ 2) ความพร้อมของครู อาจารย์มี 11 ตัวบ่งชี้ 3) ความพร้อมของผู้บริหารมี 14 ตัวบ่งชี้ 4) การรับนักเรียนมี 3 ตัวบ่งชี้ 5) การจัดหลักสูตรมี 4 ตัวบ่งชี้ 6) อาคารสถานที่มี 4 ตัวบ่งชี้ 7) ห้องสมุด และทรัพยากรในการเรียนรู้มี 18 ตัวบ่งชี้ 8) แหล่งงบประมาณมี 1 ตัวบ่งชี้ ขั้นตอนกระบวนการมี 1 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การบริหาร และการจัดการมี 6 ตัวบ่งชี้ 2) การจัดการเรียนการสอนมี 10 ตัวบ่งชี้ 3) ภาระงานของครู อาจารย์มี 15 ตัวบ่งชี้ 4) การพัฒนาครู อาจารย์มี 8 ตัวบ่งชี้ 5) การส่งเสริมการเรียนรู้มี 6 ตัวบ่งชี้ และ 6) การจัดสรรงบประมาณมี 6 ตัวบ่งชี้ และขั้นผลผลิตมี 1 องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) นักเรียนที่จบการศึกษามี 6 ตัวบ่งชี้ และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมี 8 ตัวบ่งชี้ นอกจากนี้ หน่วยงานนี้เทศ กรมสามัญศึกษา (2542) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีมาตรฐานทั้งสิ้น 26 มาตรฐาน 130 ตัวบ่งชี้ โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผลผลิตมี 10 มาตรฐาน 50 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการมี 7 มาตรฐาน 39 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านปัจจัยมี 9 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 31) ได้ดำเนินพัฒนามาตรฐานการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาไทย วิสัยทัศน์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ลักษณะของสังคม และคนไทยที่พึงประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 รวมทั้งหลักการและจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา แล้วสังเคราะห์เป็นร่างมาตรฐานการศึกษา ร่างมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานสกศ. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มบุคคลหลายกลุ่มหลายฝ่ายพัฒนาขึ้นนี้ มีสาระสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและหลักการ รวมทั้งแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการเมื่อ วันที่ 24 มกราคม 2543 โดยมี

ทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียนมี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการมี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านปัจจัยมี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้

บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร (2543: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาดัชนีรวมของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนีรวมของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ในการพัฒนาดัชนีใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาดัชนีทางการศึกษาของจอห์นสโตน (Johnstone) ทำการพัฒนาดัชนีโดยวิธีการตามหลักการทฤษฎี (Theoretical definition) ทำการคัดเลือกองค์ประกอบการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของดัชนีโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) 4 รอบ รอบที่ 1 รวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของดัชนี รอบที่ 2 – 3 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรง ความเหมาะสม และการนำไปใช้ได้จริงของดัชนี รอบที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญกำหนดน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบและดัชนี สำหรับบ่งชี้คุณภาพ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ประเมินความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์ประเมินและดัชนี และความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์ประเมินคุณภาพไปใช้ โดยให้อาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตทั้ง 7 สถาบัน การศึกษา จำนวน 21 คน เป็นผู้พิจารณาดัชนีที่พัฒนาขึ้นเป็นดัชนีรวม (Composite indicators) ซึ่งได้จากการรวมค่าดัชนีด้วยวิธีบวก (Adding Method) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ประกอบด้วย องค์ประกอบคุณภาพ 6 องค์ประกอบ และดัชนี 57 ดัชนี จำแนกเป็นองค์ประกอบคุณภาพของปัจจัยตัวบ่งชี้ ได้แก่ อาจารย์ 11 ดัชนี นิสิต / นักศึกษา หลักสูตร 8 ดัชนี สื่อการศึกษาและบริการห้องสมุด 8 ดัชนี องค์ประกอบคุณภาพของปัจจัยกระบวนการ ได้แก่ การบริหารองค์การ 12 ดัชนี การเรียนการสอน และการประเมินผล 11 ดัชนี องค์ประกอบคุณภาพของผลลัพธ์ ได้แก่ มหาบัณฑิต (นิสิต / นักศึกษา) 8 ดัชนี

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (2543: บทคัดย่อ) ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาขึ้น เพื่อใช้แนวทางการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่างๆ และเป็นกรอบในการประเมินมาตรฐานภายใน ตลอดจนใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ตามหมวด 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการในรูปคณะกรรมการโดยยึดมาตรฐานโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2541 เป็นหลัก จากนั้นได้นำมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ และความต้องการของท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น มาพิจารณาประกอบ การดำเนินการยกร่างโดยคงไว้ ซึ่งมาตรฐานโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 จำนวน 24 มาตรฐาน แต่สำหรับตัวบ่งชี้ได้ปรับปรุงให้ชัดเจน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันทั้งระดับผู้ปฏิบัติและผู้ประเมิน รวม

76 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน 9 มาตรฐาน จำนวน 36 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการเรียนการสอน 10 มาตรฐาน จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน 5 มาตรฐาน จำนวน 22 ตัวบ่งชี้

ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยมาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบ ในเขตอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น โดยทำการศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ คือ โรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกูล และทำการศึกษข้ามกลุ่มกับโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ คือ โรงเรียนบ้านหนองแขวงหนองจิกโดนตุ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพระยืน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น กลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ คือ นักเรียน ศิษย์เก่าผู้ปกครอง คณะครู ผู้บริหารโรงเรียน ชาวบ้าน พระสงฆ์ หัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอพระยาศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพระยืน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ในขั้นตอนนี้ได้ตั้งสมมติฐานชั่วคราวไว้ว่าผู้มีส่วนในระดับชุมชนน่าจะเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญและบุคคลกลุ่มดังกล่าวสามารถดำเนินการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนได้ ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเป็นช่วงที่ผู้วิจัยได้เข้าสนามเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการวิจัยและพัฒนาโดยได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาช่วงที่ 2 เป็นช่วงที่ดำเนินการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ซึ่งโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้ดำเนินการครบทั้ง 6 ขั้นตอน คือ การเตรียมการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ การดำเนินงานยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ การตรวจสอบความตรงของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยการสำรวจความคิดเห็นและการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ การตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ การดำเนินงานตรวจสอบปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้ตามข้อเสนอแนะ และการจัดพิมพ์เป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ฉบับสมบูรณ์ ส่วนโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไม่ได้ดำเนินการในขั้นตอนการตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ ซึ่งปรากฏผลดังต่อไปนี้ ทั้งสองโรงเรียนมีรายละเอียดของแต่ละมาตรฐานเหมือนกัน แต่ตัวบ่งชี้ต่างกัน โดยเฉพาะในมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูและผู้บริหารที่พึงประสงค์ โดยโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมี 26 มาตรฐาน 97 ตัวบ่งชี้ แบ่งออก 3 ด้าน คือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน 9 มาตรฐาน 36 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการเรียนการสอน 11 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการบริหาร 6 มาตรฐาน 31 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ต่างจากโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ เช่น มีความรู้เรื่องการวิจัยและสามารถทำวิจัยได้ เป็นนักประชาธิปไตย มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักและระบบบริหารการศึกษา

สำหรับโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมี 26 มาตรฐาน 96 ตัวบ่งชี้ แบ่งออก 3 ด้าน คือ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน 9 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการเรียนการสอน 11 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการบริหาร 6 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ จากโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ เช่น มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ปฏิบัติตนให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติดและอบายมุข เป็นนักพัฒนา เสียสละ และอุทิศตนให้กับการศึกษา

โสภณ นาปริง (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการพัฒนามาตรฐานการศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยวิธีวิจัยประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และ การศึกษาจากกรณีศึกษา สทนากลุ่มครู นายตำรวจนิเทศงานโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเป็นหน่วยงาน ที่ปฏิบัติการกิจ 3 ลักษณะ คือ การจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการรักษาความ มั่นคง ควรประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย โดยควรมีมาตรฐานทั้งหมด 34 มาตรฐานที่ครอบคลุม 108 ตัวบ่งชี้ ซึ่ง แต่ละด้านควรมีลักษณะดังนี้ มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเน้นพัฒนา อย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มี ความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการเรียนรู้ ทักษะในการทำงาน และมีชีวิตที่มีคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 13 มาตรฐาน 44 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การ ดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และการดำเนินงานด้าน ความมั่นคง มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ ที่เป็นการกำหนด คุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน

รัตนาพร ไกรถาวร (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้อัตราประสิทธิผล การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่สำคัญของตัวบ่งชี้อัตราประสิทธิผลการ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่พัฒนานักเรียนตามศักยภาพ 2) นักเรียนมีความรู้เรียนรู้เรื่องอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ 3) โรงเรียนดำเนินงานได้ตามแผนพัฒนาและ แผนปฏิบัติการประจำปี 4) บรรยากาศของสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 5) กรรมการ สถานศึกษาได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 6) โรงเรียนจัด กิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 7) โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน 8) กรรมการสถานศึกษาได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถในการบริหารโรงเรียน 9) โรงเรียนธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนได้ตามสภาพจริง 10) ชุมชนดำรงไว้ ซึ่งจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม 11) โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นที่สนองต่อความ ต้องการของชุมชน 14) โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นที่สนองต่อผู้เรียนที่หลากหลาย 15) โรงเรียนมีรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 16) โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียน การสอนอย่างเพียงพอ 17) เด็กในเขตบริการทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ส่วนตัว แปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีผลต่อตัวบ่งชี้อัตราประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา (RESPON) ความรู้ความสามารถ เรื่องการบริหารงานวิชาการ 2) การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงาน ตามระเบียบที่เห็นสมควร 3) การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 4) การจัดรูปแบบที่มงานให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 5) การให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน ตามลำดับ โดยชุดของตัวแปรดังกล่าวนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้รวม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้ ร้อยละ 58.10

เพชรมณี วิริยะสืบพงศ์ (2545: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพ กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีการดำเนินการดังนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวแปรที่บ่งชี้คุณภาพ กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษา เอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสอบถามผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารฯ ขั้นที่ 2 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างคุณภาพกระบวนการบริหารฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร อาจารย์ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการบริหารฯ ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ขั้นที่ 3 การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพกระบวนการบริหารฯ โดยนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบมาสร้างสเกลองค์ประกอบ เพื่อให้ได้สมการตัวบ่งชี้รวมคุณภาพกระบวนการบริหารฯ ขั้นที่ 4 สร้างแบบวัด และประเมินตัวบ่งชี้ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ประเมิน หาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาอำนาจจำแนกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่รู้จักว่ามีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในระดับสูง 20 คน และระดับรองลงมา 20 คน เลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ t ขั้นที่ 5 กำหนดเกณฑ์ของแบบวัดและประเมินตัวบ่งชี้ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน คัดเลือกจำนวนข้อที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า มีการปฏิบัติมากที่สุด เป็นเกณฑ์มาตรฐานของตัวบ่งชี้

ศิริพร ภูเลิศ (2545: 75) ศึกษาวิจัยการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ สำหรับการประกันคุณภาพภายในงานทันตสาธารณสุข กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้การบริการทันตสาธารณสุข 2) การกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้การบริการทันตสาธารณสุข คือ DEN.7-9 โดยการเตรียมการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของฝ่ายทันตสาธารณสุข และการเตรียมการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาและตัวบ่งชี้ในกลุ่มผู้รับและสนับสนุนการบริการทันตสาธารณสุข 3) การ

ดำเนินงานยกย่องต้นแบบมาตรฐานและตัวบ่งชี้การบริการทันตสาธารณสุข โดยการดำเนินการยกย่องต้นแบบของกลุ่มผู้รับและสนับสนุนการให้บริการทันตสาธารณสุข 4) การวิเคราะห์ต้นแบบและการจัดกลุ่มร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ 5) การตรวจสอบความตรงเชิงคุณลักษณะของร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยการตรวจสอบโดยการประชาพิจารณ์ และการตรวจสอบโดยใช้แบบสอบถาม 6) ตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติโดยการตรวจสอบโดยการดำเนินงานประชาพิจารณ์และการตรวจสอบโดยใช้แบบสอบถาม 7) การจัดพิมพ์คู่มือการดำเนินงานทันตสาธารณสุข กลุ่มเด็กวัยก่อนเรียน ผลการวิจัยพบว่า ได้มาตรฐานและตัวบ่งชี้การบริการทันตสาธารณสุข กลุ่มเด็กวัยก่อนเรียน จากกลุ่มผู้รับบริการจำนวน 32 มาตรฐาน 78 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ได้จากกลุ่มผู้สนับสนุนการให้บริการมีจำนวน 33 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ได้จากกลุ่มผู้ให้บริการ 21 มาตรฐาน 89 ตัวบ่งชี้ ส่วนผลรวมของการวิจัยและพัฒนาได้มาตรฐาน จำนวน 35 มาตรฐาน 135 ตัวบ่งชี้

ชัยพร ตั้งพลสันธนา (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาการสร้างมาตรฐานสถานีโทรทัศน์และรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย โดยการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการสร้างมาตรฐาน ดัชนีชี้วัด และเกณฑ์ตัดสินความสามารถในการปฏิบัติงานของสถานีโทรทัศน์และหน่วยงานที่ผลิตรายการโทรทัศน์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดทำมาตรฐาน ดัชนีชี้วัดและเกณฑ์บ่งชี้ ดังนี้คือ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี นิยามกำหนดชื่อข้อความมาตรฐานนิยามเชิงปฏิบัติการของข้อความมาตรฐาน ดัชนีชี้วัด เกณฑ์บ่งชี้เพื่อวัดดัชนีชี้วัด ผลการศึกษาพบว่าได้ข้อกำหนดมาตรฐานทั้งหมด 84 ข้อความ และดัชนีชี้วัดทั้งหมด 375 ดัชนี รวมทั้งเกณฑ์ตัดสินดัชนี ทั้งนี้ หน่วยงานที่ถูกประเมินการปฏิบัติงานต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่า 500 คะแนน จึงจะผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น

เนติพงศ์ ธาตุท่าเล (2546: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพบริการสถานีดารวจ เป็นการศึกษาและพัฒนาวิธีวัดประสงศ์เพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพบริการสถานีดารวจ ซึ่งมาตรฐานและตัวบ่งชี้ดังกล่าวจะได้นำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของการให้บริการสถานีดารวจให้ดียิ่งขึ้น การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากประชาชน เกี่ยวกับความพึงพอใจ ความต้องการ และความคาดหวังของการให้บริการของสถานีดารวจ และสอบถามระดับการปฏิบัติและความคิดเห็นของข้าราชการ ในการวิจัยระยะที่สอง ผู้วิจัยได้นำความคาดหวังของประชาชนและค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ และความจำเป็นที่ต้องพัฒนาบริการสถานีดารวจมาวิเคราะห์ปัจจัย เพื่อหาค่าตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพบริการของสถานีดารวจมากที่สุดแล้วนำตัวแปรไปจัดกลุ่มและพัฒนาไปเป็นร่างตัวบ่งชี้คุณภาพบริการสถานีดารวจ 16 ตัว ใน 5 มาตรฐานด้วยกัน และการวิจัยในระยะที่สามผู้วิจัยได้นำร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพบริการไปประชุมระดมสมองกับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการตำรวจผู้ให้บริการ ประชาชนผู้รับบริการ และนักวิชาการ ซึ่งได้พิจารณาและอภิปรายมาตรฐาน และตัวบ่งชี้คุณภาพบริการแต่ละตัวจนครบทั้งหมดจนที่ประชุมเห็นสอดคล้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพแต่ละตัว ซึ่งสรุปรวมที่ประชุมระดมสมองเห็นสอดคล้องกันในตัวบ่งชี้คุณภาพตามร่างของผู้วิจัย จำนวน 11

ตัว และเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ คุณภาพ จำนวน 5 ตัว หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพบริการประกอบ มาตรฐาน 5 มาตรฐาน และตัวบ่งชี้คุณภาพบริการ 16 ตัว

พรเทพ รุ่งแผน (2546) ศึกษาวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการกำหนดดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา จากการศึกษาค้นคว้า และศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นกรอบในการวิจัยและกำหนดองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 คน เกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา โดยนำกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 3 เป็นการศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารหลักสูตร ในฐานะผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติของดัชนี ที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ผลการกำหนดดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ได้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพที่มีความเหมาะสมในระดับมากและมากที่สุด จำนวน 82 ดัชนี 2) ผลการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารหลักสูตร เกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติของดัชนี พบว่า ได้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา จำนวน 82 ดัชนี มีดัชนีที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด จำนวน 41 ดัชนี และระดับมาก จำนวน 41 ดัชนี

นิตยา สำเร็จผล (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ การจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในขอบเขตของอุดมศึกษา ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ 1. การกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. การพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยวิธีการนิยามเชิงทฤษฎี 3. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้แบ่งเป็น ผลวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 15 องค์ประกอบ 100 ตัวบ่งชี้ จำแนกตามการวิเคราะห์เชิงระบบ แบ่งเป็น 1) ด้านปัจจัยตัวป้อน 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามน้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบภูมิหลังผู้เรียน จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบบุคลากรสนับสนุน จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านกระบวนการ 5 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามน้ำหนักสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบจัดการเรียนการสอน จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบประเมินการเรียนการสอน จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบนโยบายและกลไกการบริหาร จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบจัดหลักสูตร จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบสนับสนุนให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนผู้สอน จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านผลลัพธ์ คือ คุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามน้ำหนักสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบทักษะและความสามารถที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต 6 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการจัดโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบการจัดโอกาสและกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบคุณภาพของการจัดโอกาสการเรียนรู้ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนามาตรฐานหรือกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา โดยทั่วไปใช้วิธีการหลักๆ 3 วิธี ด้วยกันคือ 1) วิธีการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยยึดหลักเหตุผลของผู้วิจัยหรือ ผู้พัฒนาเป็นหลัก โดยใช้เทคนิคที่สำคัญได้แก่ เทคนิคเดลฟาย และ เทคนิค EDFR วิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่ใช้ความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Consensus) หรือความเห็นร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ร่วมกันพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ขึ้นมา งานวิจัยที่ใช้วิธีการนี้พบว่า มี ผู้วิจัยส่วนมากเลือกใช้วิธีการนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ ศิริพร ภูเลิศ (2545); ชัยพร ตั้งพลสันธนา (2545); เนติพงศ์ ธาตุท่าเล (2546); นิตยา สำเร็จผล (2547); สุนิสา พันธุ์คำ (2546); อาทิตยา ดวงมณี (2541); ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ (2544); โสภณ นาปรัง (2544); สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (2543) วิธีที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงทฤษฎี จากการศึกษาพบว่า มีการวิจัยที่ใช้วิธีการนี้ไม่มากนัก โดยงานวิจัยที่ใช้วิธีนี้ได้แก่ บุญใจ ศรีสถิตย่นรากร (2543) และวิธีที่ 3 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงประจักษ์ เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยการจัดกลุ่มตัวแปรและกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรเหล่านั้นโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีการนำวิธีการสถิติ เช่น Factor Analysis , Confirmatory Factor Analysis, Discriminant Analysis มาช่วยกำหนดน้ำหนัก ความสำคัญ และสังเคราะห์ตัวแปรที่นำมาศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ต่อไป จากการศึกษา พบว่า งานวิจัยที่ใช้วิธีนี้มีไม่มากนัก ได้แก่ นงนุช สุภาวัฒนพันธ์ (2542) ; นิตยา สำเร็จผล (2547) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า วิธีที่เหมาะสมและสอดคล้องในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน ด้วยวิธีที่ 1 คือ การพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงปฏิบัติการ วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถจะดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

3.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะหรือคุณภาพด้านผู้เรียน

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของบุคคลกลุ่มต่างๆ 6 กลุ่ม ได้แก่ เด็ก วัยรุ่น บิดามารดา ผู้บริหารการศึกษา ผู้ใหญ่ ผู้สูงวัย โดยใช้กรณีศึกษาในสังคมของเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2545 โดยผลการศึกษาวิจัยของแต่ละท่านได้ข้อค้นพบ ดังนี้

ธนพร บุญเนา (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของเด็กไทย : กรณีศึกษาในสังคมของเขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า 1) คุณลักษณะคนดีที่เด็กไทยให้ความสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ คุณลักษณะความสุภาพอ่อนโยน คุณลักษณะความซื่อสัตย์ คุณลักษณะมีระเบียบวินัย คุณลักษณะความกตัญญูกตเวที คุณลักษณะมีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง ตามลำดับ 2) เด็กไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่มีเพศต่างกันจะมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีไม่แตกต่างกัน

พินดา ทรัพย์สาร (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของวัยรุ่นไทย พบว่า 1) คุณลักษณะคนดี 5 อันดับแรกที่วัยรุ่นไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูทวดเวท มนุษย์สัมพันธ์ดี และความเสียสละ ตามลำดับ 2) วัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิง ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีในเรื่องของการมีมนุษย์สัมพันธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในคุณลักษณะคนดีด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ตติยาภรณ์ นัยเนตร (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้ใหญ่ไทย พบว่า 1) ผู้ใหญ่ไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นเห็นว่า คุณลักษณะคนดีที่สำคัญที่สุด 5 อันดับแรก คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีมนุษย์สัมพันธ์ดี ความเมตตากรุณา และความยุติธรรม 2) ผู้ใหญ่ไทยเพศชาย และเพศหญิง มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในคุณลักษณะความมีเหตุผล และการเสียสละ พบว่า มีทัศนะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประทุมทิพย์ การสร้าง (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะคนดี ในทัศนะของครอบครัวไทย (บิดาหรือมารดา) พบว่า 1) คุณลักษณะคนดีที่ครอบครัวไทย (บิดาหรือมารดา) ให้ความสำคัญ 5 อันดับแรก คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์ดี ระเบียบวินัย มีความเมตตากรุณา และความกตัญญูทวดเวท 2) ครอบครัวไทย (บิดาหรือมารดา) มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในคุณลักษณะ ดังนี้ คือ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ประหยัด และมีความเสียสละ

บุญชู ทองแมน (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้สูงอายุไทย พบว่า 1) คุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้สูงอายุไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่มีความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก คือ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความสุภาพอ่อนโยน ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ 2) เมื่อเปรียบเทียบทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีของผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง พบว่า ไม่แตกต่างกันยกเว้นคุณลักษณะความมีมนุษย์สัมพันธ์ การมีการศึกษาสูง ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม และความกตัญญูทวดเวท ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาลี เสาร์สิงห์ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้บริหารการศึกษา พบว่า คุณลักษณะคนดีที่ผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดขอนแก่นต้องการ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบ ความยุติธรรม และการมีมนุษย์สัมพันธ์ดี

จากการศึกษาของทั้ง 6 ท่าน พบว่า คุณลักษณะของคนดีในทัศนะของกลุ่มคนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นต้องการ 3 อันดับแรก คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีตามลำดับ

อุษา รัตนโอฬาร (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนตามมโนทัศน์การพึ่งพาอาศัยกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติแห่งองค์การยูเนสโก การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมโนทัศน์การพึ่งพาอาศัย การเรียนรู้แบบร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนตามมโนทัศน์การพึ่งพาอาศัยกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติแห่งองค์การยูเนสโก ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้เรียนตามมโนทัศน์การพึ่งพาอาศัยอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และสร้างมนุษยสัมพันธ์ด้านวินัยในตนเองและเคารพผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบและการร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการเผชิญปัญหาและใช้สติปัญญาในการแก้ไขสถานการณ์ และด้านภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและความมุ่งมั่นตั้งใจในคำมั่นสัญญาต่ออนาคต การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมืออยู่ในระดับค่อนข้างบ่อยทุกองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพึ่งพาอาศัยกัน หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล การปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทักษะทางสังคม และกระบวนการกลุ่ม คุณลักษณะของผู้เรียนตามมโนทัศน์การพึ่งพาอาศัยมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณภาพที่เป็นมาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพที่เป็นมาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ โดยศึกษาความคิดเห็นของประชาชนจากทุกภาคส่วนของสังคมเกี่ยวกับคุณภาพเด็กไทย การรวบรวมข้อมูลในการประชุมเสวนาแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบ่งเป็น 4 ภูมิภาค ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะคุณภาพเด็กไทยที่สังคมต้องการในภาพรวมของประเทศ พบว่า มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 205 ตัวบ่งชี้ จำแนกตามคุณลักษณะเรียงตามลำดับจำนวนตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านลักษณะนิสัยและความประพฤติ จำนวน 57 ตัวบ่งชี้ ด้านความรู้ความสามารถ จำนวน 38 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 24 ตัวบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมต่อสังคม จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ ด้านอาชีพ จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ ด้านความเป็นไทย จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ ด้านสุขภาพอนามัย จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ด้านเทคโนโลยี จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ และด้านหน้าที่พลเมืองและการเคารพสิทธิผู้อื่น จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสามารถจำแนกตัวบ่งชี้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ตัวบ่งชี้หลัก และตัวบ่งชี้อรอง ได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 82 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ตัวบ่งชี้หลัก จำนวน 43 ตัวบ่งชี้ จำแนกตามคุณลักษณะได้ดังนี้ ด้านลักษณะนิสัยและความประพฤติ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ ด้านความรู้ ความสามารถ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมต่อสังคม จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ ด้านอาชีพ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ ด้านความเป็นไทย จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ด้านสุขภาพอนามัย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ด้านเทคโนโลยี จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ และด้านหน้าที่พลเมืองและการเคารพสิทธิผู้อื่น จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 2) ตัวบ่งชี้อรอง จำนวน 39 ตัวบ่งชี้ จำแนกตามคุณลักษณะได้ดังนี้ ด้านลักษณะนิสัย และความประพฤติ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ด้านความรู้ ความสามารถ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม

จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมต่อสังคม จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ด้านอาชีพ
จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ด้านความเป็นไทย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ด้านสุขภาพอนามัย จำนวน 2 ตัวบ่งชี้
ด้านเทคโนโลยี จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และด้านหน้าที่พลเมือง และการเคารพสิทธิผู้อื่น จำนวน 2 ตัวบ่งชี้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะหรือคุณภาพด้านผู้เรียนพบว่า ส่วนมาก
เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ความคาดหวังต่อเด็กไทยของ
ผู้เกี่ยวข้อง ต้องการให้เด็กไทยมีลักษณะเป็นคนดี เช่น มีคุณธรรม จริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ที่ดี
เป็นประการแรก ลำดับต่อมาได้แก่ ความคาดหวังด้านสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ส่วนการคาดหวัง
ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการยังพบน้อยมาก ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะหรือคุณภาพ
ด้านผู้เรียน จะช่วยให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานและตั้งบ่งชี้คุณภาพ
การศึกษาด้านผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนหรือเด็กไทยมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายใน
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ.2544 ที่มีความคาดหวังให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้
และคุณธรรม จริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขหรือมักจะกล่าวสั้นๆ
ว่า ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม

4.1 หลักสูตร

4.1.1 ความหมายหลักสูตร

อาร์มสตรอง (Armstrong. 1989: 2) กล่าวว่า หลักสูตรมาจากภาษาละตินโบราณ มีความหมายว่า เนื้อหาวิชาที่ลำดับแล้ว (running course) แม้เวลาจะผ่านมานานแล้ว แต่ความหมายก็ยังคงแนวความคิดการจัดอันดับเอาไว้ (running) ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาวิชา หรือประสบการณ์จากการเรียนรู้ นอกจากนี้ อาร์มสตรอง (Armstrong. 2003: 20) ได้ให้ความหมายเป็นการเฉพาะว่า หลักสูตร หมายถึง กระบวนการตัดสินใจและสร้างหลักสูตร ซึ่งมีเป้าหมายสำหรับการเตรียมการและการประเมินแผนการตัดสินใจที่จะพัฒนาผู้เรียนโดยเฉพาะด้านความรู้และทักษะ ความหมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ 3 ปัจจัยหลักของหลักสูตร คือ การถ่ายโยงความรู้ กระบวนการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการสร้างการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูล ความรู้สารสนเทศใหม่ๆ

นอกจากนี้ นักวิชาการต่างประเทศหลายท่าน เช่น Brubaker. (1982); Tanner; & Tanner (1980); Phenix (1962); Taba (1962) ; และ Oliva (1982) นักพัฒนาหลักสูตรเหล่านี้ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าหลักสูตรไว้อย่างกว้างขวาง อาทิเช่น บรูเบเกอร์ (Brubaker. 1982: 2) ให้คำจำกัดความ หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แทนเนอร์ ; และแทนเนอร์ (Tanner; & Tanner 1980) อธิบายหลักสูตรไว้ใกล้เคียงกับ โอลิวา (Oliva. 1982: 10) ว่า เป็นการสร้างใหม่ของความรู้และประสบการณ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งพัฒนาภายใต้ความอุปถัมภ์ของสถานศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูน การควบคุมความรู้และประสบการณ์ของตน แนวความคิดนี้จะเน้นการลำดับหลักสูตรเพื่อให้การวางแผนการเรียนรู้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ฟีนิกซ์ (Phenix. 1962: 64) กล่าวว่า หลักสูตร ควรประกอบด้วยความรู้ทั้งหมด ซึ่งมาจากสาขาวิชาต่างๆ ส่วน ทาบา (Taba. 1962: 11) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนการเพื่อการเรียนรู้

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปเป็นประเด็นเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรได้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ โครงการ การศึกษาต่างๆ ซึ่งนำมาใช้ของสถานศึกษา
2. หลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหาในวิชาต่างๆ ที่สอนภายในสถานศึกษา
3. หลักสูตรเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ที่ได้วางแผนไว้โดยผู้สอน ผู้เรียน และแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา
4. หลักสูตรถูกกำหนดทิศทางด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนภายใต้อำนาจของสถานศึกษาหรือภายใต้อำนาจของหน่วยงานทางการศึกษา
5. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ที่ได้วางแผนไว้แล้วหรือยังไม่ได้วางแผนสำหรับผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา

จากการให้ความหมายของนักวิชาการหลายท่านข้างต้น พอสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้จัดให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้อย่างหลากหลายและเป็นระบบเพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

นิโคลส์ (Nicholls. 1978: 17) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 แง่มุมที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ การพัฒนา ซึ่งทั้ง 4 แง่มุมนี้ เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้หากเกิดขึ้นกับแง่มุมหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อแง่มุมอื่นๆ ด้วย

แคร์ (Kerr. 1989: 16) ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาความรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินผล

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 5); อมรา เล็กเริงสินธ์ (2537: 9) ได้แสดงองค์ประกอบของ หลักสูตรที่สำคัญไว้ 4 องค์ประกอบเช่นกัน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล

ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้าน ผู้เรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้เป็น 4 องค์ประกอบเช่นกัน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดและลำดับสาระการเรียนรู้ การกำหนดกระบวนการเรียน กระบวนการสร้างเสริมประสบการณ์ และองค์ประกอบสุดท้ายคือ การประเมินผล

4.2.3 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษาเป็นหลัก

รูปแบบของทาบา เป็นที่รู้จักกันดีว่า เป็นวิธีการแบบรากหญ้าสู่การพัฒนาหลักสูตร ทาบา เชื่อว่า หลักสูตรควรถูกออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าที่จะถูกกำหนดโดยผู้ที่มีอำนาจสูง เธอจึง เสนอลำดับ 5 ขั้นตอน เพื่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จ (Oliva. 1988: 162-164) ดังนี้

1. การผลิตหน่วยการเรียนรู้การสอนนำร่อง ซึ่งแสดงถึงระดับชั้นหรือขอบข่ายรายวิชา
 - 1.1 การวินิจฉัย ความต้องการ
 - 1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์
 - 1.3 การเลือกสรรเนื้อหา
 - 1.4 การจัดเนื้อหา
 - 1.5 การเลือกสรรประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ
 - 1.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ
 - 1.7 การกำหนดวิธีประเมินผลและวิธีการปฏิบัติ
 - 1.8 ตรวจสอบคุณภาพและลำดับขั้น
2. การทดสอบหน่วยต่างๆ ด้วยการทดลอง
3. การทบทวนและการปรับปรุงให้ดีขึ้น
4. การพัฒนาโครงร่าง
5. การแต่งตั้งและเผยแพร่หน่วยต่างๆ

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นแนวคิด หลักการ ของหลักสูตรที่มักจะเป็นแบบสถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง โดยอ้างถึงการจัดการเรียนรู้อในสถานศึกษาต่างๆ แต่การศึกษาในปัจจุบันนี้เกิดขึ้นได้หลากหลาย เช่น การบริการทางการทหาร จัดการฝึกฝนทางประสบการณ์ภายนอกโรงเรียน หรือแม้แต่องค์กรบริการสาธารณะเอง ก็จัดขึ้นเช่นกัน อย่างเช่น องค์กรกาชาด องค์กรทางศาสนา ดังนั้นรูปแบบของหลักสูตรที่เกิดขึ้นภายนอกสถานศึกษาหรือใช้สำหรับบุคคลทั่วไปหรือเฉพาะกลุ่ม จึงเกิดขึ้นตามความต้องการของกลุ่มคน องค์กร หรือหน่วยงานที่ไม่ใช่สถานศึกษานั้นคือหลักสูตรฝึกอบรม

4.2 การฝึกอบรม

4.2.1 ความหมาย

มีนักการศึกษาและนักวิชาการ ให้ความหมายของการอบรมไว้หลากหลาย ส่วนมากมีความสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันสามารถสรุปได้ดังนี้

ฟลิปโป; จูเชียส (Flippo. 1966: 243; Jucius. 1971: 243) กล่าวไว้ใกล้เคียงกันว่าการฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการสร้างหรือเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ ความถนัด ความสามารถและความชำนาญ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนในขอบเขตของงานเฉพาะอย่าง ในขณะเดียวกัน บีช (Beach. 1970: 193) ได้ให้ความหมายว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคคลทั้งมวลในสังคมใดสังคมหนึ่งเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลไปในทิศทางที่ต้องการ

สำหรับพจนานุกรมการศึกษาซึ่งกูด (Good. 1973: 613) ได้กล่าวไว้ มี 3 ประเด็นคือ

- 1) เป็นการเรียนการสอนชนิดเจาะจง มีเป้าหมายกำหนดเฉพาะอย่างชัดเจน
- 2) เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีความต้องการให้ครูแนะนำ มีการประเมินผลความสามารถของผู้เรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมด้วย
- 3) เป็นกระบวนการซึ่งกลุ่มคนได้เรียน เพื่อพัฒนาให้สมาชิกในกลุ่มก้าวหน้าเพื่อพัฒนางานร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคล มีทักษะและความรู้ โดยจัดให้กลุ่มบุคคลได้เรียน เมื่อรู้สึกว่ ขาดทักษะและความรู้ อันอาจจะนำมาซึ่งความเสียหาย แต่ไม่จำเป็นต้องจัดกว้างขวางเพื่อให้ได้ความรู้ ความเข้าใจอย่างการศึกษาทั่วไป

นอกจากนักวิชาการจากต่างประเทศแล้วยังมีนักการศึกษาไทยที่สนใจด้านการอบรม เช่น เปรื่อง กุมุท (2520: 2) ได้สรุปไว้ว่า การฝึกอบรม คือ โปรแกรมศึกษาที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีประสบการณ์ทางการศึกษา อันจะเป็นทางที่จะช่วยให้เขาเกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ อันเป็นเป้าหมายของการฝึกอบรมนั้น ตลอดจนช่วยให้บุคคลนั้นมีความสามารถเพิ่มพูนขึ้น และการจัดนี้อาจจัดขึ้นภายใต้สภาวะความจำเป็นบางประการที่มีรูปแบบต่างๆ ใช้เวลามากน้อยต่างกัน ส่วนชูชัย สมิทธิไกร (2540: 19) ให้ความหมายไว้ว่า การฝึกอบรมคือ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้

ทักษะความสามารถและเจตคติ อันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล จันทราปัติย์ (2529: 1) ที่กล่าวว่า การอบรม เป็นกระบวนการพัฒนาบุคคล ซึ่งรวมกิจกรรม การเรียนรู้เข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นภาระที่ไม่สิ้นสุด เพื่อแก้ปัญหาการทำงานขององค์กร ให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายขององค์กร (วิจิตร อาวะกุล. 2537 : 49) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ในด้านความรู้ ทักษะ พฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือในสถานที่ทำงานก็ได้ (สมชาติ กิจยรรยง ; และอรจริย ฒ ตะกั่วทุ่ง. 2539: 13) ส่วน จงกลณี ชุตินาเทวินทร์ (2544 : 1) กล่าวในเรื่องนี้ว่า เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นการให้การศึกษาหลังวัยเรียน ซึ่งกลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานแล้วหรือเป็นผู้ใหญ่ (Adult Learner) ฉะนั้นเมื่อพูดถึงการฝึกอบรม จึงมีความหมายที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับ “งาน” “คนที่ปฏิบัติงาน” “การทำงาน” หรือการปฏิบัติหน้าที่ และ“การเรียนรู้” เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลจากความหมายที่นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ ให้ความหมายไว้ข้างต้นสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 8 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเมื่อผ่านการอบรม

จากข้อมูลข้างต้นกล่าวได้ว่าการฝึกอบรม เป็นกระบวนการให้การศึกษาอย่างหนึ่งที่จะพัฒนาให้บุคคลมีความรู้ มีทักษะ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ภายใต้เงื่อนไขของสภาพการณ์และระยะเวลาที่เหมาะสม การอบรมเป็นการเตรียมการเพื่อพัฒนาคน เป็นกระบวนการที่จัดอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายให้คนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และการเปลี่ยนแปลงนั้นส่งเสริม ต้องการที่ปฏิบัติงานใดงานหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อตัวพนักงานและองค์กร

4.2.2 วัตถุประสงค์และความสำคัญของการฝึกอบรม

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดอบรมจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะงาน ปัญหาขององค์กร ปัญหาการพัฒนาบุคคล ปัญหาการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปพอจะสรุปเป็น 2 แนวทาง คือ

1) วัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เกิดผลต่อบุคคลในองค์กร มีความรู้ (Knowledge) มีความเข้าใจ (Understanding) มีทักษะหรือความชำนาญ (Skill) สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง คล่องแคล่วด้วยตนเอง มีทัศนคติที่ดี (Attitude) (KUSA: Knowledge Understanding Skill Attitude) (นนทวัฒน์ สุขผล. 2543: คำนำ) และสร้างนิสัย (Habit) ในการทำงาน ให้มีระเบียบแบบแผน เพื่อประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น (จันทร์เพ็ญ ทองมณีรัตน์. 2539: 29)

2) วัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เกิดผลความเป็นเลิศต่อองค์กร การฝึกอบรมมีความจำเป็นต่อเนื้อสำหรับองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ทุกหน่วยงานต้องการคนที่กระตือรือร้นพัฒนาศักยภาพแห่งตนให้เป็นคนทำงานดี มีคุณภาพ การฝึกอบรมยังสามารถใช้แก้ปัญหาในองค์กร เช่น ปัญหาความขัดแย้ง ไม่ไว้วางใจ สัมพันธภาพของคนในหน่วยงาน จงกลนี้ ชูติมาเทวินทร์ (2544: 7) กล่าวว่าวิธีการฝึกอบรมจะใช้ได้ผลดีที่สุดและเหมาะสมในกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อหน่วยงานมีความต้องการทักษะที่เฉพาะเจาะจง
2. เมื่อบุคลากรยังมีทักษะไม่เพียงพอในงานนั้นๆ
3. เมื่อบุคลากรยังปฏิบัติงานไม่ได้ตามมาตรฐานความต้องการ
4. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ
5. เมื่อต้องการเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับงานในอนาคต
6. เมื่อต้องการพัฒนามาตรฐานของงานให้สูงขึ้น

ความสำคัญของการฝึกอบรม

ทุกหน่วยงานต้องการบุคคลที่กระตือรือร้น ต้องการคนทำงานดี มีคุณภาพ ซึ่งแต่ละคนที่จะมีคุณสมบัติเช่นนี้ได้ จะต้องผ่านการสะสมประสบการณ์ บางคนอาจจะต้องผ่านการฝึกอบรมในรูปแบบต่างๆ การฝึกอบรมจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทั้งทางด้านเทคนิควิชาการและชำนาญการเพื่อเพิ่มผลผลิตให้กับหน่วยงานแล้ว การฝึกอบรมยังสามารถใช้แก้ปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร อาทิ ปัญหาของความขัดแย้ง ไม่ไว้วางใจกัน ปัญหาสัมพันธภาพของคนในหน่วยงาน รวมทั้งปัญหาของ ทักษะคน และปัญหาอื่นๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติงาน (จงกลนี้ ชูติมาเทวินทร์. 2544: 5)

น้อย ศิริโชติ (2524: 6-7) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่สำคัญและจำเป็นสำหรับหน่วยงานต่างๆ ที่จะบริหารงานด้านบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะอย่าง การพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น อันจะมีผลไปสู่การพัฒนาประเทศในที่สุด ความสำคัญและความจำเป็นของการฝึกอบรม มีดังนี้

1. การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีช่วยป้องกันปัญหา (Preventive) ตามปกติแล้วผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ๆ มักจะมีความรู้ด้านทฤษฎีตามหลักสูตรการเรียนในโรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษา แต่ยังไม่เกิดความรู้ในการปฏิบัติจริงๆ จึงต้องจัดการปฐมนิเทศขึ้นเพื่อแนะนำให้ผู้เกิดความรู้ความมั่นใจในการปฏิบัติงานในหน่วยงานมากยิ่งขึ้น ช่วยให้มีกำลังใจ ในการทำงานเพิ่มพูนประสิทธิภาพของงานให้สูงขึ้น

2. การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีช่วยแก้ปัญหา (Curative) ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในแต่ละหน่วยงานนั้นมักจะประสบปัญหาอยู่เสมอ เช่น ปัญหาการไม่รู้จักรู้ใช้เครื่องมือเครื่องใช้อันทันสมัยที่นำมาใช้ การฝึกอบรมบุคลากรสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้

3. การฝึกอบรม เป็นการเสริมสร้างวิทยาการทันสมัยให้แก่บุคลากร ในปัจจุบัน วิทยาการเจริญก้าวหน้าไปมากมีการปรับปรุงสิ่งใหม่ๆ ซึ่งบุคลากรเหล่านั้นไม่มีประสบการณ์หรือเรียนรู้ การฝึกอบรมจึงมีบทบาทเข้ามาช่วยเหลือได้

4. การฝึกอบรมช่วยประหยัดรายจ่ายได้มาก เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่จัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้นภายใต้งบประมาณที่จำกัด และฝึกอบรมเฉพาะบางหัวข้อที่ต้องการเสริมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เท่านั้น จึงไม่ต้องลงทุนมากเท่ากับการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย

5. การฝึกอบรม เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรมีการเรียนเพิ่มเติมประสบการณ์ ไม่ต้องเสียเวลาการทำงานปกติมากจนก่อให้เกิดการท้งงานหรือเสียงาน เนื่องจากการจัดการอบรมเป็นการจัดในช่วงเวลาที่สันอาจจัดนอกเวลาการทำงานตามปกติหรือในวันหยุดสุดสัปดาห์จึงไม่มีการลงทุนด้วยเวลามากเหมือนกับการเรียนการสอนตามโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย

6. การฝึกอบรมเป็นการสนับสนุนการศึกษาตลอดชีพ (Life Long Education) หรือเป็นความต้องการของบุคคลในหน่วยงานต่างๆ

จากความสำคัญดังกล่าว การจัดฝึกอบรมจึงจำเป็นต้องมีการวางแผน กำหนดโครงสร้างที่จะใช้สำหรับการฝึกอบรมขึ้นมา เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมว่าจะให้ความรู้ เจตคติ ทักษะ และเกิดความตระหนัก ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ เนื้อหาสาระมากนักน้อยเพียงใด ระยะเวลาเท่าใด หรือจะให้วิธีหรือเทคนิคในการให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยวิธีใดบ้าง จึงจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ

4.2.3 รูปแบบการฝึกอบรม

เอ็น มาร์ทวานนา; & ชามาลา (N. Martwanana ; & Chamala; 1991: 43-44) กล่าวว่า รูปแบบการฝึกอบรมที่สำคัญมี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบของเนื้อหา (Content Model)

การฝึกอบรมรูปแบบนี้ ได้พัฒนามาจากแนวความคิดทางพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมองมนุษย์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้น เนื่องจากมีปฏิสัมพันธ์จากสิ่งเร้าภายนอก เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ดังนั้น มนุษย์สามารถที่จะเรียนรู้ได้ ถ้าถูกฝึกอบรมด้วย ประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะด้าน การจัดหลักสูตรฝึกอบรมในแนวนี้ จะให้ความสำคัญในเรื่องการกำหนดความรู้และทักษะในการฝึกอบรม สำหรับประสิทธิผลของการฝึกอบรมขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ และทักษะ รวมทั้งวิธีการถ่ายทอดด้วย

2. รูปแบบของกระบวนการ (Process Model)

การฝึกอบรมรูปแบบนี้ ได้พัฒนามาจากแนวความคิดทางมนุษยนิยม ซึ่งจะมองมนุษย์ในลักษณะที่มีการตื่นตัวและการริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยง่าย ที่สำคัญยังเป็นแหล่งที่มาของกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มิได้เกิดจากสิ่งเร้าภายนอก ดังนั้น คนจะเรียนรู้ ถ้าเขาคิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ หรือมีความจำเป็นที่ในการที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมของเขา แรงจูงใจและการกำหนดทิศทางของแต่ละคนจะเป็น

ศูนย์กลางของการฝึกอบรม นอกจากนี้ การฝึกอบรมในรูปแบบนี้ ผู้ฝึกอบรมจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม บทบาทของผู้สอนก็จะเปลี่ยนไป จากผู้สอน เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมมีสิทธิที่จะเลือกเรียนอะไรและเรียนอย่างไร

จกกลนี้ ชุตินาเทวินทร์ (2544: 10-11) แบ่งประเภทของการฝึกอบรมเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การฝึกอบรมก่อนประจำการ (Pre-entry Training) เป็นการฝึกอบรมให้กับผู้เข้างานใหม่ หรือเพิ่งจะเริ่มโครงการใหม่ โดยทั่วไปผู้เข้าอบรมมักจะอยู่ในระยะทดลองงาน ซึ่งเนื้อหาของการอบรมจะเน้นในเรื่องของภารกิจแรกเริ่ม และภารกิจทั่วไปขององค์กร เนื้อหาโดยทั่วไปจะมีลักษณะผสมผสาน คือมีทั้งการฝึกอบรมในห้อง และการฝึกอบรมภาคสนาม ปกติจะมีช่วงเวลาที่ไม่นานนัก ตั้งแต่ 2-3 วัน หรือบางกรณีอาจจะใช้เวลานานเป็นเดือน

2. การฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In-Service Training) เป็นการอบรมในช่วงที่เข้าไปทำงานแล้ว หรือผ่านระยะการทดลองงานแล้ว การฝึกอบรมจะจัดให้เป็นระยะๆ ให้กับระดับของบุคลากรที่แตกต่างกัน มีทั้งในเรื่องของการบริหารทั่วไป การอบรมการจัดการ การอบรมเฉพาะหน้าที่ หรือการอบรมเฉพาะเรื่อง คล้ายๆ กับ On The Job Training ซึ่งระยะเวลายืดหยุ่นได้ตามความต้องการ ส่วนใหญ่จะใช้เวลาไม่นานนัก ประมาณ 1-3 สัปดาห์

3. การฝึกอบรมในโครงการ (Project Related Training) เป็นการอบรมที่จัดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในโครงการ อาทิเช่น โครงการที่ได้รับทุนอุดหนุนจากต่างประเทศ ซึ่งมีระยะเวลาไม่นานนัก เป็นการอบรมเฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะประเภทของบุคลากร มีทั้งการอบรมทางด้านเทคนิคและการอบรมในเชิงการจัดการ จัดอบรมโดยผู้ให้ทุน ปกติระยะสั้น คือ 1-3 เดือน หรือขึ้นอยู่กับความจำเป็นของโครงการ

4. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง (Self-Development Training) ก็นิยามความหมายกว้างและครอบคลุม อาทิ กรณีบุคคลที่ทำงานมานานและความรู้เริ่มตื้นตัน เริ่มจะไม่ทันกับข้อมูลหรือวิทยาการสมัยใหม่ ก็จะเริ่มคิดถึงการพัฒนาตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการอบรมเต็มเวลาหรือบางส่วนของเวลา โดยหน่วยงานต้นสังกัดจะให้การอนุมัติและสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการออกไปอบรมนอกสถานที่ ระยะเวลาจะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติที่หน่วยงานต้องการจะพัฒนา มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว หรือบางคนอาจจะลาไปศึกษาต่อ ซึ่งการศึกษาต่อก็คือการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการเช่นกัน

จากลักษณะรูปแบบของการฝึกอบรมดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า การฝึกอบรมในรูปแบบต่างๆ นั้นจะมีคุณค่าในแต่ละลักษณะของการฝึกอบรม แต่ประสิทธิภาพของการฝึกอบรมนั้น

จะมีมากหรือน้อยประการใดขึ้นอยู่กับนำไปใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เพียงใดและในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมข้างต้น ผู้วิจัยเน้นใช้รูปแบบการอบรม

อย่างมีส่วนร่วมในกระบวนการฝึกอบรมและเป็นการอบรมระหว่างประจำการ (In – Service Training)

4.2.4 ลักษณะของหลักสูตรอบรมที่ดี

หลักสูตรการอบรมที่ดีควรเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ความชำนาญ และมีทัศนคติที่ดีต่อการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อหน่วยงาน

สมชาติ กิจยรรยง ; และ อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2539: 94) กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตร อบรมที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นกระบวนการเรียนการสอนแบบ 2 ทาง (Two Process) คือ ผู้เรียนและผู้สอนต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้การเรียนรู้มีผลในทางปฏิบัติ
2. การอบรมที่ได้ผลต้องกระทำกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงต้องหาข้อมูลผู้เข้ารับการอบรมเสียก่อน
3. จำนวนผู้เข้ารับการอบรมต้องมีจำนวนพอเหมาะกับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่ จำนวนที่น้อยเกินไป จะทำให้ไม่คุ้มค่าการลงทุน ส่วนจำนวนที่มากเกินไปการอบรมมักไม่ได้ผลในการปฏิบัติ
4. หลักสูตรอบรมต้องมีความกระชับเฉพาะเรื่อง มีเนื้อหาที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงผู้เข้ารับการอบรมไปในทิศทางที่ต้องการ สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ ผู้สร้างหลักสูตรจึงต้องหาข้อมูลจากนักวิชาการ การจัดวิชาการในหลักสูตร มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เนื้อหาสาระของแต่ละศาสตร์ มีองค์ความรู้ มีโครงสร้าง ระดับความยากง่ายที่ต้องอาศัยนักวิชาการเฉพาะสาขา
5. วิทยากรที่ให้ความรู้ในการอบรม ต้องมีความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์อย่างแท้จริง มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ และเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจชัดเจน กระตือรือร้นและให้ความสนใจ
6. มีบรรยากาศและการจูงใจที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การร่วมมือในกิจกรรมการอบรม การจูงใจให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม มีความตื่นตัวอยากเรียนรู้
7. สถานที่และเทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ การจัดที่นั่ง อุปกรณ์การสอน เสียงรบกวน ถ้าสามารถจัดให้อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ จะส่งเสริมให้การอบรมบรรลุผลดี
8. ปัจจัยอื่นๆ ต้องมีความพร้อม เช่น ทรัพยากร งบประมาณ การประสานงาน เวลา เป็นต้น
9. มีการประเมินผล ติดตามการอบรมเสมอ เพื่อเรียนรู้และสามารถปรับปรุงข้อบกพร่องของหลักสูตรอบรมได้

10. ผู้บริหารองค์กรจะต้องมีความรู้ และทักษะในการพัฒนาและจัดการโครงการอบรม เพื่อให้บรรยากาศภายในองค์กร มีลักษณะส่งเสริมและสนับสนุน ยอมรับและเห็นความสำคัญของการอบรม

จกกลนี้ ชุตติมาเทวินทร์ (จกกลนี้ ชุตติมาเทวินทร์. 2544: 12; citting Lynton; & Pareek. 1967) กล่าวว่า การฝึกอบรมแนวใหม่มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ทักษะและแรงจูงใจนำไปสู่การปฏิบัติ และทักษะสามารถพัฒนาได้จากการฝึกฝน
2. การเรียนรู้เกิดจากศักยภาพและแรงจูงใจของผู้เรียน วิธีการและศักยภาพของผู้ฝึกอบรมหรือวิทยากร พื้นฐานในการเรียนรู้ของกลุ่ม และบรรยากาศทั่วไปของการฝึกอบรม
3. การปฏิบัติงานที่ดีขึ้นมีผลมาจาก การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ปทัสถานของกลุ่มทำงานและบรรยากาศทั่วไปขององค์กร

4. การฝึกอบรมเป็นความร่วมมือของ ผู้เข้าอบรม ทีมอบรมและองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวิธีการฝึกอบรม จะแตกต่างและหลากหลายกันไปตามวัตถุประสงค์ ตามลักษณะของหลักสูตรและปรัชญาของการฝึกอบรมของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเมื่อมีความต้องการต่างกัน วิธีการและรูปแบบที่ใช้ก็ย่อมจะแตกต่างกัน โดยปัจจุบันการจัดการอบรมจะต้องมีแนวโน้มเปลี่ยนไปให้สอดคล้องกับนโยบายทางด้านการศึกษา การอบรมแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เน้นการเตรียมความพร้อม และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์และการค้นพบตัวเอง

4.2.5 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

จกกลนี้ ชุตติมาเทวินทร์ (2544: 21); โกวิทย์ พวงงาม (2534: 60); สยาม ปิยะนารท (2532: 15) เสนอโมเดลวงจรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกันเพื่อนวัตกรรมในการฝึกอบรม ไว้ดังนี้

โมเดลวงจรการอบรมข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์สอดคล้องต่อเนื่องกันในแต่ละขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการของการอบรมที่เน้นการผสมผสานในระบบของการฝึกอบรมเข้าด้วยกันดังที่ได้กล่าวไปแล้ว กิจกรรมในขั้นตอนหนึ่งจะส่งผลไปสู่การพัฒนาหรือไปสู่ประโยชน์ในอีกขั้นตอนหนึ่ง โดยเพิ่มขั้นตอนของการวิจัยเข้าไปในวงจร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ขณะเดียวกันก็เพื่อท้าทายผู้ที่อยู่ในวงการฝึกอบรมให้นำการวิจัยเข้ามาสู่ขั้นตอนของการอบรมอย่างจริงจัง

มีผู้วิจัยหลายท่าน ได้วิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้

ยุวดี ภาชา (2536: 84–85) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก สำหรับอาจารย์พยาบาล โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3 การทดลองใช้หลักสูตร 4 ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม

เฉลา มิสติย์ (2540: 161) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการป้องกันโรคเอดส์ โดยมีขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนดังนี้ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2 การพัฒนาหลักสูตร 3 การทดลองใช้หลักสูตร 4 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

ศิริพงษ์ เศาภายน (2545: 97) ได้วิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมใน 4 ขั้นตอน คือ 1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3. การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร 4. การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม

พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์ (2545: 78) พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพ ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การสร้างหลักสูตร 3. เป็นการประเมินเอกสารหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 4. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้หาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน และ 5. การตรวจสอบผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ต่อไป

ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545: 107) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการมี 4 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3. การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม 4. การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม

นอกจากนี้ นิคม ทาแดง ; และคนอื่นๆ (2545: 45-52) ได้เสนอรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรไว้อย่างสอดคล้องกับการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมและการฝึกอบรมที่เน้นกระบวนการ (Process Model) ซึ่งมีความเหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลทางความคิดตัดสินใจ แก้ปัญหา ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมรูปแบบดังกล่าว

เรียกว่า POPTM MODEL'13 ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยและมีการบริหารอยู่บนพื้นฐานขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ (System Approach) และผ่านขั้นตอนการทดลองปฏิบัติจริงมาแล้ว ดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการ การวิเคราะห์ เพื่อหาความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีเจตคติที่ดี
2. เลือกเฉพาะปัญหาที่ต้องการและมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีการจัดฝึกอบรมเท่านั้น นำมาวิเคราะห์ใหม่เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นๆ แต่ถ้าตัดสินใจว่าต้องการแก้ไขด้วยการฝึกอบรมก็จะดำเนินการฝึกอบรมตามความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
3. กำหนดวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมาย ในการกำหนดวัตถุประสงค์ทุกข้อจะต้องเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่สามารถปฏิบัติได้และวัดประเมินได้
4. ประชุมคณะทำงาน วางแผน มอบภารกิจ การดำเนินการตามขั้นตอนนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะต้องการความชัดเจนในหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละขั้นตอน
5. เขียนโครงการฝึกอบรม โดยจะต้องกำหนดเวลาที่แน่นอนของแต่ละกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ระบุ เช่น กิจกรรมลักษณะกลุ่มที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นต้น
6. ดำเนินการฝึกอบรม ดำเนินการฝึกอบรมตามขั้นตอนของรูปแบบ POPTM MODEL
7. ประเมินผลการฝึกอบรม โดยดำเนินการประเมินผลตั้งแต่ก่อนเริ่มฝึกอบรม ระหว่างฝึกอบรม หลังการฝึกอบรม และประเมินผลรวมของโครงการทั้งกระบวนการในลักษณะ FORMATIVE และ SUMMATIVE ตามขั้นตอนของรูปแบบ POPTM MODEL
8. ฝึกภาคสนามที่ทำงานของตนเองระยะที่ 2 เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาในขั้นตอนนี้เป็น การนำความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรมไปทดลองในสภาพจริงและรวบรวมผลงานเป็นระยะเพื่อรอการประเมิน
9. นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผล การติดตามการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคณะกรรมการบริหาร คณะทำงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ จะทำให้ทราบผลการดำเนินงานของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ว่าให้บริการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่อไป

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้ในการพัฒนาบุคลากรมานาน มีผู้ศึกษาวิจัยสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต่างๆ มากพอสมควร จึงสามารถสรุปเป็นขั้นตอนคล้ายคลึงกัน 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์ความจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 ประเมินผล ติดตาม และปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้จะแตกต่างกันตรงที่การให้ความสำคัญกับแต่ละขั้นตอน และความละเอียดในการแบ่งขั้นตอนเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ หรือมีรายละเอียดเป็นหัวข้อย่อย มีขั้นตอนน้อยหรือมากเท่านั้น ดังที่ปรากฏในตาราง

ตาราง 5 การเปรียบเทียบขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรอบรม	ยูเนสโก (UNESCO 1987:3)	ไมตรี ทองประวดี (2529:14-19)	เต็มดวง รัตนทัศนีย์ (2540:7)	นิคม ทาแดง และคณะ (2545:45)
การสำรวจ ตรวจสอบ วิเคราะห์สภาพปัญหา			/	/
การกำหนดความต้องการ/ความจำเป็นของการอบรม	/	/	/	/
การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะและจุดมุ่งหมายการอบรม	/	/	/	/
การเลือกและจัดลำดับเนื้อหาของหลักสูตรอบรม	/	/		/
กำหนดแนวทางเทคนิคการอบรม		/	/	/
การกำหนดวิธีการ กลุ่มเป้าหมาย วิทยากร สถานที่ เวลาและแหล่งข้อมูลที่จะอบรม	/	/	/	/
การนำหลักสูตรอบรมไปทดลองใช้เบื้องต้น	/			/
การนำหลักสูตรอบรมไปทดลองใช้จริง	/			/
การประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตรอบรม	/	/	/	/
การสร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตร	/	/	/	/

จากตารางขั้นตอนและรายละเอียดของการฝึกอบรมตามแนวทางของ UNESCO (1987: 3); ไมตรี ทองประวดี (2529: 14-19); เต็มดวง รัตนทัศนีย์ (2540: 7); นิคม ทาแดง ; และคนอื่นๆ (2545: 45-52) สามารถสรุปขั้นตอนการสร้างหลักสูตรอบรมได้ 6 ขั้นตอน และมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1) การสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม

การสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นขั้นแรกของการฝึกอบรมค้นหาสภาพปัญหา และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นว่าสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการฝึกอบรมหรือไม่ การสำรวจ ตรวจสอบ วิเคราะห์สภาพปัญหาทำได้โดยการศึกษาจากเอกสาร สอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย พิจารณาว่าหน่วยงาน หรือองค์กรมีปัญหาอะไรบ้าง ที่จะแก้ไขได้ด้วยการอบรม ซึ่ง กมลวัลย์ อุตะเดช (2532: 31) นำเสนอรายละเอียดของขั้นตอนในการสำรวจดังนี้

1.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อค้นหาความจำเป็น โดยใช้แบบสำรวจ แบบทดสอบ การศึกษาค้นคว้า การประชุม การวิเคราะห์ เป็นต้น แล้วนำมารวมและวิเคราะห์ข้อมูลหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

1.2) การวิเคราะห์ข้อเท็จจริง

1.3) การกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรม

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรม

การกำหนดจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม จะนำผลจากการสำรวจหาความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรมมากำหนด ซึ่งจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมจะเป็นตัวกำหนดปริมาณงาน วิธีการ เนื้อหา งบประมาณที่ใช้ และระยะเวลาการฝึกอบรม ทิพวัลย์ สัจจันทร์; และ ชัชรี นฤทุม (2532: 101) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.1) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ในเรื่องที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปรับใช้ได้ ในสถานที่แท้จริงของท้องถิ่น หรือองค์กรนั้นๆ

2.2) เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ (Understanding) ให้สามารถรู้เหตุและผลของเรื่องต่าง ๆ ที่ควรจะต้องรู้อย่างกระจ่าง

2.3) เพื่อเพิ่มพูนความชำนาญ (Skill) ให้สามารถปฏิบัติงานนั้นได้อย่างถูกต้องและมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

2.4) เพื่อสร้างทัศนคติ (Attitude) ที่ดี ให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดทัศนคติที่ดี หรือที่เหมาะสมต่อสิ่งใหม่ และอื่นๆ ที่ผู้จัดการอบรมต้องการเผยแพร่

2.5) เพื่อสร้างนิสัย (Habit) ที่ดี ให้ผู้เข้าอบรมมีนิสัยที่ดีในการทำงาน รู้จักทำงานเป็นขั้นตอน ซึ่งจะช่วยลดอุบัติเหตุและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

3) การกำหนดเนื้อหาสาระการฝึกอบรม

การกำหนดเนื้อหาสาระการฝึกอบรมจะต้องยึดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นแนวทาง ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านผู้เรียน ปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้และลักษณะของเนื้อหาวิชา เพื่อให้หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมมากที่สุด (วรรณิกา ศุภรียพงษ์. 2537: 53)

4) การดำเนินการและเทคนิคการฝึกอบรม

ในการดำเนินการฝึกอบรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจำเป็นต้องเลือกเทคนิค หรือกลวิธีที่เหมาะสมกับ เนื้อหา สาระ ประเภทและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ซึ่งในการฝึกอบรมแต่ละครั้งอาจใช้เทคนิคหลายๆ เทคนิคประกอบกัน ซึ่ง นนทวัฒน์ สุขผล (2543 : 7- 43) ได้แบ่งเทคนิคการฝึกอบรมไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

4.1) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สามารถแบ่งออกเป็น 5 วิธี ได้แก่

- การบรรยาย (Lecture)
- การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion)
- การประชุมปาฐกถาหรือการประชุมทางวิชาการ (Symposium)
- การสาธิต (Demonstration)
- การสอนงาน (Coaching)

4.2) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สามารถแบ่งออกเป็น 15 วิธี ได้แก่

- การระดมสมอง (Brainstorming)
- การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz Session)
- กรณีศึกษา (Case Study)
- การประชุมใหญ่ (Convention)

- เกมการบริหาร (Management Game)
- การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing)
- การสัมมนา (Seminar)
- ทักษะศึกษา (Field Trip)
- การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
- การฝึกประสาทสัมผัส (Sensitivity Training)
- การใช้กิจกรรมสันทนาการ (Recreational Activity)
- การฝึกอบรมในงาน (On-the- Job Training)
- การฝึกหัดงาน (Apprenticeship Training)
- การโยกย้ายสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation)
- สถานการณ์จำลอง (Simulation Technique or Simulators)

ส่วน น้อย ศิริโชติ (2524: 75 -76) ได้แบ่งเทคนิคการฝึกอบรมออกเป็น 4 ประเภท ใหญ่ๆ คือ

- ประเภทการบรรยาย อภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีการฝึกอบรมประเภทนี้ ได้แก่การบรรยายหรือปาฐกถา การบรรยายเป็นชุด การอภิปรายเป็นคณะ เป็นต้น
- ประเภทให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วม เช่น การสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม การประชุม การประชุมซินดิเคต การระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมุติ การประชุมถกเถียง การศึกษาเฉพาะกรณี การใช้เวลาซักถาม การสัมภาษณ์ ละครสั้น การสาธิต การประชุมเชิงปฏิบัติการ การทัศนศึกษา เป็นต้น
- ประเภทพัฒนาเฉพาะตัวบุคคล เช่น การสอนแบบสำเร็จรูปการเสนอแนะ เป็นต้น
- ประเภทที่ใช้สื่อในการฝึกอบรม เช่น การใช้สไลด์ประกอบเสียง สไลด์ ประกอบการบรรยาย การใช้ภาพยนตร์ประกอบ เป็นต้น

5) การประเมินผลการฝึกอบรม

การประเมินผลการฝึกอบรมเป็นการเปรียบเทียบการฝึกอบรมที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ปาน สวัสดิ์สาลี (2531: 13) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการประเมินผลการฝึกอบรม มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5.1) เพื่อประเมินผลการฝึกอบรม เป็นการเปรียบเทียบการฝึกอบรมที่วัดได้กับ วัตถุประสงค์หลักของโครงการ เช่น การเรียนรู้ ความสามารถในการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในการทำงาน เป็นต้น

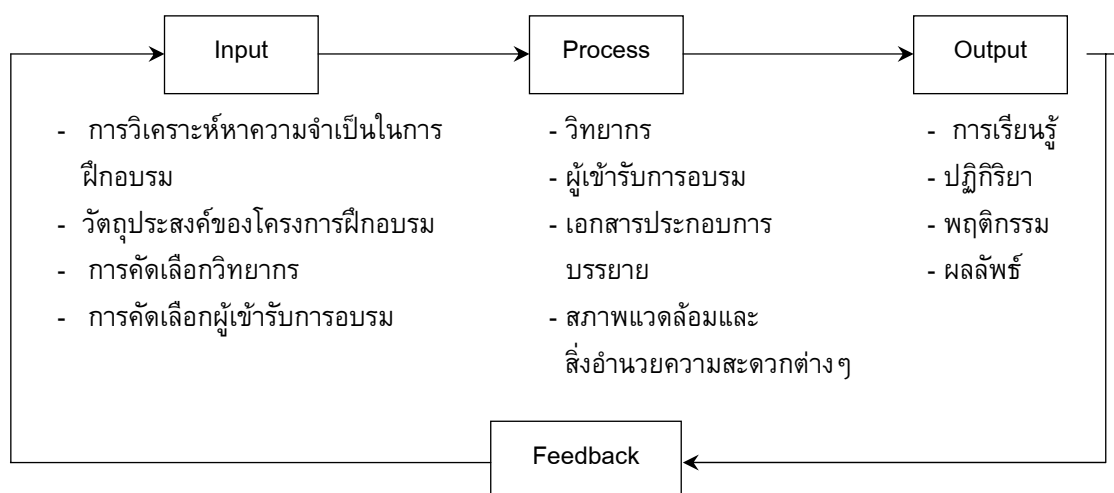
5.2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของกระบวนการฝึกอบรมและการจัดฝึกอบรมในแต่ละ ครั้ง โดยเน้นด้านความคิดเห็น ทัศนคติ หรือปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรมที่เกี่ยวกับโครงการ หลักสูตร หัวข้อวิชา/เนื้อหาวิชา วิทยากร การดำเนินการต่างๆ รวมถึงข้อบกพร่อง ปัญหา และ อุปสรรคต่างๆ

5.3) เพื่อประเมินประโยชน์และคุณค่าของโครงการ/หลักสูตร ต่อการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการศึกษา โดยเน้นประเด็นที่เกี่ยวกับประโยชน์ของหัวข้อต่างๆ ในหลักสูตรต่อการปฏิบัติงาน การนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม/สัมมนาครั้งนี้

5.4) การประเมินผลสัมฤทธิ์/ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม โดยพิจารณาประเด็นต่างๆ เช่น พฤติกรรมในการทำงานของผู้ผ่านการอบรมมีผลต่อหน่วยงานอย่างไร ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการอบรม ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานหลังจากผ่านการอบรมแล้ว

ปัจจัยสำคัญต่อการประเมินผล เพื่อให้การประเมินผลการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพและได้ผลเป็นที่น่าเชื่อถือได้นั้น ปาน สวัสดิ์สาลี (2531: 15) ได้เสนอปัจจัยที่สำคัญที่ต้องประเมินผล การฝึกอบรม 3 ส่วนใหญ่ๆ ดังนี้

- 1) ปัจจัยนำเข้าของการฝึกอบรม (Input)
- 2) กระบวนการดำเนินการของการฝึกอบรม (Process)
- 3) ผลที่ได้รับจากการฝึกอบรม (Output)

ภาพประกอบ 9 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ใช้ในการอบรม

วิธีการประเมินผล การประเมินผลการฝึกอบรม ในทางปฏิบัตินั้น เริ่มตั้งแต่ก่อนการฝึกอบรมไปจนถึงภายหลังสิ้นสุดการฝึกอบรมไปแล้ว สมพงษ์ เกษมสิน (2520: 244) ได้แบ่งวิธีการประเมินผลการฝึกอบรมไว้ 4 วิธี ดังนี้

- การวัดผลก่อนและหลัง การฝึกอบรม การวัดผลในตอนแรก (Pre-test) ก่อนเริ่มการฝึกอบรมกับการวัดผลตอนสุดท้าย (Post-test) หลังเสร็จการอบรมแล้วนำมาเปรียบเทียบกับกัน ก็จะทราบความแตกต่างของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหรือไม่ เพียงใด

- การจัดตั้งมาตรฐานในการปฏิบัติงานเพื่อประเมินผลว่าหลังจากได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วมีทักษะในการทำงานเพิ่มสูงขึ้นหรือไม่
- การสังเกตจากการปฏิบัติงานที่กำหนดเป็นมาตรฐาน วิธีการนี้จะกำหนดลักษณะของงานที่จะสังเกตเป็นมาตรฐานนั้น แล้วให้คะแนนในการปฏิบัติงานไว้ หรืออาจสังเกตจากปริมาณผลผลิตก็ได้ จากนั้นจึงเอาผลที่ได้จากการสังเกตไปกำหนดเป็นมาตรฐานได้ เพื่อใช้เปรียบเทียบกับงานที่มีลักษณะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน
- การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยการสังเกต มีลักษณะคล้ายกับวิธีที่ 3 แต่ แตกต่างกันที่งานที่สังเกตนั้นเป็นงานรวม ไม่ได้แยกออกมากำหนดไว้เพื่อการสังเกตอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนวิธีการสังเกตก็ดำเนินแบบเดียวกับวิธีที่ 3

6) ส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

วิจิตร อาวะกุล (2537: 60-61) ได้กล่าวถึงส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมไว้ดังนี้

6.1) ผู้จัดการอบรม/หัวหน้าโครงการอบรม อาจมีลักษณะเป็นคณะกรรมการร่วมกันวางแผนงาน (Participatory Planning) ก็ได้ เพื่อการดำเนินงานที่เป็นไปอย่างรอบคอบ หรือเป็นหัวหน้าโครงการผู้เดียวก็ได้ โดยมีภาระกิจหน้าที่โดยสังเขป คือ

- สำรวจและกำหนดเป้าหมายของการฝึกอบรม
- เตรียมโครงการการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ
- ขออนุมัติโครงการจากผู้บริหารระดับสูง ในหลักการและค่าใช้จ่าย
- วางแผนดำเนินงานในชั้นปฏิบัติ โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่การเงิน

วิทยาการที่จะเชิญมาบรรยาย แผนกวัสดุอุปกรณ์ แผนกโสตทัศนูปกรณ์ในเรื่องเครื่องมือโสตและงานศิลป์

- ติดต่อสถานที่ในการฝึกอบรม ที่พัก ที่ฝึกงาน ในกรณีที่ต้องอยู่ร่วมกัน หรือมีการฝึกงานนอกสถานที่

- จัดทำคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรม หรือเจ้าหน้าที่ประจำฝ่าย
- ดำเนินงานตามแผนด้านธุรการ วิชาการ และประสานงานในชั้นเตรียมงาน

จนถึงขั้นเริ่มต้นการฝึกอบรม

- บริหารโครงการระหว่างดำเนินการฝึกอบรมทุกอย่าง
- ทำรายการสรุปการฝึกอบรมเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ
- สรุปข้อเสนอแนะ อุปสรรค และข้อขัดข้องในการดำเนินงาน เพื่อเป็น

แนวทางในการดำเนินงานแก้ไขปรับปรุงการอบรมครั้งต่อไป

- ดำเนินการตามแผนการติดตามผลหลังการอบรม

6.2) วิทยาการ เป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมโดยตรง ดังนั้นการเลือกวิทยาการต้องเลือกที่มีคุณลักษณะ ความสัมพันธ์และเวลาที่จะให้กับการฝึกอบรมนั้น ผู้จัดการฝึกอบรมต้องทำการติดต่อวิทยาการล่วงหน้า โดยทำการติดต่อหลายๆ คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉินและเพื่อเลือกในกรณีที่วิทยาการอาจขัดข้อง ไม่อาจมาเป็นวิทยาการ ได้ตามที่ติดต่อไว้

ไม่คาดคิดมาก่อน เมื่อดำเนินการติดต่อวิทยากรได้แล้ว ก็ทำความตกลงด้านเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่จะใช้ประกอบการฝึกอบรม และควรมีการติดต่อประสานงานเมื่อใกล้ถึงเวลาอบรมจริง แล้วจึงตัดสินใจทำหนังสือเชิญวิทยากรตามระเบียบวิธีการ พร้อมทั้งให้โครงการและตารางการฝึกอบรมอีกครั้ง

ข้อควรคำนึงในการเลือกวิทยากร

- 1) เชิญวิทยากรที่มีความรู้ในหัวข้อวิชาที่จัดอบรม
- 2) คำนึงความสามารถในการถ่ายทอดและศิลปะการถ่ายทอดของวิทยากร
- 3) เชิญวิทยากรที่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือ
- 4) ควรติดต่อให้วิทยากรทราบล่วงหน้า 2-3 สัปดาห์
- 5) อย่าคิดว่าวิทยากรคือยอดคนที่ต้องรู้ทุกเรื่อง
- 6) อย่าบังคับให้วิทยากรพูดในเรื่องที่ไม่สนใจ
- 7) คำนึงเสมอว่าคุณวุฒิ วิทยุขของวิทยากรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ

ยอมรับ

8) อย่าตัดสินใจเชิญวิทยากรเพียงเพราะว่าเราชอบ หรือพูดถูกใจเราคนเดียว

6.3) ผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่ บุคคลหรือคณะบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งควรได้รับ การอบรมตามหลักสูตรนั้นๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ และทัศนคติไปในทางที่ดี และเป็นประโยชน์กับหน่วยงาน ประหยัด จีราวรพงษ์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการอบรม มีรายละเอียดดังนี้

- 1) มีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเข้ารับการฝึกอบรม
- 2) มีโอกาสใช้ความรู้จากการอบรมให้เป็นประโยชน์ในหน่วยงานและตนเอง
- 3) เป็นผู้ที่มีปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะอบรมนั้น
- 4) เป็นผู้ที่มีความสนใจ ทั้งสามารถขยายความรู้ให้เกิดการปฏิบัติงานใน

หน่วยงาน

6.4) องค์ประกอบของโครงการฝึกอบรม

เพื่อให้การดำเนินการฝึกอบรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดโครงสร้างการฝึกอบรมเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ดำเนินการฝึกอบรมได้ปฏิบัติตาม อันจะทำให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยทั่วๆ ไป โครงการฝึกอบรมจะประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

- 1) ชื่อโครงการฝึกอบรม
- 2) หลักการและเหตุผล
- 3) วัตถุประสงค์
- 4) หลักสูตร
- 5) ระยะเวลาในการฝึกอบรม
- 6) วิธีการฝึกอบรม
- 7) วิทยากร

- 8) สถานที่
- 9) ผู้ดำเนินการฝึกอบรม
- 10) งบประมาณ
- 11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- 12) การประเมินติดตามผล

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ของ ศาสตราจารย์ พุทธพวน (2533: 23) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการฉ้อโกงและยาเสพติด สำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน ; ยุวดี ภาษา (2536: 65) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล ; กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์ (2536: 67) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ ; เนลา มิสตีย์ (2540: 161) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการป้องกันโรคเอดส์ สำหรับผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสิงห์บุรี ; ศิริพงษ์ เคาภายน (2545: 97-98) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน ; ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545: 106) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ โดยวิธีการที่สำคัญคือ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญการใช้แบบสำรวจ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมหรือการพัฒนาหลักสูตรจำลอง

ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหรือการพัฒนาหลักสูตรจำลองจะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร 3) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา วิธีการ ระยะเวลา เอกสาร สื่อ อุปกรณ์ และวิธีการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมหรือการพัฒนาหลักสูตรจำลองจากขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการนำหลักสูตรไปใช้จริง เพื่อศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการอบรมตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือเป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการอบรมระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาประเมินผลและพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ มีความถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมกับกลุ่มอื่นๆ ที่มีสภาพความต้องการและความจำเป็นใกล้เคียงกับกลุ่มทดลองได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2534: 81) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา และพงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์ (2545: 78) พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพให้แก่นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 5 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารของ จงกลณี ชุตินาเทวินทร์ (2544: 21) ; โกวิทย์ พวงงาม (2534: 60) ; สยาม ปิยะนราทร (2532: 15) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมาย หน่วยการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึก อบรมกิจกรรม สื่อ วิธีวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรหรือประเมินเอกสารหลักสูตร เช่น ประเมินความเหมาะสม ประเมินความสอดคล้อง

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 ประเมิน ปรับปรุงและการติดตามผลการใช้หลักสูตร

ณรงค์ ฉายายนต์ (2536: 61) วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างคุณลักษณะด้านการบริหาร สำหรับหัวหน้าแผนกวิชาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ สภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หัวข้อวิชาการฝึกอบรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลผลการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงหลักสูตร

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2543: 58) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม 6 ขั้นตอนที่แตกต่างกันไปจากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของท่านอื่นไปบ้าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างกรอบแนวคิดในการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 หาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ และทดลองใช้มีแบบ แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 6 ทดลองใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว และมีการดำเนินการติดตามผลหลัง การทดลองใช้ 2 เดือน

จากการสังเคราะห์และศึกษาผลการวิจัยข้างต้นพบว่า ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมที่เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง 4-6 ขั้นตอน โดยมีขั้นตอนที่สำคัญแบ่ง ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมหรือการพัฒนาหลักสูตรจำลอง ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยบางท่านมีการติดตามผลหลังการ ฝึกอบรมไปแล้วระยะหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดกิจกรรมมาทำหลักสูตรเสริมต่อไป

5. แนวคิด หลักการ การเรียนการสอนผู้ใหญ่และการเรียนรู้เป็นทีม

5.1 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างทางด้านวัยวุฒิ คุณวุฒิ ประสบการณ์ และความคาดหวังในผลการเรียนรู้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้หรือฝึกอบรมให้ผู้ใหญ่จำเป็นต้องเข้าใจ หลักการ วิธีการ และธรรมชาติในการเรียนการสอนผู้ใหญ่ ซึ่งสิ่งดังกล่าวข้างต้น มีนักวิชาการได้แสดงไว้ในประเด็นดังกล่าว ดังนี้

สมภพ ปราภณรงค์ (2535: 38-40) ได้สรุปหลักการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนว ความคิดของลินด์แมน (Lindeman) ไว้ดังนี้คือ

1. ผู้ใหญ่อยากจะเรียนก็ต่อเมื่อเขามีความต้องการและความในใจที่จะเรียนและการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้เขาพึงพอใจ ดังนั้นความต้องการและความสนใจที่จะเรียนของผู้ใหญ่จึงเป็นจุดเริ่มต้น ที่จะต้องพิจารณาสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2. ความสนใจหรือแนวโน้มในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้น จะมุ่งไปที่การถือเอาชีวิตประจำวันเป็นศูนย์กลาง (life-centered) ในการเรียนรู้

3. ถือว่าประสบการณ์แห่งชีวิตของผู้ใหญ่นั้น นับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการเรียนรู้เบื้องต้นก็คือวิธีการวิเคราะห์และค้นหาความจริงจากประสบการณ์

4. ผู้ใหญ่มีความต้องการเป็นอย่างมาก ที่จะชี้แนะตนเองมากกว่าที่จะให้บุคคลอื่นชี้แนะ

5. ผู้ใหญ่ยิ่งอายุมากขึ้นเพียงใดก็ยิ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ส่วน อรุณ รักธรรม (2524: 9) ได้สรุปหลักการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวความคิดของโรเจอร์ (Roger) ไว้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้มาก ถ้าหากเขารับรู้ถึงสิ่งที่เขาเรียนรู้ นั้น จะมีส่วนช่วยรักษาไว้หรือช่วยเสริมสร้างโครงสร้างภายในตัวของเขาเอง สิ่งสำคัญก็คือ ทำอย่างไรที่จะทำให้การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงให้มากที่สุด

2. ผู้ใหญ่มีแนวโน้มที่จะต่อต้านโดยการปฏิเสธ หรือบิดเบือนกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในองค์การของเขา

3. หากผู้ใหญ่ตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ถูกข่มขู่ เขายังคงยืนหยัดไม่ยอมยี่ดหย่อน หรือจะไม่ยอมปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น แต่ถ้าหากรู้สึกว่ายู่ในสภาพแวดล้อมที่รู้สึกปลอดภัย ปราศจากการข่มขู่ ก็จะยอมรับและปรับตัวเองให้เข้ากับประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ได้

4. สถานการณ์ในการจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างมาก จะต้องมีการอำนวยความสะดวก และการยอมรับความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

วิลสัน (Wilson. 1995: 13) กล่าวว่า “คุณไม่สามารถสอนสุนัขแก้ด้วยกลวิธีใหม่ๆ ได้” ซึ่งเป็นภาษิตที่สะท้อนให้เห็นว่าการสอนผู้ใหญ่จะต้องพิจารณาเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับวัย และเขาได้เสนอหลักการที่จะช่วยให้การสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 7 ประการดังนี้

1. สิ่งที่คุณใหญ่ต้องการเรียนรู้จะต้องนำไปสู่การทำงานที่ง่ายและสามารถปรับปรุงทักษะ และทำให้ผลการทำงานดีขึ้น

2. ผู้ใหญ่เรียนรู้เพียงบางส่วนที่เขาต้องการจะเรียนรู้
3. ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีด้วยการลงมือกระทำ
4. ผู้ใหญ่เรียนรู้ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติแบบการแก้ปัญหา
5. ผู้ใหญ่เรียนรู้จากการใช้ประสบการณ์ในอดีต
6. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะดีในบรรยากาศแบบไม่เป็นทางการ
7. การเรียนรู้ที่ดีสำหรับผู้ใหญ่ต้องมีวิธีการอันหลากหลาย

สว็ทน์ วัฒนวงศ์ (2524: 16) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบหรือหลักการ 10 ประการ ที่จะมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning) และจะเป็นการช่วยให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จด้วยดี ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างมาก ในการเรียนรู้และการฝึกอบรมผู้ใหญ่ โดยจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการเรียน (Motivation to learn) นั่นคือ บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากมีความต้องการในการเรียนสิ่งนั้นๆ
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบาย เหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน (Trust and Respect)
3. ควรคำนึงถึง ความต้องการในการเรียน ของแต่ละบุคคล และรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Styles) ที่มีความหลากหลาย
4. ต้องคำนึงถึง ความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า
5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแลและให้ความสำคัญกับ เนื้อหาและกิจกรรม ในการเรียนรู้ (Learning Content and Activities)
6. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problems) และนำ การเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา
7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้าน สติปัญญา และทางด้าน ร่างกายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. ควรให้มีเวลาอย่างพอเพียง ในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ การฝึกทักษะใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
9. ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดี หรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้
10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพหรือสมรรถภาพในการเรียนรู้ จนกระทั่งเขาได้แลเห็นถึงความก้าวหน้าว่า สามารถบรรลุเป้าหมายได้

ส่วนวิจิตร อาวะกุล (2537: 90-91) กล่าวเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ย่อมแตกต่างกับการเรียนของ นักเรียนทั่วไป สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดี เมื่อมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน
2. ผู้ใหญ่จะเรียน เมื่อเผชิญปัญหาที่ตนแก้ไม่ได้ สิ่งที่ย่อยต้องเป็นประโยชน์ มีสาระนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ผล
3. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ต้องการการเรียนรู้ที่มีลักษณะให้ลงมือปฏิบัติ
4. ผู้ใหญ่จะเรียนได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม
5. ประสบการณ์พื้นฐานสติปัญญา ปัญหาด้านสุขภาพ อุปนิสัย มีผลต่อการเรียนรู้ช้าหรือเร็วของผู้ใหญ่
6. บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องมีลักษณะเป็นกันเอง
7. การสอนผู้ใหญ่ควรใช้วิธีการหลายๆ วิธี และใช้วิธีการที่เขาชอบเพียงสองสามวิธีก็พอ
8. ผู้ใหญ่ต้องการเรียนโดยการแนะนำ แนะนำ ชูใจ ชมเชยให้กำลังใจ ไม่ชอบระเบียบ ไม่ชอบการสอบ เพราะกลัวเสียหน้า การประเมินผล ควรทำอย่างลับ
9. การสอนผู้ใหญ่ต้องอดทน ใจเย็น ผู้ใหญ่ไม่ชอบให้ใครไม่เคารพนับ แต่ขณะเดียวกัน ผู้ใหญ่บางคนมักก้าวร้าว แสดงกิริยามารยาทไม่ให้เกียรติและเคารพนับถือผู้อื่น
10. พยายามกระตุ้น ให้กำลังใจ โดยการให้คำชม หลีกเลียงการตำหนิ

5.2 การสอนผู้ใหญ่

วิธีการสอนผู้ใหญ่หรือ “Andragogy” นั้นเป็นแนวความคิดใหม่ในการเรียนการสอนที่พยายามจะชี้แจงให้เห็นความแตกต่างออกไปจากวิธีการสอนเด็กหรือ “Pedagogy” การเริ่มนำคำว่า “Andragogy” มาใช้นั้นก็เพราะว่าคำว่า “Pedagogy” ที่เคยใช้อยู่เดิมในวงการศึกษา นั้นไม่สามารถนำมาใช้ในการสอนผู้ใหญ่ได้ดีพอนั่นเอง สำหรับคำว่า “Pedagogy” นั้นมีรากศัพท์มาจากคำในภาษากรีก คือคำว่า Paid (Child + Agogus Leader) ซึ่งมีความหมายว่า “ศาสตร์และศิลป์ในการสอนเด็ก” (The art and science of teaching children) ส่วนคำว่า “Andragogy” นั้นก็มาจากรากศัพท์ภาษากรีกเช่นเดียวกัน คือ คำว่า Aner (Man) + Agogus (Leader) ซึ่งมีความหมายว่า “ศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่” (The art and science of teaching adults) (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2544: 222)

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2544: 222-224) ได้นำเสนอข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการสอนผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ (Knowles. 1978: 55-59) ตามทฤษฎีการสอนผู้ใหญ่มีอยู่ 4 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านมโนภาพแห่งตน (Changes in Self – Concept) ข้อสันนิษฐานนี้ก็คือว่าบุคคลเจริญเติบโตและบรรลุวุฒิภาวะไปสู่มโนภาพแห่งตน จากการอาศัยหรือพึ่งพาบุคคลอื่นๆ ในวัยเด็กทารกและนำไปสู่การเป็นผู้นำตัวเองได้มากขึ้น (Self –Directedness)
2. บทบาทของประสบการณ์ (The Role of Experience) ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเรื่องของการมีประสบการณ์ ก็เพราะเราเชื่อว่า บุคคลที่เริ่มบรรลุวุฒิภาวะแล้ว เขาก็จะได้สะสม

ประสบการณ์ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งประสบการณ์นั้นนับว่าเป็น “แหล่งที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้” (Rich Resource for Learning) รวมทั้งเป็นการช่วยขยายโลกทัศน์ของผู้ใหญ่คนอื่นๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งหลายด้วย

3. ความพร้อมในการเรียน (Readiness to Learn) ข้อตกลงเบื้องต้นนี้ ก็คือว่า บุคคลจะมีวุฒิภาวะและเกิดความพร้อมในการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางชีววิทยา และแรงกดดันทางด้านความต้องการเกี่ยวกับวิชาการ ส่วนที่เกิดความพร้อมมากขึ้นก็คือ ผลพัฒนาของภาระหน้าที่ (Task) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคม ความแตกต่างกันระหว่าง Andragogy กับ Pedagogy ก็คือในการสอนผู้ใหญ่ที่ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ ถ้าหากเขาเกิดความต้องการ ส่วนในการสอนเด็กนั้นเรามักจะยึดถือเอาว่าเด็กควรจะต้องเรียน (Ought to) ในสิ่งนั้นสิ่งนี้ เพราะคิดว่าอาจจะจะมีประโยชน์กับอนาคตของเด็กต่อไป

4. การทำให้การเรียนรู้มีความหมาย (Orientation to Learning) ข้อตกลงเบื้องต้นประการสุดท้ายนี้ ก็คือว่า เด็กๆ จะได้รับการวางเงื่อนไขให้ได้รับการเรียนรู้ในลักษณะของการยึดเอาเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลาง (Subject - Centered) ในขณะที่ผู้ใหญ่ส่วนมากมักจะมีการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem - Centered) ความแตกต่างที่เห็นได้ชัด เป็นผลลัพธ์มาจากความแตกต่างของการเห็นคุณค่าของเวลานั่นเอง ผู้ใหญ่เข้ามาเรียนและยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษาก็เพราะว่า เขาขาดความรู้และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาปัจจุบัน ดังนั้น เขาจึงต้องการที่จะนำไปใช้ในอนาคตอันใกล้ หรือโดยเร็วที่สุด หมายความว่า ต้องการนำเอาไปใช้อย่างปัจจุบันทันทีทันใด ดังนั้น เขาจึงต้องการได้รับการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

จาร์วิส อาจารย์ซึ่งสอนวิชาการศึกษาผู้ใหญ่แห่งประเทศไทย ได้จำแนกวิธีการสอนผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลางวิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางแบบกลุ่ม และวิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางรายบุคคล ซึ่งจะได้อ้างถึงวิธีการสอนที่ใช้กับนักศึกษาผู้ใหญ่ (สวัณห์ วัฒนวงศ์. 2524: 236 –257) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher -Centered Methods) เป็นวิธีการที่มีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ดำเนินการ จัดเป็นวิธีการสอนที่จะพยายามให้ความรู้ ข้อมูล และข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอาจจะมีการใช้ศิลปะในการตั้งคำถามของครูเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนองตอบในการเรียน อย่างไรก็ตาม ผู้สอนบางคนหรือในการสอนบางครั้ง ก็ไม่สามารถใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีเวลา หรือเป็นเพราะว่าผู้เรียนจำนวนมากจนไม่สามารถที่จะถามได้อย่างทั่วถึงทุกคน สำหรับวิธีการที่นำมาใช้กับการสอนผู้ใหญ่อยู่บ่อยๆ มี 5 วิธีการคือ วิธีการสาธิต การอภิปรายด้วยการชี้แนะ การอภิปรายด้วยการควบคุม การอภิปรายโดยการบรรยายนำ และวิธีการบรรยาย

2. วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางแบบกลุ่ม (Student – Centered Group Methods) เป็นวิธีการสอนที่มีลักษณะที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างพวกเขาตนเองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็จะเป็นการนำเอาความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมาสู่สถานการณ์การเรียนการสอนด้วยเพื่อน (Peer Teaching) แต่ก็มีบางคนกล่าวแย้งว่าวิธีการสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายกัน “คนตาบอดจูงนำทางคนตาบอดด้วยกัน (The blind leading the blind)” อย่างไรก็ตามความจริงแล้วก็มีความรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่ผู้เรียนเองสามารถจะเป็นแหล่งความรู้ได้อย่างดี ซึ่งในกรณีนี้ ครูผู้สอนก็จะทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator)” สำหรับวิธีการที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ การระดมพลังสมอง การปรึกษาหารือในกลุ่ม การโต้วาที การอภิปรายกลุ่ม การอภิปรายเป็นคณะ บทบาทสมมติ การสัมมนา ทัศนศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ

3. วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Individual Student – Centered Methods) เป็นวิธีการที่มีทั้งส่วนคล้ายและส่วนที่แตกต่างจากแบบที่ 2 ทั้งนี้เป็นวิธีการสอนซึ่งเน้นเฉพาะผู้เรียนแต่ละบุคคลเท่านั้น เพื่อผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง โดยมีลักษณะที่หลากหลายในวิธีการเขียน จากการเลือกเรียนด้วยตนเอง (Self selected Learning) หรือการให้ผู้สอนกำหนดกิจกรรมได้ (Tutor – set Project) ทั้งนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการดังต่อไปนี้ คือ การกำหนดงานให้ปฏิบัติ คอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนรู้ และการสอนทางไกล

เทคนิควิธีการสอนผู้ใหญ่ที่สำคัญๆ 6 ประเภท โดยมุ่งให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ไปของวิธีการสอนแต่ละประเภท ความมุ่งหมายในการใช้เทคนิคประเภทนั้นๆ แบบแผนวิธีการจัดที่นั่นโดยทั่วไป และการพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของเทคนิควิธีการแต่ละแบบ อย่างไรก็ตาม เทคนิคและวิธีการสอนผู้ใหญ่เหล่านี้อาจจะมีความเหมาะสมกับผู้เรียน หรือกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ ดังนั้น นักการศึกษาผู้ใหญ่จะต้องพิจารณาและวิเคราะห์ให้ดีกว่าที่จะใช้เทคนิคแต่ละประเภท นอกจากนั้นแล้วในบางครั้งผู้สอนอาจจะต้องใช้เทคนิคหลายประเภทร่วมกัน เพื่อช่วยการดึงดูดความสนใจของผู้ใหญ่ให้มากที่สุด (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2524: 68–79)

1. เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion)
2. เทคนิคการอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion)
3. เทคนิคการเล่นบทบาทสมมติ (Role – Playing)
4. เทคนิควิธีการสาธิต (Demonstration)
5. เทคนิคการสัมมนา (Seminar)
6. เทคนิคการบรรยายเป็นชุดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Symposium)

5.3 การฝึกอบรมผู้ใหญ่

เนื่องจากการฝึกอบรม เป็นการให้การศึกษาหลังวัยเรียน ซึ่งกลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรม เป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานแล้วหรือเป็นผู้ใหญ่ (Adult Learner) ฉะนั้นเมื่อพูดถึงการฝึกอบรม จึงมีความหมายที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับงาน คนที่ปฏิบัติงาน การทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ และการเรียนรู้ เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลทั้งหมดเป็นกระบวนการที่จะต้องนำมาพิจารณาให้ต่อเนื่องกันในการจัดหลักสูตรอบรม

อรุณ รักธรรม (2537: 136-146) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนำทฤษฎีการเรียนรู้ของ นักจิตวิทยาากลุ่มพฤติกรรมนิยมเข้ามาประยุกต์ใช้กับการฝึกอบรม พอสรุปได้ดังนี้

1. การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์มาใช้ในการฝึกอบรม

1) มีการเตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เช่น ให้ทราบวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม มีการนำเข้าสู่บทเรียนที่ดี มีการทบทวนบทเรียนเก่าก่อนขึ้นบทเรียนใหม่ วิทยากรมีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีท่าที่เป็นมิตร

2) จัดทำกิจกรรมการฝึกอบรมให้มีช่วงเวลาการฝึกหัดปฏิบัติ และกิจกรรมนั้นต้องมีความหมาย มีคุณค่าสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และมีการกระทำซ้ำๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจ

3) วิทยากรต้องแจ้งผลการทำงานในกิจกรรมการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบ และให้คำแนะนำ ชมเชย เพื่อให้เกิดความพอใจในกิจกรรมนั้น

4) กิจกรรมการฝึกอบรมต้องเริ่มจากง่ายไปหายากตามลำดับ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในขั้นต้น เพื่อจะได้มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อไป

5) วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการฝึกอบรมควรเป็นของจริง หรือใกล้เคียงกับสิ่งที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริงมากที่สุด

2. การนำหลักการเสริมแรงของสกินเนอร์มาใช้ในการฝึกอบรม

1) วิทยากรต้องมีความรู้ดีในสิ่งที่ตนเองจะสอน

2) ควรตรวจสอบดูว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะพื้นฐานในบทเรียนที่แล้ว ก่อนจะเริ่มบทเรียน

3) ต้องยอมรับว่าแต่ละบุคคลมีอัตราความก้าวหน้าในการเรียนแตกต่างกัน

4) ควรใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Program instruction) ซึ่งเป็นบทเรียนที่แบ่งเป็นบทย่อย ตามลำดับขั้นพร้อมแบบฝึกหัดที่จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนด้วยตนเองจะทำให้เกิดความสนุกและเรียนรู้ ไปตามความสามารถของตนเอง

3. การนำหลักการของบันดูรามาใช้ในการจัดการฝึกอบรม

1) เราควมสนใจก่อนนำเข้าสู่บทเรียน และหลักสูตรต้องสนองความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2) จัดเวลาการฝึกอบรมโดยแบ่งเนื้อหาวิชา กิจกรรม ช่วงเวลาที่เหมาะสมและพอเพียงในการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจดจ่อดำรายละเอียดได้

3) ควรจัดกิจกรรมที่มีการปฏิบัติจริง ที่มีลักษณะเป็นการศึกษาอบรมในงานจริง (on-the-job training)

4) มีการแจ้งผลการเรียนรู้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบ

5) เสริมแรงจูงใจในด้านต่างๆ เช่น การยกย่อง ชมเชย การให้รางวัล ให้วุฒิบัตร การฝึกอบรม และผู้ผ่านการฝึกอบรมที่ได้คะแนนดี ควรมีโอกาสในการก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้ปฏิบัติงานอื่นๆ กับทั้งเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้เห็นความสำคัญของการฝึกอบรม การพัฒนาบุคคล

4. การนำหลักการของแอทคินสันและชิฟฟริน มาใช้ในการจัดการฝึกอบรม

1) ควรฝึกอบรมในสิ่งที่พื้นฐานสำคัญเสียก่อน แล้วจึงเริ่มสิ่งที่ป็นรายละเอียด ยุ่งยากซับซ้อนเพิ่มเติมในภายหลัง

2) จัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือคิด และกระทำด้วยตนเองให้รู้จักแก้ปัญหามากกว่าท่องจำบทเรียน

3) จัดให้มีการฝึกหัด การทำซ้ำ จะทำให้มีการจดจำข้อมูลข่าวสารได้ดีขึ้น

4) หากบทเรียนมีความยุ่งยากซับซ้อน ควรแบ่งบทเรียนออกเป็นบทย่อย และวิทยากรต้องช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ของบทเรียนย่อยแต่ละบทได้

5) ก่อนขึ้นบทเรียนใหม่ วิทยากรต้องชี้แนะให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมที่เขาอยู่กับความรู้ใหม่ และเมื่อจบบทเรียนควรมีการสรุปหลักการสำคัญ

6) จัดบทเรียน เนื้อหากิจกรรมให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน และมีความหมายต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

7) แนะนำเทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจำ

จกกลนี้ ชูติมาเทวินทร์ (2544: 2-4) กล่าวว่า การจัดการอบรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้ใหญ่หรือผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ฉะนั้นการจัดการอบรมให้กับผู้ใหญ่จึงจำเป็นจะต้องเอื้อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้มากที่สุด ภายใต้ภาวะอันเป็นธรรมชาติของผู้ใหญ่ นักฝึกอบรมควรได้พิจารณาเพื่อเป็นหลักการเบื้องต้นในการจัดการฝึกอบรมให้กับผู้ใหญ่หลังวัยเรียน ซึ่งลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีดังนี้

1. ผู้ใหญ่ไม่ต้องการถูกปฏิบัติเหมือนกับตนเองเป็นเด็ก เพราะผู้ใหญ่สามารถรับผิดชอบได้ เคารพตนเอง และกำหนดวิถีของตนเอง

2. ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากมายหลายอย่างที่สามารถจะนำเอามาใช้ได้ในการอบรม ซึ่งควรจะต้องเอามาพิจารณาด้วย

3. ผู้ใหญ่มักจะไม่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่มีเนื้อหามากๆ หรือการที่จะต้องจดจำข้อเท็จจริง หรือตัวเลขที่มากมาย หรือการพูดถึงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่ผู้ใหญ่จะแสวงหาสิ่งที่แท้จริงและคุณค่าในด้านอื่นๆ ด้วย

4. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสภาพการณ์ที่น่ารื่นรมย์
5. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่า หากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในการอบรม โดยเฉพาะหากมีการทำจริง ปฏิบัติจริง แทนที่จะเป็นการนั่งฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียว
6. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ดี เมื่ออยู่ในสภาพที่พร้อมและพอใจที่จะเรียน ฉะนั้นการจูงใจ และการเตรียมความพร้อม จึงจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน ในกระบวนการฝึกอบรมให้กับผู้ใหญ่
7. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุดโดยหลัก “ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน” ซึ่งหมายถึงทุกข้อเท็จจริงทุกแนวคิดและความคิดรวบยอดทั้งหลายนั้นจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยรู้หรือเคยมีประสบการณ์มาแล้ว
8. การเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้ด้วยตัวเอง จะเป็นกิจกรรมที่แต่ละคนสามารถรับผิดชอบด้วยตนเอง ในสัดส่วนเวลาของตนเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้คอยแนะนำ ซึ่งการเรียนโดยวิธีนี้ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เพราะแต่ละคนล้วนมีความลุ่มลึกของตัวเองด้วยกันทั้งนั้น
9. ผู้ใหญ่แต่ละคนเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าในอัตราก้าวกระโดดที่แตกต่างกัน และในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและทางด้านร่างกายเป็นตัวกำหนดขีดความสามารถทางการเรียนรู้
10. สำหรับผู้ใหญ่แล้ว การเรียนรู้คือกระบวนการตลอดชีวิต คือสามารถเรียนรู้ได้ไม่สิ้นสุด ผู้ใหญ่จึงมีความรู้มาก ซึ่งจะมีความหมายว่าบางคนอาจจะมีประสบการณ์มากกว่าวิทยากรหรือผู้สอน
11. ผู้ใหญ่ชอบเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ขณะที่การใช้ภาษาท่าทาง และสื่อทัศนูปกรณ์ที่หลากหลายจะมีผลต่อการเรียนรู้มากกว่าสื่อที่เป็นภาษาเขียน
12. ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะมีความรู้สึทางด้านเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีค่อนข้างมาก แต่ผู้ใหญ่ก็ยังคงมีความพอใจและความอบอุ่นใจที่ได้รับการยกย่องเช่นเดียวกับเด็กๆ ฉะนั้นการเสริมแรง (Reinforcement) ในทางบวก อาทิ คำชมเชย การให้รางวัล ก็จะช่วยกระตุ้นและจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่างมากเช่นเดียวกัน
13. กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีมากที่สุด เมื่อการเรียนรู้นั้นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานปัจจุบันได้
14. กระบวนการที่อบรมให้กับผู้ใหญ่ ควรเริ่มต้นจากภาพรวมก่อน จากนั้นระบุที่ละส่วนที่ละขั้นตอนจากนั้นจึงตามด้วยการแสดงให้เห็นภาพรวมอีกครั้ง
15. นอกจากความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคนจะแตกต่างกันแล้ว ความต้องการที่แท้จริงของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันด้วย ทั้งในเรื่องของทักษะเฉพาะ ความรู้ เทคนิค ทักษะ และประสบการณ์
16. อัตราการเรียนรู้ของผู้ใหญ่อาจจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและในทันทีหลังการอบรมได้ ฉะนั้นวิทยากรควรจะหาวิธีให้การเรียนรู้เหล่านั้น สามารถจำได้ง่ายและเพิ่มพูนขึ้นได้ โดยการกระทำซ้ำแสดงซ้ำพูดซ้ำในเรื่องเดียวกันแต่เปลี่ยนวิธีการนำเสนอซึ่งจะช่วยได้อย่างมากเพื่อให้จำได้

17. ทุกสิ่งทุกอย่างอาจง่ายต่อการเรียนรู้และการยอมรับของผู้ใหญ่ ถ้าหากการกระทำนั้นหรือสิ่งนั้นไม่ขัดกับสิ่งที่ได้เคยเรียนรู้ หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมของผู้ใหญ่และการสอนผู้ใหญ่ สรุปได้ว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถในการนำข้อมูลข่าวสาร ทักษะ และเจตคติไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมของผู้ใหญ่ที่จะต้องอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็กอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องวัยวุฒิ คุณวุฒิ ประสบการณ์ ความคาดหวังผลของการเรียนรู้ เป็นต้น

5.4 การเรียนรู้เป็นทีม

วรภรณ์ ตระกูลสวัสดิ์ (2545 : 123-124) ได้สรุปแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้เป็นทีม จากนักวิชาการหลายๆ ท่านไว้ได้แก่ Bacon and Stewart (1999) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่ส่งผลต่อความแตกต่างของการเรียนรู้เป็นทีมระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้และทำงานร่วมกันได้อย่างดีที่สุด เปรียบเทียบกับกลุ่มที่เรียนรู้และทำงานร่วมกันแย่ที่สุด โดยเขาได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลทำให้ผลการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) วิธีการจัดและคัดเลือกผู้เรียนเข้ากลุ่ม (2) เวลาในการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน (3) สัดส่วนการให้คะแนนในการทำงานเป็นทีม (4) การประเมินผลซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อน (5) ขนาดหรือจำนวนสมาชิกภายในทีม (6) ความรู้ในการบริการงานและการจัดการภายในทีม และ (7) ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของทีม

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงความสำคัญและเทคนิคของการเรียนรู้เป็นทีมไว้ดังนี้

1. ความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกัน จะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มมีขนาดเล็ก เพื่อสมาชิกจะได้ขยายความรู้สู่เพื่อนสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้อย่างทั่วถึง

2. การเรียนรู้ร่วมกันมีประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรงในทุกอายุ

3. การเรียนรู้แบบร่วมกันช่วยขยายขอบเขตและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการนำตนเอง

4. การเรียนรู้เป็นทีม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น และยังมีอิทธิพลในเชิงสนับสนุนเรื่องของความภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นด้วย

5. เทคนิคการเรียนรู้เป็นทีมจะมีประสิทธิผลในวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารมากกว่าวิชาที่มีเนื้อหาวิชาเป็นแบบบรรยาย

Higginson; & Waxler (1992: 101); ดนัย เทียมพุ่ม (2539: 10) กล่าวว่าสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้เป็นทีมเป็นวิธีการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพที่เน้นให้ผู้เรียน เรียนเป็นกลุ่มและลงมือปฏิบัติ การเรียนเป็นกลุ่มจะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้สูงขึ้นเพราะเป็นการศึกษา

จากประสบการณ์จริงโดยที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น อันทำให้การเรียนรู้สนุกสนานมีชีวิตชีวาเป็นผลทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้นาน ตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้สามารถเข้าสังคม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี นอกจากนี้แล้วยังส่งเสริมการแบ่งงานกันทำ การเสียสละ การเรียนรู้เป็นทีมส่งเสริมให้มีการเสวนา สนทนา และการอภิปราย ซึ่งจะนำไปสู่ความคิดร่วมกันของกลุ่ม (group thinking) โดยพลังความคิดความสามารถและความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในทีมจะทำให้เกิดพลังที่มากขึ้น (synergy) สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (innovate) และเมื่อแต่ละทีมในองค์กรมีการเรียนรู้ร่วมกันองค์กรนั้นจะสามารถพัฒนาเป็นองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ในที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยได้ศึกษาแนวทางการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของนักวิชาการ ด้านหลักสูตร เบน – เพเรทซ์ (Ben – Paretz.1992) นักวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน ได้แก่ วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544); สาคร พุทธปาน (2533); ยุวดี ภาชา (2536); กอบกิจ ตัณฑ์เจริญรัตน์ (2536); เฉลลา มิสติย์ (2540); ศิริพงษ์ เสงายน (2545); ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545); สุทธาสินี บุญญาพิทักษ์ (2545) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การบริหารคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา 2) แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรฐานการศึกษา มาตรฐานในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของ หน่วยงานต่าง ๆ 3) กระบวนการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษา การนำมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 การศึกษาสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 8 คน ครูที่ ทำหน้าที่เป็นกรรมการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 16 คน และศึกษานิเทศก์ที่มี หน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสำรวจ เพื่อ กำหนดเนื้อหาสาระที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม นอกจากนี้ทำการสำรวจความต้องการเข้า รับการฝึกอบรมพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะกลุ่ม ผู้บริหารและคณะครู จำนวน 24 คน (ไม่รวมศึกษานิเทศก์) ดังรายชื่อปรากฏในภาคผนวก ข

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้วิเคราะห์ไว้ในขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การสร้างโครงร่างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

ส่วนที่ 3 การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้รับการพัฒนาแล้วในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมาย

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินประสิทธิผล ความเหมาะสมและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งการติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนที่สถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร

เป็นการหาประสิทธิผลและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

จากการดำเนินงานตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงรายละเอียดทั้ง 4 ขั้นตอนซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ แหล่งข้อมูล และผลที่ได้จากการดำเนินการดังตาราง 6

ตาราง 6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนการวิจัย และพัฒนา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้ จากการดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน	1. เพื่อทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ได้แก่ การบริหารคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษา แนวคิดการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ด้านผู้เรียน แนวคิดหลักการ ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานและ ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา 2. เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม 3. เพื่อกำหนดสาระที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตร ฝึกอบรมและศึกษาความต้องการฝึกอบรมการพัฒนา มาตราฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ได้แก่ การบริหารคุณภาพ การประกันคุณภาพ การศึกษา ศึกษา แนวคิดการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้านผู้เรียน แนวคิดหลักการ ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานและ ตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษา พรบ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 2. การกำหนดเนื้อหา สาระของหลักสูตร ฝึกอบรม 3. การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ ข้อมูล 30 คน ใน ประเด็นการลำดับ ความสำคัญสาระที่เป็นจุดเน้นและสำรวจ ความต้องการในการ ฝึกอบรมเฉพาะกลุ่ม ผู้บริหารและคณะครู (ไม่รวมกลุ่ม ศึกษาในเทศก์)	1. เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ผู้บริหาร สถานศึกษาและ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ ครูที่ทำหน้าที่ประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษาและ ศึกษาในเทศก์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ การศึกษา จำนวน 30 คน	1. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนา มาตราฐานและตัวบ่งชี้ การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ได้แก่ การบริหารคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนามาตราฐานและ ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา แนวคิดการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ด้านผู้เรียน 2. เนื้อหาสาระของ หลักสูตรฝึกอบรม 7 หน่วย 3. สาระที่เป็นจุดเน้นของ หลักสูตรฝึกอบรม และ ระดับความต้องการฝึกอบรมการพัฒนา มาตราฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 6 (ต่อ)

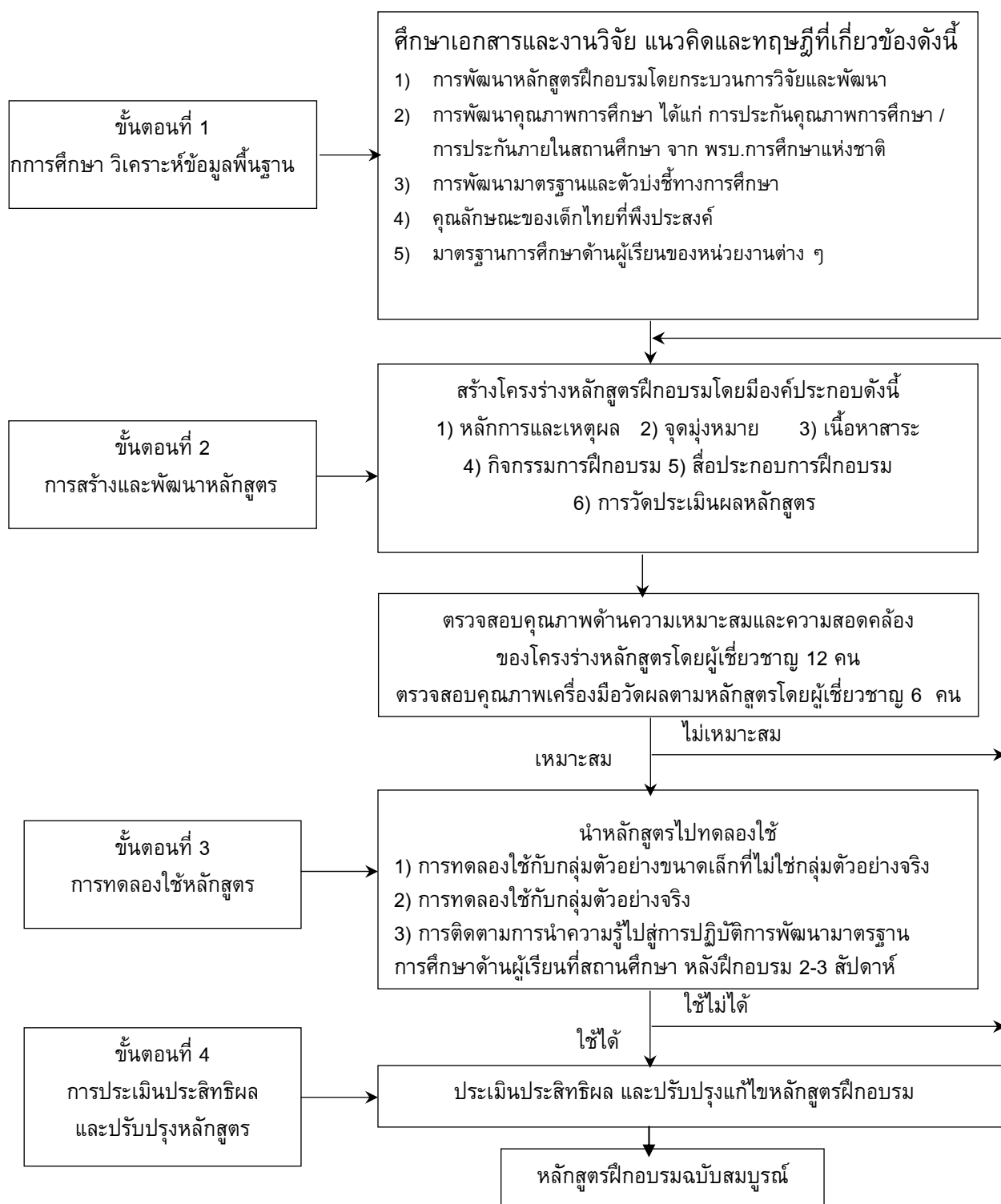
ขั้นตอนการวิจัย และพัฒนา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้ จากการดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและ พัฒนาหลักสูตร	1. เพื่อร่างโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมการ พัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อประเมินคุณภาพ หลักสูตรฝึกอบรมด้าน ความเหมาะสมและความ สอดคล้องของโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมการ พัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. เพื่อประเมินคุณภาพ เครื่องมือวัดผลตาม หลักสูตรฝึกอบรม 4. เพื่อปรับปรุงโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ	1. เขียนโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรม 2. นำโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมไป ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน คุณภาพของหลักสูตร ด้านความเหมาะสม และความสอดคล้อง ภายในองค์ประกอบ ของหลักสูตร 3. นำเครื่องมือวัดผล ตามหลักสูตรฝึกอบรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพ 4. ปรับปรุงโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมตาม คำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ	1. เอกสารการสร้าง หลักสูตรฝึกอบรม 2. ผู้เชี่ยวชาญด้าน ต่างๆ ได้แก่ ด้าน การพัฒนาหลักสูตร ด้านการประกัน คุณภาพ ด้านการบริหาร การศึกษา ด้านการพัฒนา มาตรฐานและตัวบ่งชี้ การศึกษา จำนวน 12 คน 3. ผู้เชี่ยวชาญด้าน การพัฒนาเครื่องมือ วัดผล จำนวน 6 คน	1. หลักสูตรฝึกอบรมการ พัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ พร้อมนำไปทดลองใช้ 2. เครื่องมือวัดผลตาม หลักสูตรฝึกอบรมที่มี คุณภาพ
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ หลักสูตร	1. เพื่อทดลองใช้หลักสูตร ฝึกอบรมการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐานกับกลุ่มตัวอย่าง ขนาดเล็ก 2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตร ฝึกอบรมการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐานกับกลุ่มตัวอย่าง 3. เพื่อติดตามการนำ ความสามารถไปสู่การ ปฏิบัติการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้าน	1. การทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) 2. การทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง 3. ติดตามโดยการ สำรวจและสังเคราะห์ ผลการนำความรู้ไปสู่ การปฏิบัติการพัฒนา มาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนที่ สถานศึกษา	1. กลุ่มตัวอย่าง ขนาดเล็ก (Try Out) จำนวน 8 คน จาก สถานศึกษา 2 แห่ง 2. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คนจาก สถานศึกษา 9 แห่ง 3. การติดตามโดยการ สำรวจการปฏิบัติการ พัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียน ที่สถานศึกษา (2-3 สัปดาห์) ของผู้เข้ารับ การฝึกอบรม	1. ผลการทดสอบ ด้าน ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถและผลการ ประเมินความเหมาะสม หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้จาก การทดลองกับกลุ่ม ตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) 2. ผลการทดสอบ ด้าน ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถและผลการ ประเมินความเหมาะสม หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้จาก ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 3. ผลการติดตามการนำ

	ผู้เรียนที่สถานศึกษา			ความสามารถไปสู่การ ปฏิบัติการพัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนที่ สถานศึกษา

ตาราง 6 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย และพัฒนา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้ จากการดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 4 การประเมิน ประสิทธิผลและ ปรับปรุงหลักสูตร	1. เพื่อประเมินประสิทธิผล หลักสูตรฝึกอบรมการ พัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรฝึกอบรมให้มี คุณภาพและเป็นหลักสูตร ฉบับสมบูรณ์	1. เปรียบเทียบหา ประสิทธิผลของ หลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้สถิติ t-test ระหว่างคะแนนก่อน กับหลังการฝึก อบรม 2. ศึกษา วิเคราะห์ ข้อเสนอแนะแล้วนำ ผลไปปรับปรุง หลักสูตร	1.คะแนน ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถ ที่ได้จากการวัดผล ก่อนและหลังการ ฝึกอบรม 2.ข้อเสนอแนะหลัง การฝึกอบรม	หลักสูตรฝึกอบรมการ พัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานฉบับสมบูรณ์ที่มี คุณภาพและมีประสิทธิผล

จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงระบบการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ภาพประกอบ 10 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 4 ขั้นตอนดังที่กล่าวมาแล้วมีรายละเอียด
ในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐาน
การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

- 1.1 หลักการบริหารเพื่อคุณภาพ
- 1.2 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.3 การพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษา
- 1.4 บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

1.5 กฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบ หลักเกณฑ์ การประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546

- 1.6 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 1.7 มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ
- 1.8 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย

2. การศึกษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ตามแนวคิดของนักวิชาการด้านการศึกษ นักวิจัยและหน่วยงานทางการศึกษา ประกอบด้วย 7
ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและกำหนดกรอบความคิดในการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การยกร่างมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 การทำประชาพิจารณ์เพื่อพิจารณาคุณลักษณะของมาตรฐานคุณภาพ
การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 การทดลองใช้มาตรฐานการศึกษา

2.5 การตรวจสอบและปรับปรุงมาตรฐาน

2.6 การเสนอขอความเห็นชอบเพื่อใช้มาตรฐาน

2.7 การประกาศใช้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มาตรฐาน

ส่วนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 30 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ ครูที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อลำดับความสำคัญ หรือกำหนดสาระที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมเฉพาะกลุ่มผู้บริหารและคณะครูที่ ให้ข้อมูลในครั้งนี้ จำนวน 24 คน (ไม่รวมศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน)

จุดประสงค์

เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการสำรวจความต้องการฝึกอบรมจาก ผู้บริหารและคณะครูที่เข้าร่วมให้ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่แสดงความคิดเห็นเพื่อการลำดับความสำคัญหรือกำหนดสาระที่เป็น จุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 8 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 8 คน ครูที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 8 คน และศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 6 คน รวม 30 คน ส่วนการสำรวจความต้องการฝึกอบรม สืบจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเดียวกันโดยไม่นับรวมศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน กลุ่มบุคคล ดังกล่าวมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกอย่าง เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มตัวอย่างที่ได้มามีความสมัครใจยินดีเข้าร่วมการ แสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลอย่างอิสระ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานที่วิเคราะห์ได้ในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดแนวทาง ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการและ เหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระหรือหน่วยฝึกอบรม กิจกรรมและสื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดประเมินผล สำหรับการดำเนินการในขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสร้างโครงสร้างหลักสูตร แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการและเหตุผล เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานที่วิเคราะห์ได้มาพิจารณากำหนด หลักการของหลักสูตรว่า มีหลักการและเหตุผลอย่างไร ที่สมควรจะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นมาและควรมีจุดเน้นอะไร มุ่งให้ เกิดผลแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างไร

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลความต้องการจำเป็นในการสร้างหลักสูตร ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานมากำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีลักษณะสอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถนำไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงานมีความชัดเจน
 กะทัดรัดตลอดจนเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. เนื้อหาสาระหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานที่วิเคราะห์ การสำรวจจากกลุ่มผู้ให้
 ข้อมูล จำนวน 30 คน นำมาพิจารณากำหนดเป็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งมีจุดเน้นสอดคล้อง
 กับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนสามารถตอบสนองจุด
 มุ่งหมายของหลักสูตรได้ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรประกอบด้วย 7 หน่วย ดังนี้

3.1 หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา

3.2 แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา

3.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
 พ.ศ. 2545 และมาตรฐานการศึกษา

3.4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร

3.5 คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์

3.6 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

3.7 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ

4. กิจกรรมการฝึกอบรม เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานที่วิเคราะห์ไว้มากำหนดแนวทางการ
 กำหนดกิจกรรมการฝึกอบรมให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติและ
 ความสามารถในการปฏิบัติตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้กำหนดไว้ตลอดจนการประยุกต์ใช้
 กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เช่น การบรรยาย กิจกรรมกลุ่ม
 การอภิปราย กรณีศึกษา การนำเสนอผลงาน เป็นต้น

5. สื่อประกอบการฝึกอบรม เป็นการกำหนดสื่อประกอบการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับ
 เนื้อหาสาระและกิจกรรมของหลักสูตรฝึกอบรมทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้าน
 ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย เอกสารประกอบการฝึกอบรม เช่น ใบความรู้ ใบงาน
 วัสดุฉายกับ Visualizer เนื้อหาใน Power Point กรณีศึกษา เป็นต้น

6. การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดย
 พิจารณาจากการประเมินผล 3 ด้าน ได้แก่

6.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจโดยเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ
 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6.2 ด้านเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 โดยประยุกต์ใช้แบบวัดเจตคติของลิเคอร์ท จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6.3 ด้านความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับสามารถในการปฏิบัติการพัฒนา
 มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ส่วนที่ 2 การประเมินโครงร่างหลักสูตร เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรที่สร้างขึ้นมา
 ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. จุดประสงค์

1.1 เพื่อประเมินความเหมาะสมโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โดยการพิจารณาความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดผลประเมินผลว่า มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการหรือไม่

1.2 เพื่อประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบ โดยพิจารณาความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบในโครงสร้างหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัด และประเมินผล ว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใด

2. ผู้ประเมินโครงสร้างหลักสูตร

ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 12 คน

เกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป
2. มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหรือเป็นวิทยากรฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาครูหรือผู้บริหารหรือฝึกอบรมหรือปฏิบัติหน้าที่ทางการสอนในระดับอุดมศึกษา
3. มีผลงานทางวิชาการหรือผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรได้รับการพิมพ์เผยแพร่แล้ว
4. เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับ 9 ขึ้นไป

ผู้เชี่ยวชาญต้องผ่านเกณฑ์อย่างน้อย 2 ข้อ จาก 4 ข้อ ตามที่กำหนดไว้
 ดังรายชื่อปรากฏในภาคผนวก ก หน้า

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงสร้างหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ ได้แก่

3.1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ และไม่สอดคล้อง

แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรทั้งสองฉบับ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นด้วยตนเอง โดยการศึกษารายละเอียดองค์ประกอบของหลักสูตรแล้วกำหนดประเด็นให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการพิจารณาประเมิน ผู้วิจัยเขียนประเด็นคำถามให้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมประเด็นต่างๆ อย่างครบถ้วน เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของ
 โครงร่างหลักสูตรผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดส่งแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
 ของโครงร่างหลักสูตร พร้อมทั้งโครงร่างหลักสูตรและเอกสารคำชี้แจงการประเมินให้แก่ผู้ประเมิน
 ด้วยตนเองพร้อมทั้งนัดหมายวันรับผลการประเมิน เมื่อถึงกำหนดวันรับผลการประเมินผู้วิจัย
 ดำเนินการเก็บรวบรวมผลการประเมินด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของ
 โครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรใช้
 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดผลการประเมินเป็นคะแนนดังนี้

มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด	กำหนดคะแนนเป็น 5
มีความเห็นว่าเหมาะสมมาก	กำหนดคะแนนเป็น 4
มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง	กำหนดคะแนนเป็น 3
มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อย	กำหนดคะแนนเป็น 2
มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด	กำหนดคะแนนเป็น 1

เมื่อกำหนดคะแนนการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรแล้วผู้วิจัย
 ดำเนินการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วดำเนินการแปลความหมาย
 ตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายความว่า	เหมาะสมน้อยที่สุด
	1.50 – 2.49	หมายความว่า	เหมาะสมน้อย
	2.50 – 3.49	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง
	3.50 – 4.49	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
	4.50 – 5.00	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัย
 ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา คำนวณได้จากสูตร
 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 124)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	R	แทน	คะแนนความคิดเห็นของผู้ประเมิน
	N	แทน	จำนวนผู้ประเมิน

โดยผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	1
มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น	0
มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	-1

เมื่อกำหนดคะแนนความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรเสร็จแล้วผู้วิจัยดำเนินการคำนวณหาค่า IOC แล้วแปลความหมายโดยถ้าหากข้อคำถามใดมีค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ก็ถือว่ามีความสอดคล้องกัน แต่ถ้าหากข้อคำถามใดมีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 จะถือว่าไม่มีความสอดคล้องกัน (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2529: 95) ซึ่งผู้วิจัยต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกันเพื่อนำไปใช้ในการทดลอง ในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรที่มีคุณภาพได้รับการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเหมาะสมและค่าประสิทธิผลของหลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยในขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) มีรายละเอียด ดังนี้

1. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มขนาดเล็ก คือ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง ตลอดจนเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม สื่อ เวลาที่ใช้ในแต่ละหน่วยและสภาพปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่างอีกด้วย

2. กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก จำนวน 8 คน จากสถานศึกษา 2 แห่ง คือ 1.โรงเรียนอนุบาลองค์กรักษ์ (ผดุงองค์กรักษ์ประชา) และ 2.โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และมีความสมัครใจเข้าร่วมการฝึกอบรมครบหลักสูตร จำนวน 3 วันๆ ละ 6-7 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ประกอบด้วย

3.1 หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3.2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.3 แบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 ข้อ

3.4 แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ข้อ

3.5 แบบประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นแบบประเมิน สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสม น้อยที่สุด จำนวน 7 หน่วย

4. การดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) ผู้วิจัยดำเนินการ เหมือนกับการทดลองใช้หลักสูตรจริงโดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 วัน รวม 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้ารับการฝึกอบรม การประเมินความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนเริ่มดำเนินการฝึกอบรม จากนั้นดำเนินการฝึกอบรมตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรและเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้วผู้วิจัยดำเนินการประเมินความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เรียบร้อย แล้วผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรอีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้หลักสูตรจริง

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง

การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง จากการศึกษาดทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) แล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ และผู้ครุมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จำนวน 36 คน จากสถานศึกษา 9 แห่ง (ตั้งรายชื่อ สถานศึกษาปรากฏในภาคผนวก ข) มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. วัดวัตถุประสงค์

1.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนน ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2 เพื่อศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.3 เพื่อติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนที่สถานศึกษาหลังฝึกอบรม 2-3 สัปดาห์

2. แบบแผนการทดลอง

การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการวิจัยโดยใช้แบบแผนการทดลอง 1 กลุ่มทดสอบก่อนและหลัง (One group pretest – posttest design) ผสมผสานกับการติดตามผลการปฏิบัติงาน ดังรูปแบบต่อไปนี้

	O ₁	X	O ₂	การติดตามการนำ ความสามารถไปสู่การปฏิบัติ
เมื่อ	O ₁	หมายถึง	การทดสอบก่อนการฝึกอบรม	
	X	หมายถึง	การฝึกอบรมตามหลักสูตร	
	O ₂	หมายถึง	การทดสอบหลังการฝึกอบรม	

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จำนวน 624 คน จากสถานศึกษาทั้งหมด 156 แห่ง ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จำนวน 36 คน จากสถานศึกษาทั้งหมด 9 แห่ง ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีความสมัครเข้ารับการฝึกอบรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 คนและผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กแล้ว

3.2 เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับวิทยากร

3.3 เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3.4 สื่อประกอบการฝึกอบรม

3.5 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร

3.6 แบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 ข้อ โดยเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร

3.7 แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ข้อ โดยเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร

3.8 แบบสำรวจการปฏิบัติงานการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติมาก ที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร

3.9 แบบประเมินความเหมาะสมโครงการฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบประเมินสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุดเกี่ยวกับการนำเสนอของวิทยากรแต่ละคน การใช้สื่อประกอบ การพิจารณาการปฏิบัติงานและผลงาน การอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม ความพร้อมด้านสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมตลอดหลักสูตรจำนวน 3 วัน วันละ 6-7 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง

5. การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรมีขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

5.1 การเตรียมการก่อนการฝึกอบรม

5.1.1 การจัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อขออนุมัติการจัดฝึกอบรมตามวันเวลา และสถานที่ที่กำหนด

5.1.2 การเตรียมการด้านวิทยากรสำหรับการฝึกอบรม

5.1.3 การเตรียมการด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรมทั้งของวิทยากร และของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.1.4 การเตรียมการด้านการประสานงานพิธีเปิด – ปิด อาหารเครื่องดื่ม การต้อนรับ การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนงานบริการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

5.2 ดำเนินการทดลองตามแผนการฝึกอบรมที่กำหนดไว้ โดยก่อนการทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐาน และตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานแล้วจึงดำเนินการฝึกอบรมโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5.3 หลังการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตลอดจนความเหมาะสมของหลักสูตรและความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม

5.4 การดำเนินการติดตามสำรวจการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติงานพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ที่สถานศึกษาหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 2 – 3 สัปดาห์

ตาราง 7 สรุปแผนการประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมของหลักสูตร

	ก่อนการฝึกอบรม	หลังการฝึกอบรม	การติดตามสำรวจที่สถานศึกษา หลังอบรม 2-3 สัปดาห์
ความรู้ความเข้าใจ	3	3	
เจตคติ	3	3	
ความสามารถ	3	3	
การนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติ			3
ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร		3	

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลองใช้หลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

7.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนก่อนและหลังการฝึกอบรม

7.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ด้านผู้เรียนก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด
	1.50 – 2.49	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยน้อย
	2.50 – 3.49	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยปานกลาง
	3.50 – 4.49	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยมาก
	4.50 – 5.00	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยมากที่สุด

7.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยมีเกณฑ์
แปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายความว่า	มีความสามารถในการปฏิบัติน้อยที่สุด
	1.50 – 2.49	หมายความว่า	มีความสามารถในการปฏิบัติน้อย
	2.50 – 3.49	หมายความว่า	มีความสามารถในการปฏิบัติปานกลาง
	3.50 – 4.49	หมายความว่า	มีความสามารถในการปฏิบัติมาก
	4.50 – 5.00	หมายความว่า	มีความสามารถในการปฏิบัติมากที่สุด

7.4 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการประเมินตนเองด้านความสามารถกับผล
การติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่
สถานศึกษา หลังการฝึกอบรม 2-3 สัปดาห์ โดยมีเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด
	1.50 – 2.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติน้อย
	2.50 – 3.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติปานกลาง
	3.50 – 4.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติมาก
	4.50 – 5.00	หมายความว่า	มีการปฏิบัติมากที่สุด

7.2 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม
การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลังการฝึกอบรม โดยมีเกณฑ์
การแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายความว่า	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

1.50 – 2.49	หมายความว่า มีความเหมาะสมน้อย
2.50 – 3.49	หมายความว่า มีความเหมาะสมปานกลาง
3.50 – 4.49	หมายความว่า มีความเหมาะสมมาก
4.50 – 5.00	หมายความว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด

7.6 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลหลักสูตร

8.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$)

8.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

8.4 t-test แบบ dependent (paired Samples Test) สำหรับการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายหลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินผลหลักสูตร มีเกณฑ์ดังนี้

1.1 คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.2 ภายหลังจากฝึกอบรม ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนทั้งหมด

1.3 คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.4 ภายหลังจากฝึกอบรม ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับดีหรือมีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50

1.5 คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.6 ภายหลังการฝึกอบรม ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากหรือมีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50

1.7 คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากหรือมีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50

2. การปรับปรุงหลักสูตรดำเนินการโดยนำผลการประเมินหลักสูตรทุกกรณี รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีความสมบูรณ์มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพผลสามารถนำไปใช้จัดฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งมี 4 ตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปรากฏผล ดังนี้

1. จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง มีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับนี้ ยังได้กำหนดความหมายของมาตรฐานการศึกษาและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน โดยใช้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ยังกำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ทุกสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดมาตรฐานได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์และตอบสนองความต้องการท้องถิ่น ชุมชน ได้ เพราะการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่ง ในเรื่องการควบคุมคุณภาพ จึงกล่าวได้ว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาคือกระบวนการแรกของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นถือเป็นเป้าหมายที่ทุกสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548:18) ให้ข้อเสนอแนะว่า มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจะเป็น (18 มาตรฐาน +) หมายถึง 18 มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน + หรือเพิ่มมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมของเขตพื้นที่นั้นๆ ส่วนมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรจะเป็น (18 มาตรฐาน ++) + แรก หมายถึง มาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมของเขตพื้นที่นั้นๆ +ที่สอง คือ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา ซึ่งนั่นคือ เป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษานั้นๆ

จากผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถแสดงความสัมพันธ์ของสาระสำคัญที่พบกับเนื้อหาสาระในหลักสูตรฝึกอบรม ได้ดังนี้

ตาราง 8 ความสัมพันธ์ของผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ
ในหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 7 หน่วย

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	หน่วยการฝึกอบรม/เรื่อง
การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA	หน่วยที่ 1 หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา
การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่กำหนด	หน่วยที่ 2 แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง มีความสุข และกำหนดให้มาตรฐานการศึกษาไว้เป็นหลัก เทียบเคียง ส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา	หน่วยที่ 3 พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และมาตรฐานการศึกษา
มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนมีกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	หน่วยที่ 4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร
มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง	หน่วยที่ 5 คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์
สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์และตอบสนองความต้องการท้องถิ่น ชุมชนได้ การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในการควบคุมคุณภาพการศึกษา ซึ่งการดำเนินการพัฒนามาตรฐาน มีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน	หน่วยที่ 6 กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตาราง 8 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	หน่วยการฝึกอบรม/เรื่อง
มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นถือเป็นเป้าหมายที่ทุกสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม	หน่วยที่ 7 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ

2. การศึกษาสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ที่ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 8 คน ครูที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 16 คน และศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสำรวจเพื่อกำหนดเนื้อหาสาระและจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมรวมทั้งความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารและคณะครูที่เข้าร่วมให้ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นและเหมาะสมกับบริบท ตรงกับความต้องการที่เป็นจุดเน้นของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาหรือของแต่ละสถานศึกษาได้

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ที่จะต้องยกระดับหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและสอดคล้องกับแนวการดำเนินการจัดการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 เมื่อประเมินความเห็นจากผู้บริหารและคณะครูที่เข้าร่วมให้ข้อมูล จำนวน 24 คน (ไม่รวมศึกษานิเทศก์) เกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารและคณะครูมีความสนใจเข้าร่วมอบรมทุกคน

2.4 เมื่อประเมินความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมจากผู้บริหารและคณะครูที่เข้าร่วมให้ข้อมูล จำนวน 24 คน (ไม่รวมศึกษานิเทศก์) พบว่า ผู้บริหารและคณะครูมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมตามเนื้อหาสาระที่เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 7 หน่วย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายหน่วย พบว่า ผู้บริหารและคณะครูมีความต้องการระดับมากที่สุด 5 หน่วย และระดับมาก 2 หน่วย ซึ่งสามารถลำดับความต้องการจากมากที่สุดไปหาน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ อันดับที่ 1 กระบวนการพัฒนาฐานการศึกษา อันดับที่ 2 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ อันดับที่ 3 แนวคิด หลักการ

การประกันคุณภาพการศึกษา อันดับที่ 4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร อันดับที่ 5 คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์

2.5 เมื่อให้อันดับเนื้อหาสำคัญที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม มีผลดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการจัดอันดับเนื้อหาสำคัญในหลักสูตร จำแนกตามความถึ

เนื้อหา ของหลักสูตร (หน่วยที่)	ความถึ (คน) และร้อยละจำแนกตาม การจัดอันดับความสำคัญ N=30							อันดับ ความสำคัญที่เป็น จุดเน้น
	ที่ 1	ที่ 2	ที่ 3	ที่ 4	ที่ 5	ที่ 6	ที่ 7	
1.หลักการบริหารเพื่อคุณภาพ การศึกษา	3 10.00	3 10.00	4 13.33	1 3.33	2 6.67	9 30.00	8 26.67	7
2.แนวคิด หลักการ การประกัน คุณภาพการศึกษา	6 20.00	3 10.00	2 6.67	4 13.33	4 13.33	5 16.67	6 20.00	4
3.พ ร บ . การ ศึ ก ษา แห่ ง ชา ตี พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และมาตรฐาน การศึกษา	7 23.33	4 13.33	6 20.00	3 10.00	5 16.67	3 10.00	2 6.67	3
4.หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระ ของหลักสูตร	3 10.00	3 10.00	4 13.33	4 13.33	5 16.67	6 20.00	5 16.67	6
5.คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์	4 13.33	4 13.33	3 10.00	5 16.67	5 16.67	5 16.67	4 13.33	5
6.กระบวนการพัฒนามาตรฐาน การศึกษา	8 26.67	7 23.33	5 16.67	6 20.00	4 13.33	-	-	1
7.สถานศึกษากับการนำมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การ ปฏิบัติ	7 23.33	7 23.33	9 30.00	7 23.33	-	-	-	2

จากตาราง 9 แสดงว่า เนื้อหาสำคัญที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนา
มาตรฐานด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำรวจจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน เลือก
เป็นจุดเน้น อันดับที่ 1 คือ กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษา
กับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมาตรฐานการศึกษา แนวคิด หลักการ
การประกันคุณภาพการศึกษา คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร และลำดับสุดท้ายคือ หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการสำรวจเนื้อหาที่เป็นจุดเน้นและความต้องการเข้ารับฝึกอบรม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานหรือการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการเขียนโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มีผลดำเนินการดังนี้

1. การสร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้วิเคราะห์ไว้ในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้

1.1 หลักการและเหตุผล

สาเหตุสำคัญที่ต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรนี้ คือพบว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญที่ทุกสถานศึกษาจะต้องดำเนินการ โดยเฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียนที่เป็นหัวใจของการพัฒนาตามแนวปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้เรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานของต้นสังกัดและการเพิ่มมาตรฐานที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมของเขตพื้นที่รวมทั้งเอกลักษณ์ของสถานศึกษาที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษานั้นๆ ให้สามารถดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้ ภายใต้การพัฒนาศักยภาพภายในสถานศึกษาโดยการฝึกอบรม ให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถ ที่เพียงพอที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถานศึกษามีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นของตนเองเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการค้นหาจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษาอีกด้วย

1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม

เพื่อพัฒนาศักยภาพในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานวิชาการและครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ให้มีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

1.3 โครงสร้างเนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรม

โครงสร้างเนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งเป็น 7 หน่วย คือ

- 1.3.1 หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา
 - 1.3.2 แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.3.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรฐานการศึกษา
 - 1.3.4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐาน ตามสาระของหลักสูตร
 - 1.3.5 คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์
 - 1.3.6 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
 - 1.3.7 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ
 - 1.4 กิจกรรมและสื่อประกอบการฝึกอบรม
 - 1.4.1 กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม ได้แก่ การบรรยาย กรณีศึกษา กิจกรรมการนำเสนอผลการเรียนรู้ อภิปรายซักถาม
 - 1.4.2 สื่อประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม คู่มือวิทยากร ใบความรู้ ใบงาน เอกสารประกอบหน่วยการเรียนรู้ วัสดุฉายกับ Visualizer เนื้อหาใน Power Point จำนวน 7 หน่วย
 - 1.5 การวัดและประเมินผล
 - 1.5.1 แบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
 - 1.5.2 แบบวัดเจตคติต่อการการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
 - 1.5.3 แบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
 - 1.5.4 แบบบันทึกการสังเกตด้านความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- ด้านผู้เรียน
- ด้านผู้เรียน
2. การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
- ผู้วิจัยได้จัดทำโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมและนำโครงสร้างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร ฝึกอบรม มีผลดังนี้
- 2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบของหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการและเหตุผล	4.47	.37	มาก
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.38	.57	มาก
3. เนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรม	4.56	.56	มากที่สุด
4. กิจกรรมการฝึกอบรม	4.55	.56	มากที่สุด
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม	4.67	.54	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผล	4.42	.42	มาก
7. หน่วยการเรียนรู้ 1	4.56	.44	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ 2	4.63	.39	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ 3	4.60	.48	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ 4	4.63	.41	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ 5	4.60	.40	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ 6	4.53	.48	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ 7	4.54	.48	มากที่สุด
โดยรวม	4.55	.56	มากที่สุด

จากตาราง 10 ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 คน มีความเห็นแตกต่างกันไม่มากนัก โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวม 4.55 อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด และเมื่อพิจารณารแต่ละองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตร จำนวน 10 รายการ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และองค์ประกอบของหลักสูตร จำนวน 3 รายการ มีความเหมาะสมระดับมาก

2.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 คน ประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ผลการประเมินได้แสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาองค์ประกอบ
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความ หมาย
1. หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
2. หลักการและเหตุผลของหลักสูตรกับโครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับโครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับกิจกรรมการฝึกอบรม	.92	สอดคล้อง
5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสื่อประกอบการฝึกอบรม	.92	สอดคล้อง
6. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
7. เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับกิจกรรมการฝึกอบรม	.92	สอดคล้อง
8. เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับสื่อการฝึกอบรม	.92	สอดคล้อง
9. เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับการวัดประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
10. กิจกรรมการฝึกอบรมกับสื่อการฝึกอบรม	.92	สอดคล้อง
11. กิจกรรมการฝึกอบรมกับสื่อการวัดประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
12. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 1	1.00	สอดคล้อง
13. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 2	1.00	สอดคล้อง
14. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 3	1.00	สอดคล้อง
15. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 4	1.00	สอดคล้อง
16. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 5	1.00	สอดคล้อง
17. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 6	1.00	สอดคล้อง
18. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 7	1.00	สอดคล้อง
ความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	1.00	สอดคล้อง
ความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	1.00	สอดคล้อง
ความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	1.00	สอดคล้อง
ความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	1.00	สอดคล้อง
ความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	1.00	สอดคล้อง
ความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6	1.00	สอดคล้อง
ความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ที่ 7	1.00	สอดคล้อง
โดยรวม	.98	สอดคล้อง

จากตาราง 11 ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเห็นว่า โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความ
สอดคล้องกันทุกประเด็น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ ตั้งแต่ .92 ถึง 1.00 และมี

ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องโดยรวมเท่ากับ .98 อยู่ในระดับสูงเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

3. การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 คน มาวิเคราะห์ พบว่าผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะที่มีสาระสำคัญ สรุปได้ ดังนี้

3.1 เนื้อหาสาระประจำหน่วยที่ 2 ใบความรู้ที่ 2.3 เรื่อง แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา แผนภาพของ ธิบีนัส; และเบอริดจ์ (Ribbins; & Burridge. 1995 : 211) ปรับให้สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพ 3 ประการ คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

3.2 ตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาสาระประจำหน่วยที่ 2 ใบความรู้ที่ 2.4 แผนภาพขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาปรับให้สอดคล้องกับแนวดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการ

3.3 ปรับเพิ่ม เนื้อหาสาระและเวลาในหน่วยที่ 6 จาก 4 ชั่วโมงเป็น 5 ชั่วโมง เพราะเป็นหน่วยที่สำคัญของการฝึกอบรมครั้งนี้ ส่วนหน่วยที่ 5 ปรับลดเวลา เหลือ หน่วยละ 1 ชั่วโมง

3.4 ปรับลดกิจกรรมการนำเสนอผลงาน โดยให้พิจารณากลุ่มที่เป็นตัวแทนบางกลุ่ม ออกมานำเสนอแทนการนำเสนอผลงานทุกกลุ่ม

3.5 ให้พิจารณาเพิ่มเติมสื่อประเภทเอกสารประกอบการฝึกอบรมตามหน่วยต่างๆ

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง

4. ผลการสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

4.1 ผลการสร้างแบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 44 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้ง 7 หน่วย นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดความรู้ทั้งฉบับและตรวจสอบความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้กับวัตถุประสงค์ประจำหน่วยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมิน จำนวน 6 คน ได้ผลดังนี้

4.1.1 ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าองค์ประกอบของแบบทดสอบวัดความรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความเหมาะสมโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.27 อยู่ในระดับความเหมาะสมมากและเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของแบบทดสอบวัดความรู้ที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 5 รายการ ตามลำดับดังนี้ 1.การกำหนดตัวเลือกที่ใช้ในการเลือกตอบ 2. การเรียงลำดับข้อคำถามกับเนื้อหา 3. สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก 4. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน 5. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา และองค์ประกอบของแบบทดสอบวัดความรู้ที่มีระดับความเหมาะสมมาก จำนวน 5 รายการ ตามลำดับดังนี้ 1. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น 2. ข้อคำถามครอบคลุม

เนื้อหาสาระ 3. ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัด/ประเมินผล 4. การกำหนดตัวเลือกที่เป็นคำตอบ 5. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง (แสดงผลการวิเคราะห์ในภาคผนวก ข)

4.1.2 ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้กับวัตถุประสงค์ประจำหน่วยเป็นรายข้อทั้ง 44 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง .83 - 1.00 โดยมีค่าความสอดคล้อง .83 จำนวน 4 ข้อ และ มีค่าความสอดคล้องระดับ 1.00 จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อที่มีความสอดคล้องสูงสุดจำนวน 40 ข้อ เป็นแบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน (แสดงผลการวิเคราะห์ในภาคผนวก)

4.1.3 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแบบทดสอบวัดความรู้ คือการปรับปรุงข้อคำถามให้กระชับและเรียงคำตอบจากสั้นไปยาว คำถามใดที่เป็นคำถามปฏิเสธ ให้ใช้ตัวเน้นที่คำปฏิเสธ การกำหนดประเด็นที่เป็นตัวเลือกที่ใช้ตอบควรมีประเด็นที่เท่ากัน บางตัวเลือกยาวกว่าตัวเลือกอื่นๆ มากเกินไป

4.2 ผลการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน ผู้วิจัยสร้างแบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน ที่เป็นข้อคำถามทางบวกจำนวน 15 ข้อ และเป็นคำถามทางลบ จำนวน 15 ข้อ รวมเป็น 30 ข้อ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับ ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าองค์ประกอบของแบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.47 อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 8 รายการ ตามลำดับดังนี้ 1. สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก 2. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน 3. ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ 4. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น 5. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา 6. ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ 7. การเรียงลำดับข้อคำถามทางบวกและทางลบ 8. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง ส่วนองค์ประกอบของแบบวัดเจตคติที่มีระดับความเหมาะสมมาก จำนวน 8 รายการ ตามลำดับดังนี้ 1. การกำหนดเกณฑ์การประเมินเหมาะสม 2. การกำหนดระดับเจตคติที่เป็นตัวเลือก

นอกจากนี้พบว่ามีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถามดังนี้ คือให้ใช้คำว่าข้าพเจ้า แทนคำว่าฉันในข้อคำถาม บางข้อเป็นคำถามใกล้เคียงกัน คือ ข้อที่ 10 กับ 15 และข้อที่ 9 , 13 , 14 , 18, 22 , 23 , 24 และ 27 ให้ปรับการใช้ภาษาให้กระชับสื่อความหมายเข้าใจง่าย ตัดคำว่าควรออก และใช้คำว่า ข้าพเจ้า แทนคำว่า ฉัน เพราะผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ใหญ่และสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนกว่า

4.3 ผลการสร้างแบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน ผู้วิจัยสร้างเป็นแบบประเมินตนเอง 10 รายการ แต่ละรายการมีระดับความสามารถ 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับ แล้วนำไปให้

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง ของแบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนทั้งฉบับ ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าองค์ประกอบของแบบ ประเมิน ตนเองด้านความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมีความเหมาะสม ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาความเหมาะสมโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.42 อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของ แบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่มีระดับความ เหมาะสมมากที่สุด จำนวน 5 รายการตามลำดับ ดังนี้ 1. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน 2. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น 3. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา 4. สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก 5. ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัด/ประเมินผล และ องค์ประกอบของแบบประเมินตนเองด้านความสามารถที่มีระดับความเหมาะสมมาก จำนวน 5 รายการ ตามลำดับดังนี้ 1. การกำหนดระดับความสามารถที่เป็นตัวเลือก 2. ข้อคำถามครอบคลุม เนื้อหาสาระ 3. การเรียงลำดับข้อคำถามกับเนื้อหา 4. การกำหนดเกณฑ์การประเมินเหมาะสม 5. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง นอกจากนี้พบว่ามีข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุงข้อคำถามดังนี้ คือ ใช้คำว่า ข้าพเจ้าแทนคำว่าท่านเพื่อสื่อความหมายที่ชัดเจนและ เหมาะสมเพราะผู้อบรมเป็นผู้ใหญ่

4.4 ผลการสร้างแบบแบบสำรวจด้านความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนา มาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำหรับติดตามสำรวจโดยผู้วิจัยหลังจากการ ฝึกอบรมแล้ว 2-3 สัปดาห์) ผู้วิจัยสร้างเป็นแบบสำรวจตนเอง 10 รายการ มีระดับความสามารถ 5 ระดับ โดยให้ข้อคำถามสอดคล้องกับแบบประเมินตนเองด้านความสามารถแล้วนำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง ของแบบสำรวจทั้งฉบับ ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า องค์ประกอบของแบบบันทึกการสังเกตด้านความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียน มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาความเหมาะสมโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.32 อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของแบบบันทึกการสังเกตด้านความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 3 รายการตามลำดับดังนี้ 1. สามารถ นำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก 2. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา 3. ข้อคำถามมีความ เป็นไปได้ที่ใช้วัด/ประเมินผลและองค์ประกอบของแบบบันทึกการสังเกตด้านความสามารถในการ พัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่มีระดับความเหมาะสมมาก จำนวน 7 รายการ ตามลำดับ ดังนี้ 1. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน 2. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น 3. ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ 4. การเรียงลำดับข้อคำถามกับเนื้อหา 5. การกำหนดเกณฑ์ การประเมินเหมาะสม 6. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง 7. การกำหนดระดับ ความสามารถที่เป็นตัวเลือก

นอกจากนี้พบว่ามีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถามดังนี้ คือการพิมพ์ซ้ำ ข้อคำถาม ข้อที่ 2 เป็นนามธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ในการตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ ผลการทดลองแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out)

การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบ ประสิทธิภาพเบื้องต้น ความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดลองใช้กับกลุ่มที่มีความสมัครใจเข้าร่วมอบรมตลอดหลักสูตรและเป็นการอบรมช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันทำการ 1 วัน การเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างการฝึกอบรมได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาและผู้วิจัยร่วมกันรับผิดชอบ ผู้เข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตรและเครื่องมือวัดผล สื่อ ประกอบหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 4 คน จากสถานศึกษา 2 แห่ง คือ 1.โรงเรียนอนุบาลองค์กรักษ์ (ผดุงองค์กรักษ์ประชา) และ 2.โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ จัดการฝึกอบรมทดลองใช้หลักสูตรระหว่างวันที่ 2-4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 เวลา 8.00-17.00 น.ตามตารางการฝึกอบรม ณ ห้องประชุม โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ โดยใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์จากสถานศึกษาดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ประกอบด้วย

1. หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
3. แบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 ข้อ
4. แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ข้อ
5. แบบประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นแบบประเมินสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อย ที่สุด จำนวน 7 หน่วย

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) มีดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมของผู้บริหารและครูที่มาเป็นกลุ่มทดลองขนาดเล็กในการใช้หลักสูตร (n=8)

ด้านที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	Pretest		Posttest		t-test (dep.paired)
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.	
1.ความรู้						
ความเข้าใจ	40	21.25	3.77	34.38	2.45	6.669***
2.เจตคติ	5	3.60	.44	4.20	.36	8.327***
3.ความสามารถ	5	3.14	.57	3.94	.57	5.134***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 12 แสดงว่า

1.คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนหลังฝึกอบรม(34.38) มากกว่า ก่อนฝึกอบรม (21.25) และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนหลังฝึกอบรม (4.20) มากกว่า ก่อนฝึกอบรม (3.60) และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนหลังฝึกอบรม (3.94) มากกว่า ก่อนฝึกอบรม (3.14) และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนมีคะแนนก่อนการฝึกอบรมใกล้เคียงกัน และหลังการฝึกอบรมมีคะแนนใกล้เคียงเช่นกัน ทุกด้าน

ตาราง 13 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตรฝึกอบรม

หน่วยที่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา	4.13	.27	มาก
เนื้อหาสาระ	4.38	.52	มาก
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.25	.71	มาก
เอกสาร/สื่อ	4.13	.35	มาก
เวลากับเนื้อหา	3.75	.89	มาก
2. แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา	4.28	.26	มาก
เนื้อหาสาระ	4.50	.53	มากที่สุด
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.50	.53	มากที่สุด
เอกสาร/สื่อ	4.13	.35	มาก
เวลากับเนื้อหา	4.00	.53	มาก
3. พรบ.การศึกษาและมาตรฐานการศึกษา	4.31	.13	มาก
เนื้อหาสาระ	4.50	.53	มากที่สุด
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.25	.46	มาก
เอกสาร/สื่อ	4.25	.46	มาก
เวลากับเนื้อหา	4.25	.46	มาก
4. หลักสูตรและมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร	4.34	.28	มาก
เนื้อหาสาระ	4.63	.52	มากที่สุด
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.50	.53	มากที่สุด
เอกสาร/สื่อ	4.25	.46	มาก
เวลากับเนื้อหา	4.00	.93	มาก
5. คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์	4.41	.39	มาก
เนื้อหาสาระ	4.75	.46	มากที่สุด
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.63	.52	มากที่สุด
เอกสาร/สื่อ	4.38	.52	มาก
เวลากับเนื้อหา	3.88	.83	มาก
6. กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา	4.25	.40	มาก
เนื้อหาสาระ	4.63	.52	มากที่สุด
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.50	.53	มากที่สุด
เอกสาร/สื่อ	4.13	.35	มาก
เวลากับเนื้อหา	3.75	.71	มาก
7. สถานศึกษากับการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติ	4.41	.39	มาก
เนื้อหาสาระ	4.75	.46	มากที่สุด
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.63	.52	มากที่สุด
เอกสาร/สื่อ	4.38	.52	มาก
เวลากับเนื้อหา	3.88	.83	มาก

จากตาราง 13 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อวิเคราะห์รายหน่วย พบว่า ทุกหน่วยมีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.13 ถึง 4.41 หน่วยที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือคือ หน่วยที่ 5 หน่วยที่ 7 หน่วยที่ 4 หน่วยที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำกว่าหน่วยอื่นๆ คือ หน่วยที่ 1 และเมื่อตรวจสอบรายการประเมินในแต่ละหน่วย พบว่า หน่วยที่ 2 ถึง หน่วยที่ 7 มีเนื้อหาสาระเหมาะสมในระดับ มากที่สุด หน่วยที่ 2, หน่วยที่ 4 ถึงหน่วยที่ 7 มีกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมเหมาะสมที่มากที่สุด ทุกหน่วย มีเอกสาร/สื่อเวลากับเนื้อหา มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยเวลากับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำกว่าด้านอื่นๆ ในทั้ง 7 หน่วย

ผู้เข้ารับการอบรมมีข้อเสนอแนะอื่นๆเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น คือ ควรปรับปรุง สื่อ โปรแกรม Power Point หน่วยที่ 1 หน่วยที่ 2 และหน่วยที่ 6 เพราะมีความไม่ชัดเจน และตัวอักษรเล็ก พื้นหลังกลมกลืนกับสีตัวอักษร ควรเพิ่มเอกสารประกอบหลักสูตรทุกหน่วย ควรสอดแทรกความบันเทิงเพื่อผ่อนคลาย ไม่ให้บรรยากาศตึงเครียด ปรับกิจกรรมการนำเสนอผลงาน ให้กระชับเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างจริง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 36 คน จากสถานศึกษา 9 แห่ง ระหว่างวันที่ 3-5 มีนาคม พ.ศ. 2550 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ชั้น 1 ซึ่งผลการทดลองแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความรู้ความเข้าใจ

ผู้วิจัยวัดผลความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

ด้านที่ 2 เจตคติ

ผู้วิจัยวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 ข้อ

ด้านที่ 3 ความสามารถ

ผู้วิจัยวัดความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้แบบประเมินตนเองด้านความสามารถจำนวน 10 ข้อ

ผลการดำเนินการทดลองปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลของคะแนนความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนก่อนและหลังการฝึกอบรมของผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มทดลองใช้หลักสูตร (n=36)

ด้านที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	Pretest		Posttest	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.
1.ความรู้					
ความเข้าใจ	40	19.00	3.77	31.17	3.65
2.เจตคติ	5	3.46	.36	4.01	.36
3.ความสามารถ	5	3.21	.45	4.16	.50

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 36 คน มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (Pretest) เท่ากับ 19.00 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (Posttest) 31.17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (Pretest) เท่ากับ 3.49 คะแนน จากระดับคะแนน 1-5 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (Posttest) 4.01 คะแนน
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (Pretest) เท่ากับ 3.21 คะแนน จากระดับคะแนน 1-5 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (Posttest) โดยการประเมินตนเอง 4.16 คะแนน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการประเมินประสิทธิผล โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานก่อนกับหลังการฝึกอบรม และการคำนวณค่าร้อยละของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ หลังการฝึกอบรม (Posttest) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด การสังเคราะห์การติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานที่สถานศึกษา รวมทั้งการประเมินความเหมาะสมของโครงการฝึกอบรม (ดังปรากฏในตาราง 15-18) ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรเป็นการนำผลที่ได้จากการประเมินโครงการฝึกอบรมมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความสมบูรณ์ ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ ดังนี้

4.1 การประเมินประสิทธิผลหลักสูตร เป็นการประเมินระดับความสามารถของหลักสูตรฝึกอบรม ในการเพิ่มหรือพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีผลการประเมิน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนระหว่างก่อน (Pretest) และหลังการฝึกอบรม (Posttest) ของผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มทดลองใช้หลักสูตร (n=36)

ด้านที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	Pretest		Posttest		t-test (dep.paired)
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.	
1.ความรู้						
ความเข้าใจ	40	19.00	3.77	31.17	3.65	20.07***
2.เจตคติ	5	3.49	.36	4.01	.36	5.53***
3.ความสามารถ	5	3.21	.45	4.16	.50	8.48***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 15 แสดงว่า

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (Pretest) เท่ากับ 19.00 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (Posttest) 31.17 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) สรุปผลได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนการฝึกอบรมแตกต่างกับคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม มากกว่าก่อนการฝึกอบรม นำเสนอรายละเอียดการคำนวณไว้ภาคผนวก ข

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (Pretest) เท่ากับ 3.49 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (Posttest) 4.01 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) สรุปผลได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติก่อนการฝึกอบรมแตกต่างกับคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม มากกว่าก่อนการฝึกอบรม นำเสนอรายละเอียดการคำนวณไว้ภาคผนวก ข

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน คะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (Pretest) เท่ากับ 3.21 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (Posttest) 4.16 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) สรุปผลได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนด้านความสามารถก่อนการฝึกอบรมแตกต่างกับคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม มากกว่าก่อนการฝึกอบรม นำเสนอรายละเอียดการคำนวณไว้ภาคผนวก ข

ตาราง 16 แสดงร้อยละของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ หลังการฝึกอบรม (Posttest) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (n=36)

ด้านที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ผ่าน (ร้อยละ70)	จำนวนคนผ่าน เกณฑ์ที่กำหนด	ร้อยละที่ ผ่านเกณฑ์
1.ความรู้ความเข้าใจ	40	28.00	31	86.11
2.เจตคติ	5	3.50	32	88.89
3.ความสามารถ	5	3.50	32	88.89

จากตาราง 18 แสดงว่า

1.ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน มีคะแนนหลังการฝึกอบรม (Posttest) ตั้งแต่ 28 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน หรือคิดเป็นการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 86.11 ซึ่งได้ผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน หลังการฝึกอบรม (Posttest) ระดับดีขึ้นไปหรือตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป (จากระดับ 1-5คะแนน) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ซึ่งได้ผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน หลังการฝึกอบรม (Posttest) ระดับดีขึ้นไปหรือตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป (จากระดับ 1-5คะแนน) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ซึ่งได้ผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

4.2 การติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐาน

หลังจากการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน โดยการสำรวจโดยผู้วิจัยหลังจากการฝึกอบรมแล้ว 2-3 สัปดาห์ มีผลดังตาราง 17

ตาราง 17 ผลการติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน (ติดตามสำรวจโดยผู้วิจัยหลังจากการฝึกอบรมแล้ว 2-3 สัปดาห์)

รายการประเมิน	ประเมินตนเองหลังการฝึกอบรม		การนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติ	
	$\bar{X}$	ระดับความสามารถ	$\bar{X}$	ระดับการปฏิบัติ
1. มีการชี้แจงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา	4.39	มาก	4.44	มาก
2. มีการพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนเพิ่มเติม	4.47	มาก	4.53	มากที่สุด
3. มีการกำหนดวิธีพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย	4.03	มาก	4.11	มาก
4. มีการเชิญชวนให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม	4.11	มาก	4.19	มาก
5. มีการพัฒนามาตรฐานเพิ่มเติมอย่างสอดคล้องกับบริบท	3.94	มาก	4.00	มาก
6. มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มีความตรง เป็นไปได้	3.92	มาก	4.00	มาก
7. มีการพัฒนาพัฒนาเกณฑ์	3.92	มาก	4.03	มาก
8. มีการประชาสัมพันธ์มาตรฐาน	4.24	มาก	4.25	มาก
9. มีการอธิบายให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญ	4.31	มาก	4.28	มาก
10. มีการนำมาตรฐานการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในแผนงาน	4.31	มาก	4.28	มาก
โดยรวม	4.16	มาก	4.21	มาก

จากตาราง 17 แสดงว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 36 คน ประเมินตนเองมีความสามารถด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนหลังการฝึกอบรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 คะแนน มีความสามารถในระดับมาก และจากการติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนโดยการสำรวจตามสภาพจริงที่สถานศึกษาหลังการฝึกอบรม 2-3 สัปดาห์ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 4.21 มีความสามารถในการปฏิบัติตามสภาพจริงระดับมากเช่นกัน ซึ่งผลการประเมินตนเองด้านความสามารถหลังการฝึกอบรมเสร็จสิ้นมีความสอดคล้องกับผลการติดตามที่สถานศึกษา และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีผลการประเมินที่สอดคล้องกัน ยกเว้นด้านความสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานมีผลการประเมินตนเองระดับมาก แต่จากการติดตามโดยการสำรวจการปฏิบัติการตามสภาพจริงพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบที่แสดงให้เห็นว่ามีการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษา ดังตาราง 18

ตาราง 18 ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษา

ประเด็นความสามารถที่ตรวจสอบ	ผลการปฏิบัติตามสภาพจริง
ความสามารถในการชี้แจงและเชิญชวนให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐาน	มีการประชุมชี้แจงให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบทั่วทั้งสถานศึกษาและสถานศึกษาได้มีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรครูเป็นคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หรือคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากผู้เกี่ยวข้อง เพิ่มเติม
ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานตัวบ่งชี้ เกณฑ์การพิจารณา (เพิ่มเติม) ที่มีความตรง ความเหมาะสม และเป็นไปได้	มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้ โรงเรียนบ้านหนองกันเกรา พัฒนามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เกณฑ์การพิจารณา ให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนตามโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ 5 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดลำบัวลอย พัฒนามาตรฐานที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและท้องถิ่น เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ 10 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดทางกระบือ (เอื้อติวิทยาคาร) พัฒนามาตรฐานที่เป็นจุดเน้นของสถานศึกษา และเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ 8 เกณฑ์การพิจารณา และมีการพัฒนา ตัวบ่งชี้เพิ่มเติม ในมาตรฐานที่ 1 จาก 6 ตัวบ่งชี้ เป็น 7 ตัวบ่งชี้ มี 3 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดเจติยทอง (สุขวิทยาคาร) พัฒนามาตรฐาน เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ 11 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดหนองรี พัฒนามาตรฐาน เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน มี 2 ตัวบ่งชี้ 6 เกณฑ์การพิจารณา
ความสามารถในการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติในแผนงาน	มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ มีการบันทึกการประชุมโดยให้นำมาตรฐานของต้นสังกัด (สพฐ) และมาตรฐานที่กำหนดเพิ่มเติม เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแต่ละสถานศึกษามีการกำหนดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ กิจกรรม เพื่อการบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแผนงานปีการศึกษา 2550

จากตาราง 18 แสดงว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่การปฏิบัติ มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนให้เป็นเอกลักษณ์หรือจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษาเพิ่มขึ้น มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการปฏิบัติงานให้เป็นรูปธรรม มีการพัฒนามาตรฐานที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่จะพัฒนาผู้เรียน

4.3 การประเมินความเหมาะสมของโครงการฝึกอบรม

หลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรม ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินความเหมาะสมของโครงการฝึกอบรม การประเมินความเหมาะสมของโครงการฝึกอบรมหรือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการประเมินความเหมาะสมโครงการฝึกอบรม

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. สถานที่จัดการฝึกอบรม	3.83	.77	มาก
2. การดำเนินการเปิด-ปิด การฝึกอบรม	3.97	.61	มาก
3. ช่วงเวลาในการจัดการฝึกอบรม	3.86	.67	มาก
4. การวัดผลก่อน-หลัง การฝึกอบรม	4.14	.48	มาก
5. ความรู้ ความสามารถของวิทยากร	4.33	.63	มาก
6. การดำเนินการจัดกิจกรรมของ วิทยากรครบถ้วน เข้าใจง่าย	4.28	.66	มาก
7. เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา			
7.1 หน่วยที่ 1	4.39	.64	มาก
7.2 หน่วยที่ 2	4.31	.58	มาก
7.3 หน่วยที่ 3	4.22	.64	มาก
7.4 หน่วยที่ 4	3.92	.55	มาก
7.5 หน่วยที่ 5	3.89	.67	มาก
7.6 หน่วยที่ 6	4.14	.76	มาก
7.7 หน่วยที่ 7	4.33	.63	มาก
8. การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซักถาม	4.31	.58	มาก
9. การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.25	.60	มาก
10. ความคุ้มค่าของทรัพยากร งบประมาณ เวลา ที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.17	.61	มาก
โดยรวม	4.15	.65	มาก

จากตาราง 19 แสดงว่า โครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมโดยรวมเฉลี่ย 4.15 คะแนน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายการที่ประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมระดับมาก ทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.83-4.39 เมื่อพิจารณาระดับความเหมาะสม 5 อันดับแรก ได้แก่ อันดับแรก เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 1 (4.39) อันดับที่ 2 ความรู้ความสามารถของวิทยากร (4.33) ซึ่งเท่ากับ เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 7 (4.33) อันดับที่ 4 กับ เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 2 (4.31) ซึ่งเท่ากับการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซักถาม (4.31) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ สถานที่จัดการฝึกอบรม (3.83) ช่วงเวลาในการจัดการฝึกอบรม (3.86) และเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 5 (3.89) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. โดยรวมมีค่าเฉลี่ย .65 แสดงว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมใกล้เคียงกัน

4.4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม

จากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินความเหมาะสมโครงการฝึกอบรมมาปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมให้สมบูรณ์ ดังนี้

4.4.1 ผู้เข้ารับการอบรมมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแบบประเมิน โดยกล่าวว่าให้ชี้แจงรายละเอียดของการอบรมก่อนการดำเนินการฝึกอบรม ผู้วิจัยจึงนำผลมาปรับปรุงหลักสูตรโดยการเพิ่มการปฐมนิเทศก่อนการฝึกอบรม เพื่อเป็นการแนะนำหลักสูตร วิทยากร เวลา กิจกรรม ต่างๆ ตลอดจนการฝึกอบรม โดยใช้เวลาชี้แจงประมาณ 20 นาที

4.4.2 ผู้เข้ารับการอบรมมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมระหว่างการฝึกอบรม โดยเสนอแนะให้มีการนำเสนอของตัวแทนเพียงบางกลุ่มและการนำเสนอให้กระชับไม่เกินเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยจึงนำผลมาปรับปรุงกิจกรรมการนำเสนอผลงานของกลุ่ม จากการนำเสนอผลงานทุกกลุ่มเป็นการนำเสนอ ผลงานเพียงบางกลุ่มแล้วให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มโดยใช้กระดาษแผ่นใหญ่พร้อมขาตั้ง (Flip Chart) หรือติดไว้กับป้ายที่ผนังห้องแทน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ชมผลงานของกลุ่มอื่นๆ อย่างชัดเจน

4.4.3 ผู้เข้ารับการอบรมมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้เพิ่มเวลาในการทำแบบวัดต่างๆ เพราะทำไม่ทันกำหนด ผู้วิจัยจึงนำผลมาปรับปรุงเวลาในการทำแบบวัดต่างๆ ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม จาก 30 นาที เป็น 45 นาที

4.4.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินผลความเหมาะสมของสถานที่จัดการฝึกอบรมได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกๆ ด้าน การปรับปรุงเรื่องสถานที่จึงเป็นสิ่งที่ผู้จัดต้องพิจารณาโดยเฉพาะสภาพอากาศที่ร้อนเกินไป การปรับปรุงโดยการเพิ่มการระบายอากาศด้วยพัดลม ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมของห้องประชุมมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้อบรม โดยเฉพาะผู้อบรมที่เป็นผู้ใหญ่

4.4.5 หน่วยที่ 5 เรื่องคุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ มีผลการประเมินความเหมาะสมต่ำกว่าทุก ๆ หน่วย เมื่อตรวจสอบจากแบบประเมินพบว่าสื่อยังไม่ชัดเจน ตัวอักษรเล็กเกินไปมองไม่ชัด ในแต่ละภาพมีข้อความมากเกินไป ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงสื่อให้ชัดเจน ขนาดตัวอักษรใหญ่ขึ้นและในแต่ละภาพไม่แน่นจนเกินไป

หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการและครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยได้ศึกษาแนวทางการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของนักวิชาการด้านหลักสูตร เบน – เพเรตซ์ (Ben – Paretz.1992) และนักวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน ได้แก่ สาคร พุทธปวน. (2533); ยุวดี ภาษา (2536); กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์ (2536); เฉลา มิสติย์ (2540); วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544); ศิริพงษ์ เสาภายน (2545); ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545); สุทธาสินี บุญญาพิทักษ์ (2545) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การบริหารคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษา 2) แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของหน่วยงานต่าง ๆ 3) กระบวนการพัฒนา มาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษา การนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 การศึกษาสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ในการทดลองหาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม ที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 8 คน ครูที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 16 คน และ ศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสำรวจเพื่อกำหนดเนื้อหาสาระและจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมรวมทั้งความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะผู้บริหารและคณะครูที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้วิเคราะห์ไว้ในขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การสร้างโครงสร้างหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรมและ 6) การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร เป็นการนำโครงสร้างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร

ส่วนที่ 3 การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้รับการพัฒนาแล้วในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 8 คน จากสถานศึกษา 2 แห่ง เพื่อประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมในด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม เอกสาร/สื่อ เวลา กับเนื้อหา รวมทั้งข้อเสนอนะอื่นๆ ของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสม พร้อมนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายการทดลองใช้หลักสูตรต่อไป

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม รวมทั้งการสำรวจผลการปฏิบัติงานที่สถานศึกษาซ้ำอีกครั้ง โดยใช้กลุ่มทดลองเดียว (One Group Pretest-Posttest Design) เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 36 คน จากสถานศึกษา 9 แห่ง ที่มีความสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมครบตามหลักสูตร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร

เป็นการหาประสิทธิผลและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

การประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย การประเมิน 3 ด้าน คือ ประเมินด้านที่ 1 ความรู้ความเข้าใจ ด้านที่ 2 เจตคติ ด้านที่ 3 ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานโดยการประเมินตนเอง และการสังเคราะห์การนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานตามสภาพจริงที่สถานศึกษาหลังจากฝึกอบรมไปแล้ว 2-3 สัปดาห์ โดยผู้วิจัย ส่วนการประเมินความเหมาะสมของโครงการฝึกอบรม คือ การประเมินผลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโครงการฝึกอบรมหลังจากการฝึกอบรมดำเนินการเสร็จสิ้น และเมื่อประเมินผลแล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

1. ผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

จากการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง มีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ยังได้กำหนดความหมายของมาตรฐานการศึกษาและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน โดยใช้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ยังกำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ทุกสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดมาตรฐานได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์และตอบสนองความต้องการท้องถิ่น ชุมชน ได้ เพราะการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในการควบคุมคุณภาพ จึงกล่าวได้ว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษา คือกระบวนการแรกของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินการพัฒนามาตรฐาน มีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นถือเป็นเป้าหมายที่ทุกสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

จากการศึกษาสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ / หัวหน้างานวิชาการ ครูที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นโดยให้เหมาะสมกับบริบท ตรงกับความต้องการที่เป็นจุดเน้นของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาหรือของแต่ละสถานศึกษาได้ และมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ที่จะต้องยกระดับหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวการดำเนินการจัดการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ จุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีจุดเน้นที่สำคัญตามอันดับดังนี้ อันดับ 1 คือ กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา อันดับ 2 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ อันดับ 3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรฐานการศึกษา อันดับ 4 แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา อันดับ 5 คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ อันดับ 6 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร และอันดับ 7 หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา จุดเน้นดังกล่าว สอดคล้องกับความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมของผู้บริหารและครู ตามเนื้อหาสาระที่เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 7 หน่วย มีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามรายละเอียด พบว่า ผู้บริหารและคณะครูมีความต้องการระดับมากที่สุด 5 หน่วย และระดับมาก 2 หน่วย โดยมีลำดับความต้องการจากมากที่สุดไปหาน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ อันดับ 1 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา อันดับ 2 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ อันดับ 3 แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา อันดับ 4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร และอันดับ 5 คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์

2. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม 3) โครงสร้างเนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรม 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผล โครงสร้างเนื้อหาสาระในหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วยหน่วยการฝึกอบรม จำนวน 7 หน่วย แต่ละหน่วยประกอบด้วย จุดมุ่งหมายประจำหน่วย เนื้อหาสาระประจำหน่วย กิจกรรมและสื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลประจำหน่วย

ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน พบว่า โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมโดยรวมเฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 คน มีความเห็นสอดคล้องกัน ส่วนความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมเท่ากับ .98 เมื่อพิจารณาความสอดคล้องแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับตั้งแต่ .92 ถึง 1.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

ผลการนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเนื้อหาสาระประจำหน่วยให้ถูกต้องชัดเจนตามข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ปรับกิจกรรมการนำเสนอผลงานให้กระชับและเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการอบรมในแต่ละหน่วย ให้พิจารณาเพิ่มเติมสื่อประเภทเอกสารประกอบการฝึกอบรมตามหน่วยต่างๆ รวมทั้งการแก้ไขคำผิดจนได้หลักสูตรฝึกอบรมที่พร้อมนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริง

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร

3.1 ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (Try Out) กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 8 คน จากสถานศึกษา 2 แห่ง เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลหลักสูตรและความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มระดับความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กได้ ดังนี้

3.1.1 คะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนฝึกอบรมเฉลี่ย 21.25 คะแนน หลังฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 34.38 คะแนน เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณารายบุคคล พบว่า มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นทุกคน

3.1.2 คะแนนเจตติก่อนฝึกอบรมเฉลี่ย 3.60 คะแนน หลังฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 4.20 คะแนน เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณารายบุคคล พบว่า มีคะแนนเจตติเพิ่มขึ้นทุกคน

3.1.3 คะแนนความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ก่อนฝึกอบรมเฉลี่ย 3.14 คะแนน หลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 3.94 คะแนน เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณารายบุคคล พบว่า มีคะแนนเจตติเพิ่มขึ้นทุกคนเช่นกัน

3.1.4 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อวิเคราะห์รายหน่วย พบว่า ทุกหน่วยมีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.13 ถึง 4.41 หน่วยที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ หน่วยที่ 5 หน่วยที่ 7 หน่วยที่ 4 หน่วยที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำกว่าหน่วยอื่นๆ คือ หน่วยที่ 1 และเมื่อตรวจสอบรายการประเมินในแต่ละหน่วย พบว่า หน่วยที่ 2 ถึง หน่วยที่ 7 มีเนื้อหาสาระเหมาะสมในระดับมากที่สุด หน่วยที่ 2, หน่วยที่ 4 ถึง หน่วยที่ 7 มีกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมเหมาะสมที่มากที่สุด ทุกหน่วย มีเอกสาร/สื่อ เวลา กับเนื้อหา มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยเวลากับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำกว่าด้านอื่นๆ ในทั้ง 7 หน่วย

3.2 ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 36 คน จากสถานศึกษา จำนวน 9 แห่ง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มระดับความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ และการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

3.2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน ก่อนฝึกอบรม 19.00 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรม 31.17 คะแนน

3.2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน ก่อนฝึกอบรม 3.49 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรม 4.01 คะแนน

3.2.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียน คะแนนเฉลี่ยก่อนฝึกอบรม เท่ากับ 3.21

3.2.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองมีความสามารถด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนหลังการฝึกอบรม (Posttest) โดยรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 คะแนน มีความสามารถในระดับมากและจากการติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติงานที่สถานศึกษาหลังการฝึกอบรม 2-3 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.21 มีความสามารถในระดับมากเช่นกัน ซึ่งผลการประเมินสอดคล้องกัน ยกเว้นด้านความสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษา โดยผลการประเมินตนเองมีความสามารถระดับมาก แต่จากการติดตามการปฏิบัติตามสภาพจริงที่สถานศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3.5 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินโครงการฝึกอบรมมีความเหมาะสมโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.15 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายการที่ประเมินพบว่า มีความเหมาะสมระดับมากทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.83-4.39 เมื่อพิจารณาระดับความเหมาะสม 5 อันดับแรก ได้แก่ อันดับแรก เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 1 (4.39) อันดับที่ 2 ความรู้ ความสามารถของวิทยากร (4.33) ซึ่งเท่ากับ เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 7 (4.33) อันดับที่ 4 กับ เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 2 (4.31) ซึ่งเท่ากับ การประเมินผลหลังการฝึกอบรม (4.31) และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ สถานที่จัดการฝึกอบรม (3.83) ช่วงเวลาในการจัดการฝึกอบรม (3.86) และเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา ของหน่วยที่ 5 (3.89) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.โดยรวมมีค่าเฉลี่ย .65 แสดงว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมใกล้เคียงกัน

4. ผลการประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 36 คน จากสถานศึกษา จำนวน 9 แห่ง มีผลที่แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิผล ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน โดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาคะแนนหลังการฝึกอบรม ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป (28 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ซึ่งเป็นการผ่านเกณฑ์) มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 86.11 เกิดประสิทธิผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

4.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน โดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาคะแนนหลังการฝึกอบรม ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป (ระดับดี หรือ 3.5 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ซึ่งเป็นการผ่านเกณฑ์) มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 เกิดประสิทธิผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

4.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน โดยใช้ t-test แบบ dependent (paired Samples Test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาคะแนนหลังการฝึกอบรม ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป (ระดับดี หรือ 3.5 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ซึ่งเป็นการผ่านเกณฑ์) มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 เกิดประสิทธิผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

4.4 ผลการติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนที่สถานศึกษา หลังการฝึกอบรม 2-3 สัปดาห์ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่การปฏิบัติ มีการพัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนให้เป็นเอกลักษณ์หรือจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษาเพิ่มขึ้น มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อการปฏิบัติงานให้เป็นรูปธรรม มีการนำมาตรฐานที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่จะพัฒนาผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการ ปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนที่สถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.21 อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความ สอดคล้องกับการประเมินตนเองหลังการฝึกอบรม (Posttest) ที่มีค่าเฉลี่ย 4.16 มีความสามารถ ระดับมากเช่นกัน

4.5 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.15 คะแนน มีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายการที่ประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมระดับมาก ทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.83-4.39

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ก่อนจัดการฝึกอบรมจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพ ในส่วนของการจัดการศึกษาคุณภาพ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียง การกำกับ ติดตาม และการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเพื่อให้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนั้นการพัฒนากุศลการทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียนที่ ถือเป็น เป้าหมายที่สำคัญสุดของการจัดการศึกษา

ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความ เข้าใจ มีเจตคติที่ดี และมีความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้เป็นเอกลักษณ์ ตรงตามความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และเหมาะสมกับบริบท ของแต่ละสถานศึกษา นับได้ว่า มีความจำเป็นยิ่งและสอดคล้องกับหลักแห่งการกระจายอำนาจทางการศึกษาด้านวิชาการ การที่ จะพัฒนาให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความสามารถตามที่กล่าวมาข้างต้น จำเป็นต้องมี หลักสูตรที่มีคุณภาพและเป็นหลักสูตรที่เกิดประสิทธิผลต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรที่ผ่านการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน สำหรับพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับ แนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 5); อมรา เล็กเริงสินธ์ (2537: 9) ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม เนื้อหาสาระในการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับดี- ดีมาก (ตาราง 10) และมีความสอดคล้องกันในระดับสูง (ตาราง 11) แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สามารถเพิ่มระดับหรือพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมได้

หลักสูตรที่มีคุณภาพเกิดจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ผู้วิจัยส่วนมากใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ เบน-เพเรตซ์ (Ben – Peretz. 1992); วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544); ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545) หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอาศัยหลักการ แนวคิด จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้ความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีมาตรฐานการศึกษาเป็นหลักในการเทียบเคียงและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง นอกจากนี้กระบวนการสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมของผู้วิจัย เริ่มตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมและความต้องการในการฝึกอบรม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ประมวลผลเพื่อสร้างหลักสูตรโดยกำหนดเป็นรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

หลักการและเหตุผล เป็นการแสดงสภาพความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจากกลุ่มเป้าหมาย พบว่า บุคลากรในสถานศึกษามีความต้องการจะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นมาตรฐานที่สำคัญที่สุดที่จะต้องยกระดับหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและสอดคล้องกับแนวการดำเนินการจัดการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้หลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2548: 7) ให้ข้อเสนอแนะว่า มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรจะเป็น (18 มาตรฐาน ++) หมายถึง 18 มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด (++) หมายถึงการเพิ่มความคาดหวังหรือเป้าหมายที่เป็นตัวบ่งชี้หรือมาตรฐานที่สถานศึกษาพิจารณาต้องการเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษานั้นๆ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ นอกจากนี้ยังกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษานนทวัฒน์ สุขผล. (2543: คำนำ) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมมุ่งให้เกิดผลต่อบุคคลในองค์กร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะหรือความชำนาญสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องคล่องแคล่วด้วยตนเอง มีทัศนคติที่ดีและสร้างนิสัยในการทำงาน และการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ ความถนัด ความสามารถและความชำนาญงานได้ดียิ่งขึ้น (น้อย ศิริโชติ. 2524: 6; Flippo. 1966: 243; Jucius. 1971: 125)

เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยออกแบบหน่วยฝึกอบรมที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้เรียนและให้มีความสอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือได้มาตรฐาน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร มาตรฐานของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548); มาตรฐานที่ใช้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547) คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ตามผลการศึกษาของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547) กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาที่สังเคราะห์จากแนวคิดและการปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการ และนักวิจัย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542); โสภณ นาเรียง (2543); ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ (2544); ธีรพล ชุมวรฐายี (2545); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (2547) สังเคราะห์แนวทางการพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้ 7 ขั้นตอน ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มากำหนดเป็นเนื้อหาสาระหน่วยการฝึกอบรม จำนวน 7 หน่วย และเพื่อให้ได้เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการฝึกอบรมรวมทั้งการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาสาระที่พัฒนาขึ้นไปให้กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการฝึกอบรม ลำดับความสำคัญเพื่อหา จุดเน้นของหลักสูตร และพบว่า เนื้อหาสาระที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ หน่วยที่ 6 เรื่อง กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และหน่วยที่ 7 เรื่อง สถานศึกษากับการนำ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นการกำหนดเนื้อหาสาระของทั้ง 2 หน่วยจึงมีสัดส่วนเวลามากกว่าหน่วยอื่นๆ และเมื่อผู้วิจัยพิจารณาแล้ว พบว่า หน่วยการฝึกอบรมทั้ง 2 หน่วย สามารถเพิ่มระดับความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม

การออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรม ผู้วิจัยคำนึงถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้วิจัยเลือกการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ 2 ทาง (Two Process) คือ ผู้เรียนและผู้สอนต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกันและให้ความเป็นกันเองจึงจะทำให้การเรียนรู้มีผลในทางปฏิบัติ (สมชาติ กิจยรรยง; และ อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. 2539: 94) กิจกรรมการฝึกอบรมที่สำคัญ ได้แก่ การบรรยายประกอบสื่อ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามจุดมุ่งหมายของแต่ละหน่วยการอบรม การอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการเสริมสร้างเจตคติในการปฏิบัติงานร่วมกัน การศึกษาเป็นรายกรณีเพื่อให้เกิดความสามารถในการปฏิบัติสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้ กิจกรรมในหน่วยฝึกอบรมทั้ง 7 หน่วย สามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของแต่ละหน่วย การฝึกอบรม รวมทั้งการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้ดำเนินการอย่างเป็นกันเอง ไม่ตึงเครียด มีความเป็นกันเอง เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมผู้ใหญ่ซึ่งการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะดีในบรรยากาศแบบไม่เป็นทางการ(Wilson.1995: 13)

ดังนั้นเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่สนองต่อการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้วิจัยจึงเน้นการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มในทุกหน่วยการฝึกอบรม โดยมีการแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มขนาดเล็ก 4-5 คน และขนาดกลาง 8-9 คน เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพที่เน้นให้ผู้อบรมเรียนรู้และลงมือปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮิกกินสันและแวกซ์เลอร์ (Higginson; & Waxler. 1992: 101); ดนัย เทียมพุก (2539: 10) กล่าวสอดคล้องกันว่า การเรียนรู้เป็นกลุ่มหรือเป็นทีม เป็นวิธีการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ การเรียนเป็นกลุ่มจะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่สูงขึ้น เพราะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์จริงโดยที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น อันทำให้การเรียนรู้สนุกสนานมีชีวิตชีวาเป็นผลทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้นาน นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2547: 21) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นทีมเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้รู้จักการใช้พลัง synergy การมีกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน เล็งเก (Senge. 1995: 20) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นทีมจะทำให้เกิดการแตกแขนงทางความคิด ในองค์กรที่เรียนรู้ จะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) คือ มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดข้อมูลในระหว่างกันและกัน เป็นเสมือนการเรียนรู้กันในระหว่างการทำงาน (On-the-Job Training) ซึ่งจะได้ผลเชิงปฏิบัติค่อนข้างสูง แต่มีค่าใช้จ่ายต่ำเนื่องจากทำกันในลักษณะที่เป็น อนุพันธ์ (Informal)

การใช้สื่อประกอบการฝึกอบรม ผู้วิจัยกำหนดให้มีสื่อที่หลากหลายตามหน่วยฝึกอบรมทั้ง 7 หน่วย ได้แก่ ใบความรู้ เอกสารประกอบตามหน่วยฝึกอบรม เนื้อหาประกอบการบรรยายใน Power Point วัสดุที่ฉายกับ Visualizer เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแต่ละหน่วย สื่อบุคคล ได้แก่ การเลือกวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมตามหน่วยการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นจิตใจโน้มน้าวให้ผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติที่ดีต่อการ

พัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน โดยเฉพาะวิทยาการที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมใน หน่วยที่ 6 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และหน่วยที่ 7 สถานศึกษากับการนำมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นจุดเน้นของหลักสูตรและเป็นเนื้อหาสาระที่จะนำไปสู่ การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ส่วนการใช้สื่อเทคนิค วิธีการ เช่น ศึกษาเป็นรายกรณี เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถตรงตามจุดมุ่งหมาย ของ หลักสูตร

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตร มีการวัดประเมินผล 3 ด้าน โดยใช้เครื่องมือที่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพผ่านการตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมโดย ผู้เชี่ยวชาญ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม คือ การวัดและประเมินผลความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และ ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน รวมทั้งการติดตามการนำความสามารถไปสู่ การปฏิบัติงาน ที่สถานศึกษา เพื่อเป็นการยืนยันประสิทธิผลที่ได้รับจากการฝึกอบรมตาม หลักสูตรฉบับนี้

2. การเินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการประเมินระดับความสามารถของ หลักสูตรฝึกอบรม ในการเพิ่มหรือพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ ให้กับผู้เข้ารับ การฝึกอบรม มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เมื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีประสิทธิผลตรงตามความ คาดหวังที่กำหนดไว้ กล่าวคือ หลักสูตรมีความสามารถในการเพิ่มหรือพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากคะแนนของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า หลังการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความ เข้าใจ เจตคติ และความสามารถ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกด้าน (ตาราง 15) และเมื่อพิจารณาร้อยละของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคะแนนด้านความรู้ความ เข้าใจ เจตคติ และความสามารถ หลังฝึกอบรม (Posttest) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกว่าร้อยละ 86 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทุกด้านเช่นกัน (ตาราง 16) และเป็นไปตามความคาดหวังที่กำหนดไว้เช่นกัน หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิผล สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่พัฒนาหรือเพิ่มขึ้น เกิดจากการได้รับ ฟังคำบรรยายประกอบสื่อ และการเข้าร่วมกิจกรรมตามหน่วยฝึกอบรมทั้ง 7 หน่วย อย่างตั้งใจ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และการเข้ารับการฝึกอบรมมาด้วยความสมัครใจ ซึ่งผู้เข้ารับการฝึก อบรมเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ที่ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญสุด ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ นอกจากนี้ หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของบุคลากร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตรงกับความต้องการที่ได้จากการสำรวจ

เจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่พัฒนาหรือเพิ่มขึ้น เกิดจากผู้วิจัยกำหนดและลำดับเนื้อหาของสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกัน และลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน นอกจากนี้การออกแบบกิจกรรม มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะในการโน้มน้าว กระตุ้น จูงใจ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงความคิดเห็นอย่าง เป็นกันเอง ในบรรยากาศที่ไม่ตึงเครียด ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่ศึกษา

ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ เพิ่มขึ้น เป็นผลจากเนื้อหาสาระของหลักสูตรและกิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุดทุกหน่วยการฝึกอบรม (ตาราง 10) โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในหน่วยที่ 6 เรื่อง กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และ หน่วยที่ 7 เรื่อง สถานศึกษากับการนำ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ ทั้ง 2 หน่วยเป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมฉบับ นี้ มีเนื้อหาสาระที่ได้จากการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามแนวคิดและการ ปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการ และนักวิจัย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2541); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542); โสภณ นาปริง (2543); ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ (2544); ณัฐพล ชุมวรฐายี (2545); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (2547) ผลการสังเคราะห์ พบว่า การพัฒนามาตรฐานการศึกษามีการ ดำเนินการ 7 ขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนการพัฒนามาตรฐานทั้ง 7 ได้กำหนดเป็นเนื้อหาสาระที่เป็น จุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้วิจัยพิจารณาสัดส่วนเวลาการฝึกอบรมมากกว่าหน่วยอื่นๆ นอกจากนี้การออกแบบกิจกรรม ในหน่วยที่ 6 และ หน่วยที่ 7 ผู้วิจัยเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ลงมือปฏิบัติจริงจากกรณีศึกษา การอภิปรายผลร่วมกัน การนำเสนอผลงานจากการฝึกปฏิบัติ ใน บรรยากาศแบบไม่เป็นทางการและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งการออกแบบการจัดกิจกรรมและ วิธีดำเนินการตามหน่วยฝึกต่างๆ สอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมของ วิลสัน (Wilson. 1995: 13) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีด้วยการลงมือกระทำ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะดีใน บรรยากาศแบบไม่เป็นทางการ และการเรียนรู้ที่ดีสำหรับผู้ใหญ่ต้องมีวิธีการอันหลากหลาย

นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาหรือเพิ่มขึ้น เกิดจากการดำเนินการจัดกิจกรรมตาม หน่วยฝึกอบรม โดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ซึ่งในการฝึกอบรมผู้วิจัยได้เชิญ วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามหน่วยฝึกอบรม ได้แก่ ดร.สมชาย เทพแสง จาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒเป็นวิทยากรบรรยายและดำเนินการจัดกิจกรรม หน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 ส่วนวิทยากรคนที่ สอง คือ ดร.คมศร วงษ์รักษา ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ ศูนย์ภาค ตะวันออกและกรุงเทพและวิทยากรเครือข่าย สมศ. เป็นวิทยากรบรรยายและดำเนินการจัด กิจกรรมตาม หน่วยที่ 6 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และหน่วยที่ 7 สถานศึกษากับ การนำ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นจุดเน้นที่สำคัญของ

หลักสูตร วิทยากร ทุกคนมีคุณสมบัติด้านความรู้ทางวิชาการและ/หรือประสบการณ์ในเรื่องที่ฝึกอบรม นอกจากนี้การจัดกิจกรรม ในหน่วยที่ 6 และ หน่วยที่ 7 ที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม วิทยากรมีเทคนิควิธีการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกิจกรรมตามใบงานในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 และ 7 อย่างตั้งใจ สามารถฝึกปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียนและออกมานำเสนอผลงานอย่างมั่นใจ ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถในการพัฒนามาตรฐานมีประสิทธิภาพผลตามเกณฑ์ที่คาดหวัง

3. การติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐาน เป็นการติดตามโดยการสำรวจพฤติกรรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนหลังจากได้รับการอบรมไปแล้ว 2-3 สัปดาห์ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากการได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน และเมื่อผู้วิจัยติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้าน ผู้เรียนที่สถานศึกษา หลังฝึกอบรม 2-3 สัปดาห์ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่การปฏิบัติ ระดับมาก (ตาราง 17) และพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนให้เป็นเอกลักษณ์หรือจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษาเพิ่มขึ้น (ตาราง 18) เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ เกณฑ์การพิจารณา ที่ทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนาขึ้น พบว่า มีความตรง และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับเอกลักษณ์หรือจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้แต่ละสถานศึกษามีการดำเนินการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนในการพัฒนามาตรฐานและนำมาตราฐานไปสู่การปฏิบัติ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม มีการนำมาตรฐานที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนงานโครงการ กิจกรรม ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ผู้วิจัย พบว่า การติดตามการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติโดยการสำรวจการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนที่สถานศึกษาโดยผู้วิจัย ทำให้เกิดการตื่นตัว เป็นการกระตุ้น และนิเทศการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรม มีขวัญกำลังใจ สามารถนำความรู้และการฝึกปฏิบัติที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ให้เป็นเอกลักษณ์และเหมาะสมกับบริบทอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีผลการปฏิบัติที่แสดงถึงความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ดังนี้ โรงเรียนบ้านหนองกันเกรา มีการพัฒนามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เกณฑ์การพิจารณา ให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ 5 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดลำบัวลอย พัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและท้องถิ่น เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ 10 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดทางกระบือ (เอื้อติ วิทยาคาร) พัฒนามาตรฐานที่เป็นจุดเน้นของสถานศึกษาและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพิ่มเติม

1 มาตรฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ 8 เกณฑ์การพิจารณา และมีการพัฒนา ตัวบ่งชี้เพิ่มเติม ในมาตรฐานที่ 1 จาก 6 ตัวบ่งชี้ เป็น 7 ตัวบ่งชี้ มี 3 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดเจดีย์ทอง (สุขวิทยาการ) พัฒนามาตรฐานที่เป็นจุดเน้นของสถานศึกษาและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้ 11 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนวัดหนองรี พัฒนามาตรฐานที่เป็นจุดเน้นของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน มี 2 ตัวบ่งชี้ 6 เกณฑ์การพิจารณา โรงเรียนอนุบาลนครนายก ได้นำมาตรฐานที่พัฒนาขึ้นในช่วงการฝึกอบรมไปปรับปรุงแก้ไขให้เป็นจุดเน้นของสถานศึกษาและตรงตามความต้องการของชุมชน เพิ่มเติม 1 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ 16 เกณฑ์การพิจารณา (ตาราง 18) ผลจากการติดตามโดยการสำรวจข้อมูลที่สถานศึกษายืนยันได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนให้เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษา และแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ มีประสิทธิผลและสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การฝึกอบรมตามหลักสูตรควรเลือกสรรวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ถ้านำหลักสูตรไปใช้ ควรพิจารณาวิทยากรที่ มีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การประกันคุณภาพ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะหน่วยที่ 6 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และหน่วยที่ 7 สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ ควรพิจารณาวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาสาระของหน่วยดังกล่าวเป็นอย่างดี รวมทั้งมีเทคนิควิธีกระตุ้นจูงใจผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ จะส่งผลให้การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.2 หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ออกแบบการฝึกอบรมเป็นทีม ดังนั้นในการพิจารณานำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้ไปใช้ ควรพิจารณาจัดการฝึกอบรมเป็นทีม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการนำไปสู่การปฏิบัติจริงที่สถานศึกษาและการพัฒนามาตรฐานเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำทีม

1.3 ควรสำรวจความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมก่อน ผู้เข้ารับการอบรมควรมาด้วยความสมัครใจ เต็มใจ และเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเองโดยการฝึกอบรม

1.4 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมแต่ละหน่วย ควรมีความยืดหยุ่นระหว่างหน่วยฝึกอบรม แต่ในแต่ละวันแต่ไม่ควรเกินเวลาที่กำหนด และการพิจารณากำหนดวันฝึกอบรม ควรให้สอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมเป็นส่วนใหญ่

1.5 ควรจัดหาสื่อที่เป็นเอกสารประกอบการฝึกอบรมให้เพียงพอกับผู้เข้ารับการอบรม

1.6 ควรจัดบรรยากาศในการฝึกอบรมสำหรับผู้ใหญ่ ไม่ควรตึงเครียด และเน้นการลงมือปฏิบัติ การอภิปราย การนำเสนอผลงานโดยใช้กระดาษแผ่นใหญ่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถดูผลงานของกลุ่มอื่นๆ ได้อย่างทั่วถึง

1.7 ควรมีการติดตามผลหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น โดยทีมงานที่จัดการฝึกอบรมทั้งนี้การติดตามอย่างกัลยาณมิตรจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีขวัญกำลังใจ เป็นการนิเทศช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมตามความคาดหวังของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 หน่วยงานทางการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถในการพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนที่ถือว่าเป็นเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมทั้งเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และการเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดได้ต่อไป

2.2 หน่วยงานทางการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ให้มีความกระชับรัด สามารถใช้เวลาในการฝึกอบรม จำนวน 2 วัน โดยยึดหลักความยืดหยุ่นของหน่วยการฝึกอบรมและพิจารณารวมหน่วยที่มีสาระใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการรบกวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษามากนัก

2.3 หน่วยงานทางการศึกษาระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำผลวิจัยนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อให้เกิดมาตรฐานด้านผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เป็นความคาดหวัง หรือเป็นจุดเน้นเฉพาะสถานศึกษา ในลำดับต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานด้านครู ด้านผู้บริหาร หรือด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA และการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM)

3.2 ควรศึกษาการใช้หลักสูตรฝึกอบรมในสถานศึกษาที่ใช้มาตรฐานขั้นต่ำ (18 มาตรฐาน ของ สพฐ.) กับสถานศึกษาที่มีการกำหนดมาตรฐานสูงกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ 18 มาตรฐานว่า จะต้องมีความแตกต่างที่แตกต่างกันหรือไม่

3.3 ควรมีการศึกษาติดตามผลการนำความสามารถไปสู่การปฏิบัติที่สถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นระบบและต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2535ก). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2535ข). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2539). การบริหารระบบคุณภาพ:คู่มือพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา อันดับที่ 17/2539. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2542). การประกันคุณภาพของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสามัญ. (2542). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนกรมสามัญ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กมลวัลย์ อุตะเดช. (2532). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบทสำหรับพัฒนากร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กอบกิจ ดัณฑ์เจริญรัตน์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2547). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). รายงานคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทย ตามแต่ละช่วงวัย. กรุงเทพฯ: องค์การคำของคุรุสภา.
- โกวิท พวงงาม. (2534, มกราคม). หลักและกระบวนการดำเนินการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมฉบับกระเป๋. วารสารพัฒนาชุมชน. 30(1): 57-64.
- เครือวัลย์ ลิ้มอภิชาติ. (2531). หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สยามศิลป์การพิมพ์.
- จงกลณี ชุตินาเทวินทร์. (2544). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- จันทร์เพ็ญ ทองมณีรัตน์. (2539). การสร้างและทดลองใช้หลักสูตรอบรมพนักงานทำความสะอาดในโรงพยาบาลทั่วไปในภาคเหนือ เรื่อง “การใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงในอาคารที่ผู้ป่วย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- จารุพรรณ ลีละยุทธโยธิน. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ความไว้วางใจในหัวหน้าหรือผู้ป่วย การทำงานเป็นทีมพยาบาล กับประสิทธิผลของหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรารมณ สุทธิวรเศรษฐ์. (2541). ยุทธวิธีการประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ สีขาว. (2539, เมษายน-พฤษภาคม). การทำงานเป็นทีม. วารสารสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 39(10):11-15.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2544). คู่มือคุณภาพ (Quality Manual) : ระบบคุณภาพโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส นองมาก; และบัญชา แสนทวี. (2544). ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: Sunprinting.
- _____. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษา รวมบทบรรยายพิเศษ 2 ปี สมศ.กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- เจลา มิสดีย์. (2540). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการป้องกันโรคเอดส์ สำหรับผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสิงห์บุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชลันดา อินทรเจริญ. (2536).การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยนันท นันทพันธ์. (2528). ประชาสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล. กรุงเทพฯ :บพิธการพิมพ์.
- ชวณะ คำกล้า. (2546). การประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ช่อเพชร เบ้าเงิน. (2545). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). ทักษะการบริหารทีมงาน. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ชูชาติ วีระเศรษฐ์. (2542). ISO 9000 สำหรับนักบริหารมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ชูชัย สมทิธิไกร. (2540). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

- ณรงค์ กิตติกาญจนพร. (2547). การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ปรินิพนธ์ ศศ.ม.
(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ ฉายายนต์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้าน
การบริหาร สำหรับหัวหน้าแผนกวิชาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปรินิพนธ์
กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2545). บัณฑิตสู่การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย. นัยเนตร. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้ใหญ่ไทย : กรณีศึกษาในสังคม
ของเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศึกษา). ขอนแก่น:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เต็มดวง รัตนทัศนีย์. (2540). เอกสารประกอบการสอน วิชา กระบวนการทางสิ่งแวดล้อม
ศึกษา เรื่อง การสร้างหลักสูตรการอบรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพวัลย์ สีจันทร์; และ ชัชวีร์ นฤทุม. (2532). หลักและวิธีการจัดฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
ถ่ายเอกสาร.
- ธนพร บุญเนา. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะของเด็กไทย : กรณีศึกษา ในสังคมของ
เขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศึกษา). ขอนแก่น:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2541). สถิติการศึกษาและแนวโน้ม. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2542). โมเดลลีเซลล์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย; และ สุวิมล ว่องวาณิช. (2541). การวิเคราะห์การจัดอันดับมหาวิทยาลัย
ของประเทศในเอเชีย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- นภวรรณ ศรีภูธร. (2544). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนนาร่องสังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นนทวัฒน์ สุขผล. (2543). คู่มือปฏิบัติการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- น้อย ศิริโชติ. (2524). เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นатыา ปิลันธนานท์. (2542). การศึกษาตามมาตรฐาน : แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แม็ก.
- _____. (2543, พฤศจิกายน). “มารู้จักกับมาตรฐานกัน” วารสารวิชาการ. 3(11): 20-35
- _____. (2545). จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- บุญเกิด ทองรัตน์. (2547). ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี.
วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ
เทพสตรี. ถ่ายเอกสาร.
- บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2543). การพัฒนาดัชนีรวมของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลัก
สูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์. กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- บุญชู ทองแมน. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้สูงอายุไทย : กรณีศึกษาในสังคม
ของเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศึกษา). ขอนแก่น:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ ; และ สวิง สุวรรณ. (2533). การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประหยัด จิราวรรณ. (ม.ป.ป.). เทคนิคการฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
อมรการพิมพ์.
- ประทุมทิพย์ การสร้าง. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะของครอบครัวไทย : กรณีศึกษา
ในสังคมของเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2537). การพัฒนาการศึกษาในอนาคต ในแนวทางการพัฒนาการศึกษา
ในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ปัญญา แก้วกีกุล ; และ สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ
การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน.
กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปาน สวัสดิ์สาลี. (2531). คู่มือการประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรมสำหรับผู้รับผิดชอบ
โครงการฝึกอบรม/สัมมนา. กรุงเทพฯ: ฝ่ายการอบรมและพัฒนาสถาบันพัฒนา
ข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
- ปราณี เอื้อวิริยานุกุล. (2545). ศึกษาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาทีมงานของสถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพายัพ. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี พรธณวิเชียร. (2541, มกราคม). แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา
ด้วยระบบ มาตรฐาน ISO 9000 คิวซีนิวส์. 22(3) : 6-7.
- เปื้อง กุมุท. (2520). เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์. (2545). พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูวิชาชีพให้แก่
นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.
(วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พรเทพ รุ่งแผน. (2546). การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ คศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พนิดา ทรัพย์สาร. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะของวัยรุ่นไทย : กรณีศึกษาในสังคมของ
เขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศึกษา). ขอนแก่น:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี สุโพธิ์ไชย. (2547). การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการดำเนินงาน
การประกันคุณภาพการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ คอ.ม (หลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
ถ่ายเอกสาร.
- เพชรเมณี วิริยะสืบพงศ์. (2545). การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพกระบวนการบริหาร
ทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฟาริดา อิบราฮิม. (2542). สาระการบริหารการพยาบาล. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- ภาคภูมิ จันทเนตร. (2539). กลยุทธ์ผูกใจทีมงาน. กรุงเทพฯ : กังหัน.
- ภิญโญ สาร. (2517). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ : ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ:
งานจักรกลการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2540). การพัฒนาองค์กร หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2543). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ:
สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2544). 30 ปี สาธิตเกษตร โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
กรุงเทพฯ : พลสยามพริ้นติ้ง.
- มณฑนา ศังขกฤษณ์; และ วราพรรณ น้อยสุวรรณ. (2535). ทิศทางการศึกษาในอนาคต
100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

- ไมตรี ทองประวัตติ. (2537). เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร เทคนิคการบริหารเวลาสำหรับ
ผู้บริหาร. สงขลา : ฝ่ายส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ยุวดี ภาษา. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก
สำหรับอาจารย์พยาบาล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2541). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- _____. (2544). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟิค.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ปรินญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนพร ไกรถาวร. (2545). การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). ประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- รุ่งกาล คลังวิจิตร. (2546). ผลการใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมของพยาบาลห้องผ่าตัด
ต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ. วิทยานิพนธ์ คศ.ด. (การบริหารการพยาบาล).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งนภา นุตราวศ์. (2547). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน.
กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ลันดา ด่านวิริยะกุล. (2537). การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมของประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนต้น.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรภัทร์ ภูเจริญ ; และ โสภณา หิรัญบุรณะ. (2543). คู่มือ ISO 9000 สำหรับผู้บริหาร
การศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: ประชาชน
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2544). แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช.
- วรรณ รัตมิต. (2535). การศึกษากระบวนการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพเฉพาะกรณี การ
ฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณภา ศุภริยพงศ์. (2537). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับครูมัธยมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- วรานันท์ เรื่องประดิษฐ์ และทวี ทองคำ. (2548,มกราคม-มีนาคม). “ตัวบ่งชี้ทางการศึกษา.” วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 11(1) : 55-73.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2545). การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บด้วยการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อการเรียนรู้เป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วลัยพรรณ โรจนกิจ. (2546). การควบคุมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วารี พูลทรัพย์. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของทีม กับประสิทธิผลของทีมการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลรัฐกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2545). โฉมหน้าการศึกษาไทยภายหลังการปฏิรูปการศึกษา. นนทบุรี: เอสอาร์ พรินติ้ง.
- วิจิตร อาวะกุล. (2534). การประชาสัมพันธ์ : หลักและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2537). การฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชุด สุรัตน์เรืองชัย. (2534). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2543). คุณภาพคือการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ส.เอเซียเพรส.
- วิทยากร เชียงกุล. (2544). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2543/2544: ปฏิรูปการศึกษาอย่างไรเพื่อใครเพื่ออะไร ?. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2526). การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2542). การบริหาร : หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริพงษ์ เสงี่ยม. (2545). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร ภูเลิศ. (2545). การพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในงานทันตสาธารณสุข กลุ่มเด็กวัยก่อนเรียน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ; และคนอื่นๆ. (2541). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ธีระการพิมพ์และไซเท็กซ์.
- ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ. (2544). การพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบ ในเขตอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวัดและการประเมินผลการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี ;และ สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. (2546). แนวทางการจัดทำและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- ศักดิ์ชาย เพชรช่วย. (2541). การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สงบ ลักษณะ. (2538). การแสวงหาแนวคิด แนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านทางระบบประกัน. เอกสารประกอบการประชุมระบบการประกันคุณภาพการศึกษากรมวิชาการ.
- _____. (2541, สิงหาคม). แนวทางประกันคุณภาพการศึกษา ข้าราชการครู. 18(6) : 2-7.
- สนานจิตร์ สุนทรทรัพย์; และคนอื่นๆ. (2542) แนวทางการจัดโรงเรียนในกำกับของรัฐ (Charter School) : บทเรียนจากต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ที พี พรินท์.
- สยาม ปิยะนราธร. (2532, ธันวาคม). “ข้อคิดการจัดฝึกอบรมในโรงเรียน.” การศึกษาเอกชน. 2(21) : 10-15.
- สมชาติ กิจยรรยง ; และ อรรถชัย ณ ตะกั่วทุ่ง. (2539). เทคนิคการจัดฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพรินต์.
- สมชาติ กิจยรรยง. (2540). เกมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาคนและองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- สมภาพ ปราบณรงค์. (2535). ความจำเป็นในการฝึกอบรมของสหภาพแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2520). การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2523). การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.

- สมศักดิ์ ไชยกาต. (2545). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สินธุเวชญ์. (2540, เมษายน). การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การศึกษากรุงเทพมหานคร. 20(7) : 4-12.
- _____. (2542). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์; และคนอื่นๆ. (2543). รายงานการวิจัยเอกสาร เรื่อง ใบบัญญัติ ประกอบวิชาชีพผู้บริหาร. (ออนไลน์).
- สละ คณาฤทธิ์. (2545). การประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- สะอาด ต้นสุผล. (2527). คู่มือการประชาสัมพันธ์. เอกสารวิชาการ. กรมการฝึกหัดครู. ถ่ายเอกสาร.
- สังพร ศรีเมือง. (2544). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- สาคร พุทธปวน. (2533). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการใช้จ่ายและยาเสพติด สำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2533). การพัฒนาทีมงาน. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2545). การวิเคราะห์หมโนทัศน์และการปฏิบัติงานประเมินผลภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุคนธ์ สากลวารี. (2544). สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิลักษณ์ ตรีเศียร. (2547, พฤษภาคม). “เปิดรั้วสถานศึกษา” ประชาคมประกันคุณภาพ การศึกษา. 3 (8) : 7.
- สุเทพ ธีรศาสตร์. (2541). ISO 14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

- สุธาสนี บุญญาพิทักษ์. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรครุศึกษาระดับชั้นเรียน สำหรับการศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตร์. ปริญญาโท. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- สุนทร พูนพิพัฒน์. (2542, มีนาคม-เมษายน). รูปแบบ TQM สำหรับสถานศึกษา *For Quality. 5(12) : 20-23*
- สุนันท์ สลโกสม. (2542, มกราคม). แนวทางการปฏิบัติเพื่อการประกันคุณภาพและการรับรองคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนเอกชน. *การวัดผลการศึกษา. 20(60) : 57-67.*
- สุนันทา เลหาพันธ์. (2541). *การพัฒนาองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดี.ดี.บุ๊คส์.*
- _____. (2544). *การสร้างทีมงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดี.ดี.บุ๊คส์.*
- สุนิสา พันธคำ. (2546). *การสร้างมาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยทารกแรกเกิดขณะใช้เครื่องช่วยหายใจในห้องผู้ป่วยหนักเด็ก โรงพยาบาลศรีสะเกษ. การศึกษาอิสระปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.*
- สุปราณี ศรีนิตราภิมุข. (2524). *การอบรมและการพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2524). *หลักการเรียนสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.*
- _____. (2544). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่ (Psychology for Training Adult). กรุงเทพฯ: ชีระป้อมวรรณกรรม.*
- สุวิมล ว่องวาณิช ; และคนอื่นๆ. (2543). *การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.*
- _____. (2544). *คู่มือการประเมินผลภายในสถานศึกษา : การออกแบบการประเมินผลภายใน. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.*
- สุวิมล ว่องวาณิช ; และคนอื่นๆ. (2545). *คู่มือการประเมินผลภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.*
- สุรพล จันทราปัติย์. (2529). *การเรียนรู้และการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- เสนีย์ แสงวัง. (2525). *การประชาสัมพันธ์แนวความคิดและหลักวิธีการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.*
- เสนาะ ดีเยาว์. (2541). *หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2547). *แนวดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา สพท.กทม.1. กรุงเทพฯ: เจเอ็นที.*

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547,กรกฎาคม). การพัฒนาและเพิ่มทักษะ
ข้าราชการ ตามมาตรการที่ 3 หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก. ฉบับที่ประจำวันที่13 :13
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 3 : การพัฒนามาตรฐานการศึกษา .
กรุงเทพฯ: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.

_____. (2542ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: พรักหวาน
กราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2542ข). การประกันคุณภาพการศึกษา
เล่มที่ 2 : มาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐาน
การศึกษา.

_____. (2543). รายงานการเสวนาทางวิชาการเรื่อง ความสามารถของนักเรียนไทยบนเวที
ระดับโลก : ผลจากการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการปี 2538-2542. กรุงเทพฯ: พรักหวาน
กราฟฟิค.

_____. (2544ก). ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ :
ด้านศักยภาพของคนไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

_____. (2544ข). รายงานเรื่องสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2545). รายงานเรื่องสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ:
เค.อาร์.พัลลิตชิง.

_____. (2546). รายงานเรื่อง การศึกษาของคนไทย ปี 2546 (*Education of Thai People*,
2003). กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). รายงานการศึกษาคุณภาพที่เป็น
มาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). รายงานการศึกษาคุณลักษณะเด็กไทย
ที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2543ก). รายงานการเสวนาทางวิชาการเรื่อง ความสามารถของนักเรียนไทยบนเวที
ระดับโลก : ผลจากการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการปี 2538-2542. กรุงเทพฯ: พรักหวาน
กราฟฟิค .

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543ข). คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา : การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2543ค). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543ง). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543จ). รายงานการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2547,จาก http://www.thaiqa.org/pub/rd_qa_in/research_qa_in.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2544ก). ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ : ด้านศักยภาพของคนไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- _____. (2544ข). คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา : การออกแบบระบบการประเมินภายใน. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2544ค). รายงานเรื่องสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2544ง). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.
- _____. (2545ก). รายงานเรื่องสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: เค. อาร์.พัลลิตซิ่ง.
- _____. (2545ข). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- _____. (2546ก). รายงานเรื่อง การศึกษาของคนไทย ปี 2546 (Education of Thai People, 2003). กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- _____. (2546ข). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2544). แนวปฏิบัติของสถานศึกษาเอกชน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานโครงการพิเศษเพื่อปฏิรูปการฝึกหัดครูพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2541). รายงานผลการจัดระดับคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ฟันนี่ พับบลิชชิง.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน. (2544). *กรอบการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน).
- _____. (2546ก). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2546ข). *ผลงานวิจัยด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 3 ปี สมศ.กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน. (2546ค). *มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: จุฑทอง.
- _____. (2547ก). *รวมกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2547ข). *มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์พิจารณาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน).
- _____. (2547ค). *แนวทางการเขียนรายงานการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน).
- _____. (2547ง). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2547, เมษายน). “ก้าวทันเรื่องประกันคุณภาพการศึกษา” *ประชาคมการประกันคุณภาพการศึกษา*. 3(7) : 5.
- _____. (2548, กันยายน). “ก้าวทันเรื่องประกันคุณภาพการศึกษา” *ประชาคมการประกันคุณภาพการศึกษา*. 3(12) : 2.
- สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2529). *ทฤษฎีการวัดและประเมินผลการศึกษาฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยามศึกษา.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2544). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- โสภณ นาปริง. (2543). *การพัฒนามาตรฐานการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2545). *แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- อมร รักษาสัตย์ ; และ โสรจ สุจริตกุล. (2534). *การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อมรรัตน์ ลาคำเสน. (2536). *การพัฒนาดัชนีรวมเพื่อบ่งชี้ทางการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2537). *หลักสูตรและการจัดมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์. (2546). *โรงเรียนกับการประกันคุณภาพ ศักยภาพ องค์กร เอกสารวิชาการ*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 1(2): 1-30.
- อรุณ รัชธรรม. (2524). *การพัฒนางานองค์กร : การสร้างและพัฒนากการทำงานเป็นทีม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2537). *การพัฒนาและการฝึกอบรมบุคคล : ศึกษาเชิงพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- อัญญวรรณ เมธีสถาพร.(2544).*การพัฒนาดัชนีวัดคุณภาพการศึกษาพยาบาลอนามัยชุมชนของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขภาคเหนือ*. ปรินญาณิพนธ์.กศ.ด. (การอุดมศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.อัดสำเนา.
- อารีรัตน์ วัฒนสิน. (2543). *ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา* *วารสารวิชาการ*. 3(12): 8-12.
- อาทิตยา ดวงมณี.(2540). *การพัฒนาดัชนีรวมเพื่อบ่งชี้สภาพทางการประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัย หิรัญโต. (2520). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2532). *กลุ่มสัมพันธ์และการบริหารทีมที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2546). *หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: พระรามสี่การพิมพ์.
- อุทุมพร จามรمان. (2544). *วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : พันนี้.
- อุษา รัตนโอพาร. (2547). *ความสัมพันธ์คุณลักษณะของผู้เรียนตามมโนทัศน์การพึ่งพาอาศัยกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติแห่งองค์การยูเนสโก*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- อำรุง จันทวานิช. (2547). *แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่...โรงเรียนคุณภาพ*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อีโตชิ คุมะ. (2540). *Management by Quality*. แปลโดย กิตติศักดิ์ พลอยพานิชเจริญ
และปรีชา ลีลานุกรม. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Armstrong, David G. (1989). *Developing and Documenting the Curriculum*.
Boston : Allyn and Bacon.
- _____. (2003). *Curriculum Today*. New Jersey : Merrill Prentice Hall.
- AZCharterSchools.org. [1999,September 8]. *AZCS frequently asked questions*.
Retrieved April 9, 2005, from <http://www.Azcharterschools.org/faq.html>.
- Beach, Dale S. (1970). *Personal : the Management of People at Work*. New York :
Macmillan.
- Beck,lynn G. ; & Murphy,Joseph. (1996). *The Four Imperatives of a Successful School*.
California: Corwin Press.
- Bedeian, Arthur. G. (1993). *Management*. 3rd ed. Oriando : Harcourt Brace Javanavich
College.
- Ben-Peretz, miriam. (1992). "Curriculum Theory," in *Encyclopedia of Educational
Research*. Vol.1. p.256-260. 6th ed. Akin,Marvin C. (ed). New York :
Macmillan.
- Brubaker, Dale L. (1982). *Curriculum Planning : The Dynamics of Theory and Practice*.
Glenview, IL : Scott, Foresman.
- Buechler, M. (1996). *Charter schools : Legislation and results after four years*.
Bloomington: Indiana Education Policy Center.
- Bush, T.; & Coleman, M. [2000]. *Leadership. And Strategic Management in Education*.
London: Paul Chapman.
- Caldwell, B. (1990). *School-Based Decision Making and Management : International
Developments*. Chapman, J.(eds.) *School Based Decision Making and
Management*. London: Falmer Press.
- California 's Charter school. (2000). *California 's Charter school law*
Retrieved April 9, 2005, from www.cde.ca.gov/charter/regs/law_1_1_00.htm
- CANEC (1999,September 8). *frequently asked questions about charter schools*
Retrieved April 9, 2005, from
<http://www.wysinyg:112/http://www.canec.org/faq.html>

- Carr, Margaret N. (1998). *Forms of School-Based Management : Working and Planning with your School Site-Based Management Team* Retrieved November 9, 2004, from <http://www.idanati.org/articles/seab/carros.html>
- Chang, Richard Y. (1995). *Building A Dynamic Team*. London : Kogan Page.
- Cheng, Yin Cheong. (1996). *School Effectiveness and School-Based Management : A Mechanism for Development*. London: Falmer Press.
- Cuttance, P. (1994, July). Consumer evaluation of quality management and quality assurance systems for school. Paper prepared for the Australian Quality Council Conference, Sydney : NSW Department of School Education, 8-9
- Devies, Brent; & Ellison, Linda. (2003). *The New Strategic Direction and Development of the School*. 2nd New York : Routledge Falmer.
- Devos, Geert; & et al. (1998, December). The Concept and Practice of a School-Based Management Contest : Integration of Leadership Development and Organizational Learning. *Educational Administration Quarterly*. (34): 700-717.
- Downey, Carolyn J.; & et al. [1994]. *The Quality Education Challenge*. California. Corwin.
- Finn, C.E. Jr; & et al. (1996). *Charter school in action : What have we learned?* Retrieved April 9, 2005, from <http://edreform.com/bubs/hadson.htm>
- _____. (1996). *Charter school in action : A first look*. Retrieved April 9, 2005, from <http://www.edexcellence.net/issuespt/subject/charters>
- Flippo, Edwin B. (1970). *Management : A Behavioral Approach*. Boston : Allyn and Bacon.
- Florida Department of Education. [1990, september 8] *Florida's charter schools question & answers*. Retrieved April 9, 2005, from <http://www.uscharterschools.org/flde-1/visit?x-a=v&x-id=4350>.
- _____. (2001, February 18). *Strategies for School-Based Management*. Retrieved November 9, 2004, from <http://osi.fst.edu/waveseries/html> versions/wave 8.htm.
- Foley, Griff. (2000). *Understanding Adult Education and Training*. 2nd ed. Singapore: South Wind Productions.
- Good, C. V. 1973. *Dictionary of Education*. (2d ed.). New York: McGraw-Hill.
- Herman, Jerry J. ; & Herman, Janice L. (1992, May-June) *Educational Administration : School-Based Management Clearing House*. 65(5) : 261-263
- _____. (1993) *School Based Management : Current Thinking and Practice*. Springfield: Charles C. Thomas.

- Higginson, Thomas J; & Waxler, Robert P. (1992). "Business School and a Management Exercise Approach To Learning." *Business Communication Quarterly*. Vol. 55(1) : 47-50.
- Hong Kong Education Department. (2000). *School self-evaluation*
Retrieved November 9,2004, from <http://www.ed.gov.hk/qai/qai-c.htm>.
- Hoy C.H. ; Bayne-Jardin, Colin ; & Wood,Marrgaret. [2000]. *Improving Quality in Education*. New York: Falmer.
- Hoy, Wayn. K; & Miskel, Cicil. G. (2001). *Education Administration*. 6 th ed.
Boston: McGraw Hill.
- Jonhstone,J.N. (1981). *Indicators of Education Systems*. London: UNESCO.
- Jucius, Michael J. (1971). *Personnel management*. 6th ed. Homewood:
Richard D. Irwin.
- Juran, J.M.; & Gryna. (1993). *F.M. Quality Planning and Analysis*. 3rd ed.
Singapore: McGraw-Hill.
- Kam - Cheung Wong.; & Evers, Colin W. [2001]. *Leadership for Quality Schooling*.
London : Routledge Falmer.
- Kerr, John F. (1989). *Changing the a Curriculum*. London: University of London Press.
- Little Hoover Commission.(1996, March) *The charter movement : education reform school by school*. Retrieved April 9, 2005, from
<http://edreform.com/bubs/hadson.htm>
- Luthans, Fred. (1998). *Organizational behavior*. 8th ed. India : Thomson Press.
- Maxwell, John C. (2001). *The 17 Essential Qualities of a Team Player*
แปลโดย วีระ สถิตถาวร. กรุงเทพฯ: เอ. อาร์. บีซิเนส เฟลส.
- Mohman,Susan Albers;& Wohlstetter,Priscilla. (1994). *School-Based Management : Organizing for High Performance*.San Francisco: Jassy-Bass Publishers.
- Murgatroyd, Stephen and Morgan, Collin. (1994). *Total quality management and the school*. Buckingham : Open University Press.
- Myers,Dorothy; & Stonehill,Robert. (2001, April 10). *School-Based Management*
Retrieved April 9, 2005, from
: <http://www.ed.gov/pubs/OR/ConsumerFuides/baseman.html>
- Nicholls,Audrey. (1978). *Developing a Curriculum*. London: Cox and Wyman.
- Nicky Hayes. (1997). *Successful Team Management*. London: Thomsom Business Prees.
- New South Wales Department of Education and training (NSW). (1997). *School self-evaluation*. Retrieved November 9, 2004, from <http://www.communicationScool self-evaluation.htm>.

- N. Martwanana; & Chamala. (1991). *The Process of Training*. New York: John Wiley and Sons.
- Nolan, Katherine J.; & Resnick, Lauren B. (1996). " Benchmarking Evaluation Standards" in *Education Evaluation and Policy Analysis*. Vol 18 No.3 (Autumm,1996), pp. 262-264.
- Oliva , Peter F. (1982). *Developing the Curriculum*. Boston: Little, Brown and Co.
- _____. (1988). *Developing the Curriculum*. 2 nd. London: Foresman and Company.
- Parker, G, M. (1990). *Team players and teamwork : The new competitive business strategy*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Phenix, Phillip H. (1962). *The Disciplines as Curriculum Content*. New York: Teachers College Press.
- Ribbins, Peter; & Burrige, Elizabeth. (1995). *Improving Education : promoting. Quality in school*. London : Cassell.
- Robbins, S.P. (1998). *Organizational behavior* . 8th ed. New Jersey: Prentice – Hall.
- _____. (2001). *Organizational behavior* . 9th ed. New Jersey: Prentice – Hall.
- Stebbing, L. (1993). *Quality Assurance : The route to efficiency and competitiveness*. 3th ed. London: Ellis Horwood.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Tanner, Daniel ; & Laurel N. Tanner. (1980). *Curriculum Development : Theory into Practice*. 2d ed. New York: Macmillan.
- The Oxford English Reference dictionary. (1995). London: Ellis Horwood.
- UNESCO. (1987). *Designing Training Programmes Portfolio of Literacy Material*. Thailand.
- Vroman, William H. ; & Luchsinger, Vincent P. (1994). *Managing Organization Quality* . Boston: Richard D. Irwin.
- Webster's New World Dictionary. (1986). USA: Merriam – Webster.
- Wilson, Joe B. (1995). *Applying Successful Training Techniques*. London: Kogan Page.

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจจุดเน้นและความต้องการฝึกอบรม
2. แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (โดยผู้เชี่ยวชาญ)
3. แบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย (โดยผู้เชี่ยวชาญ)
4. แบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้กับจุดมุ่งหมาย
ประจำหน่วย (โดยผู้เชี่ยวชาญ)
5. แบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรม (โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม)
6. แบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. แบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม)
8. แบบสำรวจด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน
การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ติดตามสังเกตโดยผู้วิจัยหลังจากการอบรม แล้ว 2-3 สัปดาห์)
9. แบบประเมินผลโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม)
10. แบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบสำรวจจุดเห็นและความต้องการในการฝึกอบรม

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง ☐ ผู้บริหาร ☐ ครู ☐ ศึกษานิเทศก์

โรงเรียน.....ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย.....

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาเลือกคำตอบตามที่ท่านเห็นสมควร ดังนี้

1. ท่านเห็นว่าเขตพื้นที่การศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้

☐ ได้ ☐ ไม่ได้

เพราะ.....

2. ท่านเห็นสถานศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้

☐ ได้ ☐ ไม่ได้

เพราะ.....

3. ท่านเห็นว่ามาตรฐานการศึกษาด้านใดที่สำคัญสุด

☐ ด้านผู้เรียน ☐ ด้านครู ☐ ด้านผู้บริหาร ☐ ด้านชุมชน

เพราะ.....

4. หากจัดการฝึกอบรม เรื่องการพัฒนามาตรฐานการศึกษาขึ้นท่านมีความเห็นเช่นใด
(ตอบเฉพาะ ผู้บริหาร และ ครู)

☐ สนใจเข้าร่วมการอบรม ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่สนใจ

เพราะ.....

คำชี้แจง

ให้ท่านแสดงระดับความต้องการในการรับการฝึกอบรมในหน่วยต่างๆ
(ตอบเฉพาะ ผู้บริหาร และ ครู)

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา					
2	แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา					
3	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมาตรฐานการศึกษา					
4	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร					
5	คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์					
6	กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา					
7	สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ					

คำชี้แจง ให้ท่านลำดับความสำคัญที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม (ตอบทุกคน)

1 ลำดับที่	2 เรื่อง	3 ลำดับความสำคัญที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตร
1	หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา	
2	แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา	
3	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมาตรฐานการศึกษา	
4	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร	
5	คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์	
6	กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา	
7	สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ	
8	อื่นๆ.....	
9	อื่นๆ.....	

ขอเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือแสดงความคิดเห็นในครั้งนี้
 สมชาย สังข์สี

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม
การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(โดยผู้เชี่ยวชาญ)

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับนี้ ใช้ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

มีความเหมาะสมมากที่สุด = 5 คะแนน

มีความเหมาะสมมาก = 4 คะแนน

มีความเหมาะสมปานกลาง = 3 คะแนน

มีความเหมาะสมน้อย = 2 คะแนน

มีความเหมาะสมน้อยที่สุด = 1 คะแนน

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรฝึกอบรม

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

ขอให้ท่านพิจารณาความเหมาะสมของของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรม
4. กิจกรรมการฝึกอบรม
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม
6. การวัดและประเมินผล
7. หน่วยการฝึกอบรม 1-7

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. หลักการและเหตุผล (ประเมินจากความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงของสถานศึกษา) ที่ต้องจัดการฝึกอบรมโดยประเมินจาก 1.1 ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 1.2 ความสมเหตุสมผลที่ต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 1.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา 1.4 แนวทางการแก้ปัญหาโดยการฝึกอบรมมีความเหมาะสม 1.5 หลักการและเหตุผลที่จะนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้					
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมโดยประเมินจาก 2.1 ความชัดเจนของหลักสูตรฝึกอบรม 2.2 ความเป็นไปได้ 2.3 ความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม 2.4 ความครอบคลุมความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
3. เนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรมโดยประเมินจาก 3.1 การตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักของหลักสูตรฝึกอบรม 3.2 การจัดลำดับเนื้อหา 3.3 ความครอบคลุมความรู้ที่จำเป็นต้องใช้					
4. กิจกรรมการฝึกอบรม โดยประเมินจาก 4.1 ความเป็นไปได้ที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม 4.2 ความเหมาะสมของกิจกรรม 4.3 การนำไปจัดการฝึกอบรมได้จริง 4.4 การกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด 4.5 ความน่าสนใจของกิจกรรม					
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม โดยประเมินจาก 5.1 ความเหมาะสมของสื่อกับกิจกรรม 5.2 ช่วยให้เกิดกิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมายได้					
6. การวัดและประเมินผล โดยประเมินจาก 6.1 การตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม 6.2 ความเป็นไปได้ในการประเมินผล					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.การประเมินหน่วยการฝึกอบรม					
7.1 หน่วยการฝึกอบรมที่ 1					
7.1.1 ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.1.2 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.1.3 ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.1.4 ความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรม					
7.1.5 การนำกิจกรรมไปปฏิบัติจริง					
7.1.6 กิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.1.7 ความเหมาะสมของสื่อประกอบการฝึกอบรม					
7.1.8 สื่อประกอบการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.1.9 ความสามารถในการตรวจสอบ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.1.10 การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้					
7.2 หน่วยการฝึกอบรมที่ 2					
7.2.1 ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.2.2 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.2.3 ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.2.4 ความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรม					
7.2.5 การนำกิจกรรมไปปฏิบัติจริง					
7.2.6 กิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.2.7 ความเหมาะสมของสื่อประกอบการฝึกอบรม					
7.2.8 สื่อประกอบการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.2.9 ความสามารถในการตรวจสอบ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.2.10 การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.3 หน่วยการฝึกอบรมที่ 3					
7.3.1 ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.3.2 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.3.3 ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.3.4 ความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรม					
7.3.5 การนำกิจกรรมไปปฏิบัติจริง					
7.3.6 กิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.3.7 ความเหมาะสมของสื่อประกอบการฝึกอบรม					
7.1.8 สื่อประกอบการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.3.9 ความสามารถในการตรวจสอบ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.3.10 การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได					
7.4 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4					
7.4.1 ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.4.2 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.4.3 ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.4.4 ความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรม					
7.4.5 การนำกิจกรรมไปปฏิบัติจริง					
7.4.6 กิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.4.7 ความเหมาะสมของสื่อประกอบการฝึกอบรม					
7.4.8 สื่อประกอบการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.4.9 ความสามารถในการตรวจสอบ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.4.10 การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.5 หน่วยการฝึกอบรมที่ 5					
7.5.1 ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.5.2 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.5.3 ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.5.4 ความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรม					
7.5.5 การนำกิจกรรมไปปฏิบัติจริง					
7.5.6 กิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.5.7 ความเหมาะสมของสื่อประกอบการฝึกอบรม					
7.5.8 สื่อประกอบการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.5.9 ความสามารถในการตรวจสอบ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.5.10 การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้					
7.6 หน่วยการฝึกอบรมที่ 6					
7.6.1 ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.6.2 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.6.3 ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.6.4 ความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรม					
7.6.5 การนำกิจกรรมไปปฏิบัติจริง					
7.6.6 กิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.6.7 ความเหมาะสมของสื่อประกอบการฝึกอบรม					
7.6.8 สื่อประกอบการฝึกอบรมช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.6.9 ความสามารถในการตรวจสอบ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม					
7.6.10 การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้					

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

ขอให้ท่านพิจารณาความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรม
4. กิจกรรมการฝึกอบรม
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม
6. การวัดและประเมินผล
7. หน่วยการฝึกอบรม 1-7

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสอดคล้อง ตามความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	ข้อคิดเห็น
1. หลักการและเหตุผลของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม				
2. หลักการและเหตุผลของหลักสูตรกับโครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม				
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับโครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม				
4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับกิจกรรมการฝึกอบรม				
5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสื่อประกอบการฝึกอบรม				
6. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการวัดและประเมินผล				
7. เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับกิจกรรมการฝึกอบรม				
8. เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับสื่อการฝึกอบรม				
9. เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับการวัดประเมินผล				
10. กิจกรรมการฝึกอบรมกับสื่อการฝึกอบรม				
11. กิจกรรมการฝึกอบรมกับการวัดประเมินผล				
12. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 1				
13. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 2				
14. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 3				
15. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 4				
16. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 5				
17. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 6				
18. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์หน่วยที่ 7				

รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	ข้อคิดเห็น
การประเมินความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ ที่ 1-7 โดยประเมินจาก				
1. จุดมุ่งหมายกับเนื้อหาสาระประจำหน่วย				
2. จุดมุ่งหมายกับกิจกรรมการฝึกอบรม				
3. จุดมุ่งหมายกับสื่อการฝึกอบรม				
4. จุดมุ่งหมายกับการวัดและประเมินผล				
5. เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการฝึกอบรม				
6. เนื้อหาสาระกับสื่อการฝึกอบรม				
7. เนื้อหาสาระกับกับการวัดและประเมินผล				
8. กิจกรรมการฝึกอบรมกับสื่อการฝึกอบรม				
9. กิจกรรมการฝึกอบรมกับกับการวัดและประเมินผล				
10. สื่อการฝึกอบรมกับการวัดและประเมินผล				
ผลการประเมิน				
1. ความสอดคล้องภายในหน่วยที่ 1				
2. ความสอดคล้องภายในหน่วยที่ 2				
3. ความสอดคล้องภายในหน่วยที่ 3				
4. ความสอดคล้องภายในหน่วยที่ 4				
5. ความสอดคล้องภายในหน่วยที่ 5				
6. ความสอดคล้องภายในหน่วยที่ 6				
7. ความสอดคล้องภายในหน่วยที่ 7				

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย (โดยผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน
ในแต่ละรายการประเมิน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
แบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน						
1. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน						
2. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น						
3. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา						
4. ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ						
5. การเรียงลำดับข้อคำถามกับเนื้อหา						
6. การกำหนดตัวเลือกที่ใช้ในการเลือกตอบ						
7. การกำหนดตัวเลือกที่เป็นคำตอบ						
8. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง						
9. ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัด/ประเมินผล						
10.สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก						
แบบวัดเจตคติการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน						
1. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน						
2. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น						
3. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา						
4. ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ						
5. การเรียงลำดับข้อคำถามกับเนื้อหา						
6. การกำหนดระดับเจตคติที่เป็นตัวเลือก						
7.การกำหนดเกณฑ์การประเมินเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการวัด						
8. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง						
9. ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัด/ประเมินผล						
10.สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
แบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน 1. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน 2. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น 3. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา 4. ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ 5. การเรียงลำดับข้อคำถามกับเนื้อหา 6. การกำหนดระดับความสามารถที่เป็นตัวเลือก 7.การกำหนดเกณฑ์การประเมินเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการวัด 8. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง 9. ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัด/ประเมินผล 10.สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก						
แบบสำรวจด้านความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน 1. การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน 2. ข้อคำถามสื่อความหมายตรงประเด็น 3. ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา 4. ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ 5. การเรียงลำดับข้อคำถามกับเนื้อหา 6. การกำหนดระดับความสามารถที่เป็นตัวเลือก 7.การกำหนดเกณฑ์การประเมินเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการวัด 8. ความสามารถวัด/ประเมินผลได้ตามสภาพจริง 9. ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัด/ประเมินผล 10.สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก						

**แบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้
กับจุดมุ่งหมายประจำหน่วย
(โดยผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้กับ
จุดมุ่งหมายประจำหน่วยการฝึกอบรม ตามความคิดเห็นของท่าน

หน่วย ที่	ข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	1.				
	2.				
	3.				
	4.				
	5.				
2	6.				
	7.				
	8.				
	9.				
	10.				
	11.				
3	12.				
	13.				
	14.				
	15.				
	16.				
4	17.				
	18.				
	19.				
	20.				
	21.				
	22.				

หน่วย ที่	ข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
5	23.				
	24.				
	25.				
	26.				
	27.				
	28.				
6	29.				
	30.				
	31.				
	32.				
	33.				
	34.				
	35.				
	36.				
	37.				
	38.				
	39.				
7	40.				
	41.				
	42.				
	43.				
	44.				

แบบประเมินความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรม (โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน
ในแต่ละรายการประเมิน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หลักการบริหารเพื่อคุณภาพการศึกษา					
1.เนื้อหาสาระ					
2.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
3.เอกสาร/สื่อ ประกอบการอบรม					
4.เวลากับเนื้อหาสาระ					
แนวคิด หลักการ การประกันคุณภาพการศึกษา					
1.เนื้อหาสาระ					
2.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
3.เอกสาร/สื่อ ประกอบการอบรม					
4.เวลากับเนื้อหาสาระ					
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมาตรฐานการศึกษา					
1.เนื้อหาสาระ					
2.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
3.เอกสาร/สื่อ ประกอบการอบรม					
4.เวลากับเนื้อหาสาระ					
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานตามสาระของหลักสูตร					
1.เนื้อหาสาระ					
2.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
3.เอกสาร/สื่อ ประกอบการอบรม					
4.เวลากับเนื้อหาสาระ					
คุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์					
1.เนื้อหาสาระ					
2.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
3.เอกสาร/สื่อ ประกอบการอบรม					
4.เวลากับเนื้อหาสาระ					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษา					
1.เนื้อหาสาระ					
2.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
3.เอกสาร/สื่อ ประกอบการอบรม					
4.เวลากับเนื้อหาสาระ					
สถานศึกษากับการนำมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ					
1.เนื้อหาสาระ					
2.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
3.เอกสาร/สื่อ ประกอบการอบรม					
4.เวลากับเนื้อหาสาระ					

สิ่งที่ท่านพึงพอใจจากการฝึกอบรม คือ.....

.....

.....

.....

สิ่งที่ท่านเห็นว่าควรปรับปรุง/พัฒนา คือ.....

.....

ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆจากการ
ฝึกอบรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบวัดเจตคติต่อการพัฒนามาตรฐานพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1.	มาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
2.	การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นงานที่เสียเวลาเปล่า					
3.	การพัฒนามาตรฐานควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัด					
4.	การพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนเป็นเรื่องที่ยุ้งยากที่จะต้องให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ					
5.	เป็นเรื่องยากที่ฉันจะมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน					
6.	ฉันรู้สึกดีใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน					
7.	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาไม่สามารถช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาดีขึ้นได้					
8.	การพัฒนามาตรฐานการศึกษาควรเป็นจุดเริ่มต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
9.	ถ้าได้รับการอบรมสถานศึกษามีความสามารถที่จะพัฒนามาตรฐานเพิ่มขึ้นตามที่ทุกฝ่ายเห็นสมควร					
10.	ฉันสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน					
11.	เมื่อมีการสนทนาเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา กับเพื่อนๆฉันจะมีความรู้สึกดีใจ					
12.	การพัฒนามาตรฐานการศึกษามีขั้นตอนที่ยุ้งยากไม่ควรให้เป็นภาระของสถานศึกษา					
13.	ฉันมักจะสนใจเกี่ยวกับการการนำมาตรฐานการศึกษาไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
14.	กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นเรื่องที่สามารถศึกษาได้ ทุกคนควรเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดขึ้น					
15.	ฉันมีความสามารถพอที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา					

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
16.	ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาที่จะใช้ในสถานศึกษา					
17.	มาตรฐานการศึกษาที่ใช้อยู่ในขณะนี้มีความเพียงพอแล้วไม่จำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องพัฒนาเพิ่มขึ้นอีก					
18.	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนควรถูกกำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นสำคัญ					
19.	กระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ควรให้ผู้เชี่ยวชาญกำหนดขึ้น					
20.	เป็นเรื่องที่เสียเวลามากที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจะพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่น					
21.	ฉันรู้สึกว่าไม่มีความสามารถพอที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาที่จะใช้ในสถานศึกษา					
22.	การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมจะช่วยให้สอดคล้องกับบริบทหรือความต้องการเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษา					
23.	ถ้าเป็นไปได้สถานศึกษาแต่ละแห่งควรพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นด้วย					
24.	มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดมีความเหมาะสมกับทุกสถานศึกษาแล้ว					
25.	ฉันต้องการเห็นสถานศึกษามีมาตรฐานการศึกษาที่สูงขึ้น					
26.	มาตรฐานที่ใช้อยู่ในขณะนี้เป็มาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่ต้องการให้เกิดกับทุกสถานศึกษา					
27.	สถานศึกษาในเมืองควรมีมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนสูงกว่าในชนบท					
28.	มาตรฐานการศึกษาไม่สามารถช่วยให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้เพราะเป็นเรื่องยุ่งยาก					
29.	ทุกสถานศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนให้สูงขึ้นได้					
30.	ฉันคิดว่ามาตรฐานการศึกษาที่ใช้อยู่เป็นมาตรฐานขั้นสูงเพียงพอแล้ว					

**แบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการปฏิบัติการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม)**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสามารถของท่านในการปฏิบัติการเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	รายการประเมิน	ระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านสามารถชี้แจงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้					
2.	ท่านสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษา					
3.	ท่านสามารถกำหนดวิธีดำเนินการพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่เป็นมาตรฐานได้					
4.	ท่านสามารถชักชวนให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน					
5.	ท่านสามารถดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนเพิ่มเติมอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือสังคม					
6.	ท่านสามารถพัฒนา ตัวบ่งชี้ ที่มีความตรงความเหมาะสม และเป็นไปได้ตามมาตรฐานที่กำหนด					
7.	ท่านสามารถพัฒนา เกณฑ์การประเมิน ที่มีความตรง ความเหมาะสม ในแต่ละตัวบ่งชี้					
8.	ท่านสามารถประชาสัมพันธ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างทั่วถึง					
9.	ท่านสามารถอธิบายให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนได้					
10.	ท่านสามารถนำมาตรฐานการศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					

**แบบสำรวจด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน
การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ติดตามสำรวจโดยผู้วิจัยหลังจากการอบรม 2-3 สัปดาห์)**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติงานตามสภาพจริงหลังจากการเข้ารับการอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	รายการที่สังเกต	ระดับการปฏิบัติงานจากการสำรวจ				
		ปฏิบัติ มาก ที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
1.	มีการชี้แจงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนให้ผู้เกี่ยวข้องในได้รับรู้					
2.	มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ในสถานศึกษาเพิ่มเติม					
3.	มีการกำหนดวิธีดำเนินการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ เป้าหมายที่เป็นมาตรฐานได้					
4.	มีการชักชวนให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ พัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน					
5.	มีการดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนเพิ่มเติมอย่างสอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนหรือสังคม					
6.	มีการพัฒนา ตัวบ่งชี้ ที่มีความตรง ความ เหมาะสม และเป็นไปได้ตามมาตรฐานที่ กำหนด					
7.	มีการพัฒนา เกณฑ์การประเมิน ที่มีความตรง ความเหมาะสม ในแต่ละตัวบ่งชี้					
8.	มีการประชาสัมพันธ์มาตรฐานคุณภาพ การศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างทั่วถึง					
9.	มีการอธิบายให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนได้					
10.	มีการนำมาตรฐานการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีผู้รับผิดชอบ ร่วมกัน					

**แบบประเมินผลโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม)**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน
ในแต่ละรายการประเมิน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สถานที่จัดการฝึกอบรม					
2. การดำเนินการเปิด-ปิด การฝึกอบรม					
3. ช่วงเวลาในการจัดการฝึกอบรม					
4. การวัดผลก่อน-หลัง การฝึกอบรม					
5. ความรู้ ความสามารถของวิทยากร					
6. การดำเนินการจัดกิจกรรมของวิทยากร ครบถ้วน เข้าใจง่าย					
7. เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม สื่อ เวลา					
7.1 หน่วยที่ 1					
7.2 หน่วยที่ 2					
7.3 หน่วยที่ 3					
7.4 หน่วยที่ 4					
7.5 หน่วยที่ 5					
7.6 หน่วยที่ 6					
7.7 หน่วยที่ 7					
8. การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซักถาม					
9. การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
10. ความคุ้มค่าของทรัพยากร งบประมาณ เวลา ที่ใช้ในการฝึกอบรม					

แบบทดสอบวัดความรู้ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง : ขอให้ท่านพิจารณาคำถามที่กำหนดให้ และตัดสินใจเลือกคำตอบเพียงข้อเดียวใน แต่ละคำถามให้ท่านทำเครื่องหมาย X บนตัวเลือกที่ท่านเลือก

1. กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ทางการบริหารจัดการด้านคุณภาพ มีลักษณะเช่นใด
 - ก. มีแหล่งข้อมูลจากเทคโนโลยี หรือจากเครื่องกล
 - ข. เน้นการตรวจสอบ ควบคุม จากภายนอก
 - ค. ไม่ต้องเสียง ดำเนินการเพื่อรักษาสถานะ
 - ง. เน้นการตรวจสอบ ควบคุม จากภายใน
2. ข้อใดกล่าวถึงกระบวนทัศน์ด้านคุณภาพการศึกษาได้ถูกต้อง
 - ก. กระบวนทัศน์เก่าด้านคุณภาพการศึกษานำเน้นการให้อิสระและการมอบอำนาจ
 - ข. กระบวนทัศน์เก่าด้านคุณภาพการศึกษานำเน้นประสิทธิผลมากกว่าประสิทธิภาพ
 - ค. กระบวนทัศน์ใหม่ด้านคุณภาพการศึกษานำเน้นภาวะผู้นำและความรับผิดชอบร่วมกัน
 - ง. กระบวนทัศน์ใหม่ด้านคุณภาพการศึกษานำเน้นการควบคุมและประสิทธิภาพของงาน
3. ข้อใดกล่าวถึงความสัมพันธ์ขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพและจุดเน้นด้านคุณภาพได้ถูกต้อง
 - ก. การประกันคุณภาพ กับ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - ข. การควบคุมคุณภาพ กับ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - ค. การประกันคุณภาพ กับ การป้องกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์
 - ง. การควบคุมคุณภาพ กับ การป้องกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์
4. การบริหารอย่างเป็นระบบครบวงจร ขั้นตอนใดที่มีความสำคัญมากที่สุด ที่จะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ
 - ก. การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติการร่วมกัน
 - ข. การกำหนดนโยบายจากฝ่ายบริหาร
 - ค. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
 - ง. การมีส่วนร่วมในการวางแผน

5. ตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบผู้เรียนจะมีคุณภาพได้มาตรฐานเกิดจากสิ่งใดเป็นประการสำคัญ
 - ก. ครูที่มีคุณวุฒิ มีประสบการณ์ทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - ข. ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน
 - ค. กระบวนการบริหารและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - ง. ความพร้อมด้านปัจจัยด้านครู ผู้บริหาร หลักสูตร
6. ข้อใดมีความเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพมากที่สุด
 - ก. การสร้างความเชื่อมั่นและความพึงพอใจในผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารขององค์กร
 - ข. การสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคยอมรับในสินค้าหรือบริการ
 - ค. การสร้างความเชื่อมั่นและความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ
 - ง. การผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพตามที่กำหนดไว้
7. ข้อใดเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาน้อยที่สุด
 - ก. ไม่สนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการทางการศึกษา
 - ข. ความไม่พึงพอใจในคุณภาพของผลการจัดการศึกษา
 - ค. การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น
 - ง. สภาพการแข่งขันระดับนานาชาติ
8. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดใดมากที่สุด
 - ก. PDCA
 - ข. PBB
 - ค. SBM
 - ง. QC
9. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในขั้นตอนใด
 - ก. การกำหนดมาตรฐาน
 - ข. การตรวจสอบมาตรฐาน
 - ค. การประเมินมาตรฐาน
 - ง. การปรับปรุงมาตรฐาน
10. เป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาคือข้อใด
 - ก. คุณภาพของปัจจัย การบริหารจัดการและการเรียนการสอนตามมาตรฐานที่กำหนด
 - ข. การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
 - ค. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - ง. คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนด

11. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า.....A..... ทุกคนสามารถพัฒนาได้ และถือว่า.....B.....มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม....C....จากข้อความข้างต้น เลือกข้อความลงใน ช่อง A, B, C ให้ถูกต้องตามแนวการจัดการศึกษาของชาติ

ก. A = ผู้เรียน	B= ผู้บริหาร	C=ธรรมชาติ
ข. A = ผู้เรียน	B= ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	C= ศักยภาพ
ค. A = ผู้เรียน	B= ผู้เรียน	C= ธรรมชาติ
ง. A = ผู้เรียน	B= ผู้เรียน	C= ศักยภาพ

12. หลักการจัดการศึกษาข้อใดที่สอดคล้องกับอุดมการณ์หรือความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติมากที่สุด

- ก. หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย
- ข. หลักแห่งความเสมอภาค
- ค. หลักการมีส่วนร่วม
- ง. หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

13. มาตรฐานข้อใดมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 8 มาตรฐาน

- ก. มาตรฐานของชาติ
- ข. มาตรฐานของ สมศ
- ค. มาตรฐานของ สพฐ
- ง. ถูกทุกข้อ

14. ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง มีความเกี่ยวข้องกับมาตรฐานใดมากที่สุด

- ก. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- ข. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์
- ค. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- ง. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

15. เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 คือสิ่งใด

- ก. มาตรฐานกระบวนการเรียนรู้
- ข. มาตรฐานเนื้อหาของหลักสูตร
- ค. มาตรฐานการเรียนการสอน
- ง. มาตรฐานผู้เรียน

16. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งใดมากที่สุด
- เนื้อหาของหลักสูตร สื่อ การวัดผลประเมินผล
 - กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - การเรียนการสอนของครู
 - คุณลักษณะของผู้เรียน
17. “ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน” ข้อความดังกล่าวแสดงถึงสิ่งใด
- มาตรฐานการบริการที่สถานศึกษาร่วมกันกำหนด
 - มาตรฐานการเรียนรู้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - มาตรฐานผู้เรียนที่สถานศึกษากำหนด
 - มาตรฐานเนื้อหาในระดับปฏิบัติการ
18. ข้อใดกล่าวถึงหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ไม่ถูกต้อง
- เป็นหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ
 - เป็นหลักสูตรสนองต่อสถานศึกษาและชุมชน
 - เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน
 - เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น
19. มาตรฐานการศึกษามีประโยชน์ในด้านใดมากที่สุด
- เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงและประกันคุณภาพ
 - เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - เพื่อการนิเทศกำกับติดตาม
 - เพื่อการประเมินผล
20. สิ่งที่ผู้สอนควรนำมาสอดแทรกทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือข้อใด
- กระบวนการ การจัดการ
 - กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 - กระบวนการคิด กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
 - ถูกทุกข้อ
21. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยที่เป็นปัญหาหรือต้องเร่งแก้ไขเป็นการด่วนคือเรื่องใด
- ความรู้ ความสามารถตามหลักสูตรอยู่ในระดับต่ำ
 - ไม่รักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย
 - ขาดทักษะการแสวงหาความรู้
 - ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

22. คุณลักษณะทางด้านร่างกาย ด้านสุขภาพพลานามัย มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานด้านใดมากที่สุด
- มาตรฐานคนมีความสุข
 - มาตรฐานคนแข็งแรง
 - มาตรฐานคนเก่ง
 - มาตรฐานคนดี
23. คุณลักษณะด้านความรู้หรือสติปัญญาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านใดมากที่สุด
- มาตรฐานคนมีความสุข
 - มาตรฐานคนแข็งแรง
 - มาตรฐานคนเก่ง
 - มาตรฐานคนดี
24. มาตรฐานคนดีคุณลักษณะด้านเอกลักษณ์ความเป็นไทยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านใดมากที่สุด
- มาตรฐานคนมีความสุข
 - มาตรฐานคนแข็งแรง
 - มาตรฐานคนเก่ง
 - มาตรฐานคนดี
25. หน่วยงานใดควรเป็นผู้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือ มาตรฐานด้านผู้เรียน
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
 - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 - สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
 - ทุกฝ่ายในสังคม
26. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิด เพื่อใช้เป็นแนวทางเทียบเคียงในการดำเนินการเรียกว่าอะไร
- เกณฑ์ชี้วัด
 - มาตรฐาน
 - ตัวบ่งชี้
 - ดัชนี

27.ความสัมพันธ์ของ มาตรฐาน : ตัวบ่งชี้ เปรียบได้กับความสัมพันธ์ในข้อใด

- ๙. เป้าหมาย : วิธีการไปสู่เป้าหมาย
- ๑๐. แผนที่ : วิธีการไปสู่เป้าหมาย
- ๑๑. เป้าหมาย : เชื่อมทิศ
- ๑๒. แผนที่ : เชื่อมทิศ

28.ข้อใดเป็นประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษามากที่สุด

- ๙. ใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
- ๑๐. ใช้เป็นแนวทางเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการดำเนินงานภายในสถานศึกษา
- ๑๑. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด
- ๑๒. ใช้เป็นแนวทางในการประเมินและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

29.ใครเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากการกำหนดมาตรฐานทางการศึกษา

- ๙. ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง
- ๑๐. คณะครู ผู้บริหาร และชุมชน
- ๑๑. หน่วยงานต้นสังกัด
- ๑๒. ถูกทุกข้อ

30.คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษา คือ สิ่งใด

- ๙. ความเชื่อมั่น
- ๑๐. ความสามารถจำแนก
- ๑๑. ความตรง
- ๑๒. ความเป็นไปได้

31.ขั้นตอนเริ่มต้นในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คือขั้นตอนใด

- ๙. การศึกษา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ บริบททางการศึกษา
- ๑๐. การยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษา
- ๑๑. การกำหนดกรอบความคิด
- ๑๒. การทำประชาพิจารณ์

32.ขั้นตอนการทำประชาพิจารณ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้มีความสำคัญอย่างไร

- ๙. นำผลไปสู่การปรับปรุงมาตรฐานและตัวบ่งชี้
- ๑๐. เสนอความเห็นขอจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- ๑๑. ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานและตัวบ่งชี้
- ๑๒. เตรียมเผยแพร่และประกาศใช้

33.การประกาศใช้และเผยแพร่มาตรฐานมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างไร

- ๙. เป็นการสร้างความตระหนักในการพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน
- ๑. เป็นการหาแนวร่วมหรือภาคีในปฏิบัติเพื่อพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน
- ๒. เป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- ๓. ถูกทุกข้อ

34.ในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาในขั้นตอนใดที่ต้องใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญผู้รู้ จากหลากหลายสาขา

- ก. การศึกษา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ บริบททางการศึกษา
- ข. การยกร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษา
- ค. การกำหนดกรอบความคิด
- ง. การทำประชาพิจารณ์

35.สิ่งใดสำคัญที่สุดที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อวิเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

- ๙. ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
- ๑. แนวทางในการจัดการศึกษา
- ๒. หลักการจัดการศึกษา
- ๓. ปรัชญาการศึกษา

36.ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งใดในระดับแผนงาน

- ๙. เกณฑ์ชี้วัดผลการดำเนินการที่ต้นสังกัดกำหนดหรือที่สถานศึกษาคาดหวัง
- ๑. ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาที่ สมศ.กำหนดหรือที่สถานศึกษาคาดหวัง
- ๒. มาตรฐานการศึกษาที่ต้นสังกัดกำหนดหรือที่สถานศึกษาคาดหวัง
- ๓. ดัชนีชี้วัดของ สมศ. หรือที่สถานศึกษาคาดหวัง

37.สิ่งใดที่บ่งบอกว่าสถานศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

- ๙. การประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรม
- ๑. โครงการหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติและผู้รับผิดชอบ
- ๒. ภาคีเข้าร่วมตามโครงการหรือกิจกรรม
- ๓. ถูกทุกข้อ

38.การวิเคราะห์ จุดเด่นและโอกาส มีประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างไร

- ก. ใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
- ข. สามารถกำหนดทิศทางในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
- ค. สามารถกำหนดข้อเสนอแนะได้อย่างชัดเจนและมีวิธีการไปสู่เป้าหมาย
- ง. เป็นแผนที่ไปสู่ความสำเร็จและแก้ไขปัญหาได้

39.ครูสอนไม่ตรงตามเอก/โท ครูไม่ครบชั้น จัดเป็นสิ่งใด

- ๙. ปัจจัยภายนอกที่เป็นจุดที่ควรพัฒนา
- ๒. ปัจจัยภายในที่เป็นจุดที่ควรพัฒนา
- ค. ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค
- ง. ปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรค

40.สถานศึกษาอยู่ในแหล่งเรียนรู้ มีภูมิปัญญาในท้องถิ่นอย่างหลากหลาย ถือได้ว่าเป็นสิ่งใด

- ๙. ปัจจัยภายนอกที่เป็นจุดเด่นสามารถนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้
- ๒. ปัจจัยภายในจุดเด่นที่เป็นในการนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้
- ค. ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสในการนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้
- ง. ปัจจัยภายในที่เป็นโอกาสในการนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

เฉลยคำตอบ

แบบทดสอบวัดความรู้การพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อ	ตัวเลือกถูก	ข้อ	ตัวเลือกถูก
1	ง	21	ก
2	ค	22	ก
3	ค	23	ค
4	ก	24	ง
5	ค	25	ง
6	ค	26	ข
7	ค	27	ก
8	ก	28	ง
9	ก	29	ง
10	ง	30	ค
11	ง	31	ก
12	ง	32	ค
13	ง	33	ง
14	ก	34	ข
15	ง	35	ก
16	ง	36	ค
17	ข	37	ง
18	ก	38	ข
19	ก	39	ข
20	ง	40	ค

ภาคผนวก ข
ข้อมูลการดำเนินการ

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
2. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ
3. หนังสือเชิญสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. ข้อมูลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม
6. รายชื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 30 คน

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน

ทำหน้าที่ประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้เรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	ชื่อ-ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน	ความเชี่ยวชาญ
1.รศ.ดร.โสภณ	ภูเก้าล้วน	ผู้อำนวยการศูนย์ทรัพยากรมนุษย์	บริหารการศึกษา จิตวิทยาฝึกอบรม
2.ผศ.ดร.ณัฐภรณ์	หลาวทอง	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ฝึกอบรม วิจัย จิตวิทยาการศึกษา
3.ดร.รังสรรค์	มณีเล็ก	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	วิจัยนโยบาย แผนการศึกษา
4.ดร.ผดุงชัย	ภูพัฒน์	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	วิทยาการฝึกอบรม ทดสอบการศึกษา
5.ดร.ทวีศิลป์	กุลนภาดล	คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏราชชนครินทร์	วัดประเมินผล การพัฒนาตัวชี้วัด
6.ดร.บัณฑิต	แท่นพิทักษ์	สพท.กรุงเทพมหานคร เขต 1	การประกันคุณภาพภายใน
7.ดร.คมศร	วงศ์รักษา	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา และวิชาชีพ ศูนย์ภาคตะวันออกและกรุงเทพฯ	การพัฒนามาตรฐาน วิทยาการฝึกอบรม
8.ดร.สมชาย	เทพแสง	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	การบริหารการศึกษา วิทยาการฝึกอบรม
9.ดร.ราชัญย์	บุญริมา	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	วิจัย ทดสอบ ทางการศึกษา
10.ดร.สุวัฒน์	วิวัฒนานนท์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกะปิ	บริหารการศึกษา ผู้บริหารเชี่ยวชาญ(ค.ศ.4)
11.นายเพ็ญศักดิ์	แจ้งเหตุผล	ผู้อำนวยการโรงเรียนองครักษ์	บริหารการศึกษา ผู้บริหารเชี่ยวชาญ(ค.ศ.4)
12.นายสถาพร	ศรีม่วง	ผู้อำนวยการโรงเรียนนุบาลนครนายก	บริหารการศึกษา ผู้บริหารเชี่ยวชาญ (ค.ศ.4)

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน
แบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐาน
การศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	ชื่อ-ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน	ความเชี่ยวชาญ
1.ผศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง		คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ฝึกอบรม วิจัย จิตวิทยาการศึกษา
2.ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก		สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	วิจัยนโยบาย แผนการศึกษา
3.ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์		คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	วิทยาการฝึกอบรม ทดสอบการศึกษา
4.ดร.คมศร วงษ์รักษา		ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา และวิชาชีพ ศูนย์ภาคตะวันออกและกรุงเทพฯ	การพัฒนามาตรฐาน วิทยาการฝึกอบรม
5.ดร.ราชัญญ์ บุณริมา		สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	วิจัย ทดสอบ ทางการศึกษา
6.ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล		คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏราชนครินทร์	วัดประเมินผล การพัฒนาตัวชี้วัด

ที่ ศธ 0519.12/๗๔๐๒

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

14 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมฝึกอบรม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก เขต 1

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์ชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณธิ โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอเชิญผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก เขต 1 เพื่อร่วมให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม ในหัวข้อเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในวันศุกร์ที่ 11 พฤศจิกายน 2548 เวลา 9.30 - 12.00 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก อาคาร 2 ชั้น 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เข้าร่วมฝึกอบรมตามวัน เวลา สถานที่ดังกล่าว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

ที่ ศธ 0519.12/ ๐๔๙๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

1๐ มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะคณาจารย์คณาจารย์คณาจารย์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วัชร วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณิ โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ผดุงชัย ภูพัฒน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ ทดสอบ , แบบประเมิน , แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5644, 5731

ที่ ศร 0519.12/๐8๐๐ วันที่ 1๐ มกราคม 2550

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เชิญผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชัช วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤทัย ไชยเลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ราชันย์ บุญธิมา เป็น ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ, แบบประเมิน, แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระชากุล)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/๐๖๙๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

1๐ มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชช วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤทัย โขเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์บัณฑิต แทนพิทักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ , แบบประเมิน , แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ 0798

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

10 มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์โสภณ ภูเก้าล้วน

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุญฤทัย โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ, แบบประเมิน, แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ ๐๗๙๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

10 มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์สมชาย เทพแสง

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วัชชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤทัย โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ, แบบประเมิน, แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และ
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ 0๔๑๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

10 มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชรินทร์ จະเซียงเทรา

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤทัย โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ทวีศิลป์ กุลนาคกล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ, แบบประเมิน, แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติศาสตร์ โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ ๐๔๙๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

10 มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐาน การอาชีวศึกษาและวิชาชีพ

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปฏิญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วัชชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤทัย โยเหลา กรรมการควบคุมปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์คมสร วงษ์รักษา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ , แบบประเมิน , แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ ๐๗๙๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษาระดับปริญญา

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชัช วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณธิ โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์รังสรรค์ มณีเล็ก เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ , แบบประเมิน , แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ ๐๕๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

10 มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิรัช วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณิ โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐกรณ์ หลาวทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ , แบบประเมิน , แบบวัด/โปรแกรม และหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-533-6607 มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ 13 ๑ ๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๕ มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบางกะปิ

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิรัช วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤทัย โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจหลักสูตรฝึกอบรมและแบบประเมิน โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพทมือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/1395

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๕ มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนนงคราญ

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤทัย โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจหลักสูตรฝึกอบรมและแบบประเมิน โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานกณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัทพ์มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/1396

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๕ มกราคม 2550

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครนายก

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณฤ โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจหลักสูตรฝึกอบรมและแบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมชาย สังข์สี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพทมือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ 1๕๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๔ มกราคม 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา (ผอ.นครราชสีมา)

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์ศุภฤทัย เลาห์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัยโดยขอให้ผู้บริหารโรงเรียนนครราชสีมา (ผอ.นครราชสีมา) , รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และกรรมการประกันคุณภาพภายในจำนวน 2 คน เพื่อมาทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมและเครื่องมือการวิจัย ในระหว่างวัน 2-4 กุมภาพันธ์ 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้ทำการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/ ๒๕๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๐ มกราคม 2550

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนภัทรพิทยาคาร

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิชัช วงษ์ใหญ่ และ รองศาสตราจารย์คุณธิโยเฮลา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัยโดยขอให้ผู้บริหารโรงเรียนองค์รักษ์ (ผอ.องค์รักษ์ประชา) , รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูกรรมการประกันคุณภาพภายในจำนวน 2 คน เพื่อมาทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมและเครื่องมือการวิจัย ในระหว่างวัน 2-4 กุมภาพันธ์ 2550

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้ทำการเก็บข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต มือถือ 081-666-7211

ที่ ศธ 0519.12/๒3 53

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๖ มีนาคม 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกันเกรา

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุณฤ โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญลิตี จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5336607 มือถือ 081-6667211

ที่ ศธ 0519.12/23 52

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

6 มีนาคม 2550

เรื่อง ขออนุญาตออกรายการเพื่อการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านนา (วัดช้าง)

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วัชชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุณฤทัย โยเหลา เป็นคณะกรรมการ ควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหาร สถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตออกรายการ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูล เพื่อการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5336607 มือถือ 081-6667211

ที่ ศธ 0519.12/ ๑ 3 ๕1

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๖ มีนาคม 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองรี

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์ศุภฤกษ์ โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานกณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5336607 มือถือ 081 - 6667211

ที่ ศธ 0519.12/๒๓๕๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มีนาคม 2550

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทางกระบือ

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุณฤ โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสุรี จีระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02 - 5336607 มือถือ 081 - 6667211

ที่ ศธ 0519.12/2349

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

6 มีนาคม 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดลำบัวลอย

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์รัชชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุษฎี โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731 , 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02 - 5336607 มือถือ 081 - 6667211

ที่ ศธ 0519.12/ ๒ 348

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๖ มีนาคม 2550

เรื่อง ขอลาออกเพื่อการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ็ดยอด (สุขวิทยาการ)

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุณฤ โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063 , 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5336607 มือถือ 081-6667211

ที่ ศธ 0519.12/๑ 3 4 ๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๖ มีนาคม 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาริกา

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญาณพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุณฤ โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมปฏิญาณพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5336607 มือถือ 081-6667211

ที่ ศธ 0519.12/ 2 3 4 6

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

6 มีนาคม 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองนครนายก (ศรีประจักษ์)

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วัชชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุณฤทัย โยเหลา เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5336607 มือถือ 081-6667211

ที่ ศธ 0519.12/2345

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๖ มีนาคม 2550

เรื่อง ขออนุญาตออกรายการเพื่อการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่ามะปราง

เนื่องด้วย นายสมชาย สังข์สี นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ รองศาสตราจารย์วิชัย วงษ์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์คุณหญิง โยเหลา เป็นคณะกรรมการ ควบคุมปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ ผู้บริหาร สถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูกรรมการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 2 คน ทดลองใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการฝึกอบรม ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก อาคาร 2 ในระหว่างเดือน มีนาคม 2550

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตออกรายการ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมชาย สังข์สี ได้เก็บข้อมูล เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-6495063, 02-6641000 ต่อ 5731, 5646

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5336607 มือถือ 081-6667211

แบบทดสอบวัดความรู้		ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่าเฉลี่ย
คำ IOC	รายชื่อ	1	2	3	4	5	
ข้อที่							
1		1	1	1	1	1	1.00
2		1	1	1	1	1	1.00
3		1	1	1	1	1	1.00
4		1	1	1	1	1	1.00
5		1	1	1	1	1	1.00
6		1	1	1	1	1	1.00
7		1	1	1	1	1	1.00
8		1	1	1	1	1	1.00
9		1	1	1	1	1	1.00
10		1	0	1	1	1	0.83
11		1	1	1	1	1	1.00
12		1	1	1	1	1	1.00
13		1	1	1	1	1	1.00
14		1	0	1	1	1	0.83
15		1	1	1	1	1	1.00
16		1	1	1	1	1	1.00
17		1	1	1	1	1	1.00
18		1	1	1	1	1	1.00
19		1	1	1	1	1	1.00
20		1	1	1	1	1	1.00
21		1	1	1	1	1	1.00
22		1	1	1	1	1	1.00
23		1	0	1	1	1	0.83
24		1	1	1	1	1	1.00
25		1	1	1	1	1	1.00
26		1	1	1	1	1	1.00
27		1	1	1	1	1	1.00
28		1	1	1	1	1	1.00
29		1	1	1	1	1	1.00
30		1	0	1	1	1	0.83
31		1	1	1	1	1	1.00
32		1	1	1	1	1	1.00
33		1	1	1	1	1	1.00
34		1	1	1	1	1	1.00
35		1	1	1	1	1	1.00
36		1	1	1	1	1	1.00
37		1	1	1	1	1	1.00
38		1	1	1	1	1	1.00
39		1	1	1	1	1	1.00
40		1	1	1	1	1	1.00
41		1	1	1	1	1	1.00
42		1	1	1	1	1	1.00
43		1	1	1	1	1	1.00
44		1	1	1	1	1	1.00

313

ผลการ Try Out n = 8

ความรู้ Try Out n = 8								
คนที่ 1	2	3	4	5	6	7	8	
								$\bar{X}$ S.D.
Pre 22	15	20	23	20	19	28	23	21.25 3.77
Pos32	39	35	35	34	32	32	36	34.38 2.45

เจตคติ Try Out n = 8

								$\bar{X}$ S.D.
Pre 3.53	3.37	3.43	3.10	4.27	3.13	3.77	4.20	3.60 0.44
Post4.47	4.00	4.17	3.90	4.70	3.93	4.10	4.63	4.20 0.33

ความสามารถ Try Out n = 8

								$\bar{X}$ S.D.
Pre 3.00	3.00	2.50	2.80	3.70	3.00	3.30	3.80	3.14 0.44
Post 3.60	4.40	3.20	3.70	5.00	3.60	4.20	3.80	3.94 0.57

314

dataสมชายความรู้

สมชายความสามารถ

เปรียบเทียบเจตคติสมชาย

	ก่อน	หลัง		ก่อน	หลัง		ก่อน	หลัง
1	20.00	35.00	1	3.50	4.40	1	3.27	4.37
2	14.00	24.00	2	4.00	4.30	2	3.80	4.40
3	19.00	28.00	3	3.00	3.70	3	4.13	3.33
4	15.00	28.00	4	3.00	4.40	4	3.70	4.37
5	20.00	37.00	5	3.20	4.50	5	3.43	4.33
6	24.00	36.00	6	2.20	4.60	6	3.63	4.30
7	22.00	38.00	7	3.00	4.60	7	3.90	4.20
8	20.00	35.00	8	3.40	4.60	8	3.77	4.60
9	17.00	36.00	9	3.50	4.00	9	3.77	4.13
10	23.00	35.00	10	3.40	4.60	10	3.60	3.50
11	16.00	28.00	11	3.00	3.90	11	3.27	3.60
12	16.00	27.00	12	3.70	4.20	12	4.10	3.30
13	16.00	28.00	13	3.00	3.20	13	3.83	4.03
14	21.00	34.00	14	4.00	4.00	14	3.00	4.00
15	20.00	33.00	15	3.00	4.00	15	3.00	4.20
16	17.00	29.00	16	3.00	4.00	16	3.00	3.90
17	25.00	32.00	17	3.00	5.00	17	3.13	4.60
18	17.00	30.00	18	3.30	3.80	18	3.70	4.03
19	13.00	32.00	19	2.60	4.60	19	3.20	4.23
20	13.00	29.00	20	3.80	4.60	20	3.90	4.07
21	24.00	34.00	21	3.00	4.50	21	3.70	4.00
22	17.00	28.00	22	3.00	3.90	22	3.70	3.37
23	23.00	27.00	23	2.80	3.40	23	3.17	3.90
24	19.00	30.00	24	2.60	4.20	24	2.90	4.20
25	24.00	35.00	25	3.00	4.60	25	3.00	4.20
26	21.00	29.00	26	3.00	3.70	26	3.70	3.83
27	17.00	27.00	27	3.70	3.80	27	3.33	4.07
28	20.00	30.00	28	3.00	3.60	28	2.93	3.67
29	26.00	36.00	29	3.40	4.50	29	3.20	4.40
30	16.00	36.00	30	4.00	4.60	30	3.33	4.10
31	16.00	28.00	31	3.40	4.60	31	3.83	4.27
32	14.00	26.00	32	3.60	4.60	32	3.57	3.77
33	19.00	29.00	33	4.00	3.00	33	3.77	3.33
34	13.00	31.00	34	3.30	4.60	34	3.97	3.90
35	25.00	31.00	35	3.00	3.00	35	3.00	3.60
36	22.00	31.00	36	2.30	4.00	36	3.57	4.23

315

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1: ก่อน - หลัง	19.0000	36	3.77208	.62868
	31.1667	36	3.65279	.60880

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1: ก่อน & หลัง	36	.520	.001

Paired Samples Test

		Paired Differences					t
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		
					Lower	Upper	
Pair 1	ก่อน - หลัง	-12.1667	3.63711	.60619	-13.3973	-10.9360	-20.071

Paired Samples Test

	df	Sig. (2-tailed)
Pair 1: ก่อน - หลัง	35	.000

316

T-Test

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	3.4944	36	.36210	.06035
2	4.0092	36	.35705	.05951

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1	36	-.208	.224

Paired Samples Test

		Paired Differences					
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t
					Lower	Upper	
Pair 1	1 - 2	-.5147	.55886	.09314	-.7038	-.3256	-5.526

Paired Samples Test

	df	Sig. (2-tailed)
Pair 1	35	.000

317

T-Test

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	ก่อน - หลัง	3.2139	36	.45302	.07550
	ก่อน - หลัง	4.1556	36	.50054	.08342

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 ก่อน - หลัง	36	.025	.883

Paired Samples Test

		Paired Differences					t
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		
					Lower	Upper	
Pair 1	ก่อน - หลัง	-.9417	.66649	.11108	-1.1672	-.7162	-8.477

Paired Samples Test

		df	Sig. (2-tailed)
Pair 1	ก่อน - หลัง	35	.000

รายชื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นายนิวัฒน์ พัฒนาไพบูลย์	ผู้อำนวยการ
2	นายบุญทัน มั่งคั่ง	ผู้อำนวยการ
3	นายอุทร อ่วมศิริ	ผู้อำนวยการ
4	นายมนัส บ้านเล่า	ผู้อำนวยการ
5	นายอำนาจ ยวงสะอาด	ผู้อำนวยการ
6	นายศศิธร สาลี	ผู้อำนวยการ
7	นายวินัย อ่ำประเวทย์	ผู้อำนวยการ
8	นายศักดิ์ดา พิสุทธิพงษ์	ผู้อำนวยการ
9	นางนงลักษณ์ แสงเดือน	ครู
10	นายสมัย คนชื้อ	ครู
11	นางสะอาด พรหมสวัสดิ์	ครู
12	นางสาวอัมราภรณ์ เฟื่องปฐม	ครู
13	นางชุตินา กลิ่นบุปผา	ครู
14	นางจุรี ช่วยประคอง	ครู
15	นางอนุสรรา กัณหา	ครู
16	นางเพ็ญพรรณ สุขชม	ครู
17	นางเอื้อน บำรุงจิตต์	ครู
18	นายสมาน ศรีทอง	ครู
19	นางสาวนารีรัตน์ อยู่สุข	ครู
20	นายประมวลรัฐ รัตนเมือง	ครู
21	นางปราณี ดวงอาทิตย์	ครู
22	นายประภาส บุญมี	ครู
23	นายประชา ใจผ่อง	ครู
24	นางละเอียด สืบจากกุล	ครู
25	นายสมศักดิ์ ป่าไพร	ศึกษานิเทศก์
26	นายสุนทร เขยชื่อน	ศึกษานิเทศก์
27	นายปรีชา ภาวโน	ศึกษานิเทศก์
28	นางประภากร พูลศิลป์	ศึกษานิเทศก์
29	นางธีรนุช รอดแก้ว	ศึกษานิเทศก์
30	นางสุบิน ณ อัมพร	ศึกษานิเทศก์

ภาคผนวก ค

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ฉบับสมบูรณ์)

กรุณาติดต่อผู้วิจัย

หรือที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมการทำปริญญานิพนธ์
ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสมชาย สังข์สี
วัน เดือน ปี เกิด	7 พฤศจิกายน 2508
สถานที่เกิด	จังหวัดปราจีนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	137/211 หมู่ 9 แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านปากคลอง 17 หมู่ 5 ตำบลพระอาจารย์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2530	กศ.บ. เอกเทคโนโลยีทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พ.ศ. 2544	กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2550	กศ.ด. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ